

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ושישים של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, ז' בתמוז התשנ"ה (5 ביולי 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
שאלות בעל-פה	
חילול שבת לצורך הנחתת מסוקו של שר החוץ	
הכאת בחורי ישיבות על-ידי בריונים	
בתים פרטיים מוכרזים כאתר עתיקות ללא ידיעת בעליהם	
תלמידים עולי אתיופיה	
קשרי ערים תאומות עם ערים בשליטת לה-פן	
דברי פרידה של חבר הכנסת אברהם בורג	
שאלות בעל-פה	
המצב הכלכלי ביישובי התענך	
הצעת חוק מחיצת מיגון במוניות, התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)	
הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה [נוסח חדש] (בטיחות נהגי מוניות), התשנ"ד-1994	
(הצעת חבר הכנסת ד' מנע)	
הצעת חוק התחבורה הציבורית (סידורים לנכים באוטובוסים), התשנ"ג-1992	
(הצעת חבר הכנסת י' לוי)	
הצעת חוק תחבורה ציבורית (סידורים למוגבלים בהליכה), התשנ"ה-1995	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק התחבורה הציבורית (סידורים לנכים באוטובוסים), התשנ"ד-1993	
(הצעת חבר הכנסת רן כהן)	
שאלות ותשובות	
הריונות ולידות של תלמידות	
בינוי ותחזוקה של מבני חינוך	
מחסור בכיתות לימוד במזרח-ירושלים	
יחסם של תלמידי קיבוץ לתנ"ך ולחרדים	
כתות בישראל	
תמיכת משרד החינוך בארגוני נוער	
פרסום מאמר על הומוסקסואליות בחוברת של משרד החינוך	
סמים בקרב תלמידי בתי-ספר תיכון	
גני-ילדים במגזר הערבי	
מחסור בכיתות לימוד במזרח-ירושלים	
המלצות ועדת-שנהר	
לימוד סידור התפילה בבתי-ספר	
הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הקמת ואחזקת מוסדות חינוך), התשנ"ד-1994	
(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)	
הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – שירות לפני היום הקובע), התשנ"ה-1995	

(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)
הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – פטור למגורים בבית-אבות
לאזרחים ותיקים), התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת ע' פרץ)
הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – השתתפות מסיימי שירות קבע
בצבא-הגנה לישראל במכרז), התשנ"ה–1994
(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)
הצעת חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון – משכורת בתקופת ההשעיה), התשנ"ה–1995
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)
הצעה לסדר-היום נמל תעופה בין-לאומי נוסף למדינת ישראל בנגב ותוכנית "נתב"ג 2000"
הצעות לסדר היום
שיחות פרס-ערפאת, הפריסה מחדש של כוחות צה"ל
והשלכותיהן על ביטחון יישובי קו התפר
הצהרת אמונים של חבר הכנסת חנא חדאד
הצעות לסדר-היום
שיחות פרס-ערפאת, הפריסה מחדש של כוחות צה"ל
והשלכותיהן על ביטחון יישובי קו התפר
הצעה לסדר-היום
מפגש הרמטכ"לים בווישינגטון
שאלות ותשובות
קצבת זיקנה לאלמנות המקבלות קצבת שאירים
פרויקט שכר עידוד לעובדים בחקלאות
עבודת ילדים עולים במחסן עירוני
עבודת ילדים עולים במחסן עירוני
טיפול לשכת הרווחה בנהרייה באם המבקשת חזקה על ילדיה
הצעה לסדר-היום המשבר במפעל "עוף הנגב" באופקים, במפעל "חרסה" בבאר-שבע ובמפעל
"מתמור" באשדוד
שאלות ותשובות
מעורבות פועלים זרים בעבירות פליליות
תלונות נגד שוטרים
מדיניות המשטרה בנוגע לעצמות אדם המתגלות בחפירות
טיפול בתלונות על שוחד
הצעה לסדר-היום חשיפת המסמך על-ידי חבר הכנסת נתניהו בכנסת והשלכותיה
הצעה לסדר-היום
מסמך הגולן – ויתורי ממשלת ישראל
הצעה לסדר-היום פרסום מסמך צבאי מסווג על-ידי חבר הכנסת בנימין נתניהו
הצעות לסדר-היום התנהגות המשטרה כלפי עובדים שובתים במפעל "מתמור"
הצעות לסדר-היום

רצח נהג המונית בתל-אביב

הצעה לסדר-היום

הפיגוע בדרום-לבנון

הצעה לסדר-היום

קריקטורה בעיתון "תל-אביב" של "ידיעות אחרונות"

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שאלות ותשובות

ניצול לרעה של עולים מבוגרים על-ידי קרובי משפחתם

דירות נ"ר פנויות

מספר העולים שעזבו את הארץ

הצעה לסדר-היום

קליטת העלייה וכיצד להגבירה

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, ז' בתמוז התשנ"ה, 5 ביולי 1995. השרים התורנים שלנו הם השר משה שחל, והוא תמיד כאן, והשר אברהם שוחט ודאי יבוא.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי על-פי בקשת חבר הכנסת אלי דיין, יוסר שמו מהצעת חוק לשכת המהנדסים והאדריכלים בישראל, התשנ"ה-1995, שהונחה על שולחן הכנסת ב-3 באפריל 1995. תודה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לשאלות בעל-פה. שר המשטרה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 471 שהוגשה לשר הביטחון, של חבר הכנסת חנן פורת. הנושא: חילול שבת לצורך הנחתת מסוקו של שר החוץ. חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חילול שבת לצורך הנחתת מסוקו של שר החוץ

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, פורסם, כי כשעתיים לפני יציאת השבת קיבלו חיילי הסדר מ"גבעתי" פקודה לנסוע לאשקלון להנחתת מסוק של שר החוץ, שבא לשיחות עם ערפאת.

ברצוני לשאול:

1. הנכונים הפרטים דלעיל?

2. איזו שאלה של פיקוח נפש עמדה כאן שהיה צורך לחלל את השבת?

3. מה ייעשה בנדון?

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת חנן פורת. אדוני שר המשטרה; אדוני השר המתאם, במקרה זה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת חנן פורת בשם שר הביטחון.

2-1. הופעלה מחלקה מ"גבעתי" לצורך אבטחת הנחתת המסוק של שר החוץ באשקלון במוצאי שבת. הפעולות המקדימות שנדרשו לצורך הנחתת המסוק בשעה 21:30, כשעה לאחר צאת השבת, הביאו לחילול שבת. הנושא נבדק בצה"ל. התברר שלא היתה חריגה מהנהלים ומהפקודות המתחייבים בעת הפעלת חוליית אבטחת מסוק, ולא ניתן היה להפעיל צוות אחר בלוח זמנים קצר יותר, דבר שהיה מונע חילול שבת.

3. צה"ל יפעל לרענן את נוהלי הפעלת הכוחות בשבת כאשר לא מדובר בפעילות מבצעית, שלצרכיה ודאי שמפעילים כוחות גם בשבת, ויעמיק את ההסברה בקרב המפקדים והחיילים בנוגע לשמירה על ערכי השבת והנהלים המתחייבים בנושא, על מנת למנוע הישנות מקרים כאלו בעתיד.

הי"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת פורת.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני שר המשטרה, כל מי שאוזניו בראשו, שיודע לבחון תשובות, יכול להגדיר את תשובתך במלה אחת – התחמקות. לא ניתנה תשובה פשוטה על השאלה, האם נעשה פה מעשה של חילול שבת והאם היה צורך מבצעי בכך.

הרי גם אם שר החוץ צריך לפגוש את ערפאת במוצאי שבת ולשבת אתו עד הבוקר, הוא יכול לשבת אתו גם שעתיים מאוחר יותר, ואין צורך לשם כך בחילול שבת. אם אתם מודים בכך – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

יכול גם לא לשבת.

חנן פורת (מפד"ל):

יכול גם לא לשבת אתו בכלל, בוודאי. אבל זאת השאלה. אני רק רוצה לומר לך, שלפי המידע שבידי זה לא המקרה היחיד של חילול שבת בניהול השיחות. לפי המידע שבידי, הן במלון בנווה-אילן והן במקומות נוספים במלונות בירושלים יושבים יואל זינגר ואחרים המנהלים את המשא-ומתן גם בשבתות, תוך חילול שבת. ואני שואל: האם אתם מתכוונים גם לחלל את ארץ-ישראל וגם לחלל את השבת בזמן הקרוב? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. כבוד השר, תשובתך.

שר המשטרה מ' שחל:

אין לי אלא לומר לחבר הכנסת חנן פורת, שכל תשובה שאני אענה לו לא תספק אותו. הרי הוא לא רוצה תשובה. הוא רוצה שאלה, ואת התשובה הוא יודע.

אני אומר על דרך האנלוגיה, ודווקא בצד ההלכתי, שמי שנתן היתר לאלה שיפגינו בשבת ויחללו שבת וישתמשו בכוח גרם במודע לכך שמשטרה וצבא יחללו שבת כדי לטפל בבעיות הסדר הציבורי.

חבר הכנסת חנן פורת, אני מפנה אותך לדברי ינאי המלך לשלומציון: הצביעות היא הדבר שממנו צריך להיזהר יותר מכל דבר אחר. אני מכבד את חבר הכנסת זאבי, הוא אמר מדוע היה צריך להיפגש עם יאסר ערפאת. אני מכבד אותו על גילוי הלב. אתה לא רוצה הסדר. אתה לא רוצה בכלל שייפגשו. אינך מעוניין בשום הסדרי שלום, ואל תביא את השבת כתירוץ. זה עוד יותר גרוע מהחילול, כי אתה משתמש בשבת כנימוק, לא לשם שמים אלא לעניין התפיסה שלך.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתה עושה זאת לשם שמים?

שר המשטרה מ' שחל:

לא לשם שמים, חבר הכנסת יהלום. הרי אתה מוכן לטהר כל דבר.

היו"ר ש' וייס:

אין קריאות ביניים בזמן שאילתות, חבר הכנסת יהלום וחבר הכנסת רפי אלול.

שאול יהלום (מפד"ל):

זאת התשובה?

שר המשטרה מ' שחל:

תשובה מוחצת, קצרה ולעניין.

שאול יהלום (מפד"ל):

אין לך תשובה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, אני קורא לך. מה אתך, זה שאילתות. יש לנו קטעים קטעים בחיי הבית. נא לשמור אנרגיות להמשך.

שר המשטרה יואיל להשיב על שאילתא בעל-פה מס' 477, של חבר הכנסת אברהם רביץ, בנושא: הכאת בחורי ישיבות על-ידי בריונים. בבקשה, חבר הכנסת אברהם רביץ.

הכאת בחורי ישיבות על-ידי בריונים

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, פורסם על הכאת תלמידי ישיבות על-ידי בריונים, ללא כל התגרות ורק בגלל חזותם הדתית. אחד המקרים אירע ליד תחנת הדלק בכניסה לירושלים, והמשטרה עצרה את המכים.

ברצוני לשאול:

1. מה עשתה המשטרה בעקבות התלונות שהוגשו?

2. האם העמידה המשטרה נושא זה במקום הגבוה ביותר בסדר העדיפויות?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. כבוד השר, תשובתך.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי לבדוק את האירועים, כי לא ניתנו פרטים בשאילתא בעל-פה של חבר הכנסת אברהם רביץ לגבי תאריך האירוע.

ובכן, התייחסנו לשני אירועים ולא לאירוע אחד. מדובר באירוע מ-6 במאי 1995, בערב, שהחל בסכסוך שכנים שהרקע שלו שימוש בדרך, והוא הסתיים בתקיפה ליד היציאה מן העיר. המותקף ציין מספר רכב שהוא חשב שממנו ירדו התוקפים, אך בחקירה הסתבר כי ככל הנראה הוא טעה בזיהוי הרכב. בעליו של הרכב אכן נחקר במשטרה על-פי המספר שניתן. התיק נסגר מאחר שלא היה לנו חשוד.

האירוע האחר, מ-20 ביוני 1995, גם הוא על רקע סכסוך בין נהגים, נחקר, אך אין כל מוביל בחקירה. בשני המקרים אין מדובר בתקיפת חריגים כתופעה. אלה הם סכסוכים בין נהגים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, אני מצטער לומר שזה מזכיר לי את התשובה הקודמת. אני אומר את זה בצער רב. גם אני חקרתי ושאלתי את האנשים באופן אישי. זה לא היה סכסוך שכנים, זה לא היה דבר דומה לזה, זו היתה התנפלות של בריונים על בחורים שלא הכירו אותם לפני כן, לא ראו אותם לפני כן, ובשני המקרים זאת היתה התנפלות על אנשים תמימים, ללא שום היכרות או נגישות מוקדמת, סתם התנפלות של בריונים על בחורים דתיים.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, הגיעו לידיעי הרבה מקרים נוספים, אבל מה לעשות ובציבור המדובר, בציבור שלנו, אין אמון מספיק שהמשטרה אכן תטפל בנושא הזה.

לכן, שאלתי היא, האם בכל זאת תיתנו עדיפות עליונה להפסקת הבריונות, ההתנפלות על צעירים דתיים והכאתם? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת רביץ, אני מוכן ואדאג שייפגשו אתך ויראו לך את החומר, שאכן על-פי התלונה ניתן מספר רכב והסכסוך היה סכסוך בין נהגים. בישראל הדבר הזה קיים.

דבר שני, בעניין האמון של החרדים במשטרה, הצעתי והייתי מוכן, אני מוכן גם היום, לגייס 30 שוטרים חרדים למשטרת ישראל, ואז לא תהיה טענה שהמשטרה איננה אמינה בעיני הציבור הזה. להיפך, יהיו שוטרים, הם ייווכחו שהסדר הציבורי נוגע לכל האזרחים, בלי יוצא מן הכלל – גם כלפי הציבור החרדי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת רביץ, אני במקומך הייתי חוטף את ההצעה מכל סיבה שהיא, גם ציבורית.

שר החינוך, התרבות והספורט ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 472, מאת חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בנושא: בתים פרטיים מוכרזים כאתר עתיקות ללא ידיעת בעליהם. חבר הכנסת גולדשמידט, בבקשה.

בתים פרטיים מוכרזים כאתר עתיקות ללא ידיעת בעליהם

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החינוך, התרבות והספורט, נודע כי רשות העתיקות מכריזה על מקומות ועל בתים פרטיים כאתר עתיקות ורושמת לבעליהם בטאבו הערת אזהרה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא מודיעים על כך לבעלי הבתים?

2. מדוע מחיר הבדיקה שנערכת על-ידי רשות העתיקות לבתים כה גבוה?

3. כיצד אפשר לבוא לקראת בעלי בתים אלה? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

כבוד השר, תשובתך.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – 1. מקומות שיש בהם עתיקות הם המוכרזים כאתרי עתיקות. רוב ההכרזות נעשו בשנת 1944, ואז לא היתה חובה להודיע לבעלים. ההערות הנרשמות היום נרשמות על הכרזות ישנות. הסיכום עם משרד המשפטים היה, שההודעות לבעלי המגרשים והבתים יישלחו על-ידי לשכות מרשם המקרקעין, הטאבו, שכן אין לרשות העתיקות ידיעה מי הם המחזיקים בנכסים שהם אתרי עתיקות ומה היא כתובתם, דבר הידוע לטאבו.

2. לבקשת האנשים המעוניינים לבצע עבודות בנייה בקרקע המוכרזת כאתר עתיקות, ורק במקרה שבו עלולות להיות פגיעות בעתיקות, דורשת הרשות כי ייערכו על חשבון מבקש ההיתר חפירות בדיקה והצלה במידת הצורך. הרשות אינה מתנה את מתן ההיתר בכך שהיא תערוך את החפירות, ומבחינתה רשאי מבקש ההיתר לשכור כל גוף ארכיאולוגי אחר לביצוע החפירות. הרשות מודיעה על כך לכל יזם בעל-פה או בכתב. הרשות מוכנה לבצע את החפירות לבקשת מבקש ההיתר, וזאת בתמורה לכיסוי עלויות החפירה בלבד. ראוי להדגיש, כי חפירה ארכיאולוגית היא חפירה מדעית, שעלותה גבוהה מעלותה של חפירה רגילה.

3. רשות העתיקות מוכנה לשמוע כל בקשה של בעלי המגרשים והבתים ומוכנה לסייע בייעוץ להתאמת הבנייה באופן שימזער את הפגיעה בעתיקות וממילא יקטין את היקף חפירות הבדיקה

וההצלה הנדרשות ואת עלות הביצוע. עזרה כספית במימון החפירות אינה תלויה ברשות העתיקות אלא במופקדים על הכנת תקציב המדינה.

יש לנו ועדה משותפת שעובדת בעניין זה עם האוצר כדי לנסות ולמצוא פתרון לבעיה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר. שאלה נוספת לחבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני שר החינוך והתרבות, אני לא חשוד בכך שאני נגד הארכיאולוגיה. אני חושב שנושא הארכיאולוגיה והעתיקות הוא נושא בעל חשיבות ממדרגה ראשונה למורשת, על כל המשמעויות. אבל במדינה מתוקנת לא ייתכן מצב, שאנשים שהם בעלי נכסים לפתע פתאום ימצאו שזכות הקניין שלהם נפגעת כתוצאה מכך שאיתרע מזלם וביתם נמצא מעל מקום שיש אפשרות שקיימת בו מערת קבורה כזו או אחרת.

לדעתי, על הממשלה, עם כל הכבוד לרשות העתיקות, לראות את האינטרסים הלגיטימיים של בעלי הבתים ובעלי הנכסים כאינטרסים שצריכים להיות מוגנים על-ידי המדינה. לפחות לפצות אותם פיצוי כספי מלא על ירידת ערך הנכסים שבידיהם – כשבמקרה הסתבר מאוחר יותר שהנכסים האלה הם בגדר עתיקות או דברים מסוג זה.

אני חושב, שגם נוכח חוקי היסוד החדשים שקיבלה הכנסת, שאמורים להגן על זכות הקניין של אזרחים, צריך להגן עליהם בצורה רחבה.

מלה אחרונה: מדובר באנשים מעטים, ויש לי תחושה, שמפני שהם מעטים, זכויותיהם נפגעות ביתר קלות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

כבר שאלת גם בשביל השאילתא הבאה.

אדוני השר, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת גולדשמידט, אני לא יכול לקבל את הרעיון, שחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, שיש לי חלק מסוים בחקיקתו, מונע כל פגיעה בבעל רכוש וצריך לשמר את ערך המגרש בכל מקרה על-פי שוויו, שהוא נטול כל מגבלות. לדוגמה, יש לנו אינטרסים של איכות הסביבה, של שימור נוף, של תכנון, שמכוח חוקים פוגעים קשה בשווים של נכסים. תשאל את בעלי המגרשים ליד שדה תעופה כלשהו והם יאמרו לך עד כמה קיומו של שדה תעופה קרוב אליהם פוגע בערכם.

אני מסכים אתך בדבר אחד: קודם כול צריך לעשות הבחנה בין מי שרכש את המגרש בידעו שהאתר מוכרז על-פי חוק העתיקות, לבין מי שקנה חתול בשק ובשל החקיקה המנדטורית – צריך לשים לב לכך – שלא כללה חובת הודעה, הוא לא יודע על קיומה של הכרזה כזאת.

בדיוק בנושא הזה, כמו בנושא של מסירת הסמכות לערוך חפירות הצלה לגופים שמחוץ לרשות העתיקות, יושבת היום ועדה משותפת של האוצר, רשות העתיקות ומשרד החינוך, ואנחנו מקווים להביא המלצות בתוך זמן קצר.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר החינוך.

שר החינוך, התרבות והספורט ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 473, של חברת הכנסת לימור לבנת, בנושא: תלמידים עולי אתיופיה. גברתי, בבקשה.

תלמידים עולי אתיופיה

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רצוני לשאול את שר החינוך, התרבות והספורט:

1. בפתיחת שנת הלימודים התשנ"ו, בכמה ובאילו בתי-ספר וכיתות יהיו יותר מ-25% מהתלמידים עולים מאתיופיה?

2. כמה תלמידים עולי אתיופיה לומדים בחינוך המיוחד?

3. כמה עולים מאתיופיה השלימו תעודת בגרות מלאה בהתשנ"ד?

4. מה הוא מספר העולים מאתיופיה הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה לתואר ראשון?

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת לימור לבנת. כבוד השר, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, יש בעיה. אני מצויד כאן בים של מספרים. אני לא אוכל לעמוד במכסת הזמן.

היו"ר ש' וייס:

יש לי הצעה: אתה תאמר את עיקרי הדברים במסגרת שתי דקות, ואת היתר נוסיף לפרוטוקול.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אולי אתחיל בחדשות הטובות באופן יחסי. המאמץ הוא גדול.

הצלחה בבחינות בגרות – 42 תלמידים זכאים לתעודת בגרות מלאה בהתשנ"ד, לעומת 18 בהתשנ"ג. אין לנו נתונים לגבי התשנ"ה, מכיוון שאין לנו תוצאות בחינות בגרות. זוהי עלייה גדולה מאוד, היא עדיין לא משיגה את היעד שלנו.

39 תלמידים זכאים ל-21 יחידות לימוד ויותר, אך עדיין אינם זכאים לתעודת בגרות. אלה, ברובם המכריע, חסרות להם בחינת בגרות אחת או שתיים, ורובם המכריע לומד במסגרת אחת התוכניות של המשרד, "הזדמנות שנייה" או תוכניות אחרות, כדי להגיע לבגרות מלאה בהקדם.

71 תלמידים זכאים בהתשנ"ד ל-15-21 יחידות לימוד, לעומת 46 בהתשנ"ג. שוב עלייה, קפיצת מדרגה לא מספקת.

בשנת התשנ"ה למדו ב-66 בתי-ספר של החינוך הממלכתי-הדתי בין 25% ל-72% תלמידים אתיופים מכלל אוכלוסיית התלמידים. אנחנו לא יודעים מה יהיה בהתשנ"ו, מכיוון שתהליך עידוד הפיזור, גם בתוך החינוך הממלכתי-הדתי וגם בכיתות מיוחדות מחוץ לחינוך הממלכתי-הדתי, טרם הושלם.

לגבי מספר התלמידים שלמדו בהתשנ"ה בחינוך המיוחד – מקרב 21,000 תלמידים עולי אתיופיה, 379 לומדים בחינוך המיוחד. במהלך שנה זו נבדקו 886 תלמידים עולים מאתיופיה על-ידי מכון

פּוּרשטײַן, בעלות של 1,000 שקלים לתלמיד, ומתוכם נמצאו 470 תלמידים ברמת סיכון לחינוך מיוחד, אך אנו יוצאים בתוכנית עבודה חינוכית לימודית כדי למנוע העברת כולם לחינוך המיוחד.

לגבי התלמידים באוניברסיטאות.

היו"ר ש' וייס:

אולי נתון אחד חשוב, אנחנו נעביר את היתר לפרוטוקול.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בשנת התשנ"ה לומדים 650 סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה – אני מדבר על המוסדות להשכלה גבוהה הציבוריים, אני לא מדבר על מוסדות אחרים, שגם בהם יש לנו תלמידים מאתיופיה – מתוכם 316 לומדים בשנה א', ב', ג' ומעלה; 120 במכינות חד-שנתיות ישתלבו בשנת הלימודים הבאה בלימודי תואר; 220 במכינות דו-שנתיות.

אנחנו צריכים להוסיף על כך למעלה מ-20 תלמידים שילמדו במסגרת המסלול למינהל עסקים במכללת "טורו" בירושלים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני השר, הנתונים שמסרת פה, שאני לא אספיק להתייחס אליהם ואתה לא תספיק לענות לי עליהם, ראויים לדיון נפרד.

היו"ר ש' וייס:

זו שאילתא בעל-פה ולא הצעה לסדר-היום.

לימור לבנת (הליכוד):

דקה, רגע אחד. אדוני היושב-ראש, למה אתה מעיר לי הערות? אני בסך הכול מדברת במסגרת זמני ומנסה לומר את מה שאפשר.

אני רוצה להתייחס לשאלה הראשונה ששאלתי, ושעליה לא קיבלתי תשובה חד-משמעית: בכמה בתי-ספר יהיו יותר מ-25% מהתלמידים עולים מאתיופיה.

אני רוצה להזכיר כאן, שבית-הספר "ביל"ו" בחדרה, שיש בו למעלה מ-80% תלמידים מאתיופיה, עדיין לא פוזר, למרות ההבטחות שניתנו – כאשר היתה מהומה תקשורתית סביב העניין – שהוא יפוזר עוד באמצע שנת הלימודים.

אני לא בטוחה, שכאשר אנחנו נמצאים כבר בתוך החופש הגדול, פחות מחודשיים לפני פתיחת שנת הלימודים, אפשר לקבל תשובה של משרד החינוך, שאומרת שעדיין לא יודעים בכמה בתי-ספר יהיו למעלה מ-25% תלמידים עולים מאתיופיה.

אני רוצה להבין, האם התשובה היא שאין תשובה או שיש תשובה שאפשר לקבל אותה בצורה מסודרת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת לבנת. בבקשה, כבודו.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חברת הכנסת לבנת, המצב לא ישתנה באופן דרסטי, כיוון שיש לנו בעיה של ריכוז כפול: קודם כול, ריכוז של עולי אתיופיה ביישובים מסוימים, שהם נמשכים אליהם בשל הרצון להיות יחד, ודבר שני – רצונם של רוב ההורים להיות בחינוך הממלכתי-דתי.

חדרה זו דוגמה טובה לכך שאנחנו לא יכולים לתת נתונים. בחדרה, ממש בימים אלה, אנחנו מנסים לשכנע את ההורים לשלוח ילדים למקומות אחרים, לרשויות מקומיות אחרות, או ללכת לכיתות מיוחדות במסגרת החינוך הממלכתי, ששם אנחנו מבטיחים שמירת מצוות, מסורת וקבלת שבת ביום שישי.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה זאת אומרת שאתם משחררים ילדים לעבור לחינוך הדתי?

היו"ר ש' וייס:

סליחה, זו לא שאילתא שלך, חבר הכנסת יהלום.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת יהלום, אני דיווחתי על כך בהרחבה.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, חבר הכנסת יהלום. אדוני השר, אני מבקש לא להשיב לו.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני בכל זאת רוצה לומר.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, תסלח לי, אתה לא יכול להפר בשיטתיות את הכללים פה. זה לא תורך. אתה מפר את הכללים של המשחק פה. זה לא תורך.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

דיווחתי לכנסת, שבחדרה, בשיתוף עם נציגי העדה, בשיתוף אתם, אמרנו להם, שבגלל המצב המיוחד של בית-הספר "ביל"ו", שבו 72% תלמידים אתיופים, נפתח כיתות דתיות, בהסכמת החינוך

הממלכתי-דתי, כדי לדאוג לפיזור התלמידים. אין לנו דרך אחרת. יש לנו רק שלוש אלטרנטיבות: או לעשות את הכיתות האלה, או להרוס את בית-הספר "תחכמוני", או לאלץ את ההורים, בניגוד לרצונם, לשלוח את הילדים למקומות אחרים. אין דרך אחרת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר על התשובות הבהירות והענייניות.

סגן שר החוץ ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 475, של חבר הכנסת יוסי כץ, בנושא: ערים תאומות בשליטת לה-פן. חבר הכנסת כץ, בבקשה.

קשרי ערים תאומות עם ערים בשליטת לה-פן

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, סגן שר החוץ, בטולון שבצרפת עלתה לשלטון מפלגתו הגזענית של ז'אן-מארי לה-פן. נודע לי שערים בבלגיה ובגרמניה ניתקו באופן מיידי את קשרי הידידות עם טולון, בעוד העיר הרצלייה נמנעת מלעשות כן.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מה תעשה הממשלה כדי להביא להקפאת היחסים בין הרצלייה לטולון? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. ידידי סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, בתשובה על שאלתו של חבר הכנסת כץ:

1. העובדות מדויקות.

2. הממשלה אינה יכולה להורות לעיריות בישראל להקפיא את יחסיהן עם ערים תאומות בחוץ-לארץ. עם זאת, אנחנו ממליצים לנהוג במישור המקומי כפי שאנחנו נוהגים במישור הלאומי, קרי להימנע מכל קשר עם הנבחרים של מפלגת לה-פן. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת יוסי כץ, שאלה נוספת. אחד מנציגינו במועצת אירופה, בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

בכל הכבוד, אדוני סגן השר, אני חושב שהתשובה שלך, אולי לא באשמתך, היא תשובה שערורייתית. לכן אני מעלה את השאלה: האם אין – – –

היו"ר ש' וייס:

אם מותר לי, אולי לא התשובה שערורייתית אלא המצב. איך שאתה רוצה.

יוסי כץ (העבודה):

מובן שאני התכוונתי לכך, שזהו מצב בלתי נסבל שאי-אפשר להשלים עמו, שמערכת יחסי החוץ של מדינת ישראל עם מדינות העולם אינה מאפשרת למשרד החוץ להורות לעירייה להפסיק את הקשרים הידידותיים עם עירייה בראשותו של גזען כמו לה-פן.

לכן אני שואל את סגן שר החוץ: האם לפי דעתך אין מקום לשינוי בחוק או לאכיפה בדרך אחרת על המרכז לשלטון מקומי או על העירייה עצמה, כדי למנוע את המשך הביזיון?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השאלה של חבר הכנסת כץ היא שאלה עקרונית, היא שאלה פילוסופית, הנוגעת לכל מערכת הקשרים שבין השלטון המרכזי לשלטון המקומי ובין השלטון המרכזי לגופים אחרים שבחלקם הם גופים וולונטריים.

יש הרבה מאוד גורמים במערכת הישראלית, כמו בכל מערכת אחרת, שנושאים אופי רשמי, אף שהם לא גופי שלטון לאומי. כמו למשל – אתן דוגמה סתמית כרגע – מגן-דוד-אדום. זו אגודה וולונטרית, אבל כשהיא הולכת לעולם ומשתתפת בפורומים בין-לאומיים, היא נתפסת לא אחת כגורם המייצג את ישראל. האם זה נכון ליצור באמצעות חוק מצב שהעיריות או גופים וולונטריים יהיו חייבים לקבל את מדיניות הממשלה בנושאים כאלה?

נדמה שאם חבר הכנסת כץ צודק לגבי חוסר האונים שלנו בהקשר זה לכפות על ראש עיריית הרצלייה או על ראשי ערים אחרות לקבל את המדיניות שלנו, יכול מאוד להיות שבנסיבות אחרות ובמקרים אחרים חבר הכנסת כץ יצטער מאוד על חוק שיחייב כל עיר בישראל, כל ארגון וולונטרי בישראל לקבל את העמדה של הממשלה באותה עת.

לכן אני מציע לחשוב פעמיים לפני שאנחנו חושבים באופן רציני מאוד על חקיקה שתאכוף מדיניות שכזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מבקש לשלוח – – –

היו"ר ש' וייס:

חשבתי באמת להציע את זה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לשלוח לראש עיריית הרצלייה את הפרוטוקול, שידע מה חושבים עליו.

היו"ר ש' וייס:

קלעת להגיגי – אני חושב שטוב שהערת את ההערה הזאת, זו ההרגשה של הבית כולו.

רחבעם זאבי (מולדת):

לשם שינוי, אני מסכים עם סגן שר החוץ.

היו"ר ש' וייס:

למה לשם שינוי? אני רואה בחיים הפרלמנטריים שפעמים רבות אתה מסכים אתו.

כיוון שהיוזמה היא שלך, חבר הכנסת יוסי כץ – יש לך בעניין הזה גם נגיעה מסוימת, משום שאתה, יחד עם כמה חברים, אתם חברים במועצת אירופה, ובמובן מסוים אתם מעין משרד החוץ של הכנסת, וזה נוגע גם ליחסים בין-לאומיים – אנחנו נבקש ממך ליטול מן הפרוטוקול את השאילתא ואת תשובתו הראשונה של סגן השר, את השאלה הנוספת ואת התשובה, את ההערה של חבר הכנסת רביץ, את התוספת של חבר הכנסת זאבי וכן את בקשתי ופנייתי לראש עיריית הרצליה – ראש עיר מקובל בעירו וידוע בציבור – ותשלח זאת גם לראש העיר וגם לחברי מועצת העיר כולה, שאנחנו מאוד היינו מבקשים שישקלו פעם שנייה את עמדתם, כי זו, הייתי אומר, גם משאלתה של הכנסת, כי מבחינה חוקית אין היא יכולה להשמיע תביעה. תצרך לפנייה גם את הדברים האלה. על דעתכם, חברים? תודה רבה.

דברי פרידה של חבר הכנסת אברהם בורג

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לחלק בסדר-היום, בסדר השנה ובסדר שלוש השנים, שאיננו חלק מן השגרה של חיינו הפרלמנטריים.

אחד מחברי הכנסת שלנו, חבר הכנסת אברהם, אברום בורג, נבחר לפני זמן-מה לתפקיד לאומי, מרכזי, ראשון במעלה: גם יושב-ראש ההנהלה הציונית, גם היושב-ראש העולמי של ההסתדרות הציונית, והוא החליט להתפטר מן הכנסת. כאשר הוא נבחר הוא הודיע על התאריך. הוא עומד בתאריך, וגם בכך הוא נותן דוגמה להכרזה של איש ציבור, הבטחה של איש ציבור שמתממשת באופן מדויק. אני חושב שזה משקף במידה רבה מאוד את תכונותיו של אברום בורג ואת אישיותו.

עם השנים פיתחנו נוהג, נוהל, שחבר הכנסת הפורש מן הכנסת מרצונו ועל-פי החלטתו נושא דברים, נפרד מן הבית, מוסר את המסר שיש לו למסור לציבור ולבית. לאחר מכן יאמר נציג הממשלה כמה דברים, ולפניהם משורת הדין – אולי נפתח בזה מסורת חדשה – נבקש מאחד מחברי האופוזיציה לומר מלים אחדות. נעשה את זה כאן היום.

חבר הכנסת אברהם בורג, לפי שעוני יש לך עוד 13 דקות להתחרט. לפני יומיים פחות 13 דקות הגשת את ההתפטרות, ואני מבין שאתה לא מתחרט על המעשה הציבורי המובהק שאתה עושה. בבקשה, הדוכן שלך.

דן תיכון (הליכוד):

הזמן שלו עבר, 48 שעות.

היו"ר ש' וייס:

פחות 13 דקות.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לך על ההזדמנות, אני לא יודע אם זה נחשב למכסה שלי כהצעה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

זה על חשבון היושב-ראש.

אברהם בורג (העבודה):

או שהפרישה שלי – – –

דן תיכון (הליכוד):

יורידו לך בכנסות הבאות.

אברהם בורג (העבודה):

זהו, אני לא בטוח. יכול להיות שהפרישה שלי זו הצעה דחופה.

קריאה:

זו קריאה לסדר.

אברהם בורג (העבודה):

זו קריאה לסדר, אבל, מכל מקום, אני מודה לך ומודה לכל חברי שטרחו ובאו.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

מהשמינייה לא כולם נמצאים, אבל אני נמצא.

חיים רמון (העבודה):

כולם, כולם.

אברהם בורג (העבודה):

חסר רק אדם אחד, אבל תמיד יש לנו מישהו בחוץ בפטרול לבדוק מי נגדנו.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

מחברינו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אחד לא יספיק לפטרול כזה.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בכל חיי הציבוריים הלא-כל-כך ארוכים הייתי מעורב בשני תחומים – האחד תחום השלום, והשני תחום הזהות היהודית. אני מוכרח להודות ולהתוודות, שמעולם, אפילו בטובים

שבחלומותי – ויש לי הרבה חלומות טובים – לא האמנתי שיום אחד אני אתעורר בבוקר וממשלת ישראל תהיה ממשלת תקוותי. בסך הכול באמת לא כל יום זוכה אדם לקום בבוקר ולראות, למשל, את ראש הממשלה לשמאלו. הדבר הזה הוא תחושה חזקה מאוד במהלך חיים ציבורי, כשאתה נאבק מאבק – לפעמים קשה, לפעמים עקוב מדם, לפעמים אלים, לפעמים לא נעים – ובסופו של דבר קורה בעקבותיו משהו.

הממשלה הזאת, שהיא ממשלה שאני אוהב מאוד את מעשיה, ואפילו מקורב לחלק מחבריה, היא ממשלה שעושה את הקשה שבמעשים, היא עושה את מעשה החיתוך והניתוק. אני מאוד מקווה כי הממשלה הזאת תהיה קיצונית מספיק כדי לאזן את פירות מאה שנות המלחמה. אני מקווה ומתפלל כי הממשלה הזאת תהיה רגישה מספיק כדי לא לפגוע ביחידים שישלמו את מחיר השינוי.

השנים שהיו לי בכנסת היו שנים מרתקות. לא הספקתי לשכוח יותר מדי אבל למדתי, אני חושב, יותר מדי דברים. אני לא בטוח שאת כל מה שלמדתי רציתי ללמוד לכתחילה. היו שנים מרתקות של חברות, שהיא מעל ומעבר לפוליטיקה ולבוגדנות מקובלת; הן היו שנים נהדרות של נאמנות חברית, לפעמים במצבים הקשים ביותר, והיו גם שנים מעניינות מבחינת הלכות עריקות; כיצד זה עובד. זכיתי לשבת בשני צדי הבית, זכיתי לשבת בצד האופוזיציה, זכיתי לשבת בצד הקואליציה, זכיתי – וזו זכות גדולה, שרק לנדירים בתולדות עם –

היו"ר ש' וייס:

אברום, הפטרול הגיע.

אברהם בורג (העבודה):

– יש הזכות הזאת – להצביע בעד הסכמי שלום. זכיתי לחוקק מעט, זכיתי לטפל בהרבה מאוד פניות ציבור, וזכיתי, אדוני היושב-ראש, להכיר את הציבוריות הישראלית גם מצד החזית, הפסאדה, וגם מצד הסמטאות האפלות. שני הצדדים, אגב, מרתקים.

אני חש, כי בימים האלה, ימים שבהם ממשלת ישראל אימצה ויישמה את מה שהיה שוליים רעיוניים לפני עשור ועשור וחצי, עלי באופן אישי – כך תחושת הפנימית – לחפש את שדה הפעילות הבא. אין לי ספק, אדוני היושב-ראש וחברי חברי הכנסת, כי יום לאחר השלום יבצצו על פני השטח הישראלי כל הדברים שנדחו מאתמול. יותר מדי אתמולים אמרנו מחר, והמחר הזה ניצב לפתחנו. פצצות זמן חברתיות, מתחים חברתיים, פערים בהשכלה, במקומות יישוב, בארצות מוצא, בסיכויי התקדמות, בשילוב בתוך החברה הישראלית – כל מה שאימת המלחמה מנעה מאתנו לעסוק בו יהפוך להיות סדר-היום הציבורי של מחר.

שנים חשבתי, ועדיין אני חושב, כי הנושא הקשה ביותר על סדר-היום היהודי של החברה הישראלית ביום לאחר השלום יהיה סדר-היום של הזהות הלאומית שלנו. אינני מאושר ואינני שלם עם הניכור הגדול מאוד לכלל ישראל שפוקד את כל קצוות החברה הישראלית. בצד האחד – קיצוני, נחוש, קנאי, חרד לעמדתו, ניצב קהל שחלקו, אם ברמה הרוחנית ואם ברמה היומיומית, ויתר על שותפותו בכלל ישראל של בני הדור הזה, ויתר על החילונות, ויתר על הצינונות, ויתר על מדינת ישראל ומסתפק בגטו

הרוחני של עצמו, בבחינת אני, חברי, נאמני, חסידי ואפסנו עוד. ובצד השני של התרבות הישראלית, לפחות זו היהודית, קהל גדול של אנשים המחוברים היטב לאחריות הפיסית לשלומם של עם ישראל, לאחריות הפיסית לטובתה ולרווחתה של המדינה – וניתוק וניכור גדולים מדי מן המחויבות של הדור הזה לדורות עברו. החילוני הישראלי – אולי הביטוי חילוני איננו נכון בהקשר זה – הישראליות מנוכרת מדי ממדף הספרים הישראלי והיהודיות הישראלית מנוכרת מדי מן החברה הישראלית. רק תהליך של פתיחה הדדית יאפשר את הדיאלוג הזה.

אלא שהדיאלוג הזה איננו רק דיאלוג בתוך החברה הישראלית. הוא, בפעם הראשונה בתולדותינו, דיאלוג ברמה של שווים בצרתם בין ישראל לבין יהודי התפוצות. אנחנו כמוהם, הם כמונו, נקראים בימים אלה להתמודד עם המסובכת שבסוגיות הלאומיות – האם יש לעם היהודי סיכוי להמשיך להתקיים ללא אויב חיצוני? האם יש הישרדות יהודית בעידן של רווחה, בעידן של דמוקרטיה, בעידן של אמנציפציה, בעידן של התבוללות?

אני עוזב את הבית הזה בכאב מסוים; אני עוזב אותו בשמחה גדולה משום שנתגלגלה לידי זכות לגעת בחלום. גדלתי, כמו רבים מאתנו, על המיתוסים הגדולים של החברה הישראלית – עלייה, מעפילים, בניין ארץ, שותפות גורל, סולידריות, אחריות הדדית חובקת עולם, סכנת נפשות, חירוף הנפש והגוף למען אחים באשר הם בצרתם. והדברים האלה, שנראים כאילו אנחנו עומדים כבר בשוליהם, כי או-טו-טו הולכת להיגמר הציונות הקטסטרופלית – כך תקוותי, כך תפילתנו, כי עוד בימי חיינו לא תהיינה עוד קהילות מצוקה, כי עוד בימי חיינו יחוסלו כיסי המצוקה של יהודיות החיות במצב של איום פסי לקיומן, וכאשר היום הזה יגיע נתייצב כולנו כחברה הישראלית, כבניה ובנותיה של התנועה הציונית, וניאלץ להישיר מבט אל יהדות המערב ולהיכנס לדיאלוג שמעולם לא רצינו לקיים אותו.

ביחסינו עם יהדות המערב יצרנו מגע של זהב, מגעו של המלך מידס, מגעו של המלך המיתולוגי שכל מה שהוא נגע בו הפך זהב – מזונו זהב, שולחנו זהב, ילדיו זהב – כי כל מה שהוא נגע בו הפך להיות גוש של כסף, גוש של בצע. לא השכלנו בשנים האלה לפרוץ את מעגל היחסים שבין ישראל ליהדות המערב מעבר למעגל הכסף. יצרנו קשרים שהם רגשות לפעמים על הסף ההיסטרי. התרגלנו לסערת יצרים – מבצעים, חשאיות, הצלת עם, הצלת אנשים, היחלצות למען, שותפות אמוציונלית ברמה הגבוהה ביותר, אלא שסכנתה של השותפות האמוציונלית היא כסכנתה של משפחה שכולה אמוציונלית. כל אדם אוהב את בני ביתו, כל אדם אוהב את אשתו וילדיו; אי-אפשר לקיים יחסים נורמליים הנסמכים אך ורק על אמוציות ופרכי יצרים. יחסים נורמליים נבנים הרבה על הסולידיות ומעט נתון טעם יצרי שמאזן את היחסים האנושיים.

היחסים הסולידיים בינינו לבין יהדות המערב לא קיימים עדיין. הלכנו שולל אחרי תחושת אחדות שנבעה מטיפול במצוקותיהם של אחרים, אנחנו והם למען השלישי. אבל אנחנו ואתם לא דיברנו, לא השגנו את המגע המתמשך, לא השגנו את ההשפעה הרוחנית.

אני חש, כי בימים אלה, ימי סיומה של המאה הזאת וימי תחילתה של המאה הבאה, אנחנו עוברים כמעט בלא לחוש מן הטיפול הלאומי היהודי במצוקות הפיסיות של העם היהודי לעיסוק במצוקות הרוחניות של העם היהודי, ממאה שנים של הרצל למאה שנים של אחד העם, מאבק שהתחיל בקונגרס הציוני הראשון ומתנהל עתה במלוא עוזו.

אנחנו נמצאים במצב קשה. מעולם לא היה ליחיד היהודי טוב כמו שטוב היום ליחידים היהודים באשר הם. אבל מעולם, דומני, לא נשקפה סכנה גדולה כל כך לקולקטיב היהודי, כי בשיא התודעה אנחנו נמצאים גם בשיא ההתכחשות.

הבורות של העם היהודי, של בניו ובנותיו, היא האויב. המתבולל הוא היעד. החינוך היהודי הוא כלי המערכה ואנחנו החיילים במלחמה הזאת. דומני כי עם שלם צועק בשקט ואיש לא מקשיב. 52% מילדי העולם היהודי נישאים אל מחוץ לדת היהודית. זוהי התכלות שקטה מרצון. האם יבוא דור ילדינו ויגיד: העולם היהודי של דורכם עמד מנגד ושתק?

אדוני היושב-ראש, אם יורשה לי בשני משפטי האחרונים לקרוא לכנסת – כי כך נהוג במקומותינו, לקרוא לכנסת – אני קורא לכנסת, אני קורא למערכות המשטר והממשל במדינת ישראל להציב את החינוך היהודי במרכז הוויית העשייה שלנו גם בחברה הישראלית וגם ביחסינו עם יהודי התפוצות; חינוך שלא יהיה מבוסס על שלילה הדדית, שלא יהיה מבוסס על שלילת הגולה אלא על כבוד הדדי. בעידן שבו מאבדים המונים אין לנו את זכות-היתר להחרים אפילו אדם אחד.

אני קורא לכנסת, אני קורא למדינת ישראל, אני קורא לממשלת ישראל להחזיר במאה הבאה לעם היהודי את מה שהעם היהודי נתן למדינת ישראל במאה היוצאת.

אני מודה לכולכם על האמון, אני מודה לכולכם על החברות. תודה רבה. להתראות פה בעוד כמה שנים.

עמיר פרץ (העבודה):

זה איום או הבטחה?

היו"ר ש' וייס:

קודם ניתן לחברים להיפרד ועוד מעט נברך אותו בשם הבית. אברום, אתה עוד נשאר אתנו, תשמע את הדברים הטובים שרוצים להגיד עליך ולך.

חברי הכנסת, נא לשבת. זה באמת מרגש, אז נחכה. רבותי, אנחנו ממשיכים בקטע הזה.

חברי הכנסת, בשם הבית אני רוצה לומר ליושב-ראש הנהלת הסוכנות וההסתדרות הציונית אברהם בורג – זה ייקח לנו עוד זמן, ודאי נצרף לו את התואר חבר כנסת עוד חודשים אחדים, מה שקורה מפעם לפעם עם שרים יוצאים – אני נפרד ממך בשם הבית.

אצל אשר צידון, בספרו "בין הפטיש והדוכן", בין הסיפורים היפים על הכנסות הראשונות מופיע סיפור שבו סגן יושב-ראש הכנסת הד"ר יוסף בורג – באותה תקופה היו שני סגנים, אחד היה ד"ר יוסף בורג

והאחר נחום ניר-רפלקס, לימים יושב-ראש הכנסת – כאשר הוא מנהל את הישיבה הוא פונה לאחד הדוברים ואומר לו: חבר הכנסת כך וכך, זמנך חלף. ואז אותו חבר כנסת מאוד כועס ואומר: מי אתה שתאמר לי שזמני חלף? אז אני רוצה לומר לך: זמנך לא חלף. במובנים רבים הוא עוד לא התחיל.

חיים רמון (העבודה):

הפסקה, בשליחות זמנית.

היו"ר ש' וייס:

לא. אני אומר, פרק חשוב חדש, שליחות האומה.

אברהם בורג (העבודה):

בשליחות הציונות, בשליחות העם היהודי.

היו"ר ש' וייס:

זו הערה אחת. אתה הזכרת, כמובן, וזה גם טבעי שהזכרת את מייסד התנועה הציונית, את בנימין זאב – תיאודור – הרצל, ותוך כדי הדברים שלך הסתכלתי כמובן עליך והבטתי, כפי שאנחנו עושים במשך רוב שעות יושבנו במליאה, בדיוקנו של תיאודור הרצל, וחשבתי, ואולי ניזום מין מצב כזה, כי הדיוקן כאן הוא בפרופיל, הוא מסתכל תמיד על סגני המזכיר, וחשבתי שאם היינו עושים תמונה, ויש ודאי כאלה של הרצל, שהוא מסתכל פנים אל פנים עלינו ואנחנו אליו – ויש לי תמונה כזאת של יוסף שפרינצק בלשכה; מדי פעם אני מביט בו, אני לא יודע אם הוא מביט בי מלא הרהורים.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

הוא היה מתבייש.

היו"ר ש' וייס:

כן. מדינת היהודים, החלום שלו התגשם בחלקו הגדול. קמה מדינה יהודית, דמוקרטית, ליברלית, אנושית, סובלנית, והיא צריכה להיות עוד יותר סובלנית כלפי כל אזרחיה, להעניק להם מה שכל משטר דמוקרטי נאור צריך להעניק, ואנחנו גם נאבקים לשם כך יותר ויותר. לכן, צריך לשים לב מחדש לציונות.

היתה לי הזדמנות להיות ברוסיה עם שני חברים, דדי צוקר ורפאל איתן – ישב כאן ביציע לפני כן חיים צ'סלר, ראש המשלחת של הסוכנות ברוסיה – וכך, במבט מאוד טלגרמטי, קצר מאוד, ראינו את המלאכות שהם עושים. זוהי אפופיאה ציונית, מה שקורה היום, הייתי אומר כמעט הכול מהתחלה. כל התפקידים הקלאסיים של התנועה הציונית חוזרים ונהיים בעלי תוקף: הצלה, פעולה נואשת לפעמים כדי לחפש עשרה יהודים באיזו רפובליקה אסיאתית, שצריך להוציא אותם ולהביא אותם לארץ. ציונות נטו.

כך אתה נכנס, ידידי אברום בורג, בתקופה, ואתה ציינת זאת בדברייך, שלא רק אחד העם – זה יימשך; יהיו עוד הרבה מאוד משימות של הצלה ושל הבאת יהודים לכאן. אני יודע את דעותיך, ואני חושב שהמאמץ שלך, שהתחלת בו בקטע אחד, לפרק את היהודים שחיים ליד הרי געש מתסביך פומפיי שלהם, להישאר שם עד שהלבה סוחפת ושוטפת אותם, להביא לתודעתם שהם חיים ליד הרי געש מצד אחד – הרחבת הגשרים בינינו לבין כל היהודים בעולם באשר הם, ללא חשבונות קטנים, תוך שמירה על לאומיותם במידה רבה באמצעות חינוך, וכמובן המוטיבים הדתיים.

לפני הרבה שנים היתה לי הזדמנות לעשות איזו עבודה והשתמשתי בארכיון של גבעת-חביבה. מצאתי שם, שבטיפול שלהם באנשי "השומר הצעיר" בארצות-הברית היה קודקס; 50% מהקודקס היה קבלת שבת, נרות, פרקי מקרא ביום שישי. זה נראה לי כל כך מרתק. שאלתי אותם: מדוע? אמרו לי: כדי שנוכל להביא אותם ולעשות מהם כאן סוציאליסטים, וקודם כול הם צריכים להישאר יהודים. ודאי ברוח הזאת אתה תפעל.

בשם הבית הזה אני רוצה להבטיח לך, שאנחנו ניתן כתף לכל פעולה ויוזמה. אתה יוצא מכאן, אבל אתה יודע איך המכניזם עובד כאן, איך הוועדות עובדות, איך מחוקקים חוקים, איך מפעילים לחץ. יש לנו גם ועדה ספציפית לעלייה, שאפשר להשתמש בה ובכל המכשירים כאן. ניתן כתף למפעל החיוני והגדול של התנועה הציונית לקיבוץ גלויות, לשמירה על העם היהודי ולהבאתו לארץ עד כמה שאפשר.

סגן השר יוסי ביילין, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת משה נסים. אחר כך נחזור לסדר-היום שלנו. ידידי אברום בורג, רצינו שעוד חברים שלך ידברו, חבר הכנסת חיים רמון ואחרים, אבל על-פי סדרי הבית אנחנו שומרים על מסגרת.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מוכרח להודות שקצת משונה לי לשאת דברי פרידה רשמיים בשם הממשלה מחבר הכנסת עדיין אברום בורג – עוד אפשר לקרוא אותו לסדר? –

חיים רמון (העבודה):

עבר זמנו.

סגן שר החוץ י' ביילין:

– – שהוא ידיד קרוב שלי. הפרידה שלנו היא גם פרידה מאחד מטובי הפרלמנטרים בבית הזה, וכולנו מודים שאנחנו לא משופעים בהם, לא כל יום אתה נפרד מפרלמנטר שכזה. אני רושם לעצמי איזו עמלה בסיפור ההצלחה שנקרא אברום בורג, אולי אני מפרז בגודל העמלה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

נדמה לי שגם למפד"ל יש עמלה.

אברהם בורג (העבודה):

יש מספיק לכולם.

חיים רמון (העבודה):

מאז קום המדינה ועד ימינו היה בורג בכנסת.

סגן שר החוץ י' ביילין:

חבר הכנסת יהלום, אנחנו יודעים שזה לא מצחיק. אדם בא מבית מסוים וזה ניכר בו כל חייו, ודאי הבית שממנו בא אברום; זה לא דבר שהוא מתעלם ממנו בסיפור חייו וזה לא דבר שלא ניכר בו.

אני זוכר את השיחה שהיתה בינינו, שבה הצלחתי במאמץ מסוים לשכנע אותו להיות יועץ ראש הממשלה לענייני תפוצות, לפני יותר מעשר שנים; אני זוכר את השיחות שלנו ואת ההתלבטות של אברום לגבי הליכה לכנסת ואת ההצלחה שלו בפעם הראשונה, ודאי שבפעם השנייה; ואת השיחות שהיו בינינו באחרונה אשר להתלבטות האמיתית והלא-פשוטה לגבי ההליכה לתפקיד של יושב-ראש התנועה הציונית והנהלת הסוכנות. בהתלבטות האחרונה היו צדדים לכאן ולכאן. מצד אחד, עזיבת הבית הזה היא לא דבר פשוט לאיש צעיר שהצליח בו כל כך. מצד שני, היתה תחושה עמוקה של שליחות – מה שמוכיח שעדיין לא אבד כלח על המושג הזה אצל אברום – יש דבר חשוב מאוד לעשותו וזה הזמן לעשותו.

אני מוכרח לומר, אולי זה איננו ביטוי מתאים ונכון, שהייתי גאה בו מאוד על ההחלטה שלו. אני בטוח שלרבים מאתנו זו החלטה קשה לוותר על אברום בורג בכנסת. רבים מאתנו מעלים את השאלה: תגיד, אדם צעיר, למה אתה הולך לבית ההוא, מה אתה מחפש בו, הרי זה לא בית לאנשים צעירים? ההחלטה שלו לעמוד בראש התנועה הציונית, בראש המאמץ היהודי הקשה הזה, אומרת משהו, ומבחינתי היא דומה להחלטה של חבר הכנסת חיים רמון לעמוד בראש ההסתדרות. זה מאמץ לסייע

בקביעת סדר-היום הלאומי של החברה הישראלית ושל העם היהודי לעת שונה מאוד מהעת שהורגלנו לה בנעורינו, והיא עת השלום.

בהנחה שאכן כל אחד לפי שיטתו וכל אחד לפי דרכו – יהיה הסדר הקבע בסופו של דבר אשר יהיה – עומד לפני הרגע ההיסטורי של שלום באזורנו, של שלום בישראל, יהיו על סדר-היום שלנו הרבה שאלות קשות. יכול להיות שנתגעגע למכנה המשותף, שהוא רציני וחזק אבל גם די פשוט וקל לייצור, והוא המכנה המשותף של היחד כדי להגן על עצמנו. ברגע שהדבר הזה לא יהיה מרכזי, ברגע שהקיום שלנו יהיה יותר מובן מאליו מאשר הוא היום, יעלו דברים חברתיים, דתיים או בין-דתיים, בין יהודים לבין ערבים בארץ הזאת ודברים אחרים. השאלה היא האם אנחנו ערוכים היום לקראת השלום ההוא עם כמה תשובות על השאלות האלה. אני חושב שאנחנו לא מוכנים.

יש נכונות של אברום לעזוב את הבית הזה, ולו לעת קצרה, וללכת להיאבק מאבקים קשים עם אנשים שהם שמרניים מאוד, לצערי הרב. הם רגילים למסגרת שליוותה אותם מאז הקונגרס הציוני הראשון לפני 100 שנה, והם חושבים שמה שהיה הוא שיהיה לעד. הניסיון להתמודד עם מושגים פרובלמטיים מאוד – אני בטוח ששנינו לא מסכימים על כל דבר, כמו שלילת הגולה או אי-שלילת הגולה – אלה נושאים שבמשך שנים היו מאובקים, פרות קדושות שאיש לא נגע בהן. לכן נדמה לי שבהליכה הזאת של אברום בורג, למרות הצער האמיתי של חבריו הקרובים על הפרידה – ולא רק שלהם, בוודאי – אנחנו מבחינתנו מקריבים קורבן למען החברה הישראלית והעם היהודי. אני חושב שראוי לשלם את המחיר הזה.

לך, אברום, אני אומר שלום בשם עמיתך, בשם חבריך, ובעיקר להתראות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לסגן השר יוסי ביילין. חבר הכנסת משה נסים, בבקשה.

משה נסים (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אינני זלמן שז"ר, ואינני יודע מדוע נפל בגורלי להיות איש האופוזיציה שצריך לברך – –

היו"ר ש' וייס:

מוותיקי הבית, מאז 1959.

משה נסים (הליכוד):

– את חבר הכנסת אברהם בורג לרגל פרישתו מן הכנסת.

אני רוצה להקדים ולומר, שדברייך היום, חבר הכנסת בורג, היו בדרך כלל נכוחים, חשובים, היה בהם משום הצבת דרך. לא לכול אני מסכים. אני חייב להשמיע הסתייגות מסוימת, שלא יתפרשו הדברים כאילו שתיקתנו כהודאה. שיבחת את הממשלה הזאת, זאת אינני יכול לעשות. נכון, אני מסכים אתך שהממשלה אימצה את השוליים הרעיוניים של החברה הישראלית בתהליך המדיני, ולכן מדיניותה מסוכנת. אני מקווה שנתבדה, אבל יש לי חשש שלא כך הוא הדבר. אלא שלא זה הנושא שלנו היום.

היום אני רוצה קודם לציין את הזכות הגדולה שנפלה בחלקך להיוולד ולחיות בבית הזה שחיית בו. יוסף בורג, אביר, נערץ על כולנו כאישיות מופלאה, כאדם שניחן בידע עמוק ביהדות וגם בתרבות העמים. במשך עשרות בשנים ראינו אותו בבית הזה ובממשלת ישראל, וכולנו מייחלים לעצמנו ללמוד מאישיותו, מתכונותיו, מאצילותו ומידענותו. נפלה בגורלך הזכות להיות בבית הזה.

ומן הבית הזה לבית הזה. לפני שבע שנים נבחרת לכנסת בראשונה, ואני חייב לומר: נבחרת בסערה והיית לסערה. אתה אינך מסוג חברי הכנסת השוקטים על שמריהם, אתה סוער ונסער. בצד זה, כמה מהלכים ודעות שהבעת היו מקוממים, אבל כולנו הערכנו והוקרנו את התעוזה, את האומץ. למדת מהר מאוד את הליכות הבית והיית, כפי שאמר סגן השר ביילין, לפרלמנטר טוב. אין הרבה כאלה, וצר לי לומר את הדברים הללו.

תרמת תרומה חשובה לבית בדברים וברעיונות שהשמעת, גם אם לא קיבלנו אותם, תמיד בלשון עברית נפלאה, תוך יניקה מהמקורות, באחריות ובכבוד הראויים לבית הזה. אבל צריך לומר, שאת המעשה אולי הנסער ביותר עשית כאשר הסכמת או חתרת – היינו הך – לעבור מן הבית הזה לבית ההוא, מעשה נועז לחבר כנסת צעיר, שאיננו מסתיר את היעדים הבאים שלו במישור הממלכתי. זהו מעשה נועז משום האחריות הכבדה שנטלת על שכמך.

ההליכה אל התנועה הציונית, הליכתך שלך, משמעה – או שקיעה או התרוממות, או חידלון או תקומה. אין משהו ביניהם. זהו מעשה נועז, כי התפקיד שמוטל על שכמה של התנועה הציונית היום, בניגוד למה שאנחנו נוהגים ליחס למושג הזה ולתנועה הזאת, הוא תפקיד אדיר במשמעותו, גדול ונורא, ואתה היטבת להגדיר את שיש להתמודד עמו: הבעיה המרכזית היא הניכור וההתבוללות של העם היהודי והיעדרו כמעט של חינוך יהודי בגולה. זוהי סכנה לקיומו, לשלמותו ולאחדותו של העם היהודי. ואם אדם כמוך לוקח בידו את התרמיל ואת המקל לשליחות הזאת, זוהי נועזות, זוהי אחריות.

אבל תדע, זהו גם מבחן גדול לך, גם לעתידך הציבורי, הפוליטי והממלכתי. אם לא תעמיד את הנושא הגדול הזה בראש מעייניך, אם לא תחתור, אם לא תשבור כלים, אם לא תדע להבקיע את החומה – ההליכה לשם היתה מיותרת. והיה אם תשכיל לעשות זאת, ואם בזכות המנהיגות שתפעיל בתנועה הציונית תצליח להוסיף עוד כמה בתי-ספר יהודיים, עוד כמה בתי-אולפנה ללימוד השפה העברית, שכמעט נשתכחה בגולה, עוד מעט יהדות – שכרך יהיה גדול.

היום הזה, כאשר אתה נפרד מהכנסת, מהכהונה של חבר הכנסת, ואנחנו נפרדים ממך, אני מאחל לך, שחפץ השם בידך יצלח להרים את התרומה הזאת, שעליה דיברתי, לעם היהודי, לתנועה הציונית, לחיזוקם ולעילויים. אני מקווה שתצליח בדרכך החדשה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת משה נסים.

חברים יקרים, אנחנו חוזרים לסדר-היום שלנו אחרי שעת פרידה ושעה ציונית ויהודית כל כך אינטנסיבית.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, על-פי החוק הכנסת צריכה למנות 120 חברי כנסת. לאמור, שבשלוש השעות הקרובות אנחנו לא כנסת.

היו"ר ש' וייס:

"בהיבחרה". בחוק-יסוד: הכנסת כתוב: הכנסת תהיה בת 120 בהיבחרה. יש לזה, אגב, המון משמעויות. למשל, מופיעה איזו רשימה שיש לה רק שלושה מועמדים ונבחרו שניים, וחלילה קורית איזו תאונה או קורה משהו אחר, יכולה הכנסת, במשך שלוש שנים, להיות עם 119 חברי כנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

חשבו גם על זה.

היו"ר ש' וייס:

כן, "בהיבחרה".

היו"ר ע' מאור:

גם אני שולחת בשם כולם ברכות לחבר הכנסת בורג, ואחר-הצהריים נשלח ברכות למחליפו. כל טוב.

אנחנו מחכים בהפסקה קלה לשר החקלאות, שכן לפי סדר-היום יש לנו כרגע שאילתות.

שאלות בעל-פה

היו"ר ע' מאור:

אנחנו מחכים דקות ספורות עד שייכנס שר החקלאות, שכנראה יצא להיפרד מחבר הכנסת בורג. סגנית מזכיר הכנסת, האם מאתרים את שר החקלאות? נעשה הפוגה קלה ומייד נמשיך.

שאל ילום (מפד"ל):

מדוע הפוגה?

היו"ר ע' מאור:

כי בלי שר אי-אפשר שחבר הכנסת יגיש את השאלתא שלו.

הנה שר החקלאות, אני מברכת אותו על כניסתו.

שר החקלאות י' צור:

חכייתם לי? אני מצטער. זה עתה הודיעו לי ומייד נכנסתי. צריך להתנצל – – –

היו"ר ע' מאור:

השר מתנצל, תודה.

שר החקלאות י' צור:

לא אני צריך להתנצל. קראו לי ומייד באתי. מישהו אחר צריך להתנצל.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת חגי מירום להגיש שאלתא בעל-פה מס' 474, בנושא: המצב הכלכלי ביישובי התענך. בבקשה.

המצב הכלכלי ביישובי התענך

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, הנני מתכבד להגיש את השאילתא בעל-פה הבאה:

בשבוע שחלף התקיימה הפגנת מחאה בחבל התענך עקב המצוקה הכלכלית של יישוביו.

תוכנית "מפנה 97" של הממשלה אינה מתממשת על רוב מרכיביה, וחוק-גל ופעולת המשקם מאיימים לנשל את התושבים מקרקע ומאמצעי ייצור.

רצוני לשאול:

1. האם גובשה בממשלה תוכנית כלשהי להצלת האזור?

2. מדוע מסרבת הממשלה לאשר הקמת אזורי פיתוח א' באזור זה?

3. כיצד יטופל הנושא? תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. תשובת שר החקלאות, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

למה שר החקלאות משיב?

שר החקלאות י' צור:

חבר הכנסת דן תיכון, בכל פעם שאני מתחיל לדבר יש לך בעיה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא חושב ששר האוצר צריך להשיב?

שר החקלאות י' צור:

שר האוצר יכול בכלל להשיב על כל השאלות, כי הכול תלוי בכסף בסוף.

דן תיכון (הליכוד):

אתה רואה? אתה רק מאשר מה שאני אומר.

שר החקלאות י' צור:

אזור התענכים היה האזור הראשון שזכה לטיפול נקודתי. אני מאוד לא מקבל את ההגדרה של חבר הכנסת חגי מירום. התוכנית מתבצעת במלואה. נכון שבעצם מהותה היא נותנת תשובות בעיקר לנושאי תשתית ולא לנושאי תעסוקה. הדברים האלה מתרחשים, וצריך לומר שזוהי התוכנית הראשונה לגבי אזור התענך, שב-20 או 30 השנים האחרונות נכנסו עם תוכנית כוללת של כל המשרדים, לרבות נושאי ביוב, מים, דרכים ומועדונים; כמו-כן גם המשך בינוי של אזורי שיכון חדשים.

עם זה, אין ספק שהדברים נכונים. על-פי כל המדדים, זה אחד מאזורי ההתיישבות במשק המשפחתי שסובלים ממצוקה קשה במשך שנים רבות, כאשר חלק גדול מזה קשור באמצעי הייצור הראשונים שהיו שם ובשינויים שחלו בשנים האחרונות בחקלאות.

החרדה הגדולה שהתעוררה ביישובי התענך היתה קשורה בחוק-גל, שחוקק על-ידי הכנסת. בחוק הזה נאמר, שאם המתיישב אינו יכול להחזיר לפחות 60% מחובו, הרי שמגיעים למימוש נכסים חקלאיים. פירוש הדבר, החזרת הקרקע, המים ואמצעי הייצור בחזרה למדינה, ופדיונם הולך לבנק. זה מה שכתוב בחוק.

גם לדעתי זה חוק שיש בו פגם קשה מאוד. אם בחוק-גל, מתוך כ-30,000 משקים חקלאיים שעוסק בהם חוק-גל, כ-6,000 משקים יגיעו למצב הזה של הצורך במימוש נכסים, הרי שלמעלה ממחצית המשקים האלה נמצאים בארבעה-חמישה אזורי התיישבות: בתענכים, בלכיש, בעדולם, ובנגב במרחבים, עזתה ושפיר.

זה דבר שלא יעלה על הדעת, שהאזורים האלה, ושם מדובר על 80%–90% מהמתיישבים – זה לא דבר נקודתי של מתיישב אחד שפקע זמנו; הכנסת חוקקה חוק ולא הביאה בחשבון את התוצאות החמורות האלה. נכון שהממשלה יכולה להיכנס במקום המתיישב, אבל לא זו משמעות החוק.

אני אומר, חוזר ומדגיש את דעתי, שאני אראה משגה ועיוות בכך שבאזורים האלה, בחבל תענך, היושב על קו ג'נין, בנגב, תהיה תופעה ש-80%–90% מהמתיישבים במשק המשפחתי יופקעו מהם הקרקע, המים ומעט הייצור החקלאי, הכול לשם החזרת החובות לבנקים. זה מהלך בלתי אפשרי.

הממשלה הקימה ועדת שרים בראשותו של ראש הממשלה, והיא תתכנס ביום ראשון. מחר מתכנסת ועדת המנכ"לים של משרדי הממשלה בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה. משרד החקלאות יניח הצעה בנושא התענך, שזה לב העניין, אבל ההשלכות יהיו לגבי כל חוק-גל, הצעה שתאפשר את המשך מימוש החוק ותציע דרכים שלא יהיה בהן ניוון היישובים וההתיישבות באזורים האלה.

לגבי אזור התענכים, נציע קודם כול קביעת האזור כאזור עדיפות לאומית א'. לא ייתכן שבית-שאן היא כזאת, עפולה היא כזאת, והתענך הוא שונה. כמו-כן נציע כניסה לפעולה רחבה, שכבר הוסכם עליה עם שרת העבודה והרווחה, פעולה בתחום הרווחה ובעיקר לאוכלוסייה הקשישה. אני חושב שזה לב הבעיה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מודה לשר החקלאות על תשובתו, המהווה חלק מן העניין. אני רוצה לומר פה לחברי, שהשאלתא הזאת אכן הוגשה לשר האוצר.

דן תיכון (הליכוד):

בכל זאת שר האוצר.

חגי מירום (העבודה):

מן הדין היה קודם כול לרשום שהשאלתא הוגשה לשר האוצר.

אני חושב, שמשרד החקלאות ושר החקלאות עומדים להציע הצעות טובות ונכונות באשר למעמד המיוחד שיש להקנות לחבל התענך, אבל לא רק לו אלא גם לאזורי עדולם, לכיש והנגב, כפי שפורט כאן.

אבל השאלה היא, מה תהיה עמדת האוצר בעניין הזה. השאלה היא, האם האוצר ייתן את ידו למה שחייבים לתת לנוכח המצוקה הקשה כל כך של המתיישבים באזורים האלה. השאלה היא, האם האוצר יתרום את תרומתו ויחליט באמת לקבל את ההמלצה שאתה, השר צור, המלצת, להקנות מעמד של אזור פיתוח א' גם בנושא התעשייה וגם בנושאים אחרים, כמו תיירות, למשל, ורווחה. זוהי השאלה, ואינני יודע מה היא התשובה עליה.

כמו-כן, נראה לי שלנוכח חוק-גל אין ולא יהיה מנוס מהנחת תיקון לחוק הזה על-ידי הממשלה, כדי להקנות לאזורים האלה מעמד מיוחד שבו לא יחולו הוראות השיקום שהמשקם יכול להפעיל אותן כלפי שאר אזורי המדינה, מתוך התחשבות במצב המיוחד של האזורים האלה.

האם נראה לך, אדוני השר, שיש סיכוי שהכיוונים האלה יתקבלו על-ידי הממשלה?

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, תשובת שר החקלאות.

שר החקלאות י' צור:

אני רק רוצה להביא לידיעת חברי הכנסת, למשל, את הרשימה של מימוש הנכסים בחבל התענך. לא אקרא את שמות המושבים, אבל במושב אחד מדובר על 40 יחידות מתוך 55; במושב שני – 50 מתוך 56; במושב שלישי – 50 מתוך 55. זה אומר, בעצם, ניוון היישובים כולם.

אני רוצה לומר, שאם מדובר בחקיקה, אם הממשלה לא נותנת מימון באותו חוק, אלא מקנים לאזורים נוספים תנאים של יישובי קו עימות – זה צריך להיכלל במסגרת חוק-יסוד.

חגי מירום (העבודה):

שר החקלאות י' צור:

כן, אנחנו בדקנו את הנושא הזה. הבנקים טוענים שיש בזה חריגה, כי הגדרת יישובי עימות נעשתה לפני חוק-היסוד, וכל תוספת שתחייב אותם לקבל פחות החזר פוגעת בחוק-יסוד: זכויות האדם

וחירותו, כי אתה נכנס לממונם של הבנקים. זו, בעצם, הבעיה שאנחנו נותנים עליה את הדעת, ובמסגרת המגבלות האלה נדון בעניין הזה.

אני רוצה לומר, שהוועדה הזאת היא בראשותו של ראש הממשלה. לא מעט החלטות מתקבלות ברוב בממשלה, ואין לשום שר – לרבות שר האוצר – מעמד וטו. הנושא הזה יידון, והממשלה תתצטרך להחליט. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, את השאילתא בעל-פה לשר הכלכלה אנחנו נעלה מאוחר יותר.

הצעת חוק מחיצת מיגון במוניות, התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף בא-גד להביא את הצעת חוק מחיצת מיגון במוניות, התשנ"ה-1995; הצעת חוק ב'תתקג. ישיב שר התחבורה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, כבוד השר קיסר, שר התחבורה, כולנו מזועזעים מהירצחו של נהג מונית נוסף, אברהם דוידי – ואני אומר: השם ייקום דמו, ולא רק זכרו לברכה, כי המשטרה לא יודעת מה היו סיבות הפיגוע, אם זה פח"ע – פעילות חבלנית עוינת – או לא.

ביקרתי אתמול לניחום אבלים אצל המשפחה היושבת בפרדס-כץ. ראשית, המשפחה נפגעה מאוד מכך שאף אחד מאישי הציבור לא מצא לנכון לבוא לניחום אבלים, ואני חש שאנחנו צריכים לעודד משפחה כזו באסונה וביגונה.

שנית, המשפחה מצביעה על כך, שראש המשפחה נפגע מסכין ארוכה. זאת לא סכין של נערים, זה לא אולר, זו סכין מחבלים, שלוקחים במטרה מכוונת. מי שרוצה להסתיר את כוונותיו לוקח אולר קטן, לוקח סכין קטנה שהוא יכול להחביא. כאן היתה סכין ארוכה, סכין גדולה, עם להב גדול, והכול מצביע על כך שזה היה מקרה של פיגוע חבלני.

בכל אופן, אנחנו חייבים להבטיח את שלומם של נהגי המוניות, כמו שאנחנו חייבים להבטיח את שלומם של כל אזרחי ישראל. ואני אומר לכם: אני בכלל לא מבין את הממשלה. למה היא מערערת על העניין הזה? לא חבר הכנסת הרב בא-גד ולא חבר הכנסת דוד מנע היו צריכים לדרוש זאת, אלא שר התחבורה היה צריך לומר: אני, שר התחבורה, דורש זאת מכל נהג, כדי להבטיח את שלומו. זאת לא צריכה להיות יוזמה פרטית.

לאחר רצח הנהגים הקודמים פניתי, ומה שמעניין הוא, שהממשלה גם הודיעה לי תרתי דסתרי: קודם כול, מחליטים להתנגד להצעת החוק של חבר הכנסת בא-גד. יש הצעת חוק של חבר כנסת מהאופוזיציה, כן הצעה טובה, לא הצעה טובה, כן חכמה – דבר ראשון, הממשלה מתנגדת. מה אתם מתנגדים? ולפתע, בשלב השני, מכתב שסותר את עצמו: ועדת השרים מבקשת ממשרד האוצר, שההוצאה על מיגון תהיה מוכרת לצורכי מס ושימליץ שהיא תהיה מוכרת: "יחד עם זאת, ראוי לציין, כי נהגי מוניות באזור ירושלים ומעבר ל"קו הירוק" זכאים להשתתפות הממשלה במימון התקנת מחיצת מיגון". אז אני לא מבין. בהתחלה אתם מתנגדים, ואחר כך אתם אומרים: יחד עם זאת, יחד עם זאת, יחד עם זאת.

במקום זה תגידו: הרב בא-גד, צדקת. אף שאתה מהאופוזיציה, היות שזה צורך עם, אנחנו תומכים בהצעת החוק. תתעלו על עצמכם, תפסיקו להיות קטנוניים. חבל שהממשלה מתנהגת כך. היא מבזה את עצמה בעיני הציבור, וזה המכתב שסותר את עצמו.

לכן אני פונה אליך, שר התחבורה, כמי שלבו רגיש וער לדברים. הצעת החוק שלי אומרת: "בכל מונית בישראל תותקן מחיצה משוריינת בין שני המושבים הקדמיים לבין המושב האחורי, בצמוד לכיסאות הקדמיים, תוך הבטחת ניידות המחיצה לרווחת הנהג והנוסעים בהתאם לצורך".

הסבירו לי מטעם איגוד נהגי המוניות, שהמוניות שלנו, בניגוד למוניות בלונדון ובניו-יורק, הן קטנות יותר, ולכן מחיצה עלולה למנוע רווחה. היות שהכיסאות זזים, כידוע לכם, ניתן גם לפתור זאת על-ידי מחיצה צמודה לכיסאות, שיכולה להיות ניידת אתם.

אני חוזר: הדבר הזה נהוג בניו-יורק ובלונדון, והוא הוכיח את עצמו. אני ערכתי מחקר. פשוט הנהג מבודד. לידו איש לא יכול לשבת, מלבד נכים. יש סידור מיוחד, שנכה יוכל לשבת קדימה, ליד הנהג, ונכה הוא לא מסוכן.

שאלו יהלום (מפד"ל):

איזה מחקר?

יוסף בא-גד (מולדת):

מחקר בניו-יורק ובלונדון. ביררתי את העניין. ואילו במושבים – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

מה עשה המחקר?

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת שאלו יהלום, לא תמיד אתה צריך לעזור לי כשאני מדבר. אני מאוד מודה לך, שמתוך האחוזה שבינינו אתה עוזר לי.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני רק שאלתי מה הראה המחקר.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה מנע מאז ההתקנה שוד ורצח על-ידי נוסעים, כי הם לא מצליחים לפגוע בנהגי המוניות. המחיצה משוריינת, היא לא עבירה לכדורים, כסף ניתן להכניס למגירה שמסתובבת לעבר הנהג. יש דרך לשוחח עם הנהג באמצעות חלון שהוא רק מחורר, וכדור לא עובר דרכו, ואי-אפשר לירות.

אני לא צריך לספר לך, אני מקווה שקראת את העיתון הבוקר, את "ידיעות אחרונות", שבו מופיעה כותרת: "ועכשיו: שודדים נהגי מוניות", וכתוב: "ביומיים האחרונים התלוננו שני נהגים על נוסעים ששדדו אותם". אומר אברהם יחזקאל, נהג המונית: "אחד הנוסעים תקע לי פתאום אקדח בין הצלעות". "יחזקאל מספר, כי לחץ על לחצן המצוקה, אולם נראה שהלחצן לא פעל" – בעצם כל לחצני המצוקה והמנורה המהבהבת הם משחק ילדים. מי מאתנו מסתכל אם מנורה צהובה מהבהבת או לא מהבהבת? חייבתם אותם להשקיע 800 שקל לחינם. זה מגוחך.

הנהג אבי זמלמן, נהג שני, סיפר, שהנוסע הושיט חפץ, שנראה לו כאקדח, דרש את כספו. זמלמן נתן לו 700 שקל, והנוסע נמלט, כרגיל.

ובכן, אנחנו רואים, שעם ההידרדרות המוסרית של הדור ועם מה שקורה במדינת ישראל, ולא מעט באשמת הממשלה, עם החינוך המתירני – אבל אני לא רוצה להיכנס לזה כרגע – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

זאת לא הידרדרות. נגמר הכסף בבנקים, עוברים למוניות.

יוסף בא-גד (מולדת):

נגמר הכסף בבנקים – עוברים למוניות, וזו הנורמה החדשה.

אנחנו רואים שהדבר הזה הוא צורך השעה, חיוני לא רק להבטיח את שלום הנהגים אלא להבטיח סדרי תחבורה רגילים. כי מה קורה היום? – נהגים חוששים לקחת כל אדם שיש לו חזות מזרחית, ואני לא צריך לומר לך שאתה, כבוד השר, ואני, יש לנו חזות מזרחית, ואני גאה בזה. ברוך השם, אנחנו כהי פנים, אז עוד יסרבו לקחת אותנו במוניות.

אי לזאת, אני מבקש ומציע, שכל נהג בישראל יחויב להתקין מחיצה משוריינת בין המושבים הקדמיים למושב האחוריים. את עניין המנורה הצהובה המהבהבת צריך לבטל, כי היא לא עוזרת לשום דבר. לחצן מצוקה צריך לבדוק, כי יש כמה מקרים שנהגי מוניות אמרו לי, שהם לוחצים, אומרים ביידיש – אתה מבין יידיש, כבוד השר – ס'העלפט ווי א טויטן באנקעס; זה עוזר כמו כוסות רוח למת. הלחצן הזה לא עוזר. ואני מבקש לא רק לפטור את המחיצה המשוריינת ממסים; עוד עולה על דעתה של הממשלה להרוויח על זה. אני אומר שזה היגיון ממשלתי – עוד להרוויח מזה שיתקינו. אני דורש לא רק לפטור ממסים, אלא אני גם דורש שההתקנה תהיה על חשבון הממשלה, ואתם מסכימים כבר לירושלים ולאזורים, איך אתם כותבים? – מעבר ל"קו הירוק", אבל מאחר שלפי ההסכמים מאמש אתם עומדים להעביר את ערפאת לכל ארץ-ישראל, אני מבין שמחזירים אותו לתקופת 1967, זה בטח, יש אומרים שאתם מחזירים את ערפאת לגבולות 1948; אני מבקש – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בא-גד, זמנך תם.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבקש להתקין את זה על כל חלקי ארץ-ישראל. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת, מבחינת הנוהל – הצעתו של חבר הכנסת דוד מנע באותו נושא, תשובה משותפת של השר, וכמובן, לאחר מכן הצבעה נפרדת על כל הצעת חוק.

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה [נוסח חדש] (בטיחות נהגי מוניות), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מנע)

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, חבר הכנסת דוד מנע, להצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה [נוסח חדש] (בטיחות נהגי מוניות), התשנ"ד-1994; הצעה א'תתקצו.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני משתתף בצערה של משפחת דויד, על הירצחו של אברהם דויד, זיכרונו לברכה, וכן משתתף בצערם של כל ארגוני המוניות, ומקווה שדברים כאלה לא ייתכנו ולא יתרחשו עוד בעתיד.

אברהם דויד, זיכרונו לברכה, מצטרף, לצערי, לשורה של נהגי מוניות בירושלים – רפי כהן, זיכרונו לברכה, ונהגי מוניות אחרים, שנרצחו בפעילות לאומנית או בפעילות פלילית. מעמידים את נהגי המוניות במוקד הסכנה, בחזית, ולא תמיד מושיעים אותם.

נהגי המוניות הבודדים בלילה, שמסיעים נוסעים שאינם יודעים מי הם ומה יהיה בסוף הנסיעה, חוששים, בצדק. לא רק שנרצחו אחדים מהם, אלא אנחנו רואים לאחרונה תופעה של שדירת נהגי מוניות ותופעות אחרות מהסוג הזה.

הצעת החוק שאני מתכבד להגיש לכנסת באה לסייע לנהגי המוניות, שהרי נהגי מוניות לא תמיד יש להם הכסף, לא תמיד יש להם הרווח המספיק כדי להתקין את כל אותם אבזרי בטיחות במוניותיהם. לכן, הצעת החוק הזאת באה לסייע כדבר ראשון, על מנת לאפשר לנהגי המוניות לשמור על ביטחונם. המדינה תלך לקראתם ותיסייע להם בזה שכל אותם אבזרים יהיו פטורים ממס; ישלמו את הנטו, את העלות שלהם, והממשלה תשתתף בהוצאות אחרות של התקנת אבזרי בטיחות במוניות.

לא רק זכויות מגן בין הנהג לנוסעים, כפי שהדבר קיים בערים ניו-יורק, לונדון ובערים אחרות, שכבר למדו את הלקח; בואו נלמד מהם, נלמד את הלקח – זכויות מגן בין הנהג לבין הנוסעים מאחור, קריאות מצוקה, לחצני מצוקה, ולא די בזה שבמונית מותקן לחצן מצוקה. לדעתי, צריך להקים מוקדי מצוקה, שנהג המונית לוחץ – ומייד באיזה מקום, אם זה בתחנה שלו, אם זה במשטרה, אם זה בכל מקום אחר שנקבע, יקבלו את הקריאה ואפשר יהיה לסייע מייד לאותו נהג מונית ולאתר את מקומו.

בזמנו סוכם על השתלמות בטיחותית לנהגי מוניות על-ידי המכון הארצי לתחבורה. בהשתלמות הזאת, שאותה יעברו כל אותם נהגים, נהגי מוניות, נהגי תחבורה ציבורית, ילמדו וישתלמו בזיהוי גורמים עוינים, פליליים או חבלניים, שיטות נהיגה מיוחדות לשעת לחץ במצבי חירום, שיטת התגוננות מפני אותם פוגעים למיניהם שרוצים לפגוע בנהג. אני מעריך מאוד את עבודתם המסורה של ראשי הארגון, מר אברהם פריד, היושב-ראש הארצי, צביקה אברמוביץ, יושב-ראש ארגון בעלי המוניות בירושלים, שעובדים יומם וליל על מנת לסייע לחבריהם נהגי המוניות. את ההשתלמות הזאת מתוכנן לבצע במכון להכשרת נהגים, ואני קורא לכל הנהגים להירשם לקורס הזה, שהוא קורס חשוב ונדרש בימים אלה.

בסופו של דבר יימצא האשם; אני בטוח וסומך על משטרת מחוז תל-אביב, על מפקד מחוז תל-אביב ניצב גבי לסט, שעד היום פענחו את רוב המקרים מהסוג הזה, ואין לי שום ספק שמשטרת מחוז תל-אביב תאתר ותמצא את מי שרצח את אברהם דויד, זיכרוננו לברכה. הם יעשו את כל המאמצים, ומי שעשה את המעשה ייתפס.

אנחנו כאן בכנסת מחויבים לגבש מדיניות שתסייע לנהגי המוניות לא רק כהצעה של חברי כנסת, אלא גם הממשלה צריכה לתת את חלקה. לא ייתכן שלחצן מצוקה יעלה קרוב ל-900 שקל; הלחצן הפשוט הזה, הפלסטי, שמונח על המוניות, הלחצן הפשוט הזה, שמותקן באופן מונופוליסטי על-ידי מישהו – יעלה קרוב ל-900 שקל. אין לזה אפקטיביות, והסכום גבוה.

חייבים למצוא דרכים כדי לשכלל את אמצעי המיגון ולשכלל את מנגנוני קריאת המצוקה של אותם נהגי מוניות. לחצן המצוקה במתכונתו הנוכחית אין בו שום תועלת, והראיה – שנהג המונית הפעיל את לחצן המצוקה אבל לא תמיד אנשים שמים לב, מה גם שהאזרחים לא יודעים. אזרחים ברחוב לא יודעים שאותה לחיצת כפתור והדלקת האור במונית זה סימן של לחצן מצוקה. לא כולם יודעים את זה; אנשים ברחוב, אם עוברת מונית שהאור שלה ירוק, ולידה יש אור של לחצן מצוקה, מי יודע שזה לחצן מצוקה? מי יודע שבאותו רגע שנהג המונית נוסע הוא מאוים על-ידי נוסעים מאחור, שאומרים לו: סע לאיזה מקום, והוא לוחץ על לחצן המצוקה?

איך אנחנו מוצאים את המנגנון, שכאשר הנהג לוחץ על הלחצן, במוקד ידעו היכן הוא נמצא ואיך אפשר לאתר אותו? הרי הנהג ביום שישי בערב קרא קריאת מצוקה ואיש לא ידע היכן הוא נמצא. איך אפשר למצוא את המכניזם הזה, שהוא ילחץ על כפתור ובמוקד ידעו איפה הוא נמצא?

אנחנו חייבים לשכלל את שיטות הסיוע וההגנה לאותם נהגי מוניות. הדברים האלה חייבים לבוא לידי ביטוי, בשיתוף כל הגורמים, לא רק משרד התחבורה וארגון בעלי המוניות אלא משטרת ישראל, משרד האוצר, שחייב לסייע בנושא הזה, אם זה בפטור ממס ואם בסיוע ישיר. אני שמח שמשרד התחבורה, אדוני השר, בראשותך, מוכן לסייע לנהגי מוניות להתקין אותה מחיצת ביטחון בסכום של 1,000 שקל. אני מעריך זאת מאוד, ואני חושב שגם נהגי המוניות מעריכים את זה.

אבל אנחנו חייבים למצוא אותן דרכים על מנת לשמור על נהג המונית הנוסע בלילה וביום ונתון למצוקה. איך אנו מגיעים אל אותו נהג מונית? איך המוקד של אותה תחנה, איך הסדרן של אותה תחנה, יודע שאותו נהג נמצא במצוקה? לכן, בפעילות בין-משרדית, בתקצוב נאות של משרד האוצר לנושא, עם שחרור ממס של אותם אבזרי בטיחות למוניות, אפשר יהיה לעשות זאת. לפעמים נהגי מוניות נוסעים הרבה במוניותיהם, אך אינם רוצים להוציא כספים, כי הרווח שלהם אינו רב. אם יתחילו להוציא כספים מחשבונם על כל מיני אבזרים, לא יוכלו לעמוד בכך. לפעמים אנשים משלמים על כך בחייהם.

לכן, כולם יחד צריכים לסייע לנהגי המוניות. לא צריך לחסוך כאן אף שקל אחד. אם נחסוך כאן שקל אחד, נשלם שקלים רבים בעתיד. על הכנסת כולה להתאחד סביב הנושא, ולסייע במסגרת אותם חוקים אשר באים לסייע לנהגים מבחינה בטיחותית. תודה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר התחבורה, השר ישראל קיסר, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לומר שאני מסכים עם שני המציעים, שנושא זה הוא נושא ביטחוני ובטיחותי – שמירת שלומם של הנהגים ושל אזרחי מדינת ישראל בכלל, ואין הוא נושא פוליטי. חברי הכנסת בא-גד ומנע, אני מנסה לענות לכם קודם כול לגופו של עניין. הנושא אינו פוליטי כלל ועיקר – אנו חייבים לשמור על הנהגים.

לכן, משרדי, ואני בראשו, משקיעים כל מאמץ כדי לחפש דרכים, שיטות ואמצעים, על מנת להביא לידי כך שלנהג המונית והאוטובוס תהיה הרגשה בטוחה יותר והוא יוכל להתגונן במקרה של פגע.

לגבי המציעים, גם דוד מנע וגם יוסף בא-גד, יש בחוק הקיים – בפקודת התעבורה – סמכות לשר התחבורה להתקין תקנות הנחוצות בנושא שעליו הם מדברים. אם נגיע למסקנה שצריך לחייב כל נהג להתקין מחיצה, אין בעיה מבחינת החוק. יש הסמכות בידי שר התחבורה, שהרי מכוח אותה סמכות התקנו תקנה המתבצעת עכשיו. אומנם חבר הכנסת בא-גד מבטל אותה, אבל אני עדיין לא רץ לבטלה. כוונתי לכפתור המצוקה ולאור המהבהב. נכון שהיה טוב יותר, לו כל מונית היתה קשורה למוקד, אלא שאנו בודקים כיצד ניתן לעשות זאת בעלות סבירה. אנו לא מחפשים דרך להכביד יותר על הנהגים, אנו לא רוצים שיהיה עליהם לשאת בהוצאות שלא יוכלו לעמוד בהן. כיצד התקנו את התקנה? מכוח החוק, סעיף 70 לפקודת התעבורה, המאפשר לשר להתקין תקנות הנחוצות לבטיחותו של הנוסע ושל הנהג, בדרך שתימצא על-ידי השר.

אשר לנושא של המחיצה, בדקנו אותו מן הצד המקצועי, והמשרדה ומשרד התחבורה אינם – אני מדגיש, אינם – מחייבים את התקנתה. יש להם ספקות מקצועיים לגבי התועלת, למרות הבדיקה שעשה חבר הכנסת בא-גד בארצות-הברית ובאנגליה. צריך לזכור כי באנגליה מונית היא מונית. אצלנו, על-פי החוק, הוא יכול לקנות "סובארו", "מזדה" או "פורד". לכל מכונית המבנה שלה, וכל אחד משתדל שיהיה לו מקום ליותר נוסעים.

יוסף בא-גד (מולדת):

לכן הצעתי מחיצה ניידת.

שר התחבורה י' קיסר:

נצטרך להכניס אותם לשינויי תקינה, ולחייב אותם לקנות רק סוג מסוים של כלי רכב, וזו גזירה עוד יותר גדולה, שלא יוכלו לעמוד בה. לכן אנו עובדים אתם. אותו יושב-ראש ארגון בעלי המוניות אברהם פריד, ידידי אברמוביץ ומי שאתה לא רוצה – אנו עובדים עם כולם יד ביד, ואנו מגיעים אתם להסכמה מתוך הבנה.

העלית שאלה שהטרידה אותי: אם על המחיצה יש מיסוי, לא הגיוני שהנהג יישא בהוצאות המיסוי, גם אם אני משתתף בהוצאות ההתקנה. לכן הגעתי להסכמה עם האוצר, שאם יש על המחיצה הזו מיסוי, היא תשוחרר ממנו ויראו בה אלמנט בטיחותי, כמו ששחררנו הרבה אלמנטים מן הצורך בתשלום מסים.

מה שאני בא להציע לחברי הכנסת דוד מנע ויוסף בא-גד הוא זה: לגופו של עניין, אנו מעוניינים להסדיר עוד יותר את נושא הביטחון, בדרך זו או אחרת. במקום לקיים כאן התמודדות בין אופוזיציה לקואליציה, תעבירו את הנושא למסגרת ההצעות לסדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

למה? זו קריאה טרומית.

שר התחבורה י' קיסר:

אני לא פונה אליך, אתה לא בעל ההצעה.

דן תיכון (הליכוד):

אני יודע שאיני נחשב בעיניך, אך בכל זאת למה?

שר התחבורה י' קיסר:

תסלח לי, אני פונה אל בעלי ההצעה, לא אליך.

דן תיכון (הליכוד):

בכל זאת למה?

שר התחבורה י' קיסר:

תיכף תשמע, תסלח לי.

דן תיכון (הליכוד):

מעבר לעניינים של אפוזיציה וקואליציה, למה אתה מתנגד?

שר התחבורה י' קיסר:

אולי תשמע בסבלנות?

דן תיכון (הליכוד):

אתה מציע להפוך זאת להצעה לסדר-היום, מדוע?

שר התחבורה י' קיסר:

אם אני מציע להם, חזקה שאומר גם משפט על הסיבה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דן תיכון, ברשותך. אדוני השר, הבמה היא שלך.

שר התחבורה י' קיסר:

אתה חושב שאני מציע את זה ומייד הולך להצביע? אמרתי להם: חברי, זו אינה שאלה פוליטית, זו שאלה מקצועית ביטחונית. בואו נלך לוועדת הכלכלה של הכנסת, ונקיים בה דיון יסודי עם כל המומחים, על מנת להגיע למסקנות. אם לא, תביאו את ההצעה כהצעת חוק. אני פונה אליך, להפוך אותה מהצעת חוק להצעה לסדר-היום. אם לא, אני מציע ליושבת-ראש להסיר את שתי ההצעות מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת בא-גד, האם אתה מסכים להפוך זאת להצעה לסדר-היום, על-פי פניית השר?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני שואל את השר, מה אכפת לך שזו תהיה הצעת חוק והוועדה תדון בכך?

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אתה לא מסכים. חבר הכנסת מנע?

דוד מנע (הליכוד):

אני מבקש להתייחס.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, זה עומד כהצעת חוק. חבר הכנסת דוד מנע מבקש להשיב. בבקשה, חמש דקות לרשותך, ואחר כך אנו מצביעים על הצעות החוק.

דוד מנע (הליכוד):

אני מבקש להתייחס לעניין ההצעה לסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

על עניין ההצעה לסדר-היום אין לך אפשרות להשיב, רק על הצעת חוק. חבר הכנסת מנע, ברשותך, יש נוהל עבודה. אם אתה מסכים, אין לך זכות תשובה. אם אתה משיב, זה מועבר להצבעה כהצעת חוק.

אם כן, חבר הכנסת בא-גד, האם אתה מסכים להצעה לסדר-היום?

יוסף בא-גד (מולדת):

אנח חוזר בי, אני מסכים להצעה לסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אנו מצביעים על הצעה לסדר-היום ולא על הצעת חוק, בנושא מחיצות מיגון במוניות. השר מסכים להעברת הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת כהצעה לסדר-היום. אנו עוברים להצבעה על העברת ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת בא-גד ומנע לוועדת הכלכלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 43

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת י' בא-גד וד' מנע לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

43 תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שהנושא החשוב: מיגון מוניות, יידון כהצעה לסדר-היום בוועדת הכלכלה של הכנסת.

הצעת חוק התחבורה הציבורית (סידורים לנכים באוטובוסים), התשנ"ג-1992

(הצעת חבר הכנסת י' לוי)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, לפי סדר המגשים. חבר הכנסת יצחק לוי, בנושא הצעת חוק התחבורה הציבורית (סידורים לנכים באוטובוסים). אחריו יגיש שתי הצעות חוק באותו נושא חבר הכנסת רן כהן. שר התחבורה ישיב על ההצעות ביחד. בבקשה, חבר הכנסת יצחק לוי – הצעת חוק רס"ב.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר התחבורה, דבר מוזר קרה לי בהצעת החוק הזאת. אני כמובן חייב לשתף פה את חבר הכנסת רן כהן, שאולי בגלל אירעה המוזרות הזאת.

אני הגשתי את הצעת חוק התחבורה הציבורית (סידורים לנכים באוטובוסים), התשנ"ג-1992, בכ"ט בתשרי התשנ"ג, 26 באוקטובר 1992; הווי אומר, לפני שנתיים וחצי, כמעט בתחילת הכנסת הזאת.

דן תיכון (הליכוד):

הכול פוליטיקה. אם היה מגיש איש קואליציה, כבר מזמן היו דנים בה.

יצחק לוי (מפד"ל):

על זה אני רוצה לדבר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מבקשת שתאפשר לנהל את הישיבה.

יצחק לוי (מפד"ל):

בנוהל הרגיל שבו אנו מקבלים תשובות בדבר עמדת הממשלה, קיבלתי התנגדות גמורה להצעה הזאת. שמתי אותה בערמת ההצעות שפעם אעלה לפי התור וכדומה.

חבר הכנסת רן כהן התעורר לעניין והגיש הצעה ועוד הצעה בנושא שתיכף אפרט אותו. והנה הוא יזם החתמה ציבורית יותר גדולה כאן, בבניין, של חברי כנסת, ודעת הממשלה השתנתה. אדוני שר התחבורה, אני שמח ללמוד את הפטנט. כלומר, צריך שני דברים: אחד, להיות חבר קואליציה; שני, להחתים 70 חברי כנסת. אני לא יודע מה גרם יותר למה.

קריאה:

הקדוש-ברוך-הוא.

יצחק לוי (מפד"ל):

על הקדוש-ברוך-הוא אנחנו תמיד סומכים. אנחנו מדברים כרגע על עמדת הממשלה. הממשלה לא סומכת על הקדוש-ברוך-הוא בשום דבר, אז פתאום בזה לסמוך על הקדוש-ברוך-הוא? אנחנו סומכים

עליו בכול. אתם לא רוצים לסמוך עליו. אתם מפחדים מדברים שאתם הייתם צריכים לסמוך עליו ולא לפחד ממנו.

בנימין טמקין (מרצ):

הדברים הם אחרים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני לא מדבר על אוטובוסים, אני מדבר כרגע על דברים אחרים, שבהם שהממשלה לא סומכת על הקדוש-ברוך-הוא, לצערי הרב.

על כל פנים, אני רושם לעצמי ורושם בפרוטוקול של הכנסת את הפטנט. אולי אפשר לרשום את הפטנט הזה על שם חבר הכנסת רן כהן. פשוט מאוד, אתה רוצה להעביר הצעה – היה בקואליציה והחתם 70 חברי כנסת, ואז ההצעה עוברת, לפחות בקריאה טרומית. אם חבר אופוזיציה, שלא הזדרז והחתים 70 חברי כנסת, מגיש הצעה, הרי שהממשלה מתנגדת לה אף שיש בהצעה היגיון ויש בה רצון. אותו היגיון, אותו דבר, אותו עניין, חבר קואליציה ועוד 70 חברי כנסת – הממשלה מציעה להעביר לוועדה.

אני לא יודע אם על-פי חוק הפטנטים ההצהרה הזאת מספקת, אולי צריך אישור נוסף. על כל פנים, אני מכריז כאן על יצירת פטנט ורישום, לפחות ב"דברי הכנסת", שהוא פרסום רשמי של מדינת ישראל.

שר התחבורה י' קיסר:

קול המון כקול שדי.

יצחק לוי (מפד"ל):

הבנתי. לא מסתכלים על תוכן ההצעה אלא על ההמונים. יפה.

רן כהן (מרצ):

זה מה שאכפת לכם כשבאים לפתור את הבעיה של הנכים?

יצחק לוי (מפד"ל):

אנחנו נפתור אותה, חבר הכנסת רן כהן. אני רק מציין, יש לנו פה הזדמנות.

רן כהן (מרצ):

יש הזדמנות להעביר גם את הצעת החוק שלך.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני אומר תודה לכנסת שתקבל את החוק, ואני מבקר את הממשלה על הדרך. כי ההצעה הזאת היתה יכולה לעלות לפני שנתיים, והיינו יכולים כבר להיות אחרי הקריאה הראשונה. רק מכיוון שחבר אופוזיציה הגיש אותה ולא החתים חברי כנסת נוספים, היא נגנזה. צריך לדעת את זה. זה הכול.

רן כהן (מרצ):

אני אוכיח לך, שמה שאתה אומר הוא חסר שחר.

יצחק לוי (מפד"ל):

חבר הכנסת רן כהן, הנה הדברים. הרי הדברים קיימים.

רן כהן (מרצ):

כאשר היינו באופוזיציה הגשתי הצעת חוק שכר מינימום, החתמתי 62 חברי כנסת והעברתי אותה.

יצחק לוי (מפד"ל):

כי היתה אז ממשלה יותר הגיונית.

רן כהן (מרצ):

ממשלה של ליכוד ועבודה ביחד.

יצחק לוי (מפד"ל):

נכון. אבל הממשלה אז היתה עקבית לפחות, אם היא מתנגדת היא מתנגדת. אנחנו פה רואים ממשלה שמשנה את דעותיה. אני מקווה שגם בעניינים אחרים הממשלה תשנה את דעותיה.

בוא ניגש לעצם העניין, לאחר שהבהרנו את הנקודה הזו. אדוני השר, יש לפחות 1% מהאוכלוסייה שמתקשה בהליכה. ואני לא מדבר על אלה השוכבים על מיטותיהם ואינם יכולים לנוע, אלא אני מדבר על אנשים בעלי נכויות שהם אנשים ניידים, שמתפקדים, שעובדים, שמתפרנסים, שתורמים למדינה; אזרחים כמו כל אזרח אחר. כשאני מדבר על 1%, מדובר, נדמה לי, ביותר מ-100,000 איש, עשרות אלפים בוודאי. לחלקם יש רכב, לחלקם אין והם רוצים להשתמש בתחבורה ציבורית. לצערי הרב, הם אינם יכולים להשתמש בתחבורה ציבורית כי ההתקנים אינם קיימים.

יש נכויות שונות. יש אדם שהולך עם מקל ואולי יכול בקושי לטפס לאוטובוס. יש אזרחים אחרים שמתניידים על-ידי כיסאות גלגלים או כיסאות ממונעים מכל הסוגים ואינם יכולים היום להשתמש בשום תחבורה ציבורית במדינה, לא במוניות, לא באוטובוסים, מכיוון שההתקנים חסרים. אין לאנשים האלה אפשרות לנצל שירות בסיסי שנחוץ להם, כמו שהוא נחוץ לכולנו, לניידות, מכיוון שאין שום התקנים באוטובוסים שמאפשרים לנכים או לכיסאות גלגלים לעלות לאוטובוס וכדומה.

אני יודע שאנחנו מדברים על עניין שיעלה המון כסף. לקחת את כל האוטובוסים של מדינת ישראל, לפחות אלה של השירות הציבורי – אני לא מדבר על אוטובוסים פרטיים – ולהתקין בהם מתקנים ראויים, שיאפשרו לאזרח המתנייד על כיסא גלגלים לעלות לאוטובוס, שיאפשרו עמידה יציבה במהלך הנסיעה, זו עלות עצומה.

אנחנו לא נבהלים מהעלויות, אף שאני בהצעתי מציע טווח של עשר שנים לקיום החוק, כל שנה – 10% מהאוטובוסים. אני יודע שהאוצר לא יעמוד בהוצאה. אני יודע ששר התחבורה יגיד שאין לו כסף. אבל אנחנו תמיד מתחילים. בהרבה מאוד חוקים שעשינו, בעיקר בחוקים בעלי גוון חברתי, תמיד היתה הטענה של הממשלה שזה עולה הרבה כסף. אנחנו מכירים את חוק חינוך מיוחד, אנחנו מכירים חוקים אחרים. אגב, חוק הסעה בטיחותית לילדים נכים, של משרד החינוך, שחוקקנו רק לפני שנה וחצי – גם לו נתנו זמן כדי להיערך. שם מדובר באוכלוסייה הרבה יותר מוגדרת וידועה. מדובר בתלמידים, מדובר בקשר בין בתי-ספר ורשויות מקומיות במשרד החינוך. זה חוק אחר, אבל גם שם נתנו זמן ליישומו.

אדוני השר, אני רוצה להציע שאנחנו נקבע בחקיקה, שיש חובה להתקין התקנים בכל אוטובוס ציבורי, שיאפשרו לנכים בכיסאות גלגלים – אם יש צורך להרחיב את ההגדרה, אשמח להרחיב אותה בוועדה – כניסה חופשית משפת המדרכה אל האוטובוס וממנו החוצה.

אדוני שר התחבורה, אני מציע שזה יהיה חלק מנתינת הרשיון. מי שלא יקיים את זה, לא יקבל רשיון. זה יהיה תנאי לקבלת רשיון להפעלת אוטובוסים.

אני מציע, אדוני השר, שכבודו יתקין תקנות בעניין הזה כדי לקיים את החוק. אני מציע שהחוק יבוצע במלואו בתוך עשר שנים, כאשר כל שנה, 10% מהאוטובוסים בשירות הציבורי יעברו את ההתקנה המתאימה. כמובן, בתקופה הזאת של עשר השנים שאני מציע, יהיה פרסום על-ידי חברות האוטובוסים הציבוריות באילו אוטובוסים יש התקנים, באילו שעות וכדומה. כלומר, נכה על כיסא גלגלים ידע, ש-10% מהאוטובוסים של "אגד" שבהם כבר יש התקנה למען הנכים, 5% מהם יהיו בקווים בין-עירוניים ו-5% בקווים עירוניים, או חלוקה כזאת או אחרת. כל אדם ידע, שבקו 5, אם יש 10 אוטובוסים שעוברים בשעה, מתוכם בשני אוטובוסים יכולים נכים לעלות; או מתל-אביב לירושלים וכדומה.

דן תיכון (הליכוד):

תהיה כוכבית על לוח הכיסאות.

יצחק לוי (מפד"ל):

נכון, אדוני, ועל לוחות הזמנים. הווי אומר, הכנסת תקבע, שבתוך עשר שנים, כל האוטובוסים הציבוריים יעברו התקנים, כאשר בכל שנה הממשלה תתחייב בדרך זו או אחרת, אם בדרך של שיפוי או בדרך אחרת, להתקין את ההתקנים האלה ב-10% מהאוטובוסים. זה תוכן החקיקה.

גברתי היושבת-ראש, הגיע הזמן להתייחס לאוכלוסיית הנכים כאל אזרחים שווי זכויות. אנחנו עוסקים בזה בכל מיני תחומים, וזה עוד תחום אחד, תחום התחבורה הציבורית. אני חושב, שטוב ונכון תעשה הממשלה, ואחר כך ועדת הכלכלה, שאני מציע שאליה יועבר החוק, אם תזרז את החקיקה ונצא בכנסת הזאת, אם לא בסוף המושב הזה לפחות בסוף כנס החורף הבא, עם חקיקה גמורה בעניין הזה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

הצעת חוק תחבורה ציבורית (סידורים למוגבלים בהליכה), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק התחבורה הציבורית (סידורים לנכים באוטובוסים), התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת רן כהן)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת רן כהן להצגת שתי הצעות חוק באותו נושא, אחת מהן משותפת לחברי כנסת רבים. בבקשה. הצעות חוק ג'רמג ותתת"ס.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברות וחברי הכנסת, יום זה הוא יום חשוב ביותר עבורי. שנים רבות אני עוסק בניסיונות ובמאמצים לפתור בעיה, מצוקה זו של העדר סידורים לנכים בתחבורה הציבורית, הן בחקיקה, הן בהידברות, הן בצורות שונות, ואף אחת מהן עד היום לא הועילה.

היום אני גאה להציג הצעת חוק שעליה חתומים 70 חברי כנסת מכל חלקי הבית. כולם רוצים לראות אותה תוצאה, הפסקת חרפת האפליה כלפי אוכלוסיית הנכים. אני מודה לכל אחד מחברי הכנסת שצירפו את חתימתם על החוק הזה, ואני מודה בהזדמנות זו גם לחבר הכנסת יצחק לוי.

בישראל למעלה מ-500,000 נכים, חצי מיליון, שלא כולם נזקקים להתקנת סידורים לנכים בתחבורה הציבורית, אבל ל-90,000 מהם יש מגבלות ניידות, ורק לכמה אלפים מהם יש רכב פרטי. אם נוסיף על כל עשרות האלפים הללו אותם אלפי קשישים מוגבלים בתנועה, ועל אלה נוסיף גם 10,000 ילדים נכים שאינם זכאים לסיוע ולניידות, ועוד נוסיף אותם תושבי ישראל בגיל העבודה הסובלים מפגיעות בגפיים התחתונות ואין ביכולתם לקנות רכב, כיוון שההכנסות של הנכים על-פי רוב הן נמוכות, ברור שמדובר לכל הפחות בעשרות אלפי אזרחי ישראל, שבעידן חוק כבוד האדם וחירותו, אין להם הזכויות האלמנטריות לחירות התנועה והנסיעה ברכב הציבורי, ואין להם הזכויות לשוויון אלמנטרי עם הבריאים החופשיים לנסוע כאוות נפשם. מה יותר אלמנטרי, אדוני השר, מהזכות הבסיסית לחופש התנועה ועוד לנכה?

הצורך בתיקון המצב אינו עניינם של הנכים הנזקקים בלבד, זהו עניינם של כל הנכים לנכויותיהם השונות, זהו עניינם של כל המוגבלים בתנועה, עניינם של החולים והקשישים, עוד יותר מכך, ואני מדגיש, עוד יותר מכך זהו עניינם של כל אזרחי ישראל הנאורים, הרוצים לראות בנכים אזרחים מכובדים ושווים. זהו עניין שלנו, הבריאים, שהיו רכבות ואוטובוסים שבהם ייסעו נכים ובריאים יחד.

אני רוצה, שהבת והבן שלי יגדלו בחברה המגלה אנושיות, הבנה, סובלנות כלפי מי שהגורל כבר התאכזר אליו ממילא, ושלא יגדלו בחברה המוסיפה אפליה על אכזריות חייהם של הנכים, שהיא קשה ממילא.

אני רוצה לומר לציבור הנכים, חלקם יושבים כאן למעלה כאורחינו, אתם לא לבד כאן. 70 חברי כנסת ויותר מאמצים אתכם ללבם ומתייחסים אליכם כאל אזרחים שווים מהמדרגה הראשונה. אנחנו לא ניתן יותר שתרגישו מופלים, דחוקים, מורחקים בחברה שלנו. רק בתיקון המצב בנושא הזה ובנושאים נוספים, תהיה החברה הישראלית לחברה מתוקנת ובריאה באמת. אנחנו לא עושים לכם טובה, אנחנו עושים טובה לעצמנו, לחברה שלנו.

בחרנו בהצעת חוק, אדוני השר, כיוון שנאשנו מכל דרך אחרת. אני יודע שיש לך הצעות אחרות, ונדון בהן. מאז שנות ה-80 עלו רעיונות והצעות, מכולם לא יצא ולא כלום, בין היתר גם הצעת חוק שלי, האחרונה הוגשה ב-15 באוקטובר 1990. כל הממשלות, חבר הכנסת יצחק לוי, התנגדו וכל

הממשלות דחקו, כל הממשלות שאני לא הייתי שותף בהן מעולם ואתה כן היית שותף בהן – כולן מחקו את הנושא מסדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

גם הממשלה שלך מחקה.

רן כהן (מרצ):

הממשלה הזאת גם התנגדה ונפרצה פרצה. במקום לברך עליה לא צריך לקלל.

דן תיכון (הליכוד):

לא מקללים, להיפך.

יצחק לוי (מפד"ל):

מי מקלל? למה אתה עושה מזה ויכוח פוליטי.

רן כהן (מרצ):

אני מצטער. כל מה שאמרתי, רק הזכרתי לכם את העובדות.

ניסינו גם ללא חוק, וגם זה נכשל. הוקמו שתי ועדות, ועדה אחת לענייני הרכבת, שבראשה עמד בר-כוכבא, זכרו לברכה, לא יצא כלום. הוקמה ועדה לענייני אוטובוסים, היא כבר בחרה את הקווים, היא כבר החליטה איך לעשות את זה, היא החליטה להמציא את הגלגל, שום דבר לא יצא מזה.

למרבה הגיחוך, מה שיצא מכל העניין הוא ניסיון להתקין מעליון באוטובוס אחד, וגם זה לאחר שהתקינו אותו בעלות, נדמה לי של 100,000 שקל, נסע באיזה כביש, דפק את המעליון וכל הסיפור ירד מהפרק.

מדוע, אדוני השר, אנחנו צריכים להמציא את הגלגל שכבר המציאו אותו? בעולם פועלים אוטובוסים ופועלות רכבות עם מתקנים לנכים ולמוגבלים. מה פתאום אנחנו צריכים להמציא משלנו? גם כאן חייב להיות מוצר כחול-לבן, כדי שיעלה יותר, כדי שעוד פעם ייסתם הגולל על הסיכוי לפתור את הבעיה של הנכים ושל האזרחים האחרים?

ואז המציאו המצאה אנושית מאוד, ניתנה הנחה של 33% במחירי הנסיעה לנכים בקווים מסוימים. מה זה עוזר כאשר הנכים לא יכולים לעלות לאוטובוס שבו מחכה להם ההנחה?

העובדות המרות והנוראות, גברתי היושבת-ראש, הן פשוטות. בכל מדינת ישראל, ועוד מעט שנת 2000, לא ייאמן, אין אפילו קרון רכבת אחד שאליו יכול להיכנס נכה עם כיסא גלגלים. בכל מדינת ישראל אין אוטובוס ציבורי אחד שבו יכול להיכנס נכה עם מעליון. סליחה, יש אוטובוס אחד, אבל הוא לתיירים. בכל מדינת ישראל אין מונית רגילה שבה קיים התקן להסעת נכים. אנחנו לא רוצים שהנכים ייסעו במוניות לחוד והאחרים ייסעו במוניות לחוד, ולא רוצים עוד שתהיה הפרדה בין נכים לשאינם נכים. בכל מדינת ישראל אין התקנות לנכים בתחנות ההסעה השונות; רובן הגדול של ההתקנות לא מותאמות לנכים. אפילו במטוסים עדיין יש קשיים רבים והפתרון לא נמצא. באחת – מצב מפגר מאוד, מביש מאוד, הזועק לשינוי מהיר ותכליתי.

גברתי היושבת-ראש, גם בחקיקה לא צריך להמציא את הגלגל. באירופה כבר קיימים סידורים רבים בעבור הנכים, ואלה מהם שלא הוסדרו אחרת הוסדרו בחוק. בארצות-הברית חוקק חוק הנכים עוד ב-1990, והוא ראוי לכל שבח, ואולי גם לחיקוי. חוק הנכים של ארצות-הברית אוסר אפליה כלפי הנכים בכל שטחי החיים. שם מכירים בעובדות המרות, שאין להסתירן ושצריך לומר אותן כדי להתמודד אתן. נאמר שהנכים, כקבוצה וכפרטים, מופלים באופן חמור חברתית, תעסוקתית, כלכלית וחינוכית. זאת לשון החוק בארצות-הברית. החוק שם גורף, אולי אפילו גורף מאוד. נאמר בו: לא יירכש כלי רכב חדש לתחבורה הציבורית – אוטובוס ורכבת – שאינו נגיש לנכים, לרבות כיסא גלגלים, ולא ייעשה תיקון בכלי רכב קיימים אלא אם כן הותקנו בו אמצעי גישה לנכים.

אין סיבה, גברתי היושבת-ראש, שלא נצטרף למדינות המתקנות והנאורות וגם אנחנו ננהג הגינות בנכינו.

ולסיום, מבחינתי אין דבר קשה ואומלל יותר מהידיעה, שנכה ללא סידורי נסיעה כמוהו כמי שהחברה גזרה עליו כלא בביתו או במוסד שבו הוא חי, ואין דבר מחפיר יותר מהידיעה, שנכה, שהוא האדם הזקוק ביותר בעולם לנסיעה בטיחותית בתחבורה הציבורית, דווקא אותו מסלקים ממנה.

אני מבקש, גברתי היושבת-ראש, שגם ההצעות האלה וגם ההצעה של חבר הכנסת יצחק לוי יעברו לטיפול בוועדה, ונבוא בדברים עם השר כדי לנסות ולמצוא בהקדם האפשרי את הסידורים שיאפשרו שינוי ממשי, דרמטי ומיידי בתחום הזה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן. אדוני שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מטרת החוקים המוצעים על-ידי חבר הכנסת רן כהן ועל-ידי חבר הכנסת יצחק לוי – יש גם כוהן וגם לוי ועכשיו יהיה גם ישראל – היא לאפשר לנכים שימוש בתחבורה הציבורית. אין בלבי כל ספק, כי מטרת החוק הזאת חשובה לשוויון בין אזרחי מדינת ישראל.

גם בתפקידי הקודם וגם היום מוכר וידוע לי הסבל של אותם נכים שאין להם רכב משלהם, והם מוגבלי תנועה, שצריך לסייע בעדם להשתמש בתחבורה הציבורית, וכפי שאמר חבר הכנסת רן כהן, אם בתחבורה הציבורית לא, היכן כן.

כפי שאמר חבר הכנסת יצחק לוי, וגם חבר הכנסת רן כהן, העסק הזה מחייב שינוי מהפכני, גם בתחום החשיבתי וגם בנושא הכלכלי. כפי שאתה יודע, כשאומרים שהממשלה מתנגדת, המקור הוא בשר אחד שבתוקף תפקידו שומר על הקופה ולא נענה לכל תביעה מהתביעות הללו.

גם כשראיתי את הצעת החוק וגם בשיחה שלי עם חבר הכנסת רן כהן – אתך, חבר הכנסת לוי, לא נזדמן לי לשוחח כי לא ידעתי שההצעה תועלה היום – שמחתי שזו הצעה שרוב הציבור יכול לעמוד בה.

ניקח לדוגמה את ירושלים. בירושלים יש 250 קווים; איפה נתחיל? איפה נגמור? שמחתי לראות שבהצעה מדובר על פתרון. שמחתי לראות שזו הצעה אחראית. ההצעה לא אומרת: תסדר את העניין, את כל העניין, בתוך שנה, בכל הקווים. אילו זה היה כך – זה לא יסתדר וזה יהיה בבחינת הלכה ואין מורין כן.

הרעיון הוא לבחון קודם כול היכן יביא השינוי תועלת למשתמשים. לדוגמה, אם בשכונת גילה או במקום אחר יש מוסד, ואנחנו יודעים שהנמצאים בו יזדקקו לתחבורה ציבורית יותר מאלה שנמצאים במקום אחר – מובן שנתחיל בשינוי במקום שבו התועלת מהשינוי תהיה גדולה יותר. באוטובוס חדש קל יותר להתקין. ברכבת – בהחלט, מקובל עלי. גם שם נלך לקווים שהנכים משתמשים בהם יותר. נתחיל במקום שבו תהיה תועלת רבה יותר גם מבחינת הקו וגם מבחינת האוכלוסייה.

אני בהחלט תומך בהעברת ההצעה לוועדת הכלכלה של הכנסת. נדון שם בפרטים כדי להגיע לפתרון מתקבל על הדעת, שגם האוצר ייתן לו את ידו. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר התחבורה.

חבר הכנסת שאול יהלום מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן מסדר-היום. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, לי יש הצעה בקשר להצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי, היא קודמת לחבר הכנסת יהלום.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני נוהגת לפי מה שרשום לפני. לפי הסדר הזה. סליחה, אתה צודק.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כאשר חבר כנסת מתנגד לחוק, לכל חוק, יש לו כמה סיבות. הראשונה, בדרך כלל הראשית, היא התנגדות למטרת החוק. אבל לא רק שאינני מתנגד למטרת החוק, אלא אני אפילו חתום על "תרגום השבעים" שהרב לוי ציין בדבריו. אני חושב שזה חוק יוצא מן הכלל.

למה אני מתנגד? אדוני השר, חברי הכנסת, אני מתנגד למועד הבאתו של החוק לכנסת. בסופו של דבר, זו בושה לחברה הישראל שרק היום מגיע חוק כזה לכנסת, בקריאה טרומית ועם הסתייגויות רבות, חלקן מהותיות לחוק עצמו וחלקן של הממשלה, שמיוצגות כאן על-ידי השר. זאת אומרת, שגם אם החוק יעבור היום בקריאה הטרומית, עדיין צפויה לו דרך חתחתים עד שהוא יתקבל כחוק. מי יודע מתי נזכה שבכל קו תחבורה, בכל מסוף, בכל תחנה ובכל רכבת הנכה לא יצטרך לעמוד; אני אבוא ואעלה לתחבורה ציבורית מייד, ואילו הנכה יצטרך לעמוד ולחכות, ומכיוון שכך אולי לא יבוא. במקרה הטוב זה יהיה בעוד כמה שנים.

שלא יספרו לי כאן שהחברה הישראלית לא הוציאה מיליארדים על מיליארדים ולא עשתה חוקים על גבי חוקים באלף דברים פחות חשובים. היא הוציאה והוציאה כספים והיא עוסקת היום בדברים שאולי אני תומך בהם, אבל צריך לראות את ההיקף שלהם – נותנים מיליארדים להסדר זה ומיליארדים להסדר זה. אם הסדר מניות הבנקים כוסה בסכומים עצומים כדי שהאדם הפרטי שקנה מניות והפסיד יקבל על כך פיצוי, הרי אי-אפשר לומר שאדם שגורלו התאכזר אליו, או שעבר תאונה, והוא לא יכול לעלות לרכב ציבורי, או שלפעמים יש לו בעיה כספית, יכול לחכות עד שנת התשנ"ה–1995, אף שיש נכים שיש להם יותר אמצעים, כמו מכונת פרטית או מלווה. עכשיו עוד נראה מה יהיה, נעשה סידור להרבה שנים ונעביר את זה בשלבים, אבל את הסדר הקיבוצים בסך 4.2 מיליארדים נסדר מייד, והורדה ב-2% של מס מקביל, שחוסך כך וכך מיליארדים, נעביר מייד. את כל הדברים האלה נעשה מייד, אבל את העניין הזה נשהה. מה יש? הרי זה לא רוב הציבור, זה בסך הכול כמה עשרות אלפים, או כמה אלפים. שהם לא יקבלו.

בשם כולנו אני אומר: אשמנו. לפני שאנחנו מחוקקים את חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ואת חוק-יסוד: חופש העיסוק, ועוד חוקי יסוד עם שמות כל כך מצלצלים, קודם נסתכל סביבנו – "ואהבת לרעך כמוך" – ונרצה לתת לאדם שיש לו חריגות פיסית, שכלית, רוחנית או נפשית כלשהי את מלוא שוויון ההזדמנויות שיש לאדם הממוצע.

לכן אני קורא מכאן לכל חברי הכנסת, בעיקר לממשלה, להגיד להיפך: אם הגענו היום לחקיקה, נעשה הכול כדי שהעניין יחוקק ויומרץ, וייתנו לכך כל האמצעים לא בתוך עשר שנים אלא בתוך זמן קצוב וקצר פי כמה וכמה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה, חמש דקות.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, כמי שחתם לחבר הכנסת רן כהן על הצעת החוק – אולי בין הראשונים – ודאי שאני מחייב את הצעת החוק. עליתי לכאן ולו רק משום הדברים שאמרתי לך בדיון הקודם וחזר עליהם חבר הכנסת יצחק לוי.

אתה שר צעיר יחסית, שעושה מאמץ גדול, משקיע הרבה זמן ורוצה להצליח, וכשאתה בא לכנסת אינך נוהג כפי שנוהגים מרבית השרים הוותיקים. מרבית הצעות החוק אינן הצעות חוק פוליטיות. לא יקרה שום נזק אם הצעת חוק תעבור בקריאה טרומית ותופנה לוועדת הכלכלה, זה מקובל – אני מדבר על הנושא הקודם, על הצעת חוק מחיצת מיגון במוניות. לאחר שוועדת השרים החליטה שלא לאשר את הצעת החוק, הרבה שרים באים לכאן ורואים שלא כצקתה, יש גמישות. זו אופוזיציה לא קטנה, היום היא אופוזיציה ומחר היא קואליציה, לא יכול להיווצר מצב שהצעת חוק שמוגשת על-ידי חבר הקואליציה, ומנגד מוגשת אותה הצעת חוק על-ידי חבר האופוזיציה – זו של האופוזיציה נדונה לגניזה וזו של הקואליציה עוברת. לא זה המבחן, שהרי אם ננהג כך, האמן לי, אני יכול לטרטר את הבית הזה 24 שעות ברציפות על כל הצעת חוק ועל כל הסתייגות להצביע בנפרד. עליתי לכאן כדי להסביר לך, שגם בנושא הקודם יכולת לאפשר העברת שני החוקים הללו לוועדת הכלכלה, שום דבר לא היה קורה.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת רן כהן ולעמיתי שחתמו על הצעת החוק הזאת, שבעת הדיון עוד נשמע משר האוצר איך וכיצד הוא מתנגד לעניין הזה – והוא מתנגד לעניין הזה. כל שרי האוצר, ללא יוצא מן הכלל, התנגדו לעניין הזה, כי העלות היא גבוהה. אבל צריך לעשות מעשה בעניין הזה, ולו רק כפי שהציע חבר הכנסת יצחק לוי, בקצב של 10% לשנה.

הערתי את ההערה הזאת, אדוני השר, כי אנחנו חיים בכנסת, ולא הכול פוליטיקה בכנסת. עניין המוניות איננו עניין פוליטי, הוא עניין צודק או לא צודק. לא היית גורם נזק לשר האוצר ולמשרד התחבורה אם שתי ההצעות האלה היו עולות על סדר-היום של ועדת הכלכלה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, בדרך כלל אין תשובות, שר משתתף בדיונים לפי שיקול דעתו ובנושא של חוקים יש נוהל, אבל אפשר לך להשיב.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מודה שאני שר צעיר לימים, אבל גם אחרי הערותיך לא אנהג בשום פנים ואופן בניגוד להחלטת הממשלה. אמרת שיש פרקטיקה שלפיה בא שר ומשנה את ההחלטה מיניה וביה, זה לא מקובל עלי. אני שר בממשלה; תהא דעתי אשר תהא – אשמיע אותה בממשלה או בוועדה הנוגעת בדבר – בכנסת אביע את דעת הממשלה. אתה לא תחנך אותי להיות פורע סדר, מספיק לנו עם זה.

לגופו של עניין – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – – הצעה רגילה לסדר-היום.

שר התחבורה י' קיסר:

תסלח לי, עכשיו אני עונה, לא הפרעתי לך.

הבוקר נכנס אלי חבר הכנסת דוד מנע מיוזמתו, לא קראתי לו, והוא הגיע אתי להבנה, שהוא יהפוך את הצעתו מהצעת חוק להצעה לסדר-היום. אמרתי לו: אני מברך אותך, כי אין ויכוח לגופו של עניין, זו לא בעיה פוליטית. לצערי, לא ידעתי שלחבר הכנסת יצחק לוי יש הצעת חוק. כשראיתי את חבר הכנסת בא-גד שאלתי אותו: אתה מוכן לנהוג כמו חבר הכנסת דוד מנע ועל-פי הצעתו? למה לא? למה זה בלתי אפשרי? נכון, ההצעה לחבר הכנסת דוד מנע היתה שלי, הצעתי להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום והוא קיבל אותה. אני שמח שהוא קיבל אותה, כי אנחנו רוצים להציל את העניין ולא להתנגח פוליטית.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעות החוק.

רן כהן (מרצ):

– – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת כהן, אין לך זכות. אני מזכירה, שכאשר הממשלה מסכימה להצעת חוק, יש רק זכות התנגדות, ומיצינו את ההליך. לפני משורת הדין אפשרתי לשר התחבורה להשיב.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על כל אחת משלוש הצעות החוק בנפרד.

דן תיכון (הליכוד):

שתי הצעות.

היו"ר ע' מאור:

יש לנו שלוש הצעות. תאפשרו לי לנהל את הישיבה בצורה מסודרת.

הצבעה ראשונה על הצעת חוק התחבורה הציבורית (סידורים לנכים באוטובוסים), התשנ"ג–1992, של חבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 22

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק התחבורה הציבורית (סידורים לנכים באוטובוסים),

התשנ"ג–1992, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

22 תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק התחבורה הציבורית (סידורים לנכים באוטובוסים), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת רן כהן. בבקשה, לאישור ההצבעה או נגדה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק התחבורה הציבורית (סידורים לנכים באוטובוסים), התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

26 תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק אושרה.

עכשיו אנחנו מצביעים על הצעת חוק תחבורה ציבורית (סידורים למוגבלים בהליכה), התשנ"ה–1995, של 70 חברי כנסת. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 25

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק תחבורה ציבורית (סידורים למוגבלים בהליכה), התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

25 תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית. כל שלוש ההצעות מועברות להכנה לקריאה ראשונה לוועדת הכלכלה של הכנסת.

אני רוצה לברך את המציעים ולברך את הנכים שיושבים אתנו. אני מציינת בהזדמנות זו, שבקדנציה הזו חוקקה הכנסת כמה חוקים חשובים לקידום הנכים ולקידום החירשים. יבורכו כל השוקדים על כך והממשלה, העושים במלאכה.

חברי הכנסת, על-פי פנייתו של חבר הכנסת זוילי ובהסכמתו של שר החינוך והתרבות, אני מבקשת לשנות מהנהג הרגיל – בדרך כלל אנחנו מסיימים את הצעות החוק ורק לאחר מכן הצעות רגילות.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

זה עובר לשבוע הבא.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אנחנו לא משנים את סדר-היום ואנחנו ממשיכים. אני מזמינה את שר החינוך והתרבות, השר אמנון רובינשטיין, להשיב על שאלות. בבקשה, אדוני השר. אם לא היתה הסכמה, אנחנו לא יכולים לשנות את סדר-היום.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

כן, אדוני השר, שאלתא מס' 4873, התשובה לפרוטוקול.

הריונות ולידות של תלמידות

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

בעקבות פניות של הורים וועדי הורים הטוענים לעלייה משמעותית במספר התלמידות הנכנסות להריון במהלך לימודיהן, רצוני לשאול:

1. על כמה הריונות ולידות של קטינות הלומדות בבתי-הספר השונים ידוע?
2. מה היא מדיניות מערכת החינוך לגבי התייחסות לתלמידות אלה ולטיפול בהן?
3. האם קיימת הדרכה בנושא זה בבתי-הספר כחלק אינטגרלי ממערכת השיעורים?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנתונים האחרונים שקיבלנו מהשלכה המרכזית לסטטיסטיקה: הפסקת היריון – 817 בנות לומדות. לידות – 2,078 לידות, מהן 1,634 של תלמידות נשואות, 440 של תלמידות רווקות. אין בנתונים אבחנה בין בנות הלומדות בבתי-ספר לבנות שלא לומדות.
 2. מדיניות מערכת החינוך היא לאפשר לנערה להמשיך בלימודיה הסדירים בבית-הספר, וזאת תוך ליווי ותמיכה של יועץ בית-הספר או פסיכולוג. הצוות החינוכי של בית-הספר ומשפחתה של הנערה שותפים ומסייעים בתהליך.
 3. התוכנית לחינוך מיני ולחינוך לחיי משפחה היא תוכנית התפתחותית מכיתה א' ועד י"ב. בבית-הספר העל-יסודי עוסקים התלמידים בנושאים כגון אהבה, חברות, זוגיות, התנהגות מינית אחראית ועוד.
- במסגרת התוכנית הם עוסקים אף בשיקולים של קיום או אי-קיום יחסי מין ובשימוש באמצעי מניעה.
- כ-70% מהתלמידים שוחחו על נושאים אלה – נתון זה עולה מסקר טלפוני שערך מכון גוטמן באוגוסט 1993 ואשר הקיף 1,000 בני נוער מכיתות ח'–י"א בבתי-הספר הממלכתיים.
- יש לציין, כי החל משנות ה-70 ועד היום הסקרים מראים כי 25%–30% מתלמידי החטיבה העליונה מקיימים יחסי מין, כלומר – שיעור בני הנוער המקיימים יחסי מין לא עלה.

היו"ר ע' מאור:

שאלתא מס' 4973, של חבר הכנסת אברהם הירשזון. בבקשה, אדוני השר.

בינוי ותחזוקה של מבני חינוך

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

מחדלי בנייה ותחזוקה של מבני חינוך אינם בעיה חדשה, והם מהווים סיכון בטיחותי ממדרגה ראשונה לשוהים במבנים. ידיעות נוספות בעיתונות מראות, שמדובר בבעיה כלל-ארצית של העדר בקרה מרכזית מתאימה על הבינוי והתחזוקה של המתקנים הנ"ל.

רצוני לשאול:

1. האם קיימים קריטריונים אחידים לבניית מבני חינוך וציודם?
2. מה הם המתקנים המינימליים שיש להתקין בבתי-ספר ובגנים?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

2-1. בניית בתי-ספר במערכת החינוך מתבצעת על-פי סטנדרטים ותקנים אחידים, המגובשים בחוזר המנהל הכללי (חוזר מיוחד א'–התשמ"ח) מספטמבר 1987.

הנחיות אלו מתייחסות לכל מגזרי מערכת החינוך בארץ. בחוזר זה מופיעים כל התקנים והמתקנים הדרושים לבניית מבני בתי-ספר כהלכתם, וכן גני-הילדים לגילאי חובה.

אשר לציודם של בתי-הספר – קיימים במשרד קריטריונים להצטיידות בסיסית לכיתות בבנייה חדשה.

מפעל הפיס מתקצב החלפת ריהוט וחידושו על-פי קריטריונים כלליים ואחידים שגובשו על-ידו.

אנו דוחים את הטענה על מחדלי בנייה. משרד החינוך מתקצב את הרשויות המקומיות בתקציבי פיתוח מתאימים, והן הן האחראיות לביצוע הבנייה. כל פרויקט המתקצב על-ידינו מבוצע על-פי ההנחיות דלעיל, נוסף על מעקב ובקרה שמשרדנו מבצע בכל שלב משלבי הבנייה.

במערכת החינוך קיימים מבנים ותיקים שמצבם הפיסי רעוע וירוד לאחר הזנחה של שנים רבות.

משרד החינוך נערך זה לא כבר לתוכנית תלת-שנתית להחלפת כ-400 כיתות לימוד הנמצאות במבנים כאלה, זאת על-פי קביעת מהנדסים מקצועיים. בכל שנת תקציב תיבנינה 133 כיתות, החל

מתקציב 1994. משרדנו נערך עתה לשלב האחרון של התוכנית ב-1996. נוסף על כך, פרסם המשרד הנחיות מיוחדות לרשויות המקומיות בדבר טיפול ותחזוקה שוטפת של המבנים, ובכלל זה הנחיות בדבר טיפול באלמנטים העשויים אסבסט צמנט ונושאים בטיחותיים אחרים.

התחזוקה השוטפת של מבני החינוך היא באחריותן הבלעדית של הרשויות המקומיות, ועליהן לבצע זאת ממקורות מימון עצמיים. למשרדנו אין תקציבים לנושאים אלה, להוציא תקציב קטן לשיפוצים – וגם הוא ניתן בפעם הראשונה בהיסטוריה של משרד החינוך – המועבר לכל הרשויות המקומיות על-פי קריטריונים כלליים.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אם כן, אנחנו עוברים לשאלתא מס' 5013 – לפרוטוקול.

מחסור בכיתות לימוד במזרח-ירושלים

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

לפי נתונים של מנח"י, קיים מחסור בכיתות לימוד לתלמידים רגילים במזרח-ירושלים.

כ-800 תלמידים הלומדים בבתי-ספר פרטיים לא נקלטים בבתי-ספר ממשלתיים.

רצוני לשאול:

1. האם משרד החינוך מודע לכך?

2. אילו צעדים יינקטו?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. בשיתוף עם עיריית ירושלים נבנו בשנים האחרונות 84 כיתות לימוד חדשות.

2. סוכם בין משרד החינוך, עיריית ירושלים ומשרד האוצר, שהחל משנת 1995 במשך שלוש שנים יתוקצבו מדי שנה לבנייה חדשה 60 כיתות נוספות. הפרוגרמות והתקציבים כבר הועברו לעיריית ירושלים, והיא שוקדת השנה לקדם את הנושא ככל יכולתה.

היו"ר ע' מאור:

שאלתא מס' 5014, של חבר הכנסת גפני. בבקשה, אדוני השר.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

5044 או 5014?

היו"ר ע' מאור:

5014.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני לא רואה כאן תשובה מוכנה, אבל אני מענה על השאלתא במקום שלא על-פי נוסח מוכן מראש.

היו"ר ע' מאור:

אם אדוני השר מבקש לדחות את התשובה, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא, אני מענה.

יחסם של תלמידי קיבוץ לתנ"ך ולחרדים

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

ב"דבר" מח' בסיוון, 6 ביוני 1995, פורסמו תוצאות מחקר על התייחסות תלמידי קיבוץ לתנ"ך ולחרדים, עד כדי ביטויים המובאים להלן: "אני שונא דוסיים באופן נורא ומוכן להרביץ להם"; "לא מוכן לדבר אתם, לא מוכן לשמוע אותם"; "אינני יודעת איך לבטא את הטינה שלי אליהם".

רצוני לשאול:

האם יגבש משרדך תוכנית חינוכית לתלמידי הקיבוצים למניעת פילוג וקיטוב בעם?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

נודע לי לראשונה מתוך השאילתא על הפרסום בעיתון "דבר" מ-6 ביוני בדבר תוצאות מחקר על התייחסות תלמידי קיבוץ לתנ"ך ולחרדים, עד כדי הביטויים המובאים לעיל. אני רוצה לראות את המחקר הזה כדי לענות עליו. אני לא חושב שהדברים האלה, המובאים כאן במחקר, משקפים את עמדתם של תלמידי קיבוצים ותלמידי החינוך הממלכתי, אבל אין כל ספק שיש פילוג וקיטוב בנושא הזה, ואני חושב שהוא מחייב את כולנו לחשיבה מחדש כיצד לקרב רחוקים. זה גם מחייב את חבר הכנסת גפני לחשוב כיצד הגענו למצב כזה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני השר, השאילתא הוגשה כבר לפני זמן די רב, ואני מצטער מאוד על כך שלא קיבלת את המחקר כדי לענות עליה, אבל טוב מאוחר מלא כלום.

המחקר, כפי שהוא התפרסם בעיתונות, מבטא לא רק את היחס לחרדים, שאצל בני הקיבוצים הופך להיות דבר חמור מאוד, ואנחנו חשים בו, אלא גם את ההתבטאויות החמורות מאוד. לא שומעים זאת במגזרים אחרים. אבל התייחסות הרלוונטית לתנ"ך, שממנו נובעת כל זכותנו על ארץ-ישראל, כל קיומנו כעם – אני לא מדבר עכשיו כאדם דתי, אני מדבר סתם כישראלי שאיננו אדם דתי – מה יקשר בינינו אם הרלוונטיות של התנ"ך בעיני בני קיבוצים לא קיימת? אני לא רוצה לחזור על מה שמדברים שם, על מה שמצוין בעיתון, אלה דברים חמורים. אם נתאר לעצמנו היום מה יקרה פה במדינה בעוד 20 שנה – מצבנו חמור מאוד מאוד. אתה, אדוני, אתה שר החינוך, תפקידך לדאוג לחינוך הנוער, במיוחד כאשר עולה דבר כזה שפשוט משמיט את בסיס הקיום שלנו. נתאר לעצמנו מה היה קורה לו היה נעשה מחקר לגבי מגזר שלם, והוא היה אומר שמדינת ישראל איננה מדינתו של העם היהודי. זה הרבה יותר גרוע כאשר באים ואומרים שאין רלוונטיות לתנ"ך. צריך לתת את הדעת על העניין הזה. אני גם מוכן לעשות בדק בית יסודי אצלנו במגזר, האם באמת התנ"ך אצלנו רלוונטי או לא, אבל צריך לעשות זאת במקום שבו קיימת הבעיה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת גפני, קודם כול אני מוכרח לומר, שלא קראתי את המחקר הזה, אבל אני לא מתייחס לכל מחקר בהדרת קודש. אני חייב לומר לך זאת. יש מחקרים, ואנשים עוסקים במחקרים חברתיים באמצעות שאלונים וכל מיני דברים מסוג זה. אתמול הוצג בוועדה של חבר הכנסת בני טמקין מחקר שמציג נתונים מדהימים על אלימות והתאבדויות בבתי-ספר. זה לא עולה בקנה אחד עם הנתונים שלנו, לא עולה בקנה אחד עם הנתונים הסטטיסטיים של המשטרה ושל משרד הבריאות. לא היה סיפק בידי לבדוק את המחקר הזה, משום שהוא נמסר לפרסום בעיתונות לפני שהוא נמסר למשרד החינוך, אף שרשום על המחקר שמשרד החינוך שותף ליוזמתו. הוא פורסם בלי שהושלם, ולפי המחקר הזה באמת תלמידי בתי-הספר שלנו נחלקים בין מתאבדים פוטנציאליים לרוצחים פוטנציאליים. אז אני מבקש גם להיזהר ממחקרים.

לא קראתי את המחקר הזה. אני רוצה לומר לך, שמתוך היכרות אישית אני יודע, שמה שאמרת כעת על יחסם של תלמידים בתנועה הקיבוצית לתנ"ך פשוט לא נכון. אני רוצה לומר לך, שאחד הדברים היפים ביותר שיש לנו בתנועה הקיבוצית הוא הניסיון לגשר על פני פערים כאלה, לקרב רחוקים, לשלב ישן עם חדש. אחד מהדברים היפים ביותר שיש לנו ואנחנו רוצים להשתמש בו הוא ארכיון החגים שיש בקיבוץ בית-השיטה, ואני נותן לך רק דוגמה אחת מיני רבות. אז אם תלמיד פלוני ענה כך וחוקר אלמוני הסיק מזה מסקנה ועיתון פלמוני פרסם זאת, אני לא יודע באיזו צורה – אני רוצה לבדוק את העניין.

אני מייעץ לכל חברי הכנסת – חוקרים רבים כחול אשר על שפת הים, אבל כל מחקר כזה דורש בדיקה, כל מחקר כזה דורש הוכחה, דורש קבוצת בקרה. למשל, אם אומרים לי שאלפי תלמידים, אלפים רבים, מנסים כל שנה להתאבד – לא מתכננים, לא חושבים אלא מנסים להתאבד – אני מוכרח להצליב את האינפורמציה המדהימה הזאת עם הממצאים של בתי-חולים ועם הממצאים על התאבדויות שהצליחו ועם הסטטיסטיקה ההשוואתית לגבי התאבדויות בני נוער, שלפיה אנחנו יודעים שישראל היא באחד המקומות הנמוכים בעולם מבחינה זו. אז אני מבקש מחברי הכנסת לא להתרגש מכל דבר.

אני לא מתייחס למחקר הזה שפורסם אתמול, לא ניתנה לי האפשרות להתייחס אליו. כשאני מקבל מחקר כזה – קודם כול אני רוצה לקבל אותו ולאחר מכן להעביר אותו למוסדות מחקר הממונים אצלנו, במשרד החינוך, על בדיקת מחקרים כאלה, ובראשם המדענית הראשית פרופסור פרלה נשר, שלא קיבלה את המחקר הזה. אני אומר אותו דבר לגבי המחקר הזה, שאני לא יודע מי כתב אותו ומי חיבר אותו, על עמדת תלמידי הקיבוצים ביחס לתנ"ך. מסיורי בתנועה הקיבוצית אני רוצה לומר לך, שהדבר הזה פשוט אינו נכון. ואשר למה שעושה משרד החינוך – משרד החינוך מבצע היום בפועל את המלצות ועדת-שנה, שבראשם עומד העניין של החזרת עטרה ליושנה והגישה החדשה בלימודי היהדות שתתקבל ברצון ובאהבה על-ידי תלמידי החינוך הממלכתי.

אנחנו פתוחים לציבור הישראלי כולו על מגוון השקפותיו. הבית של החינוך הממלכתי הוא בית הפתוח לכול. אני מצפה שיום אחד אותה פתיחות תאפיין גם את הזרמים החינוכיים הדתיים והחרדיים. אני מקווה שיום אחד גם קולנו יישמע שם, אף שהוא קול לא מקובל. תשמעו גם את קולנו ואת עמדותינו. אי-אפשר להטיף לנו כל הזמן ולנעול את מוסדות החינוך שלכם בפני כל אוושה קטנה של מחנה אחר.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, שהשר ידע. המחקר הוא של "יד טבנקין", באוניברסיטת תל-אביב.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בסדר. אני אומר לך, אני חייב לבדוק כל מחקר.

משה גפני (יהדות התורה):

לכן הגשתי שאילתא.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מניסיוני, אם עשו הכללה כזאת שתלמידי התנועה הקיבוצית מתייחסים לתנ"ך בזלזול, בשנאה ובעוינות, אני לא מתרשם שזה מחקר שמשקף את עמדות התלמידים. היושבת-הראש שלנו היא חברת התנועה הקיבוצית. היא היתה מורה ומנהלת והיא יכולה לומר אם דבר כזה הוא נכון ומשקף את עמדות תלמידי הקיבוצים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. המבנה הפורמלי לא מאפשר לי להתייחס. אני חושבת שדברי השר הם בהחלט מדויקים. חזקה עלינו שאם יש חריגות צריך לטפל בהן, אבל התמונה כולה, לרבות תגובתך על המחקר אתמול, ואני נכחתי באותה ישיבת ועדת משנה למחקר האלימות – אני חושבת שתשובת השר וההבהרות בשני הנושאים היו חשובות מאוד.

כתות בישראל

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

מצורפת כתבה מ"מעריב" המתארת פעילות פלילית של כתות בישראל, הכוללת "סימום" קטינות במטרה להתגבר על התנגדותן לקיום יחסי מין.

נכתב כי הקטינות הביעו חשש להתלונן במשטרה.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כך?
2. אילו פעולות מניעה והסברה מקיים משרדך בעניין הכתות?
3. מי הוא הגורם המטפל במשרדך בענייני כתות מיסטיות?
4. איזו עזרה ותמיכה מציע משרדך לקטינים שנשבו בעבותות כת?
5. כיצד תעודד הגשת תלונות של קטינים במקרים דומים תוך שמירה על סודיות זהותם?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרדנו לא ידוע ספציפית המקרה המתואר בכתבה ב"מעריב". המשרד מטפל בכל מקרה המגיע לידיעתו באמצעות יועצת בית-הספר או השירות הפסיכולוגי ביישוב.

ידוע שקיים חשש להתלונן נגד כתות.

2. המשרד מפעיל תוכנית מניעה וכן את התוכנית "כישורי חיים", שמתייחסות, בין היתר, גם לסכנות הטמונות בהצטרפות לכתות.

3. השירות הפסיכולוגי-הייעוצי – שפ"י.

4. השירות הפסיכולוגי בכל יישוב ערוך לטפל בתלמידים שפונים וזקוקים לעזרה. כמו כן ניתן טיפול במרפאות לבריאות הנפש של משרד הבריאות.

5. באמצעות שפ"י מעודד משרדנו תלמידים למסור מידע על כל פגיעה, אך כאמור, לא כל אחד מוכן לדווח.

לעתים באה פנייה מצד הורים המבקשים לקבל עזרה לילדיהם שהצטרפו לכתות.

יש לציין, ששיעור הצטרפות תלמידי בית-ספר לכתות הוא קטן ביותר.

הוועדה הבין-משרדית בנושא כתות מיסטיות סיימה את דיוניה והגישה לאחרונה את המלצותיה לממשלה.

תמיכת משרד החינוך בארגוני נוער

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ל" בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

רצוני לשאול:

1. אילו גופים העוסקים בפעילות חברתית-פוליטית בקרב הנוער, לרבות תנועות הנוער, מקבלים מענקים וסיוע ממשרד החינוך והתרבות?

2. מה הוא הסכום שהוקצב בשנת התקציב הנוכחית לכל גוף כזה?

3. מה הם הקריטריונים שעל-פיהם נקבעת הזכאות למענק ומה הוא גובהו?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. להלן רשימת ארגוני הנוער ותנועות הנוער המקבלים תמיכה בשנת 1995:

א. ארגוני נוער: 1. "נועם" – 95,500 ש"ח; 2. "חנוך" – 162,350 ש"ח; 3. "בני חיל" – 72,485 ש"ח; 4. "פרחי הדגל" – 148,025 ש"ח; 5. "נוער מד"א" – 120,330 ש"ח; 6. "אור לנוער" – 111,735 ש"ח; 7. "שלום עכשיו" – 116,990 ש"ח.

ב. תנועות נוער: 1. הנוער העובד והלומד – 5,476,314 ש"ח; 2. הסתדרות הצופים – 4,928,945 ש"ח; 3. "בני עקיבא" – 2,118,095 ש"ח; 4. "השומר הצעיר" – 1,090,230 ש"ח; 5. הנוער העובד הדתי – 1,057,050 ש"ח; 6. הנוער העובד הלאומי – 907,880 ש"ח; 7. "מכבי צעיר" – 523,820 ש"ח; 8. "מחנות העולים" – 360,510 ש"ח; 9. האיחוד החקלאי – 364,715 ש"ח; 10. נציבות בית"ר – 691,515 ש"ח; 11. "עזרא" – 430,230 ש"ח; 12. הנוער הציוני – 332,150 ש"ח; 13.

צעירי אגודת ישראל – 395,940 ש"ח; 14. בנות אגודת ישראל – 451,430 ש"ח; 15. מועצת תנועות הנוער – 778,325 ש"ח.

אציין כי לאחר פעילות הקיץ יהיו שינויים בגובה ההקצבות.

אני מעביר בנפרד לחבר הכנסת מיכאל איתן את פירוט הקריטריונים הנלווים.

כמו-כן, אני מעביר בנפרד את רשימת הגופים העוסקים בחינוך לדמוקרטיה ודו-קיום ומסתייעים בכספי משרד החינוך והתרבות.

לצד כל גוף מוגדר אופי התוכנית וכן הסכום המוקצב לו. הגופים המקיימים פעולות עם בני נוער מסומנים. כמו-כן, מצורפת רשימת הקריטריונים שעל-פיהם מקציב המשרד את הסיוע.

פרסום מאמר על הומוסקסואליות בחוברת של משרד החינוך

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

נודע לי, כי משרדך החליט שלא לכלול מאמר שכתבתי על השקפת היהדות בנושאי חינוך וחברה על בעיית ההומוסקסואליות בחוברת היוצאת לאור מטעם המשרד, וזאת אף שהמאמר הוזמן על-ידי המשרד ואושר לפרסום. ההחלטה באה לאחר פנייה של חברת הכנסת יעל דיין, והיא עצמה מסרה על כך בוועדה בכנסת.

רצוני לשאול:

1. האם אכן הוחלט שלא לפרסם את המאמר המוזמן, ואם כן – למה?

2. האם ייכלל המאמר בחוברת כמתוכנן?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בשלב זה הוחלט שלא לכלול את המאמר המדובר בחוברת המתוכננת על בעיית ההומוסקסואלים, וזאת לפי החלטת הוועדה המקצועית בשפ"י, שהחומר יקיף אך ורק מאמרים מדעיים המתבססים על מחקר.

עובדה זו ידועה לחבר הכנסת רביץ, ובשיחה שערך עם הגברת חוה ברנע משפ"י נאמרו לו הדברים במפורש.

עם זאת, שמאחר שמדובר בנושא ציבורי המעורר עניין ומחלוקת לא רק בבתי-ספר אלא מחוץ להם, החלטתי לקיים בלשכתי דיון עם אנשי המקצוע על החוברת, ובכלל זה על מאמרו של חבר הכנסת רביץ. הדיון ייערך בעוד שבועיים.

סמים בקרב תלמידי בתי-ספר תיכון

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

"ידיעות אחרונות" מ-16 ביוני 1995 מדווח, כי "ארבע נערות הפעילו תחנת סמים לתלמידי תיכון בגן ציבורי באשדוד" – מצורף צילום הידיעה.

רצוני לשאול:

1. האם בדיק משרדך מקרה זה וטיפול בו?

2. האומנם הפרטים נכונים?

3. אם כן – מה עושה משרדך?

4. האם מדובר, לפי ידיעתכם, בתופעה רבת היקף?

5. אם כן – מה הם ממדיה בדרום ובכל הארץ?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. בבדיקה עם המשטרה נודעו לנו הפרטים האלה: בפשיטה שערכה המשטרה על תחנה לממכר סמים באשדוד נתפסו, בין היתר, ארבע תלמידות מבית-ספר מקיף באשדוד, עולות מחבר העמים. המשטרה עדיין בודקת את מידת מעורבותן בסחר בסמים.

הפרטים על התלמידות הועברו לטיפול שירות מבחן לנוער.

3. משרדנו עומד בקשר עם המשטרה עד לבירור הסופי של העניין.

לאחר שהמשטרה תעביר אלינו את ממצאיה הסופיים, יתוכננו דרכי פעולה מתאימות לטיפול פרטני בתלמידות והתמודדות מערכתית, תוך התייחסות ייחודית לאוכלוסיית חבר העמים. כמו-כן תתוכנן עבודה משותפת עם גופים בקהילה העוסקים בנושא.

4. תופעת הסחר בסמים על-ידי תלמידים היא תופעה נדירה. המקרים נבדקים לגופם על-ידי אנשי המקצוע במערכת.

5. ממדיה המדויקים של התופעה אינם ידועים למשרדנו, אולם כאמור ממדיה קטנים ביותר. משרד החינוך עובד בשיתוף פעולה עם המשטרה לגילוי, לדיווח, למעקב ולטיפול בנושא ברמה ארצית ומקומית.

תוכניות למניעת שימוש לרעה בסמים ואלכוהול מופעלות בבתי-ספר תיכוניים ובחטיבות ביניים בארץ בכל המגזרים.

גני-ילדים במגזר הערבי

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

משרד החינוך והתרבות מקיים הסדרים שונים לגנים: בגנים במגזר היהודי שוהים הילדים והגנות חמש שעות ו-30 דקות, בעוד שבגנים במגזר הערבי הם שוהים רק ארבע שעות ו-50 דקות. גני חובה וטרם-חובה פועלים במגזר היהודי במבנים נפרדים, ואילו במגזר הערבי – בתחום בתי-הספר היסודיים.

רצוני לשאול:

1. מתי ואיך תשווה השהות בגנים של הילדים הערבים לשהות של הילדים היהודים?

2. מתי ואיך יופרדו גני-הילדים ביישובים הערביים מבתי-הספר?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. שילובם של גני-הילדים בבתי-ספר במגזר הערבי נובע מהמסורת של דפוסי הפעילות בגיל הרך במגזר זה ומן העובדה כי המשפחות לא נטו לשלוח את ילדיהן אל מחוץ לבית לפני גיל גן החובה.

מחסור בקרקעות פנויות במרכזי הכפרים גם הוא משפיע על הימצאותם של גנים בתוך בתי-הספר.

כך ענה שילוב זה על צרכים חברתיים, קהילתיים וחינוכיים. יש לציין, כי הוא גם השפיע על הקמת חטיבות צעירות במגזר היהודי.

עם זאת, בכל מקום שרשות מקומית מתכננת הרחבת הפעילות של גני-הילדים לגילאי טרום-החובה ומבקשת לפתח גני ילדים עצמאיים, משרד החינוך נענה למהלך זה ומממן את שכר הלימוד על-פי הכללים המקובלים של שכר לימוד מודרג בגני טרום-החובה.

גנים עצמאיים פועלים כמקובל מ-8:00 עד 13:25. גנים משולבים בבתי-הספר פועלים חמש שעות כל יום, כפי שעושות גם כיתות א'-ד'.

הפער בין שעות הלימוד בגני-הילדים בשני המגזרים אינו מוצדק. אנו מבקשים ליצור השוואה כזו שעל-פיה שעת סיום הלימודים תהיה זהה לשעת סיום הלימודים במגזר היהודי. אנו מצויים במשא-ומתן עם הסתדרות המורים בנושא זה.

מחסור בכיתות לימוד במזרח-ירושלים

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

מנתונים של עיריית ירושלים עולה, שמערכת החינוך במזרח-ירושלים סובלת ממצוקת דיור; כ-380 כיתות שוכנות במבנים שכורים, חלק ניכר מהן כיתות תת-תקניות.

רצוני לשאול:

1. האם מצב זה מוכר למשרד החינוך?

2. מה הן תוכניות משרדך לצורך פתרון הבעיה הנ"ל?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראה נא תשובתי מהיום על שאילתא זהה שלך, מס' 5013.

המלצות ועדת-שנהר

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ל" בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

יותר משנה עברה מאז פורסמו המלצות ועדת-שנהר לשיפור הוראת לימודי היהדות.

רצוני לשאול:

1. האם הוחל ביישום ההמלצות, לרבות יישום תקציבי?

2. האם ובכמה גדל מספר השעות ללימודי תנ"ך, תלמוד והיסטוריה יהודית?

3. האם נכונה הביקורת שהוטחה לאחרונה על יישום אטי מדי של המסקנות?

4. מה נעשה וייעשה כדי לתגמל סטודנטים במכללות ובאוניברסיטאות שישקיעו עצמם בלימודי מדעי היהדות?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדנו קיבל במלואן את המלצות דוח ועדת-שנהר. לצורך היישום הוקמה ועדת היגוי עליונה בראשות המנכ"ל. לידה הוקם מטה ביצוע.

מטה הביצוע הגיש תוכניות לאישור ועדת ההיגוי העליונה, ואלה אושרו על-ידה.

לצורך היישום הוקצה סכום של 8 מיליוני ש"ח ועוד 3 מיליוני ש"ח תקציב המחלקה להעמקת החינוך היהודי; סה"כ 11 מיליון לשנת ההכנה התשנ"ה. ההמלצות המיושמות בשנת התשנ"ה/נ"ו נוגעות להכשרת מורים – מסלולי לימוד מ"א במקצועות היהדות באוניברסיטאות חיפה, תל-אביב, בר-אילן, בית-המדרש ללימודי היהדות ופתיחת מסלולי התמחות ביהדות במכללות להוראה.

כמו-כן מיושמות ההמלצות בנושא פריסת ההשתלמויות בכל הארץ בהכשרת מורים באמצעות מומחים ליהדות, והוחל בכתיבת חומרי למידה ברוח ועדת-שנהר.

2. בשנת התשנ"ז יעלה מספר שעות לימודי היהדות בחטיבות הביניים ל-14 שעות שבועיות בכל כיתה, ובבית-הספר היסודי ייתוספו שיעורים שבועיים לכל כיתה.

3. המלצות דוח ועדת-שנהר נכתבו באופן כללי מאוד, והיה צורך לתרגמן להמלצות מעשיות, לקבוע עקרונות ורציונל ליישום התוכנית. הוקמו ועדות היגוי ליישום הדוח באגף לחינוך קדם-יסודי, יסודי והכשרת מורים.

כמו-כן, נערכו דיונים עם האוניברסיטאות לפתיחת מסלולי מ"א אינטגרטיביים למקצועות היהדות והקמת מרכזי פיתוח לתוכניות לימודים. הכנה זו, שנמשכה כשמונה חודשים, אינה אטית, לדעתנו, ואף נהפוך הוא – היא רצינית, מחושבת ויסודית.

4. אין תגמול מיוחד לסטודנטים כלליים במדעי היהדות. עם זאת, בהתאם להמלצות ועדת-שנהר נערך מטה הביצוע להצעת מלגות לסטודנטים במדעי היהדות אשר יכשירו את עצמם גם כמורים בתחום זה. כמו-כן, מפעילה הוועדה לתכנון ולתקצוב – ות"ת – של המועצה להשכלה גבוהה תוכנית מלגות מיוחדת לדוקטורנטים מצטיינים במדעי הרוח, ובכלל זה מדעי היהדות, לשם עידוד הכשרת עתודת סגל אקדמי בתחום זה.

לימוד סידור התפילה בבתי-ספר

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

פורסם, כי במסגרת יום עיון שנערך במכון ון-ליר בירושלים הועלתה תביעה מצד חברים בוועדת-שנהר, שהמליצה בשעתה ללמד את סידור התפילה בבתי-הספר ממלכתיים, להחיש את יישומה.

רצוני לשאול:

1. האם אומנם מתכוון משרד החינוך והתרבות ליישם את ההמלצה של ועדת-שנהר ללמד את סידור התפילה בבתי-ספר ממלכתיים?

2. אם כן – מתי זה מתוכנן?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

1. תוכנית סידור התפילה נלמדת היום בבתי-הספר היסודיים הממלכתיים ב-1,300 כיתות ביותר מ-300 בתי-ספר.

משרד החינוך מקציב למטרה זו שעת לימוד מיוחדת, שהיא תוספת על התקן הרגיל של בית-הספר.

התוכנית היא במסגרת רשות, ובית-הספר הוא המחליט האם ללמדה.

2. התוכנית פועלת זה כשבע שנים, ומספר הכיתות הולך וגדל מדי שנה.

היו"ר ע' מאור:

תודה לשר החינוך והתרבות על התשובות על כל השאילתות.

הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הקמת ואחזקת מוסדות חינוך), התשנ"ד–1994

(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמינה את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ להציג את הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הקמת ואחזקת מוסדות חינוך), התשנ"ד–1994; הצעת חוק א'תפז. בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק המובאת היום לקריאה טרומית אמורה לתקן ולהשלים את החסר בחוק לימוד חובה בעניין שאמור היה להיכלל בחוק מלכתחילה.

חוק לימוד חובה אינו מותיר ספקות באשר למחויבות המדינה לגבי כיסוי ההוצאות הדרושות לשם קיום החוק. אבל, אליה וקוץ בה. החוק קובע, שהמוציא לפועל של חוק זה הוא הרשויות המקומיות. טעות בניסוח חוק לימוד חובה מאפשרת למדינה לחמוק מאחריותה לבניית מוסדות חינוך, לחיבור מוסדות הלימוד לתשתיות השירותים ולנשיאה משותפת בנטל אחזקת המוסדות.

זאת ועוד. שר החינוך רשאי כיום לדרוש מרשות מקומית לפתוח את מוסדות החינוך שנבנו בשטח שיפוטה, תוך התעלמות מוחלטת מעלויות החיבור לכל התשתיות הנחוצות, כמו ביוב, חשמל, מים וטלפון.

כנסת נכבדה, בנקודה זו מתחילה גם פרשת חד-גדיא. הרשויות המקומיות שאינן ערוכות תקציבית לכל ההוצאות הכבדות הללו דוחות את פתיחת המוסדות עד שיגיעו לעמק השווה עם המדינה. ההורים מפנים את טענותיהם לרשויות המקומיות ולמשרד החינוך. משרד החינוך מגלגל את האשם לפתחן של הרשויות המקומיות ומנסה לשסות בהן את ההורים הממורמרים והכעוסים, אלה חוזרות ומאשימות את המדינה וכן הלאה וכן הלאה עד להשבתת מערכת החינוך. וכמו תמיד נפתחת שנת הלימודים בצלילים צורמים. פה ושם באה המדינה "לקראת" רשות מקומית זו או אחרת, אבל רק כאשר כלו כל הקצין והמדינה אינה יכולה עוד לעמוד מול הלחצים והאיומים למיניהם.

זה מצב בלתי נסבל ומיותר לחלוטין, שכן בסופו של דבר המדינה משלמת הרבה יותר מהדרוש, כי כל פעולה שאינה מתבצעת במועדה מתייקרת בלחץ הנסיבות. מערכת החינוך כולה גועשת, וחמור לא פחות – בנינו לומדים על בשרם, כי ניתן לפתור בעיות אך ורק בהפעלת איומים, השבתות וכדומה. למותר לציין, כי מגמה "חינוכית" זו אינה כלולה בתוכנית הלימודים המקורית של משרד החינוך.

גברתי היושבת-ראש, הצעת חוק זו מטרתה, בין השאר, גם לקבוע, כי שר החינוך לא יהיה רשאי לכפות על הרשות המקומית לפתוח את המוסד החינוכי כל עוד לא הושלמו על-ידי המדינה כל הפעולות הנחוצות כמתחייב. יש רשויות שאין ידן משגת לשאת בכל הוצאות החיבור לתשתיות. על-פי הצעת חוק זו, יוכל השר לחייב את הרשות המקומית בפתיחת המוסד, אבל רק לאחר שהמדינה השלימה את חלקה כמתחייב.

אי-מימוש חובת המדינה גורם כאמור להצטברות חסר נוראי בתשתיות לימוד, וזו פצצת זמן. ברור לכולנו, שבסופו של דבר, בהצטבר חסר זה, פועלת המדינה בשיטת כיבוי שרפות, דבר שאינו רצוי ואינו כלכלי לחלוטין.

אשר על כן, אני קוראת לממשלה ולחברי הבית להכיר בחשיבות הצעת חוק זו ולתמוך בה, כי מדובר בחינוך ילדינו לדורותיהם. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר החינוך והתרבות אמנון רובינשטיין להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת היום בפני חברי הכנסת נועדה, על-פי דברי ההסבר של מציעתה, להסדיר את היחסים בין הרשות המקומית לבין משרד החינוך בכל הנוגע להקמת מוסדות חינוך ולאחזקתם.

ואולם, בשונה מן האמור בדברי ההסבר, כיום מוסדרים כלל היחסים, האחריות והמימון, הכול על-פי דין ובהסכמים והבנות, בין האוצר, השלטון המקומי ומשרד החינוך.

חברת הכנסת סלמוביץ מציעה להבחין בין אחזקה שוטפת, שלגביה יישאר המצב הקיים על כנו, לבין הקמה של מוסדות חינוך שבעניינם היא מבקשת לבטל את סמכות השר להורות על הקמת מוסדות חינוך על-ידי רשות מקומית או בשיתוף עם רשויות אחרות, ולשנות מן המצב הקבוע אשר לאפשרויות המימון של הקמת המוסדות וחיבורם לתשתיות חשמל, מים וביוב. סמכות השר להורות על הקמת מוסדות חינוך חיונית להגשמת מטרות חוק לימוד חובה, ועל אחת כמה וכמה מטרות ספציפיות כמו אינטגרציה.

אני רוצה להסביר, שבשונה ממדינות אחרות לא העברנו את הסמכויות בנושא החינוך לשלטון המקומי אלא אנחנו עובדים בשיתוף פעולה אתו. למה? אני חסיד גדול מאוד של ביזור, ואנחנו עושים פעולות לקראת שנת הלימודים הבאה וכבר בשנת הלימודים זו כדי להגדיל את הביזור, הן במובן של מתן סמכות לשלטון המקומי, הן במובן של מתן סמכות להנהלת בית-הספר.

עם זאת אני רוצה לציין, שאם נמסור את סמכות בניית בתי-הספר לחלוטין לשלטון המקומי ונתקצב את השלטון המקומי, בהכרח נמצא הבדלים בין רשויות מקומיות חזקות לבין רשויות מקומיות חלשות, נפגע ברעיון של אינטגרציה בין יישובים שונים, ונשלול מעצמנו את אחד התפקידים הראשונים של משרד החינוך. לכן חשוב מאוד לשמור על סמכות משרד החינוך רק בעניין החיוני הזה של קביעת מיפוי בתי-ספר וקביעתם כבתי-ספר אינטגרטיביים.

אשר לסוגיית המימון – כיום המדינה נושאת במלוא ההוצאה הקשורה לבניית מבנים של מוסדות חינוך, החל בגני-הילדים, בתי-ספר לגילאי חובה, וכלה בבתי-הספר העל-יסודיים, ואולם בניית מוסדות חינוך נעשית על-פי נוהל מיפוי ותכנון שלפיו נקבעות פרוגרמות חינוכיות ופיסיות בכל מוסד חינוך שיש לבנותו. המנה התקציבית הנקבעת על-ידי האוצר על-פי מטרז' ועלות נעשית לפי מפתח עלות, הכולל מרכיבים שונים הקשורים לבנייה, כמו תכנון, פיקוח, בניית המבנים, פיתוח השטח, מתקני החצר והספורט והציוד הכיתתי. מפתח העלות מתייחס רק למרכיבי הפיתוח והבינוי אשר בתוך חצר בית-הספר.

התשתיות – מים, חשמל, ביוב – הן בתחום ההוצאות המוניציפליות, המתקצבות גם הן על-ידי המדינה. עד לאחרונה היה משרד הפנים מכיר בהוצאות אלה בהתחשבנותו עם הרשויות המקומיות והיה מתקצב אותן בגין זה. כדי להבטיח את השימוש הייעודי בתקציבים האלה ליצירת התשתיות הספציפיות לבתי-הספר, מועברים תקציבים אלה לרשויות המקומיות החל משנה זו באמצעות משרד החינוך, הכול על-פי החלטה שהתקבלה במשרדי החינוך, הפנים והאוצר. כלומר, המדינה נושאת גם כיום בהוצאות להקמת מוסדות חינוך וחיבור התשתיות, ואין מקום לטענה כאילו הרשויות המקומיות

נדרשות לנטל תקציבי שאין באפשרותן לעמוד בו. ואולם, על-פי המצב הקיים, המדינה מכירה במחויבותה להקים בתי-ספר, והיא עורכת לשם כך פרוגרמה וקובעת תקנים כאמור.

מכל הסיבות האלה, ומהרבה סיבות טובות אחרות, אני מבקש שלא לקבל את הצעת החוק הזאת של חברת הכנסת סלמוביץ בקריאה טרומית.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אנחנו מצביעים על הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הקמת ואחזקת מוסדות חינוך), של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 21

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הקמת ואחזקת

מוסדות חינוך), התשנ"ד–1994, נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

21 מתנגדים, 11 תומכים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק לא אושרה.

הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – שירות לפני היום הקובע), התשנ"ה–1995

(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמינה את חברת הכנסת לימור לבנת להצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – שירות לפני היום הקובע) – הצעת חוק ג'קג. בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבדת להביא הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים, או למעשה, תיקון להצעת חוק חיילים משוחררים – שירות לפני היום הקובע. אני רוצה להסביר את הצעתי.

לאחרונה התברר, שחיילים שהשתחררו בחודשים האחרונים קופחו בסכומי המענק והפיקדון שהועמדו לרשותם על-פי חוק חיילים משוחררים. למעשה, התברר שבחוק היתה טעות, או תקלה שאיש לא נתן עליה את הדעת, אולי מלבד פקיד האוצר; גם בזה אינני בטוחה. נדמה לי שהיתה כאן טעות שעל-פיה חיילים שהשתחררו אחרי 1 בינואר 1994, שהוא היום הקובע, קיבלו סכום זעום וקטן ביותר. מדובר על קבוצה של חיילים שהשתחררו במהלך עשרת החודשים הראשונים של שנת 1994, בעיקר החודשים הראשונים.

מסתבר שאותם חיילים בעצם נפלו בין הכיסאות, שהרי מי שהשתחרר לפני היום הקובע, שהוא 1 בינואר 1994, עדיין היה זכאי להטבות על-פי סדרת חוקים אחרת שהיתה, כמו הנחות במס הכנסה, הנחות בביטוח בריאות ועוד ועוד. מי שהתגייס לאחר 1 בינואר 1994, שהוא היום הקובע, זכאי על-פי חוק חיילים משוחררים לכספי מענק ופיקדון שמסתכמים בכ-17,000 שקלים. אבל מי שנפל בין הכיסאות בתקופת המעבר, לא קיבל את הסכום המגיע לו מצד אחד – כאמור, כל החיילים שהתגייסו לאחר התאריך הזה – ומצד שני, כבר לא היה זכאי לאותן הטבות שהיו בחוקים שונים ערב כניסת החוק לתוקף ב-1 בינואר 1994. יצא שקבוצה שלמה של חיילים מסורים, טובים, ששירותו בנאמנות, יצאו מקופחים. הצעתי באה לתקן את העיוות הזה.

חשבתי לדבר היום גם על נושא נוסף – תיקון לחוק חיילים משוחררים, אבל אני אביא אותו בשבוע הבא.

אני סבורה שעל הכנסת לתקן את העיוות הזה ולקבוע בתיקון לחוק, שכל מי ששירת בתאריך הקובע, שהוא 1 בינואר 1994, בשירות סדיר, לא משנה מתי הוא התגייס ומתי הוא משתחרר, יזכה לדמי הפיקדון והמענק במלואם.

אני רוצה עוד להזכיר, שבשבוע שעבר העביר חבר הכנסת רענן כהן, ללא התנגדות הממשלה, הצעת חוק דומה להצעתי, אם כי לא זהה. אני הייתי מצפה שהממשלה לא תנהג כאן בצורה מפלגתית ולא תעשה כאן שיקול מפלגתי, אלא תסכים להעביר את הצעת החוק שלי לוועדת העבודה והרווחה. בוועדת העבודה והרווחה, בתהליכים שיהיו ובישיבות שיהיו ובדיונים שיהיו בהצעתו של חבר הכנסת רענן כהן, אפשר לצרף את שתי ההצעות האלה יחד כדי לבדוק ולוודא שאכן לא יקופחו חיילים.

על כן, אדוני השר, אני פונה אליך: נדמה לי שאין שום הצדקה לכך שהממשלה תתנגד להצעת החוק הזאת. אני חושבת שהדבר הנכון הוא, שהממשלה לפחות לא תנקוט עמדה, ושבדיונים בוועדת העבודה והרווחה נוכל לגבש יחד חוק, כדי שחיילים לא יקופחו, ללא שום קשר לשאלה השרירותית לגמרי של תאריך הגיוס שלהם, וגם תאריך השחרור שלהם, כמובן.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את שר האוצר, השר אברהם שוחט, להשיב בשם הממשלה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הממשלה מתנגדת להצעת החוק, שלפיה ישולמו לחייל משוחרר מענק ופיקדון מלאים לפי החוק אף אם הוא התגייס לפני היום הקובע, שהוא 1 בינואר 1994.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה הסכמתם להצעת החוק של חבר הכנסת רענן כהן?

שר האוצר א' שוחט:

כי היא אחרת לחלוטין, היא פשוט אחרת לחלוטין, ואני אסביר.

חוק חיילים משוחררים מעניק הטבות מפליגות לחיילים משוחררים. מדובר בחוק הצופה את פני העתיד, ומטבע הדברים יש לו מועד תחילה מסוים. החוק מוחל בעיקרו על חיילים שהתגייסו לאחר המועד הקובע, דהיינו לאחר 1 בינואר 1994.

מתוך התחשבות בחיילים המשרתים במועד הקובע, אך התגייסו לפני מועד זה, ועל מנת למנוע רגשות קיפוח, קבע החוק הוראת מעבר המעניקה להם הטבות מסוימות.

לאחרונה הוגשה הצעת חוק ממשלתית שנועדה לשפר במידה רבה את מצבם של החיילים שהחוק לא חל עליהם. לפי הצעת החוק הממשלתית, יחושב מענק השחרור לחיילים הללו באופן מלא כמכפלת הסכום הקבוע לעניין זה בחוק – שגם אותו הגדלנו – במספר חודשי השירות בפועל, לרבות החודשים שלפני היום הקובע. אולם סכום זה של המענק ינוכה מהסכום הכולל של המענק והפיקדון שהיה מצטבר לזכותם החל מהיום הקובע לפי החוק הקיים.

הצעת החוק המונחת לפנינו מחילה את החוק כלשונו על כל החיילים שהתגייסו לפני היום הקובע, ותוצאתה היא החלת רטרואקטיבית של החוק. בכך ביקשה חברת הכנסת לבנות לתקן אפליה כביכול, אך בכך היא יצרה אפליה ביחס לחיילים שהשתחררו לפני היום הקובע.

מכאן שאין לדבר סוף. כל מועד תחולה שייקבע בחוק יותיר בצדו חיילים משוחררים שלא ייהנו מהחוק. הממשלה קבעה כ"מועד קובע" את מועד הגיוס אשר החל ב-1 בינואר 1994, עם הוראת

מעבר היוצרת הדרגתיות בזכויות החיילים אשר לא ייהנו מהחוק, עד להחלתו המלאה של החוק, תוך עשיית צדק במידת האפשר.

אגב, הצעת החוק של חברת הכנסת לבנת תעלה מאות מיליונים נוספים מעבר לאשר תוקצב, וגם כך ההוצאה בגין הצעת חוק חיילים משוחררים היא הוצאה כבדה מאוד, אשר נכנסת לבסיס התקציב ותגיע לסכום של כ-500 מיליון שקל מדי שנה. איני מלין על כך כשר האוצר. הכנסת קיבלה החלטה, היא מחייבת את האוצר, והכספים אכן ישולמו.

רצוני להגיד באופן ברור ביותר, שכאשר התברר לנו שאכן חלה תקלה מסוימת בתקופת המעבר, ישבנו עם העמותה לחיילים משוחררים והגענו להסכמה אשר באה לתקן באופן משמעותי ביותר את העיוות שנוצר. עיקר המדובר היה בקבלת 600 שקל דמי שחרור של חיילים אשר נקלעו לתקופת הביניים, ונכנסו לתקופת הביניים ותיקנו את הדברים בהסכמת העמותה.

ואכן, כפי שאמרת, באה הצעת חוק ממשלתית שתתקן את הדברים כך שחייל אשר השתחרר בתקופת הביניים אכן יקבל סכום יותר גדול, ועשינו את הדבר באופן הדרגתי. הצבר הזכויות נעשה לאורך זמן, כמו בהרבה חוקים, וצריך להבין שממשלה איננה יכולה תמיד לתקן את הדברים לאורך כל הדרך אחורה.

אני חוזר ואומר, עשינו את המקסימום כדי לתקן. הוגשה הצעת חוק ממשלתית, ואני רואה בכך סיום לפרשה. אני מקווה שהכנסת והוועדה שעוסקת בעניין יאשרו את התיקון כדי שנוכל לשלם גם רטרואקטיבית לחיילים שהשתחררו ב-1 בינואר 1995 וקיבלו סכום מזומן קטן. תודה רבה.

לימור לבנת (הליכוד):

אפשר לשאול אותך שאלה, אדוני השר?

שר האוצר א' שוחט:

בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

לא מדובר כאן בנושא קנטרני. אותם חיילים משוחררים שנפלו בין הכיסאות בתקופת המעבר, דינם אינו כדין אלה שהשתחררו לפני תקופת המעבר. אלה שהשתחררו לפני 1 בינואר היו להם הטבות בחוק, והיום הם כבר לא זוכים לזה.

שר האוצר א' שוחט:

ההטבות במסגרת חוק חיילים משוחררים הן מעל ומעבר לכל ההטבות שהיו קיימות. הרי אנחנו יודעים שיש תוספת תקציבית גדולה מאוד בגין החוק.

לימור לבנת (הליכוד):

– – – החיילים האלה

שר האוצר א' שוחט:

חברת הכנסת לבנת, הממשלה הציעה את ההצעה יחד עם העמותה לחיילים משוחררים.

אני מבקש מהכנסת להסיר את הצעת החוק.

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה חברת הכנסת לימור לבנת, חמש דקות ואז נעבור להצבעה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני השר, אני הרי יודעת שבעוד כמה דקות הרוב הקואליציוני יפיל את הצעת החוק הזאת. אבל, לצערי, לא ענית על השאלה, לא לי ולא לחיילים המשוחררים בתקופת הביניים. לא ענית על השאלה המהותית.

נכון שהחוק עולה הרבה כסף לאוצר המדינה, אין על זה מחלוקת. אדוני השר, אני אודה לך אם תאזין, כי אני רוצה פשוט לדבר אל ההיגיון.

הבעיה היא, שאותם חיילים, אותה קבוצה ששירתה בשירות סדיר ב-1 בינואר 1994, שהוא התאריך הקובע, לא מעניין אותם שהחוק עולה הרבה כסף לאוצר המדינה. הם עצמם כבר לא יזכו לאותן הטבות שהיו בחוקי מס הכנסה, בחוק ביטוח בריאות, כמו חיילים שהשתחררו לפני 1 בינואר 1994. הם גם לא יקבלו את סכומי הכסף שיקבלו אלה שהתגייסו לאחר 1 בינואר 1994. כלומר, נוצרות כאן שתי קבוצות של חיילים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מה עם כל אלה ששירתו מ-1948 ועד 1993?

לימור לבנת (הליכוד):

זה בדיוק מה שאני מסבירה. כל מי שהשתחרר ושירת מ-1948 ועד 31 בדצמבר 1993 היה זכאי להנחות ולהטבות בחוקים, במס הכנסה, בביטוח בריאות. כל ההטבות האלה בוטלו עם כניסת חוק חיילים משוחררים החדש לתוקף.

זאת אומרת, שחיילים שהשתחררו מהצבא רק אחרי התאריך הקובע, שהוא 1 בינואר 1994, ולא התגייסו באותה תקופה בפרק זמן של אותם חודשים, הם נפלו בין הכיסאות והופקרו. מצד אחד, הם כבר לא זכאים לאותן הטבות שהיו בחוקים הקודמים, כי הם בוטלו; מצד שני, הם עדיין אינם זכאים לסכומים שמקבלים חיילים שהתגייסו ב-1 בינואר 1994.

מה בסך הכול אני מבקשת? לבוא ולתקן את העיוות הזה לגבי אותה קבוצה מאוד מסוימת, מצומצמת וחד-פעמית של חיילים. אין שום הצדקה שתהיה כאן קבוצה של חיילים סוג א', וקבוצה של חיילים סוג ב' שיקבלו פחות.

לא מדובר כאן במאות מיליוני שקלים. אני לא יודעת מאין לקח השר שוחט את הנתון הזה.

שר האוצר א' שוחט:

מאות מיליוני שקלים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

החוק האחרון לא מבטל את כל הדברים האלה.

לימור לבנת (הליכוד):

הוא כן ביטל.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הכול? אני יודע שהם נהנים בתחום החינוך, בתחום הפיזיים.

לימור לבנת (הליכוד):

לא, לא, חבר הכנסת זיסמן. אתה טועה. החוק ביטל. אני מניחה שחבר הכנסת לס, שישב אתנו בזמן החקיקה, מאשר את זה. החוק ביטל את כל ההטבות שהיו בחוקים. זה כתוב בחוק. הוא ביטל את כל ההטבות הללו.

נכון, והשר שוחט יכול להגיד זאת, שהחוק עולה הרבה כסף לקופת המדינה. אבל את החיילים הספציפיים שעליהם אני מדברת בתקופת המעבר לא מנחם שהחוק עולה לעם ישראל הרבה כסף. הם יצאו מופקדים מכאן ומשם. הם לא יקבלו את הסכומים.

חברי הכנסת, אני לא מצליחה להבין מדוע הממשלה תתנגד, במקום להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה ולמצוא הסדרים נאותים שיהיו מקובלים על רוב חלקי הבית, כאלה שאפשר לבוא אתם אל החיילים המשוחררים האלה, לאותה קבוצה שקופחה אולי בגלל טעות, כפי שהשר עצמו הודה; במקום לתקן את הטעות הזאת כפי שצריך בצורה מסודרת, בצורה שלא תיצור שני סוגים של אוכלוסיות חיילים, אוכלוסייה סוג א' ואוכלוסייה סוג ב'. כל זה ממש לא ברור לי. הרי בוועדת העבודה והרווחה הדברים יגיעו לכלל דיון, אפשר יהיה לדון בהם, אפשר יהיה לטפל בהם, אפשר יהיה לשקול אותם ואפשר יהיה לדבר גם עם האוצר ולראות מה האוצר אומר, מה העלויות האמיתיות. אפשר יהיה לקבל אומדן כמה זה עולה, כדי לדעת איפה אנחנו עומדים.

אני מאוד מודה לאדוני היושב-ראש. אני מבקשת מהכנסת לאשר באופן ההגיוני ביותר בקריאה טרומית את הצעת החוק ולהעביר אותה לוועדת העבודה והרווחה, ושם – – –

היו"ר י' עזרן:

סליחה, יש כאן שאלה.

קריאה:

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

הממשלה היא כנראה נגד החיילים המשוחררים, אלה שהם בתקופת המעבר.

חבר הכנסת צחי הנגבי, אני אומרת לך, אני אומרת לחברי בסיעת הליכוד, יש פה חברי כנסת צעירים: חבר הכנסת הנגבי, חבר הכנסת סילבן שלום ואחרים, אנחנו רוצים לדאוג לחיילים המשוחררים. אני לא מבינה למה לא נותנים את זה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, צלצלנו ואנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 24

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 25

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון –

שירות לפני היום הקובע), התשנ"ה-1995, נתקבלה.

חיים דיין (צומת):

קריאות:

היו"ר י' עזרן:

רבותי, רבותי, גם אם היו 25, אין מה לעשות. שים נא לב, אדוני חבר הכנסת דדי צוקר, שהדגשתי "גם".

חיים דיין (צומת):

היו"ר י' עזרן:

אבל עניתי לך. גם אם היו 25 נגד 25, נפלה הצעת החוק. מה לעשות? תזדרזו פעם אחרת; שחברי הכנסת של הליכוד ידאגו שלא יגישו קוסקוס ביום רביעי כדי שהם יהיו נוכחים פה.

הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – פטור למגורים בבית-אבות

לאזרחים ותיקים), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ע' פרץ)

היו"ר י' עזרן:

ברשותכם, רבותי, אנחנו עוברים להצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – פטור למגורים בבית-אבות לאזרחים ותיקים), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק א'תרנז.

תירגעו, אלה חיילים של כולנו. מה קרה?

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מעלה הצעת חוק שממתינה כבר חודשים רבים לרגע שבו יהיה אפשר להעלות אותה.

במדינת ישראל יש אוכלוסייה גדולה מאוד של קשישים.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רענן כהן, אתה מפריע לחברך.

עמיר פרץ (העבודה):

יושב-ראש הקואליציה.

היו"ר י' עזרן:

נא לא להפריע לשר להקשיב, כי הוא המשיב, חברת הכנסת ענת מאור. חברת הכנסת ענת מאור, סליחה, חבר הכנסת עמיר פרץ רוצה שהשר ישיב לו, ולכן הוא רוצה שיקשיב.

בבקשה. אתה רואה כמה אני מגן עליך מפני חבריך?

עמיר פרץ (העבודה):

אני ממש מודה לך.

קהילת הקשישים במדינת ישראל הולכת וגדלה משנה לשנה, והתרבות הקהילתית של הטיפול בקשיש במדינת ישראל הולכת ומתמעטת, לצערנו הרב. היום במדינת ישראל כל קשיש וכל גמלאי צריכים פשוט להתמודד לבדם עם כל השאלות: מה יקרה אתו בסוף ימיו, כיצד הוא ירגיש, איפה הוא יהיה.

אחד הפתרונות שמצליחים לאחרונה לתת את רוב התשובות לקשישים בישראל הוא הפתרון של רכישת דירה קבועה בבית-אבות – לא בית-אבות שמשיהו שולח אותך אליו אלא בית-אבות שאתה בחרת לעצמך, ברמה טובה, עם פעילות קהילתית, עם דאגה לפרט, מקום שבו יודעים אם אתה חולה, אם אתה בריא, כשמישהו מסוגל לבדוק אם אכלת או לא אכלת ארוחת בוקר. כולנו יודעים, שכלל שהבנים רוצים להיות נחמדים עם הוריהם, לכל אחד יש חבילה משלו, הצרות שלו, והיום הבן שכח, מחר הוא לא יכול, והקשישים מוצאים את עצמם לא אחת לבדם, מושפלים וחסרי כול.

מה שאני מציע בהצעת החוק הוא פשוט שמדינת ישראל לא תרוויח על חשבונם. לא ביקשנו שהיא תסבסד אותם, אבל שלא תרוויח על חשבונם. אם גמלאי הולך לקנות לעצמו דירה בבית-אבות – וגם כך זה דבר יקר – הוא צריך לשלם מס ערך מוסף, וזה מקפיץ את המחיר ב-17%. מן הראוי שמדינת ישראל תבוא ותגיד: אני לגמלאים מוותרת, אני רוצה לעודד את הפתרון הזה, אני רוצה שיותר גורמים יבנו בתי-אבות, אני רוצה שיותר קשישים יהיו פחות נטל על הקהילה ויגיעו לאותן מסגרות. מכל הבחינות מדינת ישראל מרוויחה, גם פותרת בעיה חברתית קשה, ובסך הכול זה נושא שגם הממשלה הזו לא מתעלמת ממנו.

אנחנו לא יוצרים תקדים. יש מספיק נושאים במדינת ישראל שפטורים ממע"מ לפי החוק. למשל, מכירת יהלומים, שירותי תיירות.

היו"ר י' עזרן:

ירקות ופירות.

עמיר פרץ (העבודה):

ירקות ופירות.

שר האוצר א' שוחט:

שירותי תיירות – רק לזרים.

היו"ר י' עזרן:

נכון, לאנשי חוץ-לארץ.

דן תיכון (הליכוד):

ירקות ופירות.

היו"ר י' עזרן:

זה כן, אמרתי.

עמיר פרץ (העבודה):

ירקות ופירות, כלי טיס, כלי שיט, אדוני שר האוצר, הובלת מטענים באוויר ובים. אתה יודע מה, בוא נעזוב את כל הרשימה וניקח רק סעיף אחד: נחשיב את גמלאינו במדינת ישראל כיהלומים שלנו. קח אותם ותהפוך אותם ליהלום שבחברה, שצריך להגן עליו, ופטור אותם.

שר האוצר א' שוחט:

זה משפט נפלא לפריימריס.

עמיר פרץ (העבודה):

אני לא בעסק, אתה יודע, בייגה, אבל כל מה שאתה תאמר – – –

שר האוצר א' שוחט:

עמיר פרץ (העבודה):

בסדר, בשלב הזה אני מדבר כאחד שיודע שהוא לא בעסק. לכן עכשיו אני מדבר אובייקטיבית. אולי בעוד חודשיים-שלושה אדבר לא אובייקטיבית.

דן תיכון (הליכוד):

עמיר פרץ (העבודה):

דבר נוסף, אדוני שר האוצר. אם הפריימריס יגרמו לכך שחברי הכנסת יטפלו בנושאים לגופו של עניין, אשרינו שיש פריימריס. רק שלא יגרמו לכך שחברי הכנסת יטפלו בנושאים שלא לגופו של עניין, ואתה יודע יפה מאוד שהצעת החוק הזאת מונחת הרבה מאוד זמן, ואין לי כוונה לשחק בנושא פופוליסטי כזה או אחר. אני חושב שבעיית הקשישים בישראל היא בעיה שמדינת ישראל חייבת להתמודד אתה, לא יכולה להתעלם ממנה, מוכרחה לתת תשובה עליה, ואני נותן תשובה חלקית, לצערי, לא מלאה, אבל תשובה שאולי תפתור בעיה לחלק גדול מהאוכלוסייה הזאת ולא תטיל שום מטלה נוספת על מדינת ישראל; שום מטלה נוספת.

היו"ר י' עזרן:

אפשר לשאול שאלה?

עמיר פרץ (העבודה):

כן.

היו"ר י' עזרן:

אתה הדגשת כל הזמן את הגמלאים, אבל בהצעת החוק יש פטור גורף.

עמיר פרץ (העבודה):

של ותיקים.

היו"ר י' עזרן:

לא. מגורים בבית-אבות לאזרחים. אני סתם שואל שאלה להבהרה.

עמיר פרץ (העבודה):

לא. כתוב "מי שהוגדר כוותיק". הוותיק במדינת ישראל – – –

דן תיכון (הליכוד):

מותר לי לתת לך עצה? ידוע שבמסגרת פקודת מס הכנסה מגיעה לאותם אנשים נקודת זיכוי, ונקודת זיכוי זה המון כסף. זה לא מנוצל לחלוטין.

עמיר פרץ (העבודה):

אני רק אענה ליושב-ראש. אדוני, אין פה כוונה להטעות את הציבור. כתוב בסעיף 1: "הקניית זכות למגורים בבית-אבות לאזרח ותיק, כמשמעותו בחוק האזרחים הוותיקים". הכנסת בישראל הגדירה מה הוא אזרח ותיק, ועל הגדרה זו אני מבקש להישען ולתת את הפטור לאותם אזרחים.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך על ההבהרה, כי יש קשישים שיכולים לממן אותך ועשרה כמוך, ויש כאלה שאין להם אמצעים, וזה צודק. לכן זה לא יכול להיות גורף.

בבקשה, אדוני שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת עמיר פרץ, גם אני הייתי רוצה להיות במגרש של טוב הלב הקולוסאלי כלפי אזרחי מדינת ישראל, קשישים, צעירים, עולים חדשים, ולעמוד על הדוכן הזה ולהגיד שצריך להוריד את המע"מ על הדירות של הזוגות הצעירים, וודאי שצריך להוריד את המע"מ על דירות של העולים החדשים, וודאי וודאי שבערי פיתוח אסור לגבות מע"מ, ובאזורי עימות המע"מ הוא כמעט פצצת "קטיושה" שנחתת על ראשם של האנשים, וכמובן, קל מאוד לבוא ולהגיד לעם ישראל: בקטע כזה אנחנו מוותרים על המע"מ. אבל אני מקווה שיגיע יום – אני מניח שיגיע היום – שגם לך תהיה איזו אחריות מיניסטריאלית ותצטרך לבוא ולהסתכל על המערכת הכוללת, מה אנחנו עושים ומה איננו עושים.

צר לי להגיד לך שההצעה שמוצעת כאן היא הצעה פוגעת מאוד, שכן מה משמעות העניין? המשמעות היא, שגם אנשים בעלי יכולת גדולה מאוד – יותר משל מאות אלפי זוגות צעירים – יקבלו הנחה. אתה אומר שזה לא כרוך בהוצאה. כשהם יקבלו הנחה, הממשלה תצטרך לגבות ממקור אחר אותו כסף שלא ייגבה.

למה זוג צעיר חלש כן משלם מע"מ ופנסיונר בעל נכסים לא ישלם מע"מ? איפה מידת ההיגיון? איפה מידת הצדק הסוציאלי? איפה החשיבה החברתית? האם יש בזה שמץ של היגיון? האם יש בזה משהו שתורם לחברה הישראלית? – יש בזה רק נזק, עיוות, התחסדות, דיבורים על דברים שאי-אפשר לעשות אותם ומישהו אחר יצטרך לשלם את המס שלא ייגבה. זה גם מתייחס לאנשים שמרוויחים פי-עשרה מזוג צעיר על-פי הצעת החוק הזאת.

לכן אני אומר לך, חבר הכנסת עמיר פרץ, ואני אומר למי שיושב באולם ולמי שיושב לא בתוך האולם, שצריכה להיות מידה רבה מאוד של אחריות כשבאים ומציעים הצעות. למדינה יש כושר מסוים לעשות דברים, ומה שעשתה הממשלה הזאת עם קרנות הפנסיה לא עשתה שום ממשלה מאז קום המדינה, והיא עשתה את זה ל-650,000 גמלאים ואמרה להם: אל תפחדו, יש לכם פנסיה. זו לא פיסת נייר, זו פנסיה אמיתית.

לכן אני אומר לכם, חברי הכנסת, ואני אומר לך, אדוני היושב-ראש, ההצעה הזאת פסולה, היא גרועה, היא רעה, אין בה צדק חברתי, יש בה אוניברסליות בלתי ניתנת להסברה, יש בה נטל מס המתגלגל בין אנשים שלפעמים הם חזקים לקבוצות יותר חלשות בחברה הישראלית.

אני מציע לחבר הכנסת עמיר פרץ לשקול היטב אם הוא לא יכול – נדמה לי שהוא עדיין יכול למשוך את הצעת החוק ולהגיד שלא יצביעו עליה. נדמה לי שאתה טועה מאוד בגדול בעניין, וההצעה שלך איננה טובה, אלא היא הצעה גרועה מאוד.

היו"ר י' עזרן:

אדוני סיים?

שר האוצר א' שוחט:

סיימתי.

היו"ר י' עזרן:

תודה, כבוד השר. זכות התשובה למציע, או יותר נכון – זכות התגובה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני שר האוצר, תאמין לי, אני נוהג לדבר אליך בכבוד ובהערכה על כל מעשיך, אבל אני מוכרח להגיד לך, שיש מידה של קשיחות או של היתממות או של מדיניות חדשה שטיפחת לך, לבחון כל עניין בדיוק באותה דרך שלאחרונה – אולי הנאומים שלך כתובים, אולי אתה כותב אותם בעצמך, אין לי מושג, אבל אדוני שר האוצר, מי – – –

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת עמיר פרץ, תשמע לי, תצביע.

היו"ר י' עזרן:

אל תפריע; תן לנו לשמוע.

עמיר פרץ (העבודה):

רק שהציבור ידע. מי אלה עשירי האומה שמגיעים לבתי-אבות? על מה אתה מדבר? אותם עשירים קשישים שאתה מדבר עליהם נמצאים בבתי-אבות? הם לא צריכים את בית-האבות שלך. מדברים על אנשים שמוצאים עצמם על סף חרפת רעב.

אתה יודע מה, אדוני שר האוצר? – קח לך סמכות בתקנות ותיצור את המגבלות הראויות בעת החקיקה. אנחנו בשלב מוקדם של חקיקה – – –

שר האוצר א' שוחט:

— — —

עמיר פרץ (העבודה):

לכן, אדוני שר האוצר – – –

היו"ר י' עזרן:

הוא רוצה לערוך מבחן הכנסה.

עמיר פרץ (העבודה):

– – – אני מתפלא על קשיחות הלב שלך ועל הגישה הבלתי-עניינית לנושא הזה.

שר האוצר א' שוחט:

– – –

עמיר פרץ (העבודה):

אני מברך אותך על הסכם הפנסיה, אני חושב שעשית צעד חשוב, ואני חושב שאין שום סיבה לדחות תביעות שגם הן צודקות. תודה.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, צלצלנו, מותר ואפשר להצביע.

קריאה:

– – –

היו"ר י' עזרן:

לוועדת הכספים, כמובן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – פטור למגורים בבית-אבות לאזרחים ותיקים),
התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

12 בעד, ארבעה נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק תעבור לוועדת הכנסת.

אברהם פורז (מרצ):

ועדת הכספים.

קריאות:

ועדת הכספים.

היו"ר י' עזרן:

רבתי, דברו בדרך-ארץ על קשישי ועל גמלאי – – –

קריאה:

— — —

היו"ר י' עזרן:

מה אמרת? ועדת הכנסת? – טוב. אם כן ועדת הכנסת תקבע.

דן תיכון (הליכוד):

איפה הקואליציה?

היו"ר י' עזרן:

איפה היתה הקואליציה כשהיתה הצעתה של חברת הכנסת לבנת?

דן תיכון (הליכוד):

הם רוצים שאנחנו נהיה ענייניים.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הודעת על התוצאה?

היו"ר י' עזרן:

כן. אמרתי: 12 בעד, ארבעה מתנגדים, אין נמנעים; קראתי את זה בעל-פה כמעט.

אברהם פורז (מרצ):

זה עובר לוועדת הכנסת שתחליט?

היו"ר י' עזרן:

בהחלט. כיוון שיש ויכוח, הנוהל הוא שוועדת הכנסת תקבע.

הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – השתתפות מסיימי שירות קבע

בצבא-הגנה לישראל במכרז), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק ב'רפג של חבר הכנסת פני בדש – הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – השתתפות מסיימי שירות קבע בצבא-הגנה לישראל במכרז), התשנ"ה-1994. בבקשה, חבר הכנסת.

פני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לגבי הצעת החוק שאפרט תיכף, יש איזו אי-בהירות בהתייחסות הממשלה. כשהנחתי את הצעת החוק, התקשר אלי היועץ המשפטי אליקים רובינשטיין ואמר, שראש הממשלה כשר הביטחון אמר להריץ מהר את הצעת החוק, כי היא הצעת חוק טובה, והוא לא מבין למה עד היום היא לא יצאה לפועל.

אחרי כמה זמן הוא התקשר אלי וביקש ממני להוריד את הצעת החוק. למה? הוא אמר: יצרת מהומה בשירות המדינה, ובסופו של דבר יתנגדו לחוק.

מה אומר החוק? היום כל מכרז בשירות המדינה, כל מכרז שיוצא, יוצא קודם כול בקרב עובדי שירות המדינה. אני בא לתקן ואומר, שכל איש צבא שהשתחרר – אנשי צבא קבע ששירתו 15, 20, 25 שנה בצה"ל יוכלו להשתתף במכרזים האלה. הם לא נחשבים עובדי מדינה. אנשים שירתו 20 שנה בצה"ל, בקבע, הם לא יכולים להשתתף במכרז כזה.

במכרזים כאלה צריך לתת לאנשים את היכולת להתמודד, ואנשים נבחרים לפי היכולת האישית שלהם. אם איש צבא יותר טוב מאנשים אחרים מקרב שירות המדינה ומתאים לתפקיד – שייתנו לו. בלאו הכי תהיה לו בעיה, כי אני מניח שינסו להתנגד למועמדים כאלה או אחרים שבאים מהצבא, אבל צריך לתת לו את הצ'אנס.

הצעת החוק, אדוני השר, לא עולה למדינה כסף כלל, היא באה רק לתקן עוול, ואני פשוט לא מצליח להבין מדוע הממשלה שינתה את הגישה ונכנעה לוועד העובדים.

אני רוצה שכל אלה שירצו להצביע נגד יבואו ויסבירו לכל משוחררי צה"ל שהשקיעו את כל החיים בצבא, היו מעט מאוד בבית עם המשפחה, למה לא לתת להם את האפשרות הזאת להשתתף במכרזים פנימיים של שירות המדינה. אני רוצה לראות את אלה שמצביעים נגד, שייתנו הסבר לאותם אנשים.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

פיני בדש (צומת):

סליחה, אני רוצה להוסיף עוד משהו. בהתנגדות של הממשלה כתוב: הצעת החוק תערער את כללי המכרזים שנקבעו לפי החוק, ולאחר התייעצות עם ועד העובדים הוחלט להתנגד. מה זה, ועדת שרים לענייני חקיקה יושבת עם ועד העובדים?

היו"ר י' עזרן:

זה טוב; זה תיאום נפלא. אדוני השר ישיב בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הממשלה מתנגדת להצעת החוק. חבר הכנסת בדש רוצה לדאוג לחיילים משוחררים, וזה, כשלעצמו, רעיון חיובי וטוב מאוד, ובעיקרון, כמובן, אנחנו תומכים בכל דבר שיכול לעזור, בתנאי שאיננו משבש מערכות.

כאשר מציעים שינוי חוק יש להביא בחשבון את ההסדרים הקיימים, ולצד, זה לא נעשה בהצעת החוק הזאת.

זה שנים רבות קיימים הסדרים בין רשויות הצבא לשירות המדינה שמטרתם לאפשר מעבר יעיל ונוח הן מבחינה אישית והן מבחינה מערכתית, תוך הבטחת תנאי שכר, ותק, פנסיה וכיוצא בזה, לחיילים ששירתו את המדינה במסגרת צבא-הגנה לישראל ומעוניינים לעבור ולשרת את המדינה במסגרת שירות המדינה, במשרדי הממשלה ויחידות הסמך. הסדרים אלה נתקבלו בזמנם על דעת ההסתדרות והסתדרות עובדי המדינה, שכן אי-אפשר, מתוך רצון להיטיב עם משוחררי הצבא, לפגוע בעובדי המדינה הוותיקים. לכן נקבע הסדר שמאזן בין האינטרסים של כולם.

ברגיל נערכים המכרזים בשירות המדינה בשני שלבים; בשלב הראשון מוצעת – –

היו"ר י' עזרן:

אדוני חבר הכנסת רענן כהן. אדוני, דבר בקול רם כדי שנשמע אותו גם אנחנו.

שר האוצר א' שוחט:

– המשרה אך ורק לעובדי המשרד שבו מתפנה המשרה, בין היתר על דרך "המכרז הפנימי". מכרז זה אינו פתוח אפילו לעובדי משרדים אחרים ואין אפשרות לשלב בו משוחררי צבא קבע. בשלב השני מוצעת המשרה במכרז חיצוני, הפתוח לכול, ובו יכולים להשתלב משוחררי צה"ל ולהתחרות עם שאר המועמדים על המשרה. בין שני שלבים אלה קיימים הסדרים מיוחדים לאיוש משרות על-ידי משוחררי צבא קבע, שנותנים להם יתרון על פני מועמדים אחרים ומסדירים את העברתם מרשות לרשות.

הסדרים אלו נקבעו לראשונה בשנת 1956, בהודעת נציבות שירות המדינה, והם מוסדרים מאז בתקשי"ר תוך עדכון מתמיד. בין נציבות שירות המדינה לבין צה"ל יש קשר סדיר, ומדי שנה נקלטים בשירות המדינה אנשי קבע רבים מאוד. ההזדמנות היחידה שבה משוחררים משירות הקבע אינם יכולים להתחרות היא במכרז הפנימי, שכאמור פתוח אך ורק לעובדי המשרד שבו התפנתה המשרה, ואינו פתוח אפילו לעובדים אחרים בשירות המדינה.

לכן הדברים הנאמרים בהצעת החוק אינם מדויקים כלל ועיקר, ואינם משקפים נכונה את המצב בשטח ואת ההסדרים הקיימים. אין בהצעת החוק כדי להביא לשינוי כלשהו בקליטת משוחררי צבא הקבע בשירות המדינה. לעומת זאת, מבחינה משפטית עלולות להיווצר אי-הבנות וטעויות, בנוגע להגדרות שונות החלות הן על שירות המדינה והן על צה"ל. לא היינו רוצים להתנגד להצעת חוק מסוג זה, דווקא בשל החשיבות שאנו מייחסים לשילוב חיילים לשעבר בשירות המדינה, אולם בנסיבות הקיימות לא תוכל הממשלה אלא להתנגד לה.

לנוכח האמור לעיל, אני מציע להוריד את הצעת החוק.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בדש, אתה רוצה להשיב או שאנו עוברים להצבעה?

פיני בדש (צומת):

להצביע.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, היכנו להצבעה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 8

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – השתתפות מסיימי שירות קבע בצבא-הגנה לישראל במכרז), התשנ"ה-1994, לדיון מוקדם בוועדת

הכספים נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

13 בעד, שמונה נגד, אין נמנעים. הצעת החוק, שעברה בקריאה טרומית, מועברת לוועדת הכספים.

הצעת חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון – משכורת בתקופת ההשעיה), התשנ"ה-

1995

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר י' עזרן:

אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק ב'תתכ"ה – הצעת חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון – משכורת בתקופת ההשעיה), של חבר הכנסת דוד מגן. אנו מצביעים.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 21

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון –

משכורת בתקופת ההשעיה), התשנ"ה-1995, נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

הצעת החוק הזאת לא נתקבלה.

הצעה לסדר-היום נמל תעופה בין-לאומי נוסף למדינת ישראל בנגב ותוכנית "נתב"ג 2000"

היו"ר י' עזרן:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 7073, של חבר הכנסת נסים זוילי: נמל תעופה בין-לאומי נוסף למדינת ישראל בנגב ותוכנית "נתב"ג 2000". לשר המשיב אין הליקופטר, אבל הוא בדרך, ועוד מעט יגיע.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משרד התחבורה ורשות שדות התעופה נערכו כפי שמתחייב במדינה מתוקנת, לקראת שנת 2020. בתוכנית שהכינו, בשם "נתב"ג 2000", המספרים הם בהחלט מרשימים ואופטימיים. אני שמח שהם החליטו להיערך בזמן, כדי לאפשר קליטה נאותה של אותם אנשים שיגיעו ארצה.

אקרא חלק מהנתונים: אם היום עוברים בשדות התעופה של מדינת ישראל כ-5 מיליוני אנשים, בשנת 2020 יעברו 16 מיליון.

שר התחבורה י' קיסר:

השנה יעברו בנתב"ג למעלה מ-6 מיליונים.

נסים זוילי (העבודה):

נראה שנשענתם על נתונים של 1993/94. מ-6 מיליונים ב-1995, יעלו ל-16 מיליון ב-2020. במטען: מ-300,000 יעברו ל-1.2 מיליון טונות דרך מערכת התעופה הישראלית. והמספר הכי מדהים הוא, שהיום יש 40,000 המראות ונחיתות בשנה, ובשנת 2020 יגיעו ל-120,000.

משמעות התוכנית "נתב"ג 2000" היא להעמיס את רוב נפח התעופה על שדה התעופה בן-גוריון. לדעתי, זו גישה לוקה בחסר, אשר עלולה ליצור מצב מאוד מאוד לא רצוי במרכז הארץ, שהוא ממילא מאוד עמוס ומאוד צפוף.

אני רוצה להזכיר כמה מהבעיות שעלולות להתעורר אם התוכנית הזאת תיושם ותרוכז כולה בשדה התעופה בן-גוריון. ראשית, אנו מכירים את העומס על הכבישים הקיימים באזור הזה. להוסיף תחבורה של 10 מיליון איש על האזור הזה, ממטוסים, רכבות, אוטובוסים ומוניות, כדי לפזרם בכל רחבי הארץ – תתחילו להעריך את המשמעות שיש לכך. הדבר דורש שינוי תשתית הכבישים בהיקף מדהים. די אם אומר – אפילו אם לא אתייחס לממד הדתי, אך אתייחס גם אליו – שכדי לקלוט את התחבורה הזו, מתכוננים להקים מערכת אדירה של רשתות כבישים, שחלק מהם יעבור בתוך כפר-חב"ד, או במושב דתי סמוך.

היו"ר י' עזרן:

מושב חמד?

נסים זווילי (העבודה):

לא. נדמה לי שזה צפרייה.

דבר נוסף, אנו מתחילים לראות מעל שמי מרכז הארץ, הווי אומר מעל לראשה של אוכלוסייה של למעלה ממיליון איש, 120,000 טיסות – המראות ונחיתות.

דבר נוסף, כאשר אנו מנסים להיערך, אני חושב שאפשר להציג אלטרנטיבה אחרת. אני רוצה להציב מחשבה אחרת, אף שאיני מנסה לערער אף לרגע על הסמכות המקצועית ועל העבודה הנפלאה הנעשית על-ידי המתכננים. אני רק מתריע מפני התוצאות, אם התוכנית הזאת תבוצע כפי שהיא מתוכננת היום.

האלטרנטיבה שאני מציע למשרד התחבורה ולרשות שדות התעופה לשקול היא, ראשית, ללכת להגדלה מסוימת של הטרמינל בנתב"ג, ולהכין אותו לקראת שנות האלפיים, הווי אומר – תוספת קליטה בלי שינוי משמעותי בתשתיות ובמחלפים; להגדילו ולהתאימו ל-8 או ל-8.5 מיליון אנשים, אשר יוכלו להשתמש בתשתיות הקיימות. אפשר להרחיב את הטרמינל, צריך להשקיע בקליטה ובמעבר נוח יותר של אנשים, אבל לא להפוך אותו למונסטר, שיחייב היערכות תשתית שונה לחלוטין, עם כל המשמעויות שיש לכך במרכז הארץ.

דבר שני – ואני רוצה לקשור את זה לאחד היעדים היותר חשובים שלנו – לפני כמה עשרות שנים הוקם שדה תעופה בנבטים. למי שלא יודע, שדה התעופה הזה נמצא בכיוון ערד, כ-15 ק"מ מערד. בכביש שפונה מצומת שוקת לכיוון ערד. זה אחד משדות התעופה המודרניים ביותר הקיימים במדינת ישראל, ויש בו המסלול הארוך ביותר שקיים במדינת ישראל.

דבר שלישי, חשוב מאוד למערכת החשיבה לפחות – לצבא אין מה לעשות עם שדה התעופה הזה. אם אנחנו לוקחים את תוכניות צה"ל ארוכות הטווח, הוא לא מסוגל להחזיק את השדה הזה, כי העלויות שלו אדירות. ההיערכות של חיל האוויר היום יכולה להסתדר טוב מאוד בלי השדה הזה.

התשתית של שדה התעופה בנבטים קיימת. לכולנו, אני מעריך, לכל חברי הבית, יש עניין להביא לפיתוח מואץ של הנגב ולהעביר משאבים לפרויקטים לאומיים שהם בשליטה מוחלטת של הממשלה ממרכז הארץ והנגב.

משה פלד (צומת):

אתה מציע לקחת שדה מחיל אוויר?

נסים זיילי (העבודה):

מוסה, תעזוב, בלי דמגוגיה. אתה מכיר את זה, היית בסיוור כמוני ושמעת את מפקד שדה התעופה. אתה מכיר את ההיערכות של חיל האוויר בנגב, ואתה יודע שחיל האוויר מסתדר היום טוב מאוד בלי השדה הזה, והוא מוכן להעביר אותו למטרות אחרות. בלי קריאות ביניים. לפחות עשיתי שיעורי בית לפני שעליתי לדוכן.

זה אומר מרכז נוסף של תעסוקה לנגב. זה אומר יצירת תשתית שמתחייבת מהנעה של כל כך הרבה מיליוני אנשים ממרכז הארץ לנגב. אם אנחנו רוצים מסילת רכבת מהירה לכיוון הנגב, לכיוון באר-שבע, זאת תהיה ההזדמנות לעשות את זה. במקום להשקיע באדמות הכי יקרות של המדינה, במקום להוסיף תשתיות, במקום להכניס יותר ויותר דונמים, יותר ויותר בתים לתוך מחלפים, אנחנו הופכים בעצם להיות יישובים בתוך מחלפים במקום מחלפים שמשרתים את היישובים. להעביר את זה לשדות הריקים של הנגב.

דבר רביעי, שדה התעופה נבטים נמצא במוקד של התפתחויות תיירותיות צפויות. אנחנו מדברים על התפתחות התיירות בים-המלח. נבטים מרוחקת 35 דקות מים-המלח. אנחנו מדברים על התחברות לאילת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הרעיונות שלך נהדרים. למה אתה לא מביא אותם בפני "שרינו"?

נסים זיילי (העבודה):

אני מביא אותם בפני שרינו. אני הצעתי, גם בכתב, לשר התחבורה ולראש הממשלה. אנחנו מגיעים לכאן לדיון ואני חושב שזו דרך מקובלת להמשיך.

אנחנו מתחברים לאילת. כביש לירושלים. כל המערכות האלה יכולות להצדיק היערכות שונה לחלוטין. אני בא ואומר: בואו נחשוב על אפשרות שמשלבת בתוכה פיתוח מואץ של הנגב; נסיר את העומס הצפוי מעל מרכז הארץ; נשתמש במנוף הזה של פיתוח שדה תעופה בין-לאומי בנבטים כדי ליצור מסלולי נסיעה ומסלולי רכבות הרבה יותר מהירים והרבה יותר אפקטיביים בין מרכז הארץ לבין הדרום; נתחיל ליצור קשר ישיר בין שדה התעופה לבין אזורי תיירות שמתפתחים.

דבר חמישי, להפוך את שדות התעופה בחיפה ובאילת לשדות תעופה בין-לאומיים. הווי אומר, להתחיל לחשוב שלא רק שדה התעופה בן-גוריון קיים. לבזר את המערכות של התעופה שהולכות ומתפתחות ומחייבות היערכות יותר חדישה, לנצל את ההתפתחות הזאת כמנוף לפיתוח אזורי חדשים, להסיר את הלחץ ממרכז הארץ, ובעיקר לא להסתבך בתוכנית גרנדיוזית שהתוצאות שלה עלולות להיות הרות אסון.

אני יודע שההצעה שאני מעלה כאן נתמכת על-ידי רוב ראשי הרשויות המקומיות במרכז הארץ, משום שהם מבינים כמוני את המשמעות. ראיתי נתונים שמדברים על סדרי הגודל של ההשקעות המתוכננות ב"נתב"ג 2000", מאות מיליוני דולרים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מיליארד.

נסים זויילי (העבודה):

אני אומר מאות מיליוני דולרים, כי יש ויכוח. אני הייתי בהחלט מעדיף שמאות מיליוני הדולרים האלה לא יושקעו במרכז הארץ כפרויקט לאומי מרכזי, אלא שהפרויקט הלאומי המרכזי יהיה "נגב 2000" ו"נגב 2020"; שנפסיק להידבק למרכז הארץ ולהפוך אותו לבלתי נסבל גם לתושביו, ושננצל את הפרויקטים האלה כדי לפתח אזורי אחרים.

אני בטוח, שאם נדע להפעיל בחוכמה את האלטרנטיבה של פיתוח אטי יותר ומוגבל יותר של נמל התעופה בן-גוריון, ונשקיע גם בחיפה, גם בנבטים ואולי באילת, הרי שנוכל להיענות לתביעות ההולכות וגדלות של תעופה מודרנית, נהיה שמחים לקלוט בארץ 16 מיליון נוסעים ונסיע אותם דרכנו, ועם זאת נשרת את מה שמדינת ישראל באמת צריכה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, אדוני השר המשיב.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ציין חבר הכנסת נסים זוילי, שיש "חטא" שחטאה הממשלה הזאת. כאשר באתי למשרד גיליתי שתוכניות אין, שום דבר אין. שדה תעופה שהיה מיועד ל-3.5 מיליוני תושבים עבר בשנת 1994 את 6 המיליונים, וב-1995 הוא יעבור את 7 המיליונים. הצפיפות הולכת וגדלה.

אין בעיה במסלולי ההמראה והנחיתה. המסלולים מתאימים אפילו ל-20 מיליון. הבעיה היא בשירותי הקרקע, ובראשם הטעינה. לכן באנו במרץ להוציא מן הכוח אל הפועל תוכנית שהיתה מחויבת להיות שנים קודם לכן – הכנת התשתית לתיירות.

תהליך השלום, יהיו הדעות עליו אשר יהיו, מגביר, לשמחתנו, את תנועת התיירים בקצב של 15%–17% לשנה. אתה היית מוכרח לקום ולעשות מה שממשלות ושרים בעבר דיברו עליו ולא עשו דבר.

כולם דיברו על שדה התעופה בן-גוריון. אני אגיע להצעה של חבר הכנסת נסים זוילי. כמו כל אחד מאתנו הוא יודע, שהיום רק שדות התעופה שנמצאים קרוב לריכוזי ערים הופכים להיות פופולריים. אנשים לא רוצים לנסוע הרבה. הרכבת תענה רק על הצרכים של אחוז קטן מאוד של האוכלוסייה, אם נוסעים ברכבת לשדה בחזרה.

גם על-פי הצעתו של חבר הכנסת נסים זוילי, אין הכוונה להפסיק עכשיו את פיתוח "נתב"ג 2000". ב"נתב"ג 2000" יש שני שלבים.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אדוני השר. למה אדוני אומר שרכבת לא תפתור בעיות? בלונדון ובפאריס יש.

שר התחבורה י' קיסר:

היא לא תפתור את הבעיות של שדה תעופה, כי הרבה אנשים ימשיכו ויבואו בכלי הרכב שלהם. הזמן חשוב להם. אצלנו כתפיסה החליטו שתהיינה רכבות שתיסענה במהירות של 300 ק"מ לשעה בגלל המרחקים, בגלל התשתיות שצריך. זו שאלה מורכבת, מקצועית, אני לא רוצה להיכנס אליה. אם תיתן לי מספיק זמן, אני מוכן לפרוס אותה.

היו"ר י' עזרן:

לא, הבנתי.

שר התחבורה י' קיסר:

כבוד היושב-ראש, אתה יודע את דעתי, כבר אמרתי אותה לא אחת מהבמה הזאת. למה לי לחזור? אני חסיד גדול של פיתוח לכל הכיוונים.

מה אנחנו אומרים? תוכנית "נתב"ג 2000" מחולקת לשני שלבים. השלב הראשון צריך להביא אותנו עד שנת 2000 למצב שנוכל לקלוט את הגידול שיהיה. שהרי גם אם יקבלו את ההצעה להקים את נבטים כשדה תעופה בין-לאומי אזרחי – זה לוקח זמן. דרך אגב, אני בעד כי אני חסיד של פיתוח הנגב. אני משוכנע שמדינת ישראל תצטרך לאפשר פיתוח שדה תעופה בין-לאומי נוסף, כמו שאנחנו מפתחים את חיפה כשדה תעופה בין-לאומי.

הקמנו 22 מנחתים ברחבי הארץ כדי לקרב את הארץ לתיירים, לאנשי עסקים, לאנשי אקדמיה בנגב ובגליל; 22 מנחתים, כשאפילו אחד לא היה כשהגעתי למשרד. הכול כדי להפוך את הטיסה למצרך "שווה לכל נפש", ובעיקר לתיירות ולאנשי עסקים.

לכן ההצעה של חבר הכנסת נסים זוילי היא במקומה, אבל עדיין לא הוגשה תמ"א – תוכנית מיתאר ארצית – לאישור בתוכנית-אב. ב-1992 פנתה הרשות למועצה הארצית לתכנון ולבנייה לאשר שדה תעופה נוסף על נתב"ג, כי כולנו מבינים שצריך להכין אותו, ואם רוצים להקים שדה תעופה – נדרשות לכך שנים. אנחנו רואים את הקשיים בכך שלא נותנים לנו להתחיל לעבוד, עוד מעט אני כבר שנה שלישית במשרד – לא נותנים לנו אפילו לתקן את התוואי של נחל איילון; וזה לטובת החקלאים. אנחנו רק מנקים את התוואי של נחל איילון כדי להפוך אותו ליותר רציונלי ולחסוך קרקע. אפילו זה עדיין לא ניתן לנו.

זכותם של האזרחים וראשי הערים להגיש בג"צים. הייתי בפגישה אצל ראש הממשלה, זו היתה התארגנות של 27 ראשי ערים ורשויות. אמרתי לו: נער הייתי וגם זקנתי, ולא ראיתי בחיי שמתארגנים 27 ראשי ערים, באים לראש הממשלה ואומרים מה לא עושים. אני כבר הרבה שנים בתחום של יחסי ציבור, לא היה מקרה כזה שפתאום מתארגנים 27 ראשי רשויות להגיד מה לא עושים, כל אחד מנקודת ראותו, מהאינטרסים שלו.

לכן, בהחלט הגשנו למועצה הארצית חלופות. החלופה של נבטים מופיעה אצלנו בעדיפות. אם יאשרו אותה נתחיל לקדם אותה. היום עוד אין אפילו אישור של תמ"א. מה נעשה? נעצור את פיתוח "נתב"ג 2000?"

לכן אני מציע – כיוון שלגבי "נתב"ג 2000" מדובר על שני שלבים, השלב הראשון, לית מאן דפליג שצריך לפתח אותו כדי להביא למצב של 19 מיליון נוסעים, כשאנחנו מתקרבים לכך בקצב יותר מהיר ממה שנדמה לנו.

לגבי ההצעה של חבר הכנסת נסים זוילי, אני לא מתנגד שהיא תועבר לוועדה לדיון יותר מקיף. אנחנו בעד פיתוח נבטים כשדה תעופה בין-לאומי שני, גם כמאיץ לפיתוח הנגב.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר.

יש לנו כאן הצעה להסיר. חבר הכנסת רענן כהן, במסגרת הזמן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי המציע חבר הכנסת זוילי, אני רוצה להתנגד להצעה להקמת נתב"ג במבנה המוצע. אני מקבל מאות בקשות, פניות וטענות מתושבים, בעיקר מתושבי אור-יהודה, נווה-מונסון – –

היו"ר י' עזרן:

בית-דגן, לא רק המיוחסים.

רענן כהן (העבודה):

ויהוד. אני יכול להביא עוד כמה יישובים שמאוד מודאגים מהקמת נתב"ג כפי שמוצע. אנחנו הולכים לפגוע באקולוגיה של האזור – הרבה רעש; הציבור יצא למתקפה ולהפגנות. אנחנו צריכים להתחשב בציבור ולמצוא דרך ביניים להקים את נתב"ג, אבל לא בצורה המוצעת, כדי לאפשר לתושבים להמשיך לחיות את חייהם בצורה סבירה וטובה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

ולכן – אדוני לא הבהיר לנו אם הוא רוצה להסיר את ההצעה או להשאיר אותה.

חבר הכנסת דן תיכון – איננו. אם כן, חבר הכנסת יגאל ביבי. אנא ממך, במהירות התעופה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני רוצה לברך את חבר הכנסת זוילי על ההצעה. אני חושב שראוי שיהיה דיון במליאה בנושא הזה ואז נשיג הודעה משותפת של כל סיעות הבית בנושא הזה. אני ממליץ, חבר הכנסת זוילי, שיהיה דיון במליאה בנושא הזה ושהיו מסקנות מקובלות.

דוד צוקר (מרצ):

רענן כהן (העבודה):

לפי התקנון, אדם אחד יכול להסיר.

היו"ר י' עזרן:

אמת, הוא לא מסיר.

דוד צוקר (מרצ):

רענן כהן (העבודה):

הוא לא יכול לענות אחרי.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יגאל ביבי לא קיבל רשות דיבור בהקשר של הדיון. קיבלתי כאן פתק בתיאום עם המזכירה הנכבדה שלנו, שהוא הקים לובי והוא רוצה לבשר לנו עליו. בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני חושב שהנושא הוא נושא לאומי ממדרגה ראשונה. לכן הקמתי לובי שיעקוב אחר הנושא ויטפל בו.

אני מציע לשר התחבורה, במקום להשקיע שלוש-ארבע שנים – ויש כאן ראשי ערים שיודעים כמה זמן – עם אלפי התנגדויות, וזה לעולם לא יקום; במקום להשקיע מיליארד דולר בעניין, עדיף לטפל ולהשקיע את המרץ בחלופות, בנבטים. היום תיירות מודרנית, יש לה מנחתים באזורים שונים. צריך לפתח את חיפה, צריך לפתח את קריית-שמונה, צריך לפתח מנחתים בכל הארץ, במקומות שאפשר,

ואז מקלים בעומס של שדה התעופה. אני מציע שתפסיקו עם ההרס של מרכז הארץ – הקרקעות יקרות; ואני מקווה ששר התחבורה יצא עם החלטות שונות בדיון הזה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני המציע, אתה מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה?

נסים זוילי (העבודה):

כן.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אנחנו מצביעים.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן – 14 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא הזה אכן יעבור לוועדת הכלכלה לשם דיון וליבון.

הצעות לסדר היום

שיחות פרס-ערפאת, הפריסה מחדש של כוחות צה"ל

והשלכותיהן על ביטחון יישובי קו התפר

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעות לסדר-היום מס' 7152, 7158, 7169, 7188, 7194 ו-7214 בנושא: שיחות פרס-ערפאת, הפריסה מחדש של כוחות צה"ל והשלכותיהן על ביטחון יישובי קו התפר. ראשון הדוברים, הצעה מס' 7152, חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה.

רבותי, אני מבקש מאוד להקפיד על מסגרת הזמן. תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, אמש בחצות הודיעו בטלוויזיה, כי יאסר ערפאת ושמעון פרס הגיעו להסכמה על "המרקיבים" העיקריים להסדר. אכן, הם הסכימו על המרקיבים – הם הרקיבו והשחיתו וקלקלו את ארץ-ישראל, ושם רשעים ירקב. תודת הפלשתינים על מחוות פרס באה הלילה ברצח שני יהודים בשער-אפרים.

התוכנית של פרס וערפאת היא נסיגה מלאה של ישראל מאזורי יש"ע, והיות שיש שם 140 יישובים ו-140,000 יהודים, הם מתחכמים לנו ועושים זאת בשלבים – חיסול בשלבים; ושלא יבלבלו לנו את המוח בנוסחאות מחוכמות.

פרס ורבין התעייפו מהציונות, התעייפו מהמאבק, התעייפו ממפעל הבנייה והם שיכורים מפרס הנובל. לכן הם נותנים ונותנים ונסוגים ובורחים ממחוזות המולדת ששוחררו בדם הבנים במלחמה שנכפתה עלינו.

כמה שאלות לממשלת מינכן הישראלית: לערפאת צבא מחבלים בכיסוי משטרתי ברצועת-עזה בהיקף של 25,000 במקום 8,000. ביו"ש הסכים פרס עוד ל-15,000, ויהיו שם, מן הסתם, 50,000. עוד מעט יהיה היקפו של צבא המחבלים זהה לכוחו של צה"ל, ואז יבוא מצדם השלב הבא, אולי האחרון, לשחרור פלשתיין.

פרס, תרים את הראש, תישיר מבט ותשיב לנו: האם אינך מבין שאתה פועל בשירות האויב? מדוע אתה מלין על כך שרואים אותך כלא-אמין, בלשון המעטה; קוויזלינג וצ'מברליין היו מלאכים לעומתך.

ממשלת פרס וביילין שכחה את ששת השבויים והנעדרים. עכשיו אנחנו יודעים שארבעה מהם הוחזקו בידי ה"פתח". מדוע לא תתנו את ההידברות עם אש"ף בהחזרת השבויים? מדוע ביטול האמנה של הרוצחים, או בלשונכם "תיקון הסעיפים", לא נעשה מייד? אי-אפשר לתקן את האמנה. צריך לבטלה.

מה הם לקחי הסיוורים המשותפים ברצועה? האם אתם יודעים כמה ביזוי ואיומים בנשק הופנו על-ידי "השוטרים" הפלשתינים לעבר הישראלים? מדוע אתם משקרים ביחס לירושלים, הרי גם עליה תוותרו. הכיצד תטפלו בירושלים בסוף, לאחר שנתתם את הכול לפלשתינים, ומה תוכלו אז לעשות כדי לממש את סממתכם על ירושלים מאוחדת?

אני מבקש להודיע כאן בשער בת רבים, שעם המהפך הפוליטי בבחירות הקרובות נבטל את כל ההסדרים עם אש"ף. אני תובע ממנהיגי הליכוד, המפד"ל וצומת להצטרף כעת להצהרתנו, שנבטל את כל ההסכמים עם אש"ף, נפרק את משטרת המחבלים, נשלח את ערפאת לתוניס ואת פייצל חוסייני לבית-הסוהר.

אני מבקש להודיע, שכל חברי הממשלה והפקידים הנוגעים בדבר יעמדו לדין על בגידה ועל הפקרת המולדת לשליטת האויב. כולכם תישאו באחריות וכולכם תיתנו את הדין. הפריץ מעבר לים לא יוכל לעזור לכם וגם לא השגריר שלו בהרצלייה.

אני מבקש להודיע, שאני וחברי נירה בכל שוטר פלשתיני שיתאנה לנו בדרכי יהודה ושומרון. איננו מכירים בזכותה של "משטרה" פלשתינית לטפל ביהודים.

הממשלה ה"מומרצת" של רבין פשטה את הרגל, והיא דוחפת את המדינה היהודית לגטו ולחיסול. היא מפלגת את העם ומאחדת את האויב. היא אסון הדורות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

הצהרת אמונים של חבר הכנסת חנא חדאד

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עושים הפסקה מתודית, אפילו קצת חגיגית, בדיון – – –

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

דדי, ידידי, אני לא בטוח שאתה תורם – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, כל מי שמעיר עכשיו הערה שעל פניה אמורה להצטייר כסיוע חגיגי היא הערה מיותרת, שעושה בדיוק את ההיפך ממה שאתם אפילו לא מתכוונים לו. אני מבין את ההערות האלה. אני נמצא בבית הזה מספיק זמן. תודה רבה. שמענו את העצות אבל לא קיבלנו אותן.

חברי הכנסת, אנחנו עושים הפסקה בנושא שעל סדר-היום, אחר כך יימשך הדיון ותהיה תשובה של שר החוץ. נקיים את החיים הפרלמנטריים שלנו, על הדבש ועל העוקץ. עכשיו לדבש.

חברי הכנסת, אני מתכבד להודיע לכנסת, שעל-פי סעיף 43(א) לחוק-יסוד: הכנסת, עם התפטרותו של חבר הכנסת אברהם בורג מן הכנסת ביום שני, ה' בתמוז התשנ"ה, 3 ביולי 1995, התפטרות שהוגשה לי לפני יומיים, יבוא במקומו מר חנא חדאד מרשימת סיעת העבודה.

בהתאם לסעיף 15 לחוק-יסוד: הכנסת, אני מתכבד להזמין את מר חנא חדאד לעלות לדוכן. בבקשה.

חברי הכנסת, מר חנא חדאד, בעוד רגע קט חבר הכנסת חדאד, אקרא לפניך את הצהרת האמונים של חבר הכנסת ואתה תשיב בטובך: מתחייב אני.

זה נוסח ההצהרה: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא באמונה את שליחותי בכנסת".

חנא חדאד:

מתחייב אני.

(חבר הכנסת ח' חדאד חותם על הצהרת האמונים.)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מאפשר לכם ללחוץ את ידו של מר חנא חדאד, אחר כך אוסיף ברכה קצרה ונחזור לסדר-היום.

חבר הכנסת חדאד, הסדרנים שלנו יראו לך את מקומך.

חבר הכנסת חדאד, אני שמח שבתוקף תפקידי נפלה בחלקי הזכות להיות הראשון, זכות תורנית לקרוא לך "חבר הכנסת חדאד".

חבר הכנסת חדאד, בשם הבית ונוכח האורחים הרבים שבאו אל משכננו – הם אורחי כבוד שלך ושלנו היום – שהם בוודאי רק מעט מזער, מעט מהמוני האזרחים ששמחים ביום הזה עם כניסתך לבית הזה, בשם הכנסת, אני רוצה לברך אותך על כניסתך לבית-הנבחרים של מדינת ישראל הדמוקרטית.

שאלו אותי הבוקר, מה אני יכול לומר לך בשם הבית. הרבה לא צריך לומר לך. אתה איש ציבור רב-הישגים, מנוסה מאוד, מנהיג חשוב בעדתך ואחד המנהיגים הציבוריים של החברה הישראלית. עשית כברת דרך ארוכה בשירות ציבורי בתפקידים אחראיים מאוד ומרתקים. די ברור לי שאתה בקי במערכות הפוליטיות של ישראל. אתה כמובן טעון במערכת ערכים שמייצגת את הציבור הערבי בארץ, את הציבור הערבי-נוצרי בארץ ואת הציבור הישראלי כולו.

אנחנו כאן תמיד בשליחות כפולה ומשולשת. קודם כול, שליחות בשם כל אזרחי מדינת ישראל. לאחר מכן, כל אחד בא לכאן עם ילקוט של שליחות או שליחויות נוספות, כנציג של סקטור ציבורי, כנציג של עדה, כנציג של דת, של מעמד, של אידיאולוגיה כזאת או אחרת. אומנם, כך קרה שאתה נכנס לכנסת שלוש שנים אחרי שהתחילה בפעולתה – בעוד שמונה ימים שלוש שנים – אבל עוד שנה וחצי לפנינו, וזה זמן רב. אין לי ספק שאתה תתערה מאוד בחיי הבית, תתפוס מהר את כללי המשחק והתקנון – אנחנו תמיד לרשותך – ותתרום תרומה ייחודית וסגולית לעבודת הבית ולאחווה הפרלמנטרית שלנו, כי עם כל השסעים שלנו יש כאן אחווה סביב הרעיון של המשטר הדמוקרטי בישראל.

אני שמח לברך אותך ואת כל שולחך הרבים מאוד בארץ כולה. תהיה ברוך בשליחותך החדשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מותר לי להוסיף ברכה?

היו"ר ש' וייס:

למה רק אתה? אני בירכתי בשם הבית כולו ואני מוסיף עוד ברכה, חבר הכנסת דראושה מצטרף לכל מלה שאמרת.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גם אני מצטרף לברכות.

היו"ר ש' וייס:

בוודאי, הבנת את האמירה שלי. כולנו בירכנו אותו, הפעם באמצעותי ופעם אחרת באמצעותו של יושב-ראש אחר. חבר הכנסת דראושה, אם כבר מדברים על ברכות, כאשר בפעם הראשונה הוא ייטול רשות דיבור – אז מברכים. חוץ מזה, אתה בן-בית ותיק ומנוסה – אנחנו מכהנים בבית הזה כמעט אותו זמן, ואתה מכיר את השיטה.

חברים, אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת משה פלד. אבל, קודם כול את סגן יושב-ראש הכנסת יוסף עזרן, שבוודאי ירצה להוסיף מלה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני היושב-ראש.

חבר הכנסת הנכבד, חבר הכנסת החדש חנא חדאד זה ראשי תיבות: חילוף חברים, אבל לא חילוף חומרים חס ושלום. יש לי הזכות להמשיך את ניהול הישיבה, אני מתכבד לקדם אותך בברכה ולאחל לך הרבה הצלחה ועבודה פורייה במסגרת של הכנסת, ובפרט שאתה מסמל שילוב מעניין של ערבי-נוצרי-ישראלי. יש לך מה לתרום לחברה שלנו ולכנסת שלנו, ותודה. תבוא על הברכה.

הצעות לסדר-היום

שיחות פרס-ערפאת, הפריסה מחדש של כוחות צה"ל

והשלכותיהן על ביטחון יישובי קו התפר

היו"ר י' עזרן:

אנחנו ממשיכים את הדיון שהפסקנו לכבוד חברנו החדש. חבר הכנסת משה פלד, בבקשה.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת חנא חדאד, לא התכוננתי אבל זה מה שיצא לפי סדר-היום – נפל בחלקי להיות חבר הכנסת הראשון שמברך אותך לאחר השבעתך. אני שמח בשמחתך ובשמחתם של תושבי הגליל. אני בטוח שחברותך בכנסת תוסיף הרבה כבוד והרבה עבודה למען הגליל, למען פיתוחו, קידומו וחיזוקו. אני לוחץ את ידך בחום על הצטרפותך לבית הזה, שהוא בעצם מרכז ההתרחשות הפוליטית במדינת ישראל. תהיה ברוך – ובהצלחה.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

גם במשולש זקוקים לו.

משה פלד (צומת):

אני מדבר כשכן אל שכן.

סאלח טריף (העבודה):

טוב דיברת.

היו"ר י' עזרן:

אדוני יחל כעת את הפוליטיקה, כי הברכות לא נכללו בחשבון.

משה פלד (צומת):

שני המפגשים בין שר החוץ מר פרס לבין יושב-ראש ארגון הטרור, ערפאת, שהסתיימו בלא סיכום משותף, מעידים יותר מאלף עדים על הסכם אוסלו, שהוא הסכם בלתי אפשרי, הסכם שמונח על יסודות מעוותים, שמושתת על תפיסה מדינית שגויה ואפילו שקרית.

אינני בטוח אם יש היום אדם במדינת ישראל, ואפילו שר בממשלת ישראל, היודע כיצד יוצאים מהמבוך המורכב והמסובך שאליו הכניסה אותנו ממשלת ישראל. לכן נראה, כי יישום שלב ב' של הסכם אוסלו יהיה בחזקת "פיגוע קשה" נוסף שיחווה הציבור בישראל, וכי יהיו בו "קורבנות שלום" נוספים.

הערבים הבינו כבר מזמן שהם אינם צריכים לבקש דבר, שהרי בלי לבקש הם מקבלים הכול בהתנדבות; הם מקבלים הכול, ואפילו יותר ממה שחשבו. לעומתם, ממשלת ישראל פועלת כבר מזמן כממשלה שהפכה את המשטר הדמוקרטי בישראל לחוכא ואיטלולא, כממשלה המובילה את העם בניגוד לרצונו ובניגוד להבטחותיה, כממשלה שהחליטה לאבד את עצמה ואת עמה לדעת. לכן זו גם ממשלה לא לגיטימית.

ממשלת ישראל הופכת את עפולה ואת חדרה, את כפר-סבא, רעננה ונתניה, את רמלה ואת לוד לערי-ספר. ממשלת ישראל הופכת את הארץ כולה לחזית. אבל החמור מכול הוא הפיכתם של יישובי יש"ע למשלטים. עם יישום שלב ב' של הסכם אוסלו ייהפך כל יישוב ביש"ע למוצב אשר תושביו חייבים להגן על עצמם ועל יישובם.

אבל, אני רוצה להרגיע את תושבי יש"ע מעל דוכן זה ולומר לכם: אינכם לבד. אלפי מתנדבים שכבר מכונסים ברשימות יצאו אל צירי התנועה ואל היישובים על מנת להצטרף למשימות השמירה והאבטחה.

דוד צוקר (מרצ):

איפה הם היו בשבועיים האחרונים?

רחבעם זאבי (מולדת):

אל תענה לו.

משה פלד (צומת):

מר צוקר, שלא תהיה מודאג, אתה יושב-ראש ועדת החוקה בכנסת הזאת. אני מזכיר לך את חוק זכויות הפרט ואת הסעיף המדבר על הגנה עצמית.

כולנו זוכרים את הצעותיו וקריאותיו של רבין לאחר הפיגוע בבית-ספר "אורט" בירושלים, למסור בידיהם של תלמידי כיתות י"ב מקלות קפא"פ כדי שיגנו על עצמם. יתירה מזאת, כולנו עוד זוכרים את אמירתו האומללה של רבין באשר לנמיכות רוחו של העם ולהיחלשות חוסנו הרוחני והנפשי של הציבור.

ובכן, רבותי חברי הכנסת, למרות קיטוריו ובכיינותו של רבין אני קובע, כי בקרב רובו המכריע של העם עדיין מנשבת רוח ציונית וחלוצית, עדיין מפעמים יצר חזק ואמונה יוקדת בזכותנו לחיות בארץ-ישראל, בארץ שאותה מנסה ראש הממשלה למסור לכנופיות טרור, כשאפילו ממשלת ישראל עדיין לא הסירה מהארגון המושחת הזה את ההגדרה הזאת.

אני חוזר בפעם המי-יודע-כמה על קריאתו לממשלה של נשיא המדינה: עצרו וחשבו, ושלא תאמרו אחר כך: לא ידענו, לא שמענו, לא חשבנו. הכול כבר נאמר והכול כבר הוזכר. למרות זאת אני חוזר וקורא: עצרו וחשבו פעם נוספת. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת פלד. חבר הכנסת זאב בנימין בגין. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת חנן פורת. אחרון הדוברים בנושא הזה – חבר הכנסת סאלח טריף.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לברך את חבר הכנסת החדש, ידידי חנא חדאד, שאני מאחל לו הצלחה. ההצלחה שלו היא הצלחה של כל הסקטור הערבי. חנא חדאד – אני מדבר מתוך הכרה קרובה של האיש ושל מעשיו – יכול להוסיף רבות הן לייצוג הערבי בכנסת, הן לדו-קיום בין יהודים לערבים ולקידום תהליך השלום. אני מאחל לו את מלוא ההצלחה.

היום אני גם רוצה לברך את שר החוץ, מר שמעון פרס, ואת מנהיג אש"ף, הראיס יאסר ערפאת – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

הם ראויים זה לזה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הלך הזרזיר אצל העורב.

היו"ר י' עזרן:

מספיק, מספיק, רבותי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – אני רוצה לברך את שניהם, הם אנשים אמיצים, שפועלים למען השגת שלום ישראלי-פלשתיני, ואני מברך את שר החוץ, שהוא אדם אמיץ ונבון, שפועל כדי להשיג שלום כולל באזור הזה. אני אומר לך, שמעון פרס: חזק ואמץ.

מכאן אני שולח את ברכותי גם לצוותים הישראליים והפלשתיניים, שמחכה להם עבודה רבה כדי לפרוט לפרטים וכדי לסכם את כל העקרונות אשר סיכמו אתמול שמעון פרס ויאסר ערפאת, ואני מאחל לצוותים הללו עבודה פורייה ומוצלחת.

תכבה את הפלאפון שלי.

משה פלד (צומת):

חבר הכנסת דראושה, מה להגיד בטלפון?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אם זה יאסר ערפאת, תמסור לו דרישת שלום.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת משה פלד. אדוני, מה הגימיקים האלה? תפסיקו כבר, תתייחסו בכבוד לבית הזה.

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת פלד, אומנם חבר הכנסת בא-גד איננו כאן, אבל תסגור את הפלאפון.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — זה גימיק שלו — — —

משה פלד (צומת):

הוא עשה את זה בכוונה — — — באמצע.

היו"ר י' עזרן:

טוב, סיימת, אדוני? למה אתה כועס, חבר הכנסת? הרי אם הוא מברך אותו בטלויזיה, הוא משיב לו ברכה בטלפון. גמרנו. אז מה אתה רוצה?

משה פלד (צומת):

זה שלו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, ההסכם של אתמול בא להסדיר את הקשיים ולהרגיע את הרוחות בתקופה שהיה בה הרבה מתח. האם יהיה סיכום לביצוע החלק השני של הסכם אוסלו או לא? רבים רבים שאלו את השאלה הזאת, וברחוב הפלשתיני היה מתח רב – היו הרבה ספקות לגבי כוונות ממשלת ישראל, אם אכן להמשיך את תהליך השלום או לא. בחודש האחרון ביקרתי במצרים ובירדן ונפגשתי עם שר החוץ המצרי ועם מנהיגים אחרים במצרים, ובירדן עם המלך חוסיין ושרים וחברי פרלמנט, ולכולם היו שאלות רבות ותהיות – האם ממשלת ישראל תיישם את החלק השני של הסכם אוסלו ותאפשר את התקדמות תהליך השלום באזור. אני שמח ששני הצדדים השכילו להגיע להסכם שצריך הרבה עבודה כדי ליישם אותו, אבל ההסכם של אתמול מראה שיש כוונות טובות בשני הצדדים ושרוצים להמשיך את תהליך השלום.

רפאל איתן (צומת):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני יודע שזה מרגיז את חבר הכנסת רחבעם זאבי או חבר הכנסת רפאל איתן –

היו"ר י' עזרן:

הוא עוד לא התרגז.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— או חבר הכנסת משה פלד. הוא מרגיז את כל אויבי השלום בשני הצדדים. היום שמעתי ביקורת קשה על יאסר ערפאת וחבריו בגלל ההסכם הזה גם מצד מחנה הסירוב הפלשתיני. אני שומע ביקורת נגד ההסכם הזה גם ממחנה הסירוב הישראלי, ואני רוצה לומר למחנה הסירוב הישראלי

ולמחנה הסירוב הפלשתיני: שניכם טועים ומטעים, כי הביטחון האמיתי הוא השלום. רק שלום יכול להבטיח ביטחון, לא עוד התנחלות כאן ולא התנחלות שם ולא עוד כיבוש שם, רק – –

עוזי לבדאו (הליכוד):

היו"ר י' עזרני:

רבותי, הוא צריך לסיים. זכותו לומר את דעתו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – הסכם שלום אמיתי, שיביא לסיום הכיבוש וסוף להתנחלויות, והסדר שיבטיח את הזכויות של שני העמים – העם הפלשתיני במדינתו העצמאית בגדה המערבית וברצועת-עזה, שתחיה בשלום עם מדינת ישראל. זה השלום שיחזיק מעמד ויבטיח את הביטחון של אזרחי מדינת ישראל ושל הפלשתינים ושל עמי האזור. כולי תקווה, שעד 25 בחודש הזה אכן יסוכמו כל הנקודות שעדיין חלוקים לגביהן, ותהליך השלום ימשיך להתקדם כדי שאכן נזכה באזור הזה לשלום כולל וצודק שיבטיח סוף למלחמות, לטרור ולשפיכות הדמים ויביא שגשוג ושלום לכל עמי האזור.

היו"ר י' עזרני:

תודה, אדוני חבר הכנסת. עכשיו אדוני חבר הכנסת חנן פורת. בלי לחוות דעה על מה שאמרת, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אני חייב להדגיש נקודה חיובית בסגנון. לפחות כשאמרת "מחנה הסירוב של השלום" לא אמרת כמו אחרים "ואויבי השלום הישראלים", אמרת גם כן: "מחנה הסירוב". כך צריך להיות – לאזן. אם אתה קורא לזה סירוב, תקרא גם לאלה סירוב, ולא אלו אויבים ואלו מסרבים. אני מעריך את הסגנון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר י' עזרני:

אני רק אמרתי, עוד הפעם – אני מעריך את האיזון, לפחות של הסגנון, ולא כמו אחרים שמדגישים שיש כאן אויבי שלום ושם רק מסרבים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל הוא לא היה מאוזן. אם הוא מדבר על הפסקת הכיבוש היהודי, הוא צריך להגיד: הפסקת הכיבוש הערבי. הערבים כבשו את הארץ. אבל הם אומרים שאנחנו – – –

היו"ר י' עזרן:

תשים לב, חבר הכנסת זאבי, אני לא רוצה להיכנס לוויכוח. אתה ויתרת, חבר הכנסת פורת?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא מחפש – – –

היו"ר י' עזרן:

אל תשיב, תעשה לי טובה.

רחבעם זאבי (מולדת):

להפסיק את הכיבוש הערבי.

היו"ר י' עזרן:

אני מבקש ממך – תכבד אותי, אל תשיב. תודה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אם אני משתמש בביטוי אויבי השלום – חבר הכנסת זאבי הוא אויב השלום מספר אחת במדינה הזאת.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אני לא אמרתי שחבר הכנסת דראושה היה מאוזן, אלא אמרתי: סגנון. זכותך לחלוק עלי.

רפאל איתן (צומת):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה — — — טוב לכולם.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, שקט. חבר הכנסת, אנא ממך. חבר הכנסת חנן פורת, קראתי לך.

חנן פורת (מפד"ל):

אז לא משנה, שחבר הכנסת טריף ידבר לפני.

היו"ר י' עזרן:

אני מבקש. אדוני, קראתי לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא יורדים.

היו"ר י' עזרן:

למה לא יורדים? מה זה? זו עלייה לתורה? כיוון שעלה לא ירד? מה זה? בבקשה. כיוון שעלה, שוב לא ירד, נאמר במקומות אחרים, חבר הכנסת רחבעם זאבי. זה לא מזבח של כוהנים ולא התיבה של קריאת התורה; זו בימה של הכנסת, עם כל הכבוד. בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, בעיתון "ידיעות אחרונות" מכנה הכתב שמעון שיפר את הסיכום שלך עם יאסר ערפאת בשם "סוף הכיבוש". ואכן, כל אדם שעניינים בראשו מבין שלא מדובר כאן לא על הסכם ביניים ולא על איזה הסדרי ביטחון, אוטונומיה מסוג זה או אחר, אלא מדובר פה על הכרעה גורלית ביותר בתולדות עם ישראל וארץ-ישראל, הכרעה שיש לה משמעות – גם מדינית, גם ביטחונית-קיומית-היסטורית. ואתה יודע זאת היטב; אולי אתה מיטיב לדעת זאת מאחרים.

מי שהיתה לו איזו אשליה שמדובר פה על הסדר ביניים, ילך ויראה מה נעשה במה שקוראים "עזה ויריחו תחילה". הלוא אתם כיניתם את ההסדר כולו בשם "עזה ויריחו תחילה", והיה ברור לכל מי שקרא את האותיות הקטנות שלא מדובר פה על עזה ויריחו אלא על כל מרחבי יהודה ושומרון.

האם מישוהו מעלה על דעתו, למשל, שההסדר בעזה, עם למעלה מ-10,000 חיילים, אנשי צבא השחרור הפלשתיני, עם כל מה שמתרחש שם, הוא הסדר ביניים? אדוני שר החוץ, עם יד על הלב – זהו הסדר ביניים? זה הסדר קבע. הרי אתה גם הצעת, באחד השלבים, כשהוצעו הדברים, לקרוא לעזה מדינה, והדבר הזה התקבל כמעט כמובן מאליו. רק הפלשתינים לא רצו, כי הם אמרו: אנחנו רוצים מדינה הכוללת את יהודה ושומרון. אבל היה ברור, שכל ההבדל הוא הבדל של השם, של הסמנטיקה. זהו הסדר קבע. זהו הסדר קבע בעל משמעות קריטית גורלית לעתידנו שלנו, לעתידם של המתיישבים ביהודה ובשומרון, לעתידו של קו התפר, של אנשי כפר-סבא וחדרה והרצלייה. בעצם, לעתידה של כל מדינת ישראל.

אדוני שר החוץ, מעבר לכל אותם דברים שהושמעו כאן ועוד יישמעו כאן, אני רוצה לומר לך – אני תובע את עלבונה של הדמוקרטיה, אני תובע את עלבוני שלי ואת עלבונם של מי שמרגישים שהם כדגים שנאחזו במצודה, ואין להם אפילו האפשרות להביא את הדברים האלה לאיזו הכרעה, הכרעה על לבו של העם.

אני העליתי הצעה לסדר-היום. היא כבר הוכרה במליאת הכנסת, אלא שלצערי הרב יושב-ראש הכנסת הנכבד עדיין לא היה נכון להביא אותה לדיון ולהכרעה במליאה.

היו"ר י' עזרני:

כיוון שהוא לא נמצא כאן, הוא לא יכול להשיב. זה לא מדויק שהוא דוחה את זה. אם אתה שואל אותי, היה דיון בנשיאות הכנסת ביום שני, והוא מחפש את הדרך. כך הוא אמר לנו.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מבקש שהדיון הזה יתקיים במליאה ושתהיה החלטה של המליאה לפני החתימה על הסכם אוסלו.

היו"ר י' עזרני:

יש לך זכות לבקש, בהחלט, אבל הסמכות היא לפי תקנון הכנסת.

חנן פורת (מפד"ל):

לא. לא.

סאלח טריף (העבודה):

האם יש לך זכות יתר?

חנן פורת (מפד"ל):

אי-אפשר להפוך את הכנסת לחוכא ואיטלולא ואחרי שהתקבלה החלטה להביא את זה לדיון. אבל, אינני דן כעת עם יושב-ראש הכנסת, והדבר הזה נמצא בבג"ץ.

אדוני שר החוץ, אני רואה אותך עייף ויגע, אבל אני בכל זאת רוצה שתקשיב. יש פה שני היבטים. יש היבט אחד, והוא, שהסכם הקבע, ההכרעה בדבר הקמתה של מדינה פלשתינית, דומה שכולנו מבינים שצריכה להיות הכרעתו של עם, לא הכרעה של ממשלה שעומדת על חודו של קול, שתלויה בגחמה כזאת או אחרת של זה שעבר ממפלגה למפלגה.

אבל אני לא מדבר רק על ההיבט הדמוקרטי הפורמלי, אני מדבר על ההיבט הציבורי. אני רוצה לקרוא בפניך דברים שכותב פרופסור אהוד שפרינצק בספרו "אלימות פוליטית בישראל", ספר שיצא רק בימים אלה. הוא כותב במסגרת המלצות שלו לכל ממשלה מה עליה לעשות בסיטואציה גורלית כזאת, והוא מדבר על הנסיגה מיהודה ומשומרון או על נסיגה מהגולן. וכך הוא כותב: "במקביל למאמץ הגדול של ראש הממשלה שלא לעשות דה-לגיטימציה מילולית למתנגדי ההסכם, יש להשקיע מאמץ גדול ומודע ביצירת הלגיטימיות להסכם".

הוא, מתוך תפיסתו שמצדדת בהסכם, ממשיך: "קיימת רק דרך אחת לעשות זאת כהלכה, ללכת אל העם. אחד הטיעונים המרכזיים של המתנגדים לתהליך היה בעבר ויהיה בעתיד, שעם ישראל מתנגד ברובו להסכם, שהממשלה שעשתה אותו נשענת על מניפולציה זמנית של קבוצות פוליטיות שאינן מייצגות את הרוב. מאחר שמדובר ברמת-הגולן, ביהודה ושומרון ובממשלת עבודה-מרצ, אין הטיעון הזה זניח. כל התחמקות של הממשלה מבחירות או ממשאל עם תיראה גרועה ותספק חומר נפץ רב למתנגדי ההסכם".

"יתירה מכך: לא רק שמדובר בצעד דמוקרטי בסיסי ביותר, אלא גם באקט שימנע הקצנה ואלימות. אם תצליח הממשלה לשכנע את רוב הישראלים שיש להתפשר, יהיה קשה מאוד, כמעט בלתי

אפשרי, למתנגדי ההסכם, שרובם מקבלים את כללי הדמוקרטיה, להתנגד בחריפות או לארגן אי-ציות אלים. אם הממשלה לא תצליח לשכנע את עם ישראל, הרי עליה באמת להפסיק את תהליך השלום, שכן לא יהיה לה מנדט לווייתורים טריטוריאליים."

אדוני שר החוץ, פרט לנקודה זו יש לי בטן מלאה, אבל אני רוצה להתמקד בנקודה הזאת. אני אומר לך, הכרעות כל כך גורליות, שיכולות לגבול בהרבה שפיכות דמים, שיכולות ליצור קרע נורא בעם, אי-אפשר לעשות בפגישה לילית בינך לבין יאסר ערפאת. כך אתם יכולים להכין את הדברים. הביאו זאת להכרעת העם. אל תדחקו את האנשים שרוצים ללכת על-פי כללי הדמוקרטיה, שרוצים ללכת על-פי תפיסה ציבורית של עם ישראל כעם אחד, אל תדחקו אותם למאבק בשטח. הביאו זאת למאבק על לבו של העם.

כבר שמעתי את השר יוסי שריד אומר בשחצנות האופיינית לו: אנחנו נקבע עובדות גורליות בלתי הפיכות, נעמיד אתכם מול אדמה חרוכה. אפילו אם אתם תעלו לשלטון, הסיפור כבר מאחוריכם. דברים כאלה גם אומרים בלשכתך, במשרד החוץ. אני חושב שזה מעשה שלא יעשה.

אני גם רוצה להבהיר, ובזה לסיים, בשם המפד"ל ובשם צומת, שהוציאו הודעה משותפת בהקשר זה: אנחנו מצהירים שלא המפד"ל ולא צומת ישלימו עם ההסכם המסכן את העניין הביטחוני והנוגד את העניין הלאומי, והן תובעות להביא הסכם כה גורלי להכרעת העם במסגרת משאל-עם ובחירות. מדיניות כזו, הננקטת על-ידי ממשלת מיעוט, גורמת לכך, שביצוע שלב ב' בהסכמי אוסלו עלול להסתיים בגבולות החלוקה, כפי שנקבעו על-ידי האו"ם ב-29 בנובמבר 1947.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, נא לסיים. אתה מערער על סמכותי פה. אתה מבקש זכויות, אי-אפשר. דיברת פי-שניים מהזמן. נא לסיים. אני מבקש, אני מצטער.

דוד צוקר (מרצ):

— — — די.

היו"ר י' עזרן:

אל תעזור לי. הוא מסיים. נא לסיים.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני שר החוץ, אזרו אומץ והביאו את הדברים להכרעת העם.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת חנן פורת.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש להעיר. הואיל והיושב-ראש פסק שהדברים שאמר חבר הכנסת חנן פורת על דיון במליאה זה דבר מוסכם בנשיאות, אני רוצה להדגיש שיש חילוקי דעות – – –

היו"ר י' עזרן:

לא אמרתי מוסכם. אמרתי שהוא מחפש את הדרכים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אם יש חילוקי דעות – – – שחבר הכנסת חנן פורת בעניין זה צודק.

היו"ר י' עזרן:

לא אמרתי, חלילה. לא הבעתי דעה. עמיתי חבר הכנסת הנכבד בנשיאות, שים לב בבקשה. אני לא חולק על דעתך ולא הבעתי דעה אם הוא צודק או לא. רק אמרתי שהיושב-ראש, שכאילו הואשם כאן שהוא דוחה את הדיון – זה היה עוול כלפי יושב-ראש הכנסת, מאחר שהוא לא דוחה. הוא אומר שהוא רוצה למצות את סמכותו וגם הציע יום מיוחד לדיון בכל הנושא הזה. זאת אומרת, הוא מחפש דרכים, כך אמרתי, זה הכול. אני לא אומר שאתה לא צודק כשאתה מבקש, אבל להאשים שיש פה – – – לא, זה הכול. תודה.

אחרון הדוברים, חבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, רבותי חברי הכנסת, הרשו לי קודם כול בשתי מלים לברך את חברנו החדש בכנסת, חבר הכנסת חנא חדאד, שנמצא עכשיו אצל יושב-ראש הכנסת. הוא בן העדה הנוצרית המפוארת, שבילה קרוב ל-40 שנה בשירות משטרת ישראל והיה אחד הקצינים המעולים. זאת פשוט הדמוקרטיה בהתגלמותה, שיש נציגים של כל מגוון העדות בישראל, ואני שמח שהוא

נמצא במפלגתי, מפלגת העבודה. הרשו לי לאחל לו הצלחה מכל הלב. שני נוצרים, שני דרוזים, ויש כמובן חברים מוסלמים, כל העם כאן. זו כנסת שראויה לחבריה.

מכאן לענייננו. בשעה טובה ומוצלחת, עם הרבה חרדה בלב, במעקב אחר המהלכים שהיו בעזה ובמחסום ארז, ישראל ואש"ף הגיעו אמש להסכמה עקרונית בדבר יישום השלב השני של הסכמי אוסלו. זה אומר דברים פשוטים וברורים: האחד, שתהיה יציאה הדרגתית של צה"ל, של כוחותינו, מהערים של הפלשתינים שהיו בהן בחירות; השני, שהפלשתינים יכולים לעמוד במבחן אמיתי בשטחים אלה, חוץ מעזה, בניהול חייהם הפנימיים. וכמובן שמחנו לשמוע, אדוני שר החוץ, שבידי צה"ל תישאר האחריות הכוללת לביטחון, ביטחון שכל כך מדאיג את תושבי ישראל כולם.

המשמעות הברורה של הדברים האלה, כמו שכתבו וכמו שחברים רבים הזכירו זאת קודם, היא שהתהליך הזה של הפיוס, ההבנות וההסכמים עם הפלשתינים הוא בלתי הפיך. הוא נמשך על אף כל הספקות והחרדות שליוו אותו ואותו. אין ספק שהדבר הזה יביא לסיום השליטה שלנו בחייהם של הפלשתינים, בחייו של עם אחר שגר אתנו ולצדנו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה דעתך על – – –

סאלח טריף (העבודה):

הייתי משיב לך, אבל אין לי הרבה זמן ואני משתדל לומר את דברי.

אני רוצה בשעה זו לברך את שר החוץ, האדריכל שעמד מאחורי ההסכמים האלה. עשית מאמצים אדירים, בהתמדה ובעקביות ומתוך תקווה ואמונה, ואכן הבאת להסכם שבלעדיו לא היינו יכולים להגיע לשום הסכם של שלום עם איזו מדינה ממדינות ערב, פרט למצרים, שאתה כבר עשינו הסכם. הבסיס הטוב הזה של ההסכם שעשית עם הפלשתינים, תוך הכרה ברורה שלפלשתינים יש חיים משלהם ושהם עם שראוי לו לחיות בשלום על אדמתו שלו לצד עם ישראל, לצד מדינת ישראל – אתה, עם הממשלה שאתה בתוכה ועם ראשיה, אדוני שר החוץ, ראויים לכל השבח על אומץ הלב, על ההחלטות הנבונות והחכמות.

המדיניות של ההתנחלויות, כפי שהיתה, לא תרמה ולא תורמת לשום ביטחון, היא פשוט נטל ביטחוני. מה לעשות? היום הבעיה של ההתנחלויות היא הנטל הביטחוני הכי כבד על צה"ל ועל מדינת ישראל. אין ספק, שפתרון הבעיה הפלשתינית הוא הערובה הכי טובה לשלום כולל והוא הבסיס הכי חזק, הכי טוב ומוצק, להסכמים נוספים עם מדינות ערב.

אמר חברי חנן פורת, שאין ספק שכאן יש הכרעה גורלית לעם ישראל. הוא צודק, משום שההכרעה הזאת תביא לקץ המאבק עם העם הפלשתיני, ההכרעה הזאת תביא לקץ הכיבוש של עם זר, וההכרעה הזאת תוליד תקווה לעידן חדש של פיוס עם העולם הערבי. מי שרוצה שנילחם מלחמה תמידית, באינתיפאדה תמידית, בעם אחר שגר אתנו ונמצא בתוכנו, פשוט מזיק לעתיד מדינת ישראל

וגורלה. אנחנו עם ומדינה ששואפים שלום, ואנחנו צריכים להכיר, בוודאי העם היהודי, בחייהם ובזכותם של עמים אחרים לחיות באזור.

רבים מאתנו, אדוני היושב-ראש, לא האמינו שיהיה המשך ליישום ביצוע הסעיפים של הסכם אוסלו מעבר למה שהוסכם בנוגע לעזה ויריחו, אולם ב-25 ביולי יחתום ראש הממשלה על הסכם נוסף, ותקווה חדשה תהיה בלבנו לעתיד טוב למדינתנו ולעמי האזור. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, אדוני, אחרון הדוברים בנושא הזה.

חבר הכנסת עוזי לנדאו, יש לך הצעה לסדר-היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

קודם תשובת השר.

היו"ר י' עזרן:

ודאי שיש תשובה.

דב שילנסקי (הליכוד):

תשובת השר.

היו"ר י' עזרן:

רציתי רק לשאול אותו אם יש אפשרות והוא מסכים לעשות דיון משולב, כי יש כאן תשובה על כל הנושאים של שר החוץ. אתה מסכים?

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא.

היו"ר י' עזרן:

אתה לא מסכים.

בבקשה, אדוני השר. בדרך כלל זה גם לפי רצון השר, מפני שסמכותי וזכותי לבקש דיון משולב באותו נושא, אבל לא נתווכח.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין בדעתי להתייחס לכל הגידופים וההשמצות שהושמעו כאן. זה לא רציני, זה לא לעניין. אני מציע לאופוזיציה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

תשמור את כל מה שיש לך רק לערפאת. ליהודים אין לך מה להגיד.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת – – –

שר החוץ ש' פרס:

אתה היהודי היחיד בעולם?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא.

שר החוץ ש' פרס:

אתה היהודי היחיד בעולם?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, אבל אני יהודי ואני חבר הכנסת, ואתה תענה לי כמו שתענה לערפאת.

שר החוץ ש' פרס:

מה זה "יהודים"? אתה היהודי היחיד שרוצה טרנספר.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, למה אתה עומד, אפשר לדעת? למה אתה צועק?

עוזי לנדאו (הליכוד):

מר פרס, הוא לפחות היה בצבא. מה אתך, מר פרס?

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — ליהודים הוא לא יענה, כי הוא יודע — — — הוא מסלף את העובדות.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת, אני קורא אותך לסדר פעם אחת. הוא לא אמר שהוא לא רוצה להשיב לך, הוא אמר שהוא לא רוצה להשיב על גידופים, בצורה כללית. הוא לא דיבר עליך בכלל.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה צריך לסנגר עליו?

היו"ר י' עזרן:

אני לא מסנגר, אני אומר לך שתפסיק להפריע.

שר החוץ ש' פרס:

אינני זקוק לסינגור של אף אחד – –

היו"ר י' עזרן:

האם אני העורך-דין שלו? אני רק אומר לך.

שר החוץ ש' פרס:

– – ואינני מתרשם מגידופים של אף אחד.

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת רחבעם זאבי הוא אלוף בצה"ל.

שר החוץ ש' פרס:

אני מציע לאופוזיציה לקרוא איך הם הילכו אימים בעניין עזה. אני מציע לאופוזיציה לראות מה הם הציעו כפתרון לבעיה הפלשתינית. אין צורך לשאול את העם, שכן גם הליכוד וגם המערך הציעו אוטונומיה מלאה ביהודה, בשומרון ובעזה.

עוזי לבדאו (הליכוד):

לא כזאת. אתה מוליך שולל, אתה לא יודע על מה אתה מדבר.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת, אתה עומד לעלות – – –

משה פלד (צומת):

– – –

עוזי לבדאו (הליכוד):

שידייק.

שר החוץ ש' פרס:

אני יודע שאילו זה היה תלוי בכמה חברי כנסת – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת משה פלד, אני קורא אותך לסדר פעם אחת.

משה פלד (צומת):

אדוני היושב-ראש, הוא הפך את העניינים.

היו"ר י' עזרן:

אני קורא אותך לסדר פעם אחת.

שר החוץ ש' פרס:

אילו זה היה תלוי בכמה חברי כנסת, גם לא היה הסכם קמפ-דיוויד. אני מכיר את כל חברי הכנסת, ולא הם מעניינים אותי. אלה אנשים מסונוורים, אנשים מגזימים, אבל רוב העם יצא לבחירות האלה בהצעה להקים אוטונומיה בעזה, ביהודה ובשומרון, ולא יועילו שום דברים. יתר על כן, דובר על אוטונומיה מלאה עם משטרה פלשתינית חזקה, שלתוכה יכולים גם להשתלב אזרחים ירדנים; שעתיד השטחים יוכרע על-ידי שישאלו את תושבי השטחים, תוך התייעצות עם ירדן ועם מצרים וישראל. אי-אפשר לשכוח את זה, אי-אפשר כל הזמן בצעקות להשכיח את האמת. רוב העם תמך בזה, זו ההכרעה, ולפי זה אנחנו פועלים.

אני גם מציע לאופוזיציה להסתכל מה הם אמרו על עזה, איך הטרור יתפשט, איך יעופו מעזה "קטיושות".

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש פי-שניים הרוגים. יש יותר מ-140 הרוגים, יותר מכפול ממה שהיה לפני כן.

רחבעם זאבי (מולדת):

שר החוץ ש' פרס:

לא יעזור שום דבר, כבר חודשים שהטרור ירד, שהרשות הפלשתינית, אולי בניגוד לכל הנבואות, משתלטת על כל העניין.

עכשיו אני רוצה להגיד לגופו של עניין, ולא מעניינים אותי כל הגידופים: ביהודה ובשומרון יש מיליון ו-300,000 ערבים. שכם לא נהייתה ערבית בגלל ההסכם בינינו לבין אש"ף. שכם היא ערבית, ההסכם בינינו לבין ערפאת ואש"ף הוא איך לנהל את שכם – האם על-ידי כוח יהודי, האם על-ידי זה שנכפה את עצמנו על תושבי שכם ונחזיק שם חיילים ושוטרים, שכל הזמן יהיו חשופים לאיומי טרור ולאבנים, או ניתן לתושבי שכם לנהל את חייהם? זו השאלה. שכם לא נוצרה בהסכמים האלה, כפי שעזה – –

משה פלד (צומת):

שר החוץ ש' פרס:

אני מבקש. אני הפרעתי לך? אי-אפשר כל הזמן להפריע. אתם רוצים להתווכח? תתווכחו בנימוס.

משה פלד (צומת):

אף אחד לא הבטיח לך גן של שושנים.

שר החוץ ש' פרס:

אל תפריע לי, אני לא הפרעתי לך.

משה פלד (צומת):

אף אחד לא הבטיח לך – – –

שר החוץ ש' פרס:

אני לא הפרעתי לך, אל תפריע לי.

עזה לא נהייתה ערבית בגלל ההסכם בינינו לבין אש"ף. בעזה חיים קרוב למיליון ערבים, אין שם מקום להכניס יישובים חדשים. גם הליכוד לא רוצה לחזור לעזה. הרוב הניכר, גם של חברי הליכוד, תומך בהסכם יהודה ושומרון, לפי כל הסקרים. אפילו בעפולה, אפילו בחדרה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אין לזה כל שחר.

משה פלד (צומת):

ממתי אתה מביא סקרים? תמיד זלזלת בסקרים.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא כבר מנהל את הליכוד.

דב שילנסקי (הליכוד):

צא לרחוב ותשמע מה אנשים אומרים.

שר החוץ ש' פרס:

גם אני שומע את האנשים. אתה לא נציג של כל הציבור – של חלק ממנו. גם אני נציג של חלק ממנו. בכלל, אל תתנשאו כל הימים. תפסיקו להתנשא.

דב שילנסקי (הליכוד):

אנחנו מתנשאים?

שר החוץ ש' פרס:

כן, אתה מתנשא: כל העם, כל המדינה, כל הגיבורים.

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה מתנשא. עוד לא קם בישראל מתנשא כמוך. רק אמרתי הערת ביניים, ותיכף: אתה לא מייצג, אתה לא כלום.

שר החוץ ש' פרס:

אל תקרא לי הערות ביניים.

דב שילנסקי (הליכוד):

שמעון פרס הוא הכול.

שר החוץ ש' פרס:

לא אמרתי: אתה לא כלום. אמרתי: אתה לא כל העם.

דב שילנסקי (הליכוד):

קראתי קריאת ביניים לגיטימית. מה התנפלת? חסר נימוס, חסר טקט. כפרא אדם התנפלת.

שר החוץ ש' פרס:

מפני שאתם כל הזמן מנסים להשליט בכנסת הזאת משטר של קריאות ביניים, כך שאי-אפשר לדבר באופן מסודר. אני לא הפרעתי לאף אחד מכם.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה מפריע לכולנו.

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת זאבי, אתה היחיד בכנסת הזאת שהוא בעד טרנספר. מי זה "כולנו"? אתה בודד.

רחבעם זאבי (מולדת):

כולנו, זה כל אלה שרואים בך בוגד. אתה נציג האויב בבית הזה.

שר החוץ ש' פרס:

הליכוד לא מסכים אתך.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת זאבי, מה אתה רוצה?

שר החוץ ש' פרס:

אפילו במפלגה שלך אין לך "כולנו".

רחבעם זאבי (מולדת):

מה זה חשוב מפלגה? חשוב – – – אתה מוכר את ארץ-ישראל לאויב.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, אתה לא מתחשב בקריאות שלי? אני מבקש ממך. אני נותן לך אפשרות להעיר, אבל לא להגזים.

שר החוץ ש' פרס:

השאלה היא איך לנהל את עזה והשאלה היא איך לנהל את שכם. האם אפשר לנהל את עזה ואת שכם בלי לסכן את החיילים ואת השוטרים שלנו, ולתת לפלשתינים עצמם להילחם בטרור כפי שהם נלחמים היום.

אני אומר שלהילחם בטרור יותר קל לפלשתינים נגד טרור פלשתיני מאשר לנו.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא מומחה למלחמה בטרור, הוא מבין בטרור, הוא לחם פעם בימי חייו?

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש, אי-אפשר כך.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, אדוני, מה אתה רוצה? הפעם הזאת אני מזהיר אותך שאקרא לך פעם שנייה, ואולי-אולי כבר תפסיק.

רחבעם זאבי (מולדת):

אולי תקרא לו.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, זכותו לדבר. הוא לא הפריע לך. מה ההצעות האלה? מה קרה לך? מה אתה מציע לי? מה?

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר י' עזרן:

אני קורא אותך לסדר פעם שנייה, אני מצטער מאוד.

רחבעם זאבי (מולדת):

עוד מעט פעם שלישית.

היו"ר י' עזרן:

אתה רוצה באמת שנוציא אותך? זה לא נעים. תפסיק. אמרת מה שעם לבך.

שר החוץ ש' פרס:

אני אומר, שיותר הגיוני שירדן, למשל, תגן על הגבול עם ישראל מאשר ישראל תעבור את הגבול ותגן על ישראל מהצד הירדני. אלה אותם אנשים. רוב הירדנים הם ממוצא פלשתיני. אני לא רואה כל רע בכך שהמשטר הירדני מונע מתושבי עקבה לירות על אילת. אני לא חושב שצריך לעבור לעקבה כדי להגן על אילת. אני לא חושב שצריך לעבור לשכם כדי להגן על כפר-סבא. אם יש כוחות מקומיים שמוכנים להילחם בטרור, שמוכנים להבטיח שלום, שמוכנים לנהל את ענייניהם, אין צורך שישראל תכבוש את כל המזרח התיכון רק מפני שכמה אנשים מפיצים היסטריה ופחד ואיומים חסרי שחר.

חנן פורת (מפד"ל):

זה פשוט הבית שלהם.

שר החוץ ש' פרס:

בעזה, למגינת לבם ולאכזבתם של רבים, מתחילה להופיע הצלחה, ולא כישלון. אין לכם כל יסוד לטעון אחרת.

דוד מנע (הליכוד):

רבין כבר לא רוצה להטביע את עזה בים?

שר החוץ ש' פרס:

אני לא אומר שלא יהיו מעשי טרור. היו מעשי טרור גם כשאנחנו היינו בשטחים. אי-אפשר כל הזמן להתעלם מן המציאות. בסופו של דבר צריך שכל המדינות יגנו נגד טרור ונגד מלחמה. האלטרנטיבה היא, שישראל תכבוש את כל השטחים, כולל גם את עבר-הירדן, כדי להבטיח את שלום התושבים. זה אבסורד, זה מגוחך, זה לא רציני.

על כן, לפי הצעת הליכוד ולפי הצעת מפלגת העבודה אנחנו מגשימים את המדיניות של אוטונומיה לשטחים. אוטונומיה מלאה עם משטרה פלשתינית חזקה – אני עוד הפעם מצטט את מצע הליכוד. לא סתם משטרה, משטרה חזקה. הליכוד החליט שלא לספח את השטחים, בשום פנים ואופן לא.

יוסף בא-גד (מולדת):

אוטונומיה, לא מדינה פלשתינית.

שר החוץ ש' פרס:

הוא התחייב בהסכם קמפ-דיוויד, שהוא לא יספח שטחים. הוא התחייב להקים אוטונומיה מלאה, ואת זה אנחנו מגשימים צעד אחרי צעד. לפי דעתי, לא ישראל שינתה את דרכה אלא ערפאת שינה את דרכו. עובדה היא שהוא היום לוחם בטרור ולא מנהל טרור. לא יעזור שום דבר.

משה פלד (צומת):

איך הוא נלחם בטרור? הוא לא ירה אף ירייה אחת נגד ארגוני הטרור. הוא מגיע אתם להסכמים.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת משה פלד, שמענו אותך. תן לשר החוץ להמשיך בדבריו.

שר החוץ ש' פרס:

אילו היינו מגיעים ב-1987 להסכם עם ירדן, דבר שחלק מאתנו מנע, היינו חוסכים את האינתיפאדה, היינו חוסכים את חייהם של עשרות ישראלים ולא-ישראלים. היינו מביאים שלום. וכל ההתפרעות הזאת עכשיו – חבר הכנסת משה פלד אומר: תחכה. אני שואל: לחכות למה? שביהודה ובשומרון יהיו 2 מיליוני אנשים במקום מיליון ו-300,000? שבעזה יהיו מיליון ו-700,000? אז יהיה יותר קל? למה לחכות? תעצרו ותחכו. למה נחכה?

חיכינו בעזה 27 שנים. בשביל מה? הכול נהיה יותר גרוע, הכול נהיה יותר צפוף, הכול נהיה יותר אלים, הכול נהיה יותר קשה לפתרון.

אני פועל מתוך שכנוע פנימי עמוק. אני שמעתי צעקות כאלה, "בוגד", "קוויזלינג" ועוד, ליד האדם הגדול ביותר בהיסטוריה היהודית במאה הזאת, דוד בן-גוריון. הייתי לידו וראיתי שרבים העריצו אותו, מעטים תמכו בו. ראיתי שגם בתוך הרוב שהיה לו, הוא היה מיעוט. והוא לא נבהל מהצעקות, מהאיומים. צעקו לו: "מטורף", צעקו לו: "בוגד".

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל הוא לא בגד בתורתו. תורתו היא התורה של עם ישראל.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני, אפשר לבקש מהג'נטלמן הזה שיפסיק? אני לא צריך שיעורים מאף אחד. על תרומתי לביטחון אינני זקוק לאישור מחבר הכנסת זאבי. תרמתי לביטחון יותר מכל אדם אחר שיושב פה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, זוהי דמוקרטיה. אתה צריך לשמוע ולהתאפק.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, השעון.

היו"ר י' עזרן:

הוא מדבר במסגרת הזמן, האמן לי.

שר החוץ ש' פרס:

אני אינני זקוק ל-LICENSE ממך, חבר הכנסת זאבי. אם יש לישראל כוח הרתעה, אולי מישהו תרם לזה, לאו דווקא אתה. ואם יש לישראל מבצעים גדולים – תרמתי להם לא פחות ממך. אינני זקוק ל-LICENSE ממך, ואל תשים את עצמך לנותן LICENSES.

רחבעם זאבי (מולדת):

לבשת פעם מדים? לבשת פעם מדים?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת זאבי, אני מזהיר אותך.

שר החוץ ש' פרס:

אל תצעק. המדים קובעים? לבשתי מדים ונשבעתי לצבא-הגנה לישראל. אל תצטרף אתה למפיצי השקרים.

היו"ר י' עזרן:

אדוני חבר הכנסת זאבי, אתה יוצא, אתה יוצא עכשיו.

דוד צוקר (מרצ):

תשאל אותו מתי הוא היה – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת צוקר, מה אתם מתפארים פה במיליטריזם?

שר החוץ ש' פרס:

תרומתי לביטחון איננה זקוקה לאישור ממך. היא תרומה רבת שנים ורבת משמעות בתפקידי שהוטלו עלי על-ידי ראש ממשלה ושר ביטחון. כל פעם לעבור לדבר הזול הזה ולהתקפות האלה – לא מקובל עלי, אינני פוחד ממך ואינני זקוק ל-LICENSE ממך. הביוגרפיה שלי מדברת בעד עצמה, ואין רבות כאלה. מותר לי גם להגיד את זה – מדימונה ועד אוסלו. אני פועל מתוך יושר פנימי עמוק.

עוזי לבדאו (הליכוד):

מי משלם את המחיר של הביוגרפיה שלך, מה פרס?

שר החוץ ש' פרס:

אינני זקוק לאישורים של אף אחד מכם. אני משוכנע בדרכי, לא אבהל מאיש מכם. זה המנדט שקיבלתי. חבר הכנסת חנן פורת מדבר על אחדות העם. מה זה אחדות העם, שהרוב יקבל את דעת המיעוט?

חנן פורת (מפד"ל):

שתביא את זה להחלטת העם.

משה פלד (צומת):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת חנן פורת, תפסיק לדבר על אחדות העם. אתה רוצה אחדות העם? תצטרף לרוב.

חנן פורת (מפד"ל):

אתה צריך לבקש — — —

שר החוץ ש' פרס:

אינני צריך לבקש שום דבר.

היו"ר י' עזרן:

טוב, שמענו כבר.

שר החוץ ש' פרס:

הליכוד והמערך, שניהם כאחד, הלכו לבחירות והבטיחו לעם אוטונומיה. יכול להיות שהיו כאלה שהבטיחו ולא התכוונו לקיים. אנחנו הבטחנו וקיימנו ונמשיך לקיים. ועד שאתה תעמיד אותי למשפט, אתה צריך לזכות ליותר מכמה מנדטים. אין לך שום תמיכה בעם ואל תדבר בשם רוב העם. מותר לי להגיד לך את זה.

חנן פורת (מפד"ל):

תעמיד את זה להכרעה. תעמיד את זה להכרעת העם.

משה פלד (צומת):

אתם ממשלת מיעוט.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת חנן פורת, אני קורא אותך לסדר פעם אחת.

חנן פורת (מפד"ל):

צריך ממשלת חירום – – –

שר החוץ ש' פרס:

שום ממשלת חירום. יש מנדט ברור, ואני מצטער שכמה מהאנשים יתאכזבו שאין טרור. אסון קרה לישראל. כבר שלושה חודשים שאין טרור. אסון נורא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חנן פורת (מפד"ל):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת חנן פורת, נגמר, זו הערה האחרונה.

שר החוץ ש' פרס:

כבר שלושה חודשים שאין טרור. אסון נורא. מה לעשות?

דוד מנע (הליכוד):

הלואי שיימשך ולא יהיה טרור. הלואי שיימשך כך כל הזמן.

שר החוץ ש' פרס:

הלואי שיישאר ככה הלאה. אנחנו נלך ונסדיר את היחסים שלנו עם העם הפלשתיני כפי שהסדרנו את היחסים שלנו עם הערבים אזרחי ישראל. בנוי על שלום, בנוי על כבוד הדדי. לא מקקים, לא זבובים, לא נחותים. אנשים נולדו שווים ויכולים לחיות בשלום.

אפשר להיות ציניים אלף פעמים, אבל זאת השקפתי היסודית. בעיני היהדות היא התחייבות מוסרית עליונה. אין אנחנו גזע מתנשא, אין אנחנו גזע אלים. אנחנו עם שואף שלום. כשתוקפים אותנו, יצרנו כוח להתגבר על התוקפים.

גם היום אנחנו נביא שלום, למרות כל ההתקפות, למרות כל הסקפטיות, למרות כל הפצת הפחדים. אני אמרתי הבוקר ואני חוזר, מי שכתב את הדברים הבאים היה חכם בישראל: אל תירא עבדי יעקב.

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בכנסת.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, רבותי, יש לנו כמה הצעות להסיר. חבר הכנסת דב שילנסקי מבקש להסיר את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מאוד מאוד מבקש לשמור על מסגרת הזמן.

דב שילנסקי (הליכוד):

ידידי וחברי חבר הכנסת רחבעם זאבי, אתה יודע שהבקשה שלי היא רק פורמלית.

דיבר קודם שר החוץ על הגישה של התנועה הלאומית לאוטונומיה, והוא משווה ללא הפסק למנחם בגין. לפתע פתאום שר החוץ שמעון פרס וחבריו נהיו בגיסיסטים גדולים. אתם משקרים לעם, זורים חול בעיניים. ההבדל בין האוטונומיה שלכם לאוטונומיה של מנחם בגין – ואני מדבר כמי שלא הצביע בעד אותה אוטונומיה – הוא הבדל בין יום ללילה. האוטונומיה של מנחם בגין היתה פרסונלית, ושלכם – טריטוריאלית; האוטונומיה שלכם פירושה מדינה פלשתינית, והאוטונומיה של מנחם בגין באה למנוע מדינה פלשתינית.

אדוני שר החוץ, אתה יכול להמשיך, הרי אתה לא צריך לשמוע.

היו"ר י' עזרן:

יסיים אדוני, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

בהיסטוריה היהודית, אדוני שר החוץ – – –

שר החוץ ש' פרס:

— — —

דב שילנסקי (הליכוד):

לא שמעתי. אולי אפשר לחזור?

היו"ר י' עזרן:

אדוני ימשיך. אדוני, אל תנהל דיון.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רוצה לשמוע מה שהוא אמר. אולי אדוני שר החוץ יחזור על דבריו?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה לא שלוש דקות, זו דקה אחת.

דב שילנסקי (הליכוד):

בסדר, אתה תהיה שומר הזמן שלי. זה לא נכלל במסגרת הזמן שלי.

אני רוצה לדעת מהפרוטוקול מה הוא אמר.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

עזוב, מה אתה צריך את הדברים שלו?

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל מה הוא אמר?

היו"ר י' עזרני:

זה על חשבוני ועל חשבון הזמן. כבודו יסיים.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני שר החוץ, יש אמרה האומרת, שאם אתה חש שאינך משכנע, תגביר את קולך. זה לגיטימי. מה שאינו לגיטימי זו גישתך שלך. כשאתה חש שאינך משכנע, לא רק שאתה מגביר את קולך, אלא אתה גם משמץ, אתה בודה כל מיני דברים, אתה משסה חלקי עם זה בזה, אתה עושה הכול על מנת לפלג את העם.

היום אתה בשלטון, ואתה אמרת לי קודם: אתם מתנשאים. אדוני שר החוץ, אין בישראל אחד שמתנשא יותר ממך, אין בישראל אחד שזורה חול בעיני העם יותר ממך.

משה פלד (צומת):

דב שילנסקי (הליכוד):

אמר לך פה קודם חבר תנועתך, שאתה אדריכל אוסלו. אולי כרגע אתה גאה בתואר הזה. התואר הזה יירשם בהיסטוריה באותיות שחורות. באותן אותיות גם אתה, אדוני, תירשם כאדריכל.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת יוסף בא-גד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת משה פלד. בבקשה, דקה אחת מהמקום.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני שר החוץ, האם אתה מודה שאין ולא כלום בין האוטונומיה שאתם מדברים עליה לבין האוטונומיה שהליכוד הציע? האם אתה מודה שאתם מובילים ומדרדרים למדינה פלשתינית? אם כן, האם ידוע לך שתועמד לדין באשמת בגידה?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רפאל איתן ביקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דראושה. בבקשה, דקה מהמהקום.

רפאל איתן (צומת):

היושבת-ראש, חברי הכנסת, "אבוי לאומה שהעומדים בראשה מפקירים על שולחן הדיונים את מה שהשיגו חייליה בשדה הקרב". אמר את זה צ'רצ'יל. לא כולם היו בשדה הקרב. לכן ההפקרות יכולה לעבוד אצלם יותר בנוח.

אמרת, שר החוץ, שאתה תרמת לביטחון יותר מכל אחד אחר באולם הזה. בוודאי אתה כולל בזה גם את יום הכיפורים של 1973. מדיניות הממשלה והתנהגות שריה גוררות אותנו לגבולות 1947, ולדברי הערבים, זה השלב שלפני הסופי.

ראש הממשלה מצוטט כאומר, שסעיפי האמנה הפלשתינית יבוטלו חודשיים לאחר חתימת שלב ב' – של הסכם הכניעה. ואם לא יבוטלו, הכנתם תירוצים? כדאי שתכינו. משטים בכם, צוחקים מכם, לועגים לכם, משתמשים בכם ואחר כך זורקים אתכם.

ידעו כולם: הסכמים הנוגדים את האינטרס הלאומי-הביטחוני, על-פי מצע צומת והמפד"ל, יבוטלו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עוזי לנדאו מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שמענו כאן דברים של שר החוץ, שכדרכו, אם לנקוט לשון המעטה, איננו מדייק. אדוני שר החוץ, לגבי רוב – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני יכול להמשיך?

היו"ר ע' מאור:

בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני שר החוץ, לא היה למדיניותך רוב בכנסת הזאת. פחות מ-60 איש הצביעו עבור הסכם אוסלו, ובין אלה שהצביעו עבורך היו מי ששוללים את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית וציונית. הדבר החמור בממשלתך הוא, שכרתתם ברית עם מי שמתנגדים למדינה, ועמהם אתם יוצאים נגד אחיכם שמשרתים עמכם בצבא.

הדבר חמור, כשם שגם בתחום אחר אתה מוליך שולל. אתה משווה את האוטונומיה של בגין לאוטונומיה של רבין ומדבר על STRONG POLICE FORCE. זה נכון, אבל מלה אחת שכחת. כתוב שם: "STRONG LOCAL POLICE FORCE". באוטונומיה של בגין כוח המשטרה הוא מקומי ועוסק בהשלטת חוק וסדר. הוא לא אחראי לביטחון חוץ והוא לא אחראי לביטחון נגד טרור. לזה באוטונומיה של בגין אחראית ישראל.

מי שהולך על-פי אוטונומיית רבין מוביל למדינה פלשתינית. מי שהולך על-פי אוטונומיית בגין לא שולט בערבים, אבל מבטיח את ביטחון ישראל, וזו הולכת השולל שלך מעל במת הכנסת את עם ישראל, ואותה צריך לחשוף.

משה פלד (צומת):

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת דוד מנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סאלח טריף. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החוץ, אני ביקשתי את הדקה הזאת כדי לומר לך רק דבר אחד. כבר כמה פעמים אתם חוזרים בניואנסים שונים בדברים שלכם על כך שאין טרור, תודה לאל, ושלו היה טרור, בוודאי היינו עושים כל מיני פעולות נגד הממשלה.

אני מציע לך שתחזרו בכם מכל התפיסה הזו, ש"אין טרור, תודה לאל", תוך רמז עבה שבצד הזה, כביכול, רוקדים על הדם. תחזרו בכם מהדברים האלה. זה שאין טרור, אני שמח, כל עם ישראל שמח, אבל אתם תופלו על-ידי העם הזה, משום שאתם מרמים את העם הזה, משום שאתם הבטחתם לו הבטחות שווא. לא נרד מרמת-הגולן אפילו תמורת ביטחון – כך אמר יצחק רבין, ראש הממשלה. אז אתה בא ואומר לי פה שאתם לא מרמים את העם? אתם מרמים את העם, והעם יעשה אתכם חשבונות והעם יתנגד לדרככם בדרכים דמוקרטיות.

אני יודע שאתם מנסים גם להסית את העם, שכביכול הימין ישתמש בדרכים לא דמוקרטיות. לא מזוז מילימטר מהדרך הדמוקרטית. לא תהיה תקנה להסתה הזאת שלכם. העם יפיל אתכם, כי אתם מרמים אותו ואתם מובילים אותו לאבדון.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעה לסדר-היום בנושא שיחות פרס-ערפאת, הפריסה מחדש של כוחות צה"ל והשלכותיהן על ביטחון יישובי קו התפר. בהסכמת השר מצביעים על דיון במליאה או על הסרת הנושא. בבקשה.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

16 תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים – אני קובעת שההצעה לדון בהצעה במליאה אושרה. תודה.

הצעה לסדר-היום

מפגש הרמטכ"לים בושינגטון

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא, ואני מזמינה את חבר הכנסת עוזי לנדאו להצעה לסדר-היום מס' 7184 – מפגש הרמטכ"לים בושינגטון. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עתיד הגולן שנוי במחלוקת פוליטית קשה. אתם, אדוני השר, אומרים: לרדת מן הגולן תמורת שלום. אנחנו אומרים: מסירת הגולן, פירושה גירוש יהודים ומלחמה קרבה.

ממשלה במדינה דמוקרטית, אשר שולחת את קציני צבאה במצב אשר כזה לנהל משא-ומתן בעל אופי מדיני פוליטי, היא ממשלה מושחתת, הפוגעת קשה בצבאה בזדון, מטעמים פוליטיים, והיא מעורבת בכמה פשעים.

הפשע הראשון – עירוב הצבא בפוליטיקה. אדוני השר, כאשר מי שהיה רמטכ"ל, ברק, והרמטכ"ל הנוכחי, הוא סגן הרמטכ"ל הקודם, שחק, והאלוף דיין, והאלופים אורן שחור ודני רוטשילד, עוסקים במשא-ומתן פוליטי, נוצרת מראית עין ציבורית שהצבא עוסק במשא-ומתן מדיני ופוליטי, והוא נראה כמי ששותף פעיל לממשלת רבין בקידום מדיניותה.

אעיר כי תפקידו של הצבא הוא לבצע הוראות, לא להתוות מדיניות וגם לא לנהל משא-ומתן. הצבא לא צריך להתערב בוויכוח פוליטי. הצבא צריך לעמוד מעל לוויכוח פוליטי, ואתם מחדירים אותו למרכז מפת הוויכוח.

הפשע השני, אדוני השר – אתם מעמידים את הרמטכ"ל במצב של ניגוד אינטרסים חמור. ניגוד האינטרסים הראשון הוא ניגוד אינטרסים מוסדי. הרמטכ"ל מופקד על צה"ל, ובתפקידו זה הוא רואה בסורים אויב פוטנציאלי; הוא חייב להכין את הצבא, לחזק את הביטחון, לעשות הכול כדי שכל הנכסים האסטרטגיים החיוניים למלחמה אשר כזאת יהיו בידינו, והוא מחנך את החיילים גם כדי הקרבת חייהם במקרה הצורך כדי שנישאר בגולן וגן עליו. זה תפקידו של הרמטכ"ל.

מה עושה הממשלה? היא שולחת את שחק, האמון להיות האחראי לשמירת הביטחון, כדי לקחת חלק במשא-ומתן שטיבו הוא כרסום הביטחון. מה אתם עושים? – שולחים אותו, כנציג ישראל למשא-ומתן עם שיהאבי, ומי שצריך, כשחק, לשמור על הנכסים בגולן, צריך לנהל משא-ומתן, לחשוב, להציע על מה לוותר.

אדוני השר, זה לא תפקיד רמטכ"ל; זה תפקידם של פוליטיקאים, מדינאים, וחמור הדבר שאתם שולחים את מפקד הצבא לעשות בעבורכם את המלאכה המלוכלכת שהציבור מתעב.

שאלת, כאן, קודם, איזו תמיכה יש לכם? נו, הציבור תומך במדיניותכם לגבי הגולן? הרי הסקרים מראים שתובעים מכם להביא למשאל-עם את השאלה אם, בכלל, לנהל משא-ומתן עם הסורים על דברים המנוגדים למה שהבטחתם בבחירות.

אדוני השר, יש עוד ניגוד אינטרסים אישי חריף שאתם מעמידים בו את הרמטכ"ל. ככל אדם רוצה הרמטכ"ל להצליח במשא-ומתן, יש לו אינטרס אישי שהמשא-ומתן יצליח, אבל כל טיבו של המשא-ומתן הזה, כל מיפיו הוא ויתורים בתחומי הביטחון מצד אחד, מול שמירה על הביטחון מן הצד האחר. לכן אך טבעי הדבר שבלבו ובקרבו של רב-אלוף שחק יתרוצצו שני אינטרסים – האינטרס האחד הוא האינטרס הצה"לי שלא לוותר, לשמור על כמה שאפשר יותר נכסים; ומולו האינטרס האישי, אולי הלא-מודע, להצליח במשא-ומתן. איזו ממשלה מעמידה את מפקד צבאה בחוסר אחריות שכזה במצב כזה? הוא צריך לוותר על כל מה שהוא מחנך לו את חיילי צבאו – להילחם ולהסתכן כדי לא לוותר. איך הוא יופיע אחר כך בתוכם? זהו ניגוד אינטרסים מובהק.

לא מפליא שהסורים שולחים את שיהאבי למשא-ומתן כזה. שיהאבי איננו סתם רמטכ"ל, הוא חלק מן הממסד הפוליטי, הוא פוליטיקאי, הוא משרת השלטון אך במדינת ישראל, ברוך השם, הרמטכ"ל עדיין אמור להיות איש מקצוע, לא משרתכם האישי, אדוני השר פרס.

יש פשע שלישי, והוא פגיעה בתפקוד השוטף של הצבא. הנה דוגמה: מי שהיום הרמטכ"ל והיה סגן הרמטכ"ל, שחק, ניהל במשך יותר מעשרה חודשים משא-ומתן מתיש עם נביל שעת' בהסכם עזה ויריחו, הסכם קהיר. האלוף עוזי דיין כבר מכלה את מרבית זמנו במשא-ומתן נוסף. אדוני השר, יש להם תפקיד בצבא. יקרא אדוני את דוחות מבקר המדינה כאשר אין הם מעורבים במשא-ומתן ויראה כמה פעמים מוביל הדוח אל שולחנו של סגן הרמטכ"ל, אל שולחנו של ראש אג"ת – אגף התכנון; ביקורת כבדה לעתים. עכשיו, כשאינם יכולים לבצע את תפקידם, אני מצפה לראות מה יהיה כתוב בדוחות הבאים של מבקר המדינה.

אדוני השר, אני שואל: אם הצבא יכול בלי סגן רמטכ"ל כמעט שנה, מי צריך סגן רמטכ"ל? אם הצבא יכול בלי ראש אג"ת יותר משנה, למה לבזבז כסף על תפקיד כזה? אבל יש כאן שאלה פשוטה, אדוני: אם הם קצינים חיוניים לצה"ל – אל יעסקו במשא-ומתן ואל יפגעו בתפקודו השוטף. אם הם אישית חיוניים למשא-ומתן – נא יתפטרו מצה"ל ויבואו אחרים במקומם.

אבל עירובם במשא-ומתן בהיותם בצבא הוא מעשה חמור. עושה זאת ראש ממשלה שהוא לא רק שר ביטחון, הוא עוד הרבה שרים; את תפקידו הוא איננו מבצע כהלכה. האם הוא צריך להפיל על הצבא תיקים נוספים כדי שגם קצינים לא ימלאו את תפקידם כראוי?

למרות כל אלה הממשלה גוררת את הצבא בכוח למשא-ומתן. יש בדרך כלל שני נימוקים שמשמיעים בתחום הזה: הנימוק האחד – זה תמיד היה בכל מיני משאים-ומתנים שנתקיימו בעבר. הצבא היה מעורב, וזה נכון; ברודוס הוא היה מעורב, היה מעורב גם לאחר מלחמות אחרות. אבל, אדוני השר, אם כך היה בעבר, אין סיבה שיהיה בעתיד. בשנים האחרונות ישראל משתחררת, בהדרגה, מנורמות פסולות למיניהן. אני חייב לומר שלמבקר המדינה יש בכך תרומה ניכרת. רבין הבטיח לנו פוליטיקה

נקייה, אבל מי שגורר את הצבא למשא-ומתן פוליטי גורר את הצבא ואת המדינה לפוליטיקה מלוכלכת.

יש נימוק אחר שמשתמשים בו ואומרים, שבעצם הצבא צריך להשתתף במשא-ומתן, כיוון שמדובר בהסדרי ביטחון, והצבא שמופקד על כך צריך להשתתף במשא-ומתן. אדוני, לא היו דברים מעולם. ואני מתייחס לתשובה בנושא זה שהשיב כאן בשבוע שעבר שר הבריאות בשם ראש הממשלה. אם מדובר על הסדרי ביטחון יכולים את המשא-ומתן לנהל קצינים גבוהים בדימוס, אנשי ביטחון, גם מי שהיו אלופים בעבר, גם מי שהיו רב-אלופים בעבר. אין שום סיבה להביא למשא-ומתן קצינים. שר הביטחון יכול לנהל את הדברים האלה בעצמו או מטעמו, ואם צריך אנשים מן הצבא כדי שימסרו אינפורמציה, הם יכולים לשבת מאחור ולעשות את העבודה כאנשי מטה לכל דבר. אסור להם לנהל את המשא-ומתן ישירות עם האויב.

אבל הממשלה בכוונת מכוון מערבת את הצבא, כשהסיבה האמיתית פשוטה; כולנו יודעים שהעם אוהב את הצבא, את צה"ל, וכאשר קציניו הגבוהים מעורבים בתהליך המדיני הם מקרינים לציבור כאילו הצבא מעורב בתהליך הזה, הוא מסכים לתהליך, הוא נותן לו את ברכתו, הוא נותן לו את ערבותו. אם הצבא בפנים – הכול יהיה בסדר. זה דרוש למר רבין, זה דרוש גם לך, מר פרס, משום שדרוש לכם משגיח כשרות מוכר כדי להכשיר הסכם בזוי ומסוכן ובלתי כשר. הסכם טרף. יש לכם גם עניין להשתיק ביקורת של הצבא על ההסכמים שאתם חותמים, יש לכם גם עניין להתחלק עם צה"ל באחריות לתוצאות כאשר יקומו ועדות חקירה כדי לחקור את כל מעשיכם.

סבור הייתי שהרמטכ"ל היה צריך להיות מהראשונים שיקומו ויתנגדו לניסיונות הממשלה לגרור את הצבא לתהליך המדיני; לפחות צריך היה להביע את מחאתו או להביע את דעתו על הסכנות שמתרגשות. סוף כל סוף מדובר על נורמות של ניקיון כפיים, של ניקיון לב, של ויכוח פתוח, של אפשרות לביקורת בציבור, משוחררת מלחץ פוליטי, של אי-מעורבות פוליטית. הרמטכ"ל עצמו מדבר על כך שבשנים האחרונות יורדת איכות המתגייסים לצבא; אוסיף לכן, גם איכות הצבא. הוא, במיוחד, היה חייב להקפיד שכל התהליך יהיה נקי מבחינת הצבא. אחריותו מחייבת אותו.

אינני מתפלא על מר רבין שלא עשה את הדבר המינימלי המתחייב הזה. אני חייב לומר שבשעתו התפלאתי על מר ברק. על אהוד ברק היום אינני מתפלא. היום די ברור שבהיותו רמטכ"ל, בתקופתו הוא מילא את תפקידו כרמטכ"ל המתבונן אל תפקידו הבא מחוץ לצבא. לצערי, הוא לא הפגין את חוט השדרה המוסרי, החינוכי, הפיקודי שרמטכ"ל חייב בו. לא היה לו אומץ הלב האזרחי הדרוש.

ראוי להפנות אותה שאלה ואותה ביקורת גם אל הרמטכ"ל שחק: האם שחק יהיה ברק? המגמה הפוליטית של הממשלה היא ברורה: בעשותה את צה"ל כלי לקידום מדיניותה, היא מתגלה שוב כממשלה מושחתת אופיינית.

אדוני היושב-ראש, כל מי שצה"ל יקר לו צריך לקום ולהתנגד למזימה הפוליטית הזו של הממשלה. צריך לעשות הכול כדי להותיר את צה"ל מחוץ לוויכוח הפוליטי, צריך לקרוא לאמנן שחק, ועמו לעוזי דיין וליתר הקצינים, להישאר בבית, או לפחות להביע את דעתם בפני הממשלה.

אינני מתפלא על שהממשלה שולחת אלינו להשיב את השר פרס. סוף סוף, בדרך כלל משיבים שרי ממשלה ישראלים. היום זכיתי ומשיב לי שר חוץ – לא סתם שר חוץ – בווארי. אולי גם יואיל כבוד השר, כאשר הוא משיב, לומר מי היו ידידיו מבוואריה ב-1942. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

מה זה שר חוץ בווארי?

עוזי לנדאו (הליכוד):

שר החוץ עצמו אמר שהוא בווארי. אני צודק? אתה אמרת את זה.

שר החוץ ש' פרס:

אתה אמרת.

היו"ר ע' עלי:

שר החוץ, בבקשה. בכל אופן, לדעתי זה היה מיותר, חבר הכנסת לנדאו. הוא שר החוץ של מדינת ישראל. מה זה בווארי?

שר החוץ ש' פרס:

מתי הצהרתי? תפסיק לשקר, אתה מלך השקרנים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני השר, אין דבר שלא אמרת, וגם על היפוכו לא ויתרת.

שר החוץ ש' פרס:

איזה שקרן. אני רוצה להגיד, חבר הכנסת עוזי לנדאו, שיש גבול לכל חוצפה. הליכוד הפעיל רמטכ"ל ואת צה"ל לפנות התנחלויות באמצעות צה"ל, בכלובים ובכוח. על כן, תהיה קצת יותר צנוע וקצת יותר

מתון, ואל תטיף לנו מוסר. ראינו את המחזות האלה, לא הפעלתם משטרה, לא הלכתם בעצמכם – הפעלתם את צה"ל לדבר קונטרברסלי, ואנחנו לא אמרנו מלה, לא הוצאנו הגה מהפה.

למשא-ומתן עם סוריה יש בהחלט היבט צבאי. הרמטכ"ל לא התבקש בשום מקום לקבל הכרעות מדיניות, לא אם צריך לסגת מרמת-הגולן או לא – זה לא נושא צבאי, זה נושא מדיני. הוא לא התבקש לקבוע קו של נסיגה, הוא התבקש לבדוק מהם אמצעי ההתרעה הצבאיים הטובים ביותר, ואת זאת לא יכול לעשות קצין בדימוס, מפני שקצין בדימוס יודע את העבר. כל שנה יש כלי נשק חדשים, יש אמצעים חדשים, ולא צריך להיות קצין בדימוס, אלא קצין שמכיר את כלי הנשק באופן עכשווי ובאופן מעודכן.

הוא ניהל משא-ומתן, כולו בנושאים צבאיים. כל הניסיון הזה ללכלך את הרמטכ"ל וללכלך את צה"ל הוא ניסיון נואל. לא הוטל על הרמטכ"ל לקבל שום הכרעה. כמעט לא היה משא-ומתן בין ישראל לבין שכנותיה שאנשי הצבא לא נטלו חלק בהיבט הצבאי שלו – מיגאל ידין, עליו השלום, דרך משה דיין, עליו השלום, יצחק רבין, ייבדל לחיים ארוכים, ואחרים. אלוף פיקוד הצפון ניהל משא-ומתן עם הסורים על הפסקת האש. תפסיקו כל הזמן להיות צדיקים וקדושים. נכון, אין הבדל בין האוטונומיה בנוסח הליכוד לבין האוטונומיה שלנו. אנחנו לא מורידים יישובים בכוח, זהו ההבדל היסודי, ותפסיקו לזרות חול בעיניים.

תפסיק אתה להיות כל הזמן צדיק ולהפיץ דברים. כדי להפריך פעם אחת ולתמיד את השקר: בבוואריה היה שר ביטחון בשם פרנץ יוזף שטראוס, והוא נתן לנו נשק חינם. עוד לא הכול סופר, וייקח זמן עד שהכול יסופר. אמרתי שאני בהחלט מעריך את עבודתו של שר הביטחון הבווארי. לא אתה עשית את זה, אני עשיתי את זה. אני זוכר זמנים שאתם בכנסת הפגנתם נגד גרמניה וזרקתם אבנים. ברוך השם, היום אתם נוסעים לגרמניה, מבקשים כסף מגרמניה ומסתדרים עם גרמניה. תפסיק להיות צדיק הדור, תרד אתנו לארץ, תהיה כמונו, תפסיק להיות אחד ממפיצי הבדיות הגדולים בכנסת הזו.

יש לי הזכות להגיד שאני מעריך את מה שעשה שר הביטחון הבווארי, כי אני ניהלתי אתו משא-ומתן. לא הפסדנו עליו שום דבר, לא נתנו לו שום דבר. הוא נתן נשק חינם לצה"ל, נשק שמילא תפקיד במלחמת ששת הימים, ומאז גם במלחמות אחרות.

אני כבר לא מופתע מזה שכל פעם איזה עיתונאי משלכם מפיץ עלי שקר. אין אדם שהפיצותם עליו יותר שקרים מאשר עלי, ולכן אשיב לכם פעם מנה אחת אפיים. לא יעזור לכם שום דבר, מפני שהרקורד שלי נקי ומסודר. לא תיקחו ממני שום דבר ולא תפחידו אותי בשום דבר.

על כן, אם אתה בא לדבר על צה"ל – אתם עשיתם שימוש מאוד מרחיק לכת בצה"ל. יכול להיות שלא היתה ברירה, אבל אל תטיף לנו מוסר על זה שהרמטכ"ל נוסע להיפגש עם רמטכ"ל סורי, כדי לדון על דרכי ההתרעה הטובות ביותר לצבא-הגנה לישראל. זה תפקידו, אין אחר שיכול לעשות זאת טוב כמוהו. יש לנו רמטכ"ל יוצא מגדר הרגיל, איש מקצוע מובהק, אדם אמיץ שזכה באותות הגבוהים ביותר על אומץ לב אישי. דבר עליו בכבוד, ואל תפגינו ליד ביתו. אם אתם רוצים להפגין, תפגינו נגדנו. אנו רגילים אליכם, לא ניבהל מכם.

אדוני היושב-ראש, עייפה נפשנו מהניסיון להשמיץ, ללכלך, להפיץ כזבים, ולעמוד כל הזמן במעלת קדושים וטהורים. אין מעלה כזו, חבר הכנסת עוזי לנדאו. כולנו שווים.

אדוני היושב-ראש, אני לא מתנגד שיהיה דיון בכנסת גם בנושא זה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר החוץ. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר.

דוד מגן (הליכוד):

להעביר לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מגן מבקש להעביר לוועדה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מציע שהנושא יידון בוועדה. כבר למדנו את המונח – איני זוכר מי האיש שקבע באחד העיתונים את המונח – פוליטיזציה של צה"ל וצה"ליזציה של הפוליטיקה. מי שהקשיב לסיפא של דברי שר החוץ, ראה כיצד צה"ליזציה של הפוליטיקה מבוטאת.

עלינו לקרוא למי שמפגין מול ביתו של הרמטכ"ל לחדול מכך, אבל עלינו לפנות לממשלה בעידן שנת 1995 ולומר, כי גם אם בעבר, בשנותיה הראשונות של המדינה, היו תופעות של שילוב צה"ל במערכת הפוליטית, אין שום סיבה בתקופה של מינהל תקין, של ניהול תקין של המדיניות, שהצבא באמצעות הרמטכ"ל יהיה מעורב בעניינים פוליטיים.

אני מציע שהנושא ייבדק לעומקו בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת לנדאו, אתה מסכים שהנושא יידון בוועדה, כפי שמציע חבר הכנסת מגן?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מציע שהנושא יידון במליאה.

היו"ר ע' עלי:

אנו ניגשים להצבעה. מי בעד דיון במליאת הכנסת בהצעתו של חבר הכנסת לנדאו על מפגש הרמטכ"לים בווישינגטון? מי נגד? השר לא מתנגד לדיון בוועדה, אף שהוא מעדיף דיון במליאה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 12

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

12 בעד, אין מתנגדים, אחד נמנע. הוחלט לדון במליאה בהצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

שאלות ותשובות לשרת העבודה והרווחה, בבקשה. שרת העבודה והרווחה תשיב על שאלתא מס' 4848, של חבר הכנסת יגאל ביבי. בבקשה.

קצבת זיקנה לאלמנות המקבלות קצבת שאירים

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995):

פנו אלי כמה אלמנות המקבלות קצבת שאירים-תלויים וטענו, שכאשר הגיעו לגיל פרישה, לגיל 65, אין הביטוח הלאומי משלם להן קצבת זיקנה, בטענה שהן מקבלות קצבת שאירים.

רצוני לשאול:

1. האם טענה זו נכונה?

2. אם כן – מה הוא הצדק בכך שאלמנה לא תקבל קצבת זיקנה אף שכל חייה שילמה ביטוח לאומי?

3. האם נשקל לשנות מצב זה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת – 1. לא. אשה המקבלת קצבת שאירים או קצבת תלויים, ונעשית זכאית לקצבת זיקנה, זכאית לקבל את קצבת הזיקנה במלואה, ומחצית מקצבת השאירים; או, לחלופין, את קצבת הזיקנה במלואה ומחצית מקצבת התלויים, שלא תעלה על מחצית מקצבת השאירים.

2. תשלום קצבת זיקנה מלאה וקצבת שאירים מלאה כרוך בהוצאה שנתית של כ-236 מיליוני שקלים, ולצערי כיום אין מקורות לכיסוי הוצאה זו.

3. על-פי ההצעה לתיקון החוק, שאושרה בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, תשלום לנפגעי עבודה קצבת תלויים ומחצית קצבת זיקנה, דבר שיעלה את סכום הגמלה שהם זכאים לו.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת ביבי. רבותי, סדר-היום עמוס מאוד. אני מאוד מבקש לקצר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

האם לא נגרם עוול? אשה שבעלה נפטר, והיתה לו פנסיה במקום העבודה, ממשיכה לקבל קצבת שאירים ואת הפנסיה. אשה שבעלה נפטר בתאונה, והוא שילם ביטוח לאומי כל חייו, מפסיקים לשלם לה את המינימום הזה של קצבת השאירים. למה האפליה בין אשה לאשה?

ראינו אתמול סטטיסטיקה שנשים חיות בממוצע עד גיל 85 בארץ. למה הנשים הללו יקופחו לעומת נשים אחרות שבעליהן חיו אתן שנים והגיעו לפנסיה?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השרה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת ביבי, נדמה לי – ואני אומרת זאת בכל הזהירות – שלא הקשבת לתשובה שלי על שאלה 3. היתה קבוצה אחת שהיתה מופלית לרעה, וזאת קבוצת האלמנות של נפגעי עבודה ותאונות עבודה. את זה תיקנו, וזה אושר על-ידי ועדת העבודה והרווחה של הכנסת. זה נמצא עכשיו בתהליך של קריאה שנייה וקריאה שלישית.

אני רוצה להוסיף: כל הנושא של קיזוז הקצבאות או חלק מהן – אם אתה שואל אותי, לגופו של עניין הוא איננו צודק. נביא בחשבון שההשוואה של הקצבאות של כל השאירים, שאנחנו מקזזים מחצית מהפנסיה שלהם או עד 400 שקל מהפנסיה, צריכה לעלות לקופת המדינה 235 מיליון שקלים.

אני רוצה להזכיר – וזה סוף תשובתי – אדוני היושב-ראש, בשנת 1995 נשלם 22 מיליארד שקלים לקצבאות הביטוח הלאומי; 60% מהם ממומנים על-ידי תקציב המדינה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. כעת תשיב השרה על שתי שאלות: שאילתא מס' 4878, של חברת הכנסת מאור, ושאילתא מס' 4952, של חבר הכנסת דוד מגן. תשובה אחת על שתי שאלות.

4952. פרויקט שכר עידוד לעובדים בחקלאות

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שרת העבודה והרווחה ביום ב' בסיוון התשנ"ה (31 במאי 1995):

הובא לידיעתי עניין צמצום פרויקט שכר עידוד לעובדים ישראלים בחקלאות באופקים. הדבר יגדיל את שיעור האבטלה באזור אופקים, הגבוה ממילא.

רצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. אם כן – מה יעשה משרדך כדי להבטיח תמריץ חשוב זה להעסקת עובדים ישראלים בחקלאות?

3. כיצד מתיישב הדבר עם עידוד עובדים ישראלים בחקלאות והפחתת כמות העובדים הזרים בישראל?

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ט' בסיוון התשנ"ה (7 ביוני 1995):

מפניית מר יפרח רפי, יושב-ראש ועד עובדי "הזרע-מבחור", למדתי, כי ב-1 ביוני 1995 אמור היה להיפסק תשלום שכר העידוד ל-100 עובדי חוות "הזרע-מבחור" בקריית-גת. שירות התעסוקה מסביר הפסקת הפרויקט החשוב במילוי מכסות התקציב.

רצוני לשאול:

1. אילו פעולות ינקוט משרדכם כדי להבטיח המשך התשלום לזכאים?

2. כיצד תסייעו לפרנסי העיר קריית-גת במאבק לצמצום האבטלה ולמניעת התרחבות ממדי העוני בעיר?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מתכבדת להשיב על השאלות של חברת הכנסת ענת מאור וחבר הכנסת דוד מגן.

פרויקט שכר עידוד לעובדים ישראלים בחקלאות ממשיך להתבצע. הפרויקט מתמקד באזור הדרום. ודאי תהיו שניכם שמחים לשמוע זאת. אני רוצה כאן, מעל הבמה, לשבח את המועצה האזורית אשכול, שהיא חלוצה ומתמידה בהעסקת ישראלים בחקלאות; כאשר אופקים וקריית-גת כלולות בה.

כרגע אישר האוצר תקציב עד סוף חודש יולי. בהמשך יסוכם התקצוב בדיונים שאקיים עם ראשי האוצר.

אציין שתקציב המשרד לסבסוד עובדים בחקלאות עומד ב-1995 על 6.7 מיליוני שקלים, מתוכם 4 מיליוני שקלים תקציב מקורי ו-2.7 מיליוני שקלים מעודפי 1994, באישור משרד האוצר. אופקים וקריית-גת כלולות בפרויקט מיוחד למוקדי אבטלה שהחל לפעול ביוזמתי ביולי 1994. ייחודו של

פרויקט זה בשילוב תוכניות להשלמת השכלה. בזה הדגש המרבי – העלאת הרמה של קבוצת דורשי העבודה, הכשרה מקצועית והשמה בעבודה.

העובדים הזרים המועסקים בחקלאות ממלאים את מקומם של עובדי השטחים. כפי שמסרתי מעל במה זו פעמים רבות, ואני חוזרת ואומרת: אני מתנגדת להעסקת עובדים זרים ואעשה כל שניתן כדי להביא לצמצום הדרגתי של מספר ההיתרים הניתן להם.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחברת הכנסת ענת מאור ושאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן. נא לעשות את זה בקיצור. יש לנו סדר-יום שיימשך עד חצות.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גברתי שרת העבודה, ראשית, אני רוצה להודות על התשובה ועל מסירותך לנושא.

האם התקציב מאוגוסט ואילך מובטח והאם לא יעמדו מועצות הפועלים ואלה שדואגים לתעסוקה של עובדים בפני שוקת שבורה כל חודשיים-שלושה? מה הביטחונות שהתקציב יהיה גם באוגוסט וגם בשנת 1996?

היו"ר ע' עלי:

תודה. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי השרה, אני נוהג להבדיל בין תשובות לבין פתרונות. אני מודה לך על כי בכל הקשור לשכר עידוד לעובדים בחקלאות בחוות "הזרע-מבחור" בקריית-גת מסרת לנו פתרון ולא רק תשובה. אלא שאי-אפשר להחזיק את העובדים במתח ולומר להם שיש פתרון רק עד סוף יולי. אחר כך אני משוכנע שתצליחי למצוא פתרון עוד לשלושה חודשים וכיוצא בזה. צריך לסכם עם האוצר על תוכנית רב-שנתית, או מינימום תוכנית שתימשך שנה אחת, ולא להחזיק את העובדים במתח נפשי מיותר.

אבל ביקשתי את רשות השאלה הנוספת כדי לחזור ולשאול בעניין קריית-גת. כיצד תסייעו לפרנסת העיר קריית-גת במאבק לצמצום האבטלה ולמניעת התרחבות ממדי העוני בעיר? אני שמח שהיית בין השרים אשר הצביעו השבוע בישיבת הממשלה להעניק מעמד של אזור פיתוח א' לקריית-גת לפי חוק לעידוד השקעות הון. עם זאת, אני יודע שאת מודאגת שהעיר המבוססת הזו, אשר 26.3% מתושביה הם עולים חדשים, צריכה לקבל סיוע מיוחד כדי להוריד שם את עקומת האבטלה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השרה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, אני אתחיל דווקא משאלתו של חבר הכנסת דוד מגן. לפני הנושא של תוכנית מוקדי אבטלה בקריית-גת. ביולי 1994 היו בקריית-גת 2,157 דורשי עבודה; שיעור האבטלה היה 11.9%. אנחנו ב-5 ביולי 1995. בזכות הפעולה – והיא קשה מאוד בקריית-גת, כי אין לאן לשלוח את העובדים – הצלחנו להוריד את מספר דורשי העבודה והאבטלה ב-1%.

בתוכנית הזאת משתתפים 670 דורשי עבודה. זו תוכנית ממושכת לחצי שנה, שנה. אתה היית עד – כיושב-ראש הוועדה לביקורת המדינה ראית באיזו התרגשות התייחסתי לדוח המבקרת בנושא של העבודות המיידיות והעבודות בארכיאולוגיה. ואותו דבר אני אומרת על החקלאות. ואני עונה כאן גם לחברת הכנסת ענת מאור. על-ידי ההליכות שלי לראש הממשלה אני דוחה מחודש לחודש, מחודש לחודש, את ההחלטות של האוצר, שנובעות מהאמירה שהאבטלה בארץ ירדה ולא צריך עוד לסבסד את העבודה בחקלאות. נכון להיום זה עדיין מתקיים.

מאחר שיש, לצערי, סימנים מסוימים בנתוני שירות התעסוקה על תחילת עלייה באבטלה, אני מקווה שאוכל לקבל סבסוד ממושך יותר לתוכנית הזאת. אבל לא אוכל להתחייב, כפי שלא יכולתי בוועדה לענייני ביקורת המדינה, לתוכנית לשנה תקציבית מלאה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה. אני מבקש לצרף את ברכתך על ההחלטה להעניק לקריית-גת אזור פיתוח א'. מניסיון אישי שלי כראש עיריית עפולה לשעבר, ב-1978 –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

זה עזר לך מאוד.

היו"ר ע' עלי:

– כאשר החליטה הממשלה להעניק אזור פיתוח א', זה נתן תנופת פיתוח תעשייתית גדולה מאוד. אני משוכנע שתחת הנהגתו של זאב בונים ובסיועו של ראש העיר הקודם, חבר הכנסת מגן, ודאי תזכה קריית-גת לאותה תנופה, וכולנו מאחלים לה הצלחה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, הוא כמוך היה פעם מנהל בית-ספר. גם אתה היית מנהל בית-ספר, והוא היה מנהל בית-ספר המקיף כשדוד מגן היה ראש עיריית קריית-גת. אני זוכרת סיורים שלי כיושבת-ראש ועדת החינוך של הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

נכון, לשנינו יש רקע דומה. זאב בונים הוא לא רק ראש עיר טוב, הוא גם מחנך דגול.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

נכון, אני מצטרפת לכל מלה שלך.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי השרה, בין הרביעייה של עובדיה עלי – – – – – ואת, את היוצאת מן הכלל. אנחנו במפלגה הנכונה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לא חושבת כך.

היו"ר ע' עלי:

שרת העבודה והרווחה תשיב על שאילתא מס' 4882, של חבר הכנסת חיים דיין, לפרוטוקול. אף שזו תשובה זהה לתשובה על שאילתא מס' 4883, של חבר הכנסת פני בדש, מבחינת התקנון, הואיל וחבר הכנסת חיים דיין לא נמצא כאן, התשובה תימסר לפרוטוקול.

עבודת ילדים עולים במחסן עירוני

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ב' בסיוון התשנ"ה (31 במאי 1995):

פורסם ב"ידיעות אחרונות", כי קבוצת ילדים עולים עובדת במחסן עירוני תמורת בגדים ומזון.

רצוני לשאול:

1. האם הנתונים הנ"ל נכונים?

2. מה ייעשה למיגור תופעה זו?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בעקבות הפרסום בעיתונות, ביקר במקום צוות של היחידה לאכיפת חוקי עבודה במשרד העבודה והרווחה, אשר קיבל גם את תגובתו של דובר העירייה.

מדובר במחסן בגדים המספק הלבשה, כלי אוכל ורהיטים לעולים חדשים ולנזקקים. במקום לא מועסק נוער, על אחת כמה וכמה לא בשעות אחר-הצהריים, כמצוין בפרסום בעיתונות, שכן המחסן נסגר בשעה 13:00.

לדברי עובדי המחסן, הנערים שנצפו יוצאים עם בגדים הינם נזקקים שנהנו משירותי המחסן, ונוסף עליהם גם עובדים פנסיונרים בהתנדבות.

עבודת ילדים עולים במחסן עירוני

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ב' בסיוון התשנ"ה (31 במאי 1995):

ב-21 במאי 1995 פורסם בעיתון "ידיעות אחרונות", שקבוצה של 15 ילדים עולים בני 10-12 מטבריה נאלצת לעבוד בניקיון ובסידור מחסן הבגדים העירוני בתמורה לבגדים ולאוכל שקונות להם המתנדבות שעובדות במקום מכספן.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כך?

2. כיצד ייתכן שיש ילדים רעבים בטבריה שנאלצים לעבוד על מנת לקבל מזון?

3. מה יעשה בעניין?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

3-1. בעקבות הפרסום בעיתונות, ביקר במקום צוות של היחידה לאכיפת חוקי עבודה במשרד העבודה והרווחה, אשר קיבל גם את תגובתו של דובר העירייה.

מדובר במחסן בגדים המספק הלבשה, כלי אוכל ורהיטים לעולים חדשים ולנזקקים. במקום לא מועסק נוער, על אחת כמה וכמה לא בשעות אחר-הצהריים, כמצוין בפרסום בעיתונות, שכן המחסן נסגר בשעה 13:00.

לדברי עובדי המחסן, הנערים שנצפו יוצאים עם בגדים הינם נזקקים שנהנו משירותי המחסן, ונוסף עליהם גם עובדים פנסיונרים בהתנדבות.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת פני בדש. בבקשה.

פני בדש (צומת):

גברתי השרה, כאחד שמכיר מקרוב את עבודתך – בכל בעיה שבה פניתי, הטיפול היה נקודתי, מהיר מאוד, מעמיק ויסודי, ואת מגיעה לבעיות הקטנות האלה. מדי פעם אני מעלה שאילתות בתחום הזה, כי אני יודע שהטיפול הוא יסודי וענייני.

קודם הזכיר חבר הכנסת מגן את הצבעתך בנושא אזור פיתוח א' לקריית-גת. אני חושב שזו היתה טעות, כי אולי יפתרו קצת את בעיית האבטלה בקריית-גת, אבל יפתחו בעיית אבטלה חדשה באופקים, בירוחם ובדימונה, כי היזמים יעצרו באמצע הדרך. אם יזם יתלבט בין 120 ק"מ מתל-אביב לבין 60 או 50 ק"מ מתל-אביב, הוא יעדיף 50 ק"מ מתל-אביב. זה כדרך אגב.

בנושא של צוות משרדך, אני יודע שיש הרבה מפקחים בשטח. האם הגדלתם את מספר המפקחים גם בנושא העסקת ילדים? אני רואה את הילדים האלה גם בשוק בבאר-שבע. האם הגדלתם גם את מספר המפקחים בנושא התנאים והעבודה הזרה, מבחוץ?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. גברתי השרה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

ראשית, הכפלנו את מספר העובדים ביחידה רק בחודש האחרון; היו 30, היום 60. אבל עוברים כל כך הרבה על החוק גם בתחום עבודת נוער, במיוחד בתחום של תשלום שכר מינימום לעובדים, שאני רוצה לקוות – והם עושים עבודה נהדרת – שהם יצליחו לעשות זאת.

אני רוצה להעיר לגבי קריית-גת: אני חושבת שההערה שלך לא צודקת. במקרה הכנתי חומר תשובה על השאלות של חברי הכנסת מאור ומגן. יש לי תמונת מצב של אופקים. שיעור האבטלה באופקים היום הוא 12.2%. קריית-גת, בזה שהיא קיבלה אזור פיתוח א', לתפיסתי לא תזיק לאופקים. מה שיעזור לאופקים ויעזור לקריית-גת זה שתהיינה שם הרבה השקעות של יזמים מכל הסוגים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת בדש, אני רוצה להרגיע אותך. לא רק שזה לא יפגע בערים הסמוכות, זה יסייע. כי ברגע שתעשייה מגיעה לקריית-גת ויש שם איזה עורף תעשייתי, זה יכול לסייע ליזמים להחליט להגיע לערים סמוכות. יזמים אוהבים להגיע למקום שבו כבר יש תעשייה באזור, לא למקום שאין בו כלום. לכן, ההחלטה של הממשלה היא נכונה, ואני בהחלט מברך אותה על כך.

טיפול לשכת הרווחה בנהרייה באם המבקשת חזקה על ילדיה

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שרת העבודה והרווחה ביום ט' בסיוון התשנ"ה (7 ביוני 1995):

טיפול של לשכת הרווחה בנהרייה גורם לאי-יכולתה של הגברת ת"ל (שמה המלא מופיע במקור) לקבל להחזקתה את ילדיה.

רצ"ב מכתבה של הגברת ליבוביץ.

רצוני לשאול:

מדוע אין לשכת הרווחה אוכפת את ביקורי הילדים אצל אמם ואינה דואגת להמצאת התסקיר הנדרש על-ידי בית-המשפט, ובכך מאלצת את האם לשאת בהוצאות הכנת תסקיר פרטי, ולא – יהא עליה ועל הורים במצבה לוותר על ילדיהם?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מדובר במקרה מורכב ורגיש ביותר, הנמצא בטיפול אינטנסיבי של מחלקת הרווחה.

לשאלותייך: בית-המשפט לא דרש תסקיר מפקיד סעד, וממילא אין לשכת הרווחה צריכה לדאוג להמצאתו. בדיון שהתקיים ב-17 במאי 1995 הפנה השופט את הילדים לחוות דעת פסיכולוגית.

לגבי ביקורי הילדים אצל אמם, הרי שבעידודה של עובדת הרווחה המטפלת במשפחה ביקרו הילדים, הנמצאים בחזקת אביהם, באופן סדיר בבית אמם. מאבקי כוח של ההורים ותביעות מצד שניהם לחזקה על הילדים גרמו להחלטת הילדים להפסיק לבקר בבית אמם.

השופט יקבל את החלטתו לגבי סדרי ראייה לאחר קבלת חוות הדעת הפסיכולוגית, ופקידת הסעד המעורבת בתיק תדאג ליישום ההחלטות שתתקבלנה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה. שאלה נוספת לחברת הכנסת, סגנית יושב-ראש הכנסת אסתר סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

גברתי השרה, אני רוצה להעיר את תשומת לבך לכך שלמעשה ההורים חיים בנפרד רק חודשים אחדים. זו היתה בעיה של שניהם במשך שנים רבות.

אני רוצה להעיר כאן, שהילדים הוצאו מחזקת ההורים לפני שנים. מדובר בבני זוג לא מספיק חזקים, שלא עמדו מול הלחצים של הסבא והסבתא, והמצב הוא כזה שהם היו בחזקת הסבים במשך שנים ללא צו של בית-משפט. זה מצב בלתי נסבל, ואני מאוד מבקשת ממך שתבדקי את הנקודה הזאת.

מעבר לזה, בית-המשפט כן דרש תסקיר. אני רוצה לומר לך שהאם, שמשתכרת כ-1,800 שקלים, נאלצה לקחת הלוואה לצורך תשלום עבור תסקיר פרטי. דרשו ממנה 4,000 שקל, והיום דורשים תסקיר נוסף. אין לה שום אפשרות לעמוד בהוצאה הזאת. לא יעלה על הדעת שהיא לא תוכל לראות את הילדים שלה רק מסיבה שהיא לא מסוגלת לממן את הוצאות התסקיר הנדרש. פעם אחת היא כבר שילמה 4,000 שקל.

זה מקרה קורע לב, ואני מאוד מאוד מבקשת מגברתי השרה שתבדוק את הדברים לעומק, כי נעשים פה ממש מעשים שלא ייעשו.

אני מאוד מאוד מודה לך.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. גברתי השרה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חברת הכנסת סלמוביץ, אני מבקשת שתיתני לי את כל החומר שיש בידך, ואני בהחלט אבקש בדיקה נוספת של כל הנושא.

אני רק רוצה לומר לך, שקיבלתי מכתב קורע לב מאב שלא ראה שש שנים את הילד שלו בגלל סכסוך, כנראה סכסוך דומה, בין שני בני הזוג. ביקשתי לראות אותו במשרדי, הוא היה אצלי בלשכה. אני אוהבת לראות מקרים בודדים, מזה אני לומדת על דרכי הטיפול. שינינו שם, לפי הנחייתי, את דרך הטיפול באותו מקרה.

אם תיתני לי את כל החומר, אני אקח על עצמי לטפל בבעיה ולהשיב לך בהקדם.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרת העבודה והרווחה על התשובות המפורטות והענייניות.

הצעה לסדר-היום המשבר במפעל "עוף הנגב" באופקים, במפעל "חרסה" בבאר-שבע ובמפעל "מתמור" באשדוד

היו"ר ע' עלי:

כעת יעלה ויבוא חבר הכנסת יוסף ונונו, שידבר על המשבר במפעל "עוף הנגב" באופקים, במפעל "חרסה" בבאר-שבע ובמפעל "מתמור" באשדוד – הצעה לסדר-היום מס' 7038. בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, גברתי השרה, אני רוצה להציג בפני המליאה את המצוקה הקשה של ציבור עובדים גדול בשלושה מפעלים, שבהם שורר היום סכסוך עבודה קשה. כולם נמצאים

בדרום, בנגב, באזורים המוגדרים כמוקדי אבטלה, מפעלים עם משברים קשים ואפילו עם אלימות קשה, מפעל "עוף הנגב" באופקים, מפעל "חרסה" בבאר-שבע ומפעל "מתמור" באשדוד.

אני רוצה לחזק את נציגי העובדים של מפעל "מתמור" אשר נמצאים כאן, שימים רבים הם יושבים במאהלים בפתח המפעל ובשבוע האחרון עברו חוויה קשה מאוד.

בכל המפעלים האלה אנחנו עדים לתופעה, לשיטה, לניסיון של המעסיקים – אלה מעסיקים גדולים, מעסיקים שמייצגים גופים גדולים, ב"חרסה" זה "כור", ב"עוף הנגב" עכשיו תיכנס "תנובה", ב"מתמור" זה ארגון המגדלים של הדרום והנגב השייך לתנועה הקיבוצית – אנחנו עדים פה לתופעה.

ענת מאור (מרצ):

"עוף הנגב" – זה מושבים.

יוסף ונונו (העבודה):

אני מתקן: של הקיבוצים והמושבים.

עמיר פרץ (העבודה):

"עוף הנגב" שייך עכשיו ל"תנובה".

ענת מאור (מרצ):

"עוף הנגב" – זה מושבים, והוא עובר ל"תנובה".

יוסף ונונו (העבודה):

אנו עדים כאן לניסיון לשנות ולשבור כללי משחק ביחסי עבודה, לניסיון לשבור ציבור עובדים, לשבור את הנציגות שלו, לבטל את הוועד, לא להכיר במועצת הפועלים, לא להכיר בהסתדרות. עושים את זה בצורה מאוד נוקשה תוך ניסיון להתחיל בחוזים אישיים, לקנות עובדי חברת כוח אדם, לבטל הסכמים קיבוציים.

מפעל "עוף הנגב" מעסיק היום 190 עובדים. לפני חמש שנים הוא נקלע לקשיים גדולים, להפסדים. מונה כונס נכסים מטעם בנק הפועלים, ובשנת 1993 הגיעו לסיכום על תוכנית הבראה שבמסגרתה

פוטרו 50 עובדים, ואלה שנשארו הופחת שכרם והם גם ויתרו על תנאים. מאז עלה המפעל על דרך המלך – יש רווחים והמפעל עומד על רגליו.

בחודשים האחרונים פורסם מכרז, והכונס מוכר את המפעל ל"תנובה", דרך הקבלן שלו, איצקוביץ. אנחנו כבר פגשנו בקבלן הזה יחד אתך, גברתי השרה, כשהיית יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה בקדנציה הקודמת. זו אותה שיטה, אותה דרך. "תנובה", דרך הקבלן איצקוביץ, קנתה איזה חלק, ואחר כך השתלטו על "מעוף" ופיטרו את העובדים של "מעוף".

היום אנחנו פוגשים אותו שוב ב"עוף הנגב". דרך אגב, הממונה על ההגבלים העסקיים פסל את המכירה ל"תנובה" בטענה שזה מונופול. כי "תנובה" השתלטה על "מעוף", על "עוף ירושלים" ועכשיו על "עוף הנגב" ועוד על מקומות אחרים. עכשיו זה מצוי בדיון משפטי בבית-המשפט העליון.

השבוע באה התמורה שנותנים לאותם עובדים שתרמו את תרומתם, ויתרו על שכר והסכימו לפיטורי עובדים, והמפעל סוף סוף עומד על רגליו. התמורה שהם קיבלו השבוע, כולם בלי יוצא מהכלל – מכתב פיטורין. אמרו להם: עכשיו תנהלו משא-ומתן עם "תנובה". אבל "תנובה" שלחה לכל אחד ואחד מהם מכתב. הנה מכתב שנשלח לכל אחד ואחד, זה חוזה אישי שכל אחד צריך לחתום עליו באופן אישי. לא מוכנים לדבר לא עם הוועד ולא עם מועצת הפועלים. זה חוזה אישי, על-פי התנאים החדשים.

לכן הוכרז סכסוך עבודה, והעובדים שובתים. כל זה כדי לשמור על אותו מקום עבודה שאין בו משכורות גבוהות מ-יודע-מה, אלה משכורות נמוכות, שבסך הכול מפרנסות את המשפחה הגדולה שלה מספר ילדים גדול.

לכן אני קורא מפה ל"תנובה" להפסיק את הדרך הזאת ולנהל משא-ומתן מסודר עם חברי הוועד ועם מועצת הפועלים כדי להגיע לסיכום. אני יודע שהעובדים מוכנים למשא-ומתן רציני ולסיכום מועיל.

אותו דבר גם לגבי מפעל "חרסה" בבאר שבע. גם שם היה הסכם, והסכם הבראה שבמסגרתו פרשו 60 עובדים – 30 לפנסיה ו-30 קיבלו פיצויי פיטורין. כאשר גמרו את תוכנית ההבראה ופוטרו עובדים, התחילה פתאום ההנהלה – הבעלים הם "כור" – להציק לוועד העובדים, לחברי ועד העובדים, וחבר ועד אחרי חבר ועד פוטרו ונאלצו לפרוש מעבודתם במפעל. היום אין במפעל הזה אף חבר ועד, מלבד אולי אחד. ההנהלה התנערה מכל מה שהיא התחייבה לו. פוטרו עוד 30 עובדים והתנערו מתנאי השכר שסיכמו עליהם. עכשיו מועצת הפועלים מאיימת להכריז סכסוך אם השבוע לא יסכמו אותם דברים שכבר היו מסוכמים עם מועצת הפועלים.

גם פה אנחנו רואים את ההתנכלות לוועד העובדים, כאשר בינתיים קלטו 40 עובדים דרך חברות כוח אדם.

ב"מתמור", אשר מעסיק 100 עובדים, בבעלות של ארגון המגדלים של הדרום והנגב – ללא משא-ומתן פיטרו באופן שרירותי שבעה עובדים, בהם שני חברי ועד; וזה מלבד 13 עובדים שהגיעו אתם להסכמי פרישה או פנסיה. יחד – 20 עובדים.

העובדים ביקשו דבר אחד: דברו אתנו ונהלו משא-ומתן אתנו. אנחנו מכירים בצרכים של המפעל וברצונו להמשיך להיות יציב. דברו אתנו. אבל בעלי המפעל אטמו את אוזניהם, הם הציבו בפתח המפעל כוחות משטרה וכוחות אבטחה וגם שכרו את שירותיו של עורך-הדין ברנזון. כל זה בהוצאה של חצי מיליון דולר. על זה מוכנים להוציא הוצאה גבוהה מאוד, אבל לנהל משא-ומתן עם העובדים על הפיטורין – זה בשום אופן לא.

החוצפה הגיעה לשיאה אחרי שביום שלישי שעבר חברת הכנסת ענת מאור ואנוכי הסכמנו לגשר ולהביא להידברות בין ועד העובדים לבין בעל המפעל; ואכן, ישבנו שם משעה 15:00 עד השעה 19:00, ואפילו הגענו לעקרונות מוסכמים שיכולים להביא לחיסול סכסוך העבודה. גם העובדים ראו את העקרונות האלה ברוח טובה. סיכמנו שלמחרת בבוקר, ב-06:30, הם יזדמנו לירושלים לישיבה נוספת ולסיכום הדברים על דעת כולם. אלא שבעלי המפעל ביטלו את הפגישה הזאת, חד-צדדית, ובמקום זה הביאו כוחות משטרה גדולים, 100-200 שוטרים – ועל זה ידברו בהצעה הבאה לסדר-היום – ופתאום נכנסו בעובדים ועצרו את כל חברי הוועד. התחילו לטפל במסומנים. מי הם המסומנים? חברי ועד העובדים. גם אשה בהיריון נחבלה ואחרים נפצעו. לקחו ועצרו אותם, חלק מהם ליומיים ואחד לחמישה ימים.

לכן אני קורא מפה גם לתנועה הקיבוצית, שתקיא מקרבה את התופעה הזאת. זו תנועה קיבוצית מפוארת, ואסור לה להרשות את התופעות האלה. אני מבקש להחזיר את העובדים ללא תנאים ולנהל משא-ומתן על הפרישה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שרת העבודה והרווחה, בבקשה. רבותי, היום אני אקפיד ביותר על לוח הזמנים, אחרת נשב כאן עד השעה 01:00.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת ד"ר יוסי ונונו, בנושא: סכסוכי עבודה.

היו"ר ע' עלי:

גברתי השרה, כאן כולם חברי כנסת, אין דוקטורים או פרופסורים, ואין רבנים. זה מכובד – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

ליושב-ראש הכנסת קוראים פרופסור.

היו"ר ע' עלי:

אבל לא כאן בכנסת. כאן אומרים: חבר הכנסת, כדי שתהיה פה שוויוניות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לומדת; מה שתאמר לי אני אעשה.

היו"ר ע' עלי:

אני מאוד מעריך את זה שחבר הכנסת ונונו הוא דוקטור, ואני מאחל לו הצלחה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

עשיתי זאת מתוך כבוד.

היו"ר ע' עלי:

אני משוכנע בכך, אבל יש כאן נוהל.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני ותיקה בבית, ומה שאומר היושב-ראש – שזה אתה – אני מקבלת.

חבר הכנסת ונונו מבקש מן הבית לדון בשלושה סכסוכי עבודה שונים המתרחשים כולם בנגב. במפעל "עוף הנגב" נסוב הסכסוך על דרישת ההנהלה החדשה, חברת "תנובה", מן העובדים לחתום על חוזים אישיים. מדובר בתופעה שלצערי הולכת ומתפשטת, ולפיה נדרשים יותר ויותר עובדים על-ידי מעסיקיהם לעבור להעסקה על-פי חוזה אישי.

צורת העסקה זו, להבדיל מהעסקה במסגרת הסכם קיבוצי, עלולה לסכן את זכויות העובדים ולהחליש את יכולתם להיאבק במאורגן על ענייניהם. עמדתי היא – אני אומרת זאת במיוחד לך, חבר הכנסת עמיר פרץ, כמי שעומד היום בראש האגף לאיגוד מקצועי של ההסתדרות – אם ניתן לזה להימשך כך, מדובר בהתפתחות שלילית ביותר בתחום יחסי העבודה במשק ובתחילת הקץ של עבודה מאורגנת.

רבותי חברי הכנסת, אני מבקשת להדגיש, כי האחריות הראשית לעיצוב מערכת יחסי העבודה במשק מוטלת על ההסתדרות – וטוב שזה כך – ועל ארגוני המעסיקים. במשא-ומתן הישיר המתנהל ביניהם נקבעים ההסדרים והנורמות שלפיהם מתנהלים חיי העבודה במפעלים.

כפי שצינתי, אני רואה בחומרה רבה את התפשטות המגמה של חוזים אישיים במפעלים. האחריות המרכזית למאבק בתופעה זו – ככל שנרצה להיות מעורבים – נופלת על ההסתדרות. תפקידי כשרת העבודה והרווחה הינו להציע את שירותי המשרד ליישוב הסכסוכים. ואכן, אנשי המחלקה ליחסי עבודה במשרד העבודה והרווחה הציעו את שירותיהם בנושא.

בשלב זה מתנהל משא-ומתן ישיר בין הצדדים בכל שלושת המפעלים שבהם קיים הסכסוך. כולי תקווה שאכן משא-ומתן זה יביא לפתרונו של הסכסוך במהרה.

אני מציעה, אדוני היושב-ראש, להעביר את ההצעה להמשך הדיון בנושא לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

ברשותך, שתי הערות אישיות. יושבים פה עובדים, אני חושבת שבחלקם הם עובדי "עוף הנגב". הייתי במפעל הזה עשרות פעמים. לא אשכח, אדוני היושב-ראש, את ביקורי הראשון, זה היה ערב גמר חקיקת חוק שכר מינימום; חבר הכנסת רן כהן זוכר זאת. היינו באופקים ובאנו למפעל "עוף הנגב". התקבלנו אצל המנהל, ואז זה עוד היה שייך לתנועת המושבים. משמשים כאלה לא ראיתי בחיי, פירות וקולה. אמרתי: עכשיו נקום ונסייר במפעל. הוא אמר: לא, את לא נכנסת. למה אני לא נכנסת? הוא אמר: כי את תשאלי את העובדים כמה הם משתכרים ותבקשי את התלושים, ואצלי לא משלמים שכר מינימום. זה מפעל שהעובדים בו עברו את כל מדורי הגיהנום, רבים מהם חברות וחברי מושבים והם עושים עבודה פיסית קשה מאין כמוה. אז היו חייבים לעשות 30% פרמיה – אומרים לי שהיום זה 20% – כדי להגיע לשכר מינימום.

יעקב שמאי (הליכוד):

20% לא לכל העובדים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

שלום, חבר הכנסת יעקב שמאי. אני רוצה לעזור לידידי היושב-ראש עובדיה עלי, אני יודעת את יחסו לעניין, אבל יש לו סדר-יום ארוך. אני אומרת לך, שמה שמתחולל במפעלים האלה, בייחוד ב"עוף הנגב", זועק לשמים.

הערה שנייה שאומר אותה, אף-על-פי שאומרים עלי לפעמים – – – סליחה, חבר הכנסת ויינשטיין, תן לי לגמור.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

את הזעקה אנחנו צריכים לזעוק – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

תזעק, תזעק. עד כמה שאני מכירה אותך, אתה לא בדיוק בצד של העובדים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מה אתה צועק, מה קרה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

את אמרת לי שעצמאים גנבים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מה אני אמרתי?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ויינשטיין, נא לשבת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

את צבועה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שיא הצביעות.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שיא הצביעות.

היו"ר ע' עלי:

תיכף אקרא אותך לסדר פעם שלישית.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אם אני צבועה, אני כבר לא רוצה להגיד מה התארים האחרים שמגיעים לך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה את אומרת.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ויינשטיין, קראתי אותך לסדר פעם שנייה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני רוצה להעיר הערה אחרונה, ובזה אסיים.

אדוני היושב-ראש, אומנם אנחנו חיים בעולם חופשי, והעורך-דין שמגן על העובדים – מגן, וזכותו להגן.

ענת מאור (מרצ):

על ההנהלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מדברת על ההנהלה. חבר הכנסת ונונו דיבר וקרא בשמו של עורך-הדין. צר לי, אבל יש לי אסוציאציות ואני מבקשת את סליחתו מראש; מותר לו לעשות מה שהוא עושה ולהגן על מי שהוא חושב שצודק להגן. אביו, זיכרונו לברכה, אם אינני טועה, היה היועץ המשפטי הראשון של משרד העבודה, וחוקי העבודה שאנחנו כל כך גאים בהם – שוב אני אומרת שזכותו לעשות מה שהוא מוצא לנכון – הוא עיצב אותם ובדרכם אנחנו הולכים.

אדוני היושב-ראש, אני חוזרת ומציעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה. חבר הכנסת מנע מבקש להסיר. דקה אחת.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, השבוע ביקרתי במפעל "מתמור", אתמול נפגשתי עם עובדי "עוף הנגב", ואני מכיר הרבה שנים את הבעיות של מפעל "חרסה". אני חושב שפיטורים שרירותיים של עובדים בישראל אין להם כאן מקום. אנחנו, הכנסת כולה, נעמוד לצדם ומאחורי גבם של העובדים.

אם נראה עובד במפעל "מתמור", כמו אריה בוארון, שנפגע ממכות, נזדעזע. אני מעריך מאוד – רצוי שהציבור ידע זאת – את העבודה המסורה של מזכיר מועצת פועלי אשקלון מר חיים ברדא, את חברי המזכירות, את חברי ועדי העובדים בכל המפעלים האלה.

אנחנו, חברי הכנסת, מאוחדים כאן; אנחנו יכולים להיות חלוקים בהרבה תחומים, אבל בנושא של דאגה לעובדים כולנו מאוחדים. לא ניתן שיפגעו בעובדים, לא ניתן שיפגעו בוועדי עובדים; תמיד נהיה מאחוריהם, נסייע להם ולא ניתן שיפגעו בשערה משערות ראשם. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת עמיר פרץ, כיושב-ראש האיגוד המקצועי אתן לך לדבר לפני משורת הדין. דקה אחת, לא יותר. בכל זאת יש כללי צדק טבעיים, הוא יושב-ראש איגוד מקצועי, יושבים כאן ועדי עובדים, יושב כאן ידידי הטוב יושב-ראש מועצת הפועלים חיים ברדא, ואני מברך אותם.

משה גפני (יהדות התורה):

גם אני ביקשתי.

היו"ר ע' עלי:

כשתהיה יושב-ראש איגוד מקצועי – אני מבטיח לתת לך רשות.

משה גפני (יהדות התורה):

אני גם איש הנגב.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך. חברי הכנסת, גברתי השרה, אני רוצה לומר, שאנחנו נקלעים לתקופה שבה מעסיקים מנסים לבחור לעצמם דרך קלה – למצוא מולם במפגש אישי עובדים חלשים, שהם יוכלו לקפח את זכויותיהם ולנצל את עבודתם. אני רוצה שיהיה ברור: המשק הישראלי עומד באיזונים מאוד מאוד עדינים. מי שינסה לפגוע במעמדו של האיגוד המקצועי בישראל, יפגע במשק כולו. אני מודיע כאן: מי שינהג בחוסר אחריות, ימצא אותנו עם כל הכלים וכל הכוח.

רון נחמן (הליכוד):

עם טנקים.

עמיר פרץ (העבודה):

כפי שהעובדים יודעים בשטח, אנחנו אומרים את זה מול עם ישראל – לא נחסוך פרוטה; נחסוך בכול, בכל הנושאים, אבל לא נחסוך פרוטה כשנצטרך להעמיד את כל המערכות לרשותם של העובדים במאבק. אני קורא להנהלות של שני המפעלים ואומר להם, שבזה נגמר העניין. שבו למשא-ומתן, תפתרו את העניינים בדרך של משא-ומתן עם העובדים. אם לא, העניין יעלה לכם ביוקר רב.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השרה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, אני לא שמעתי בדיוק את מה שקרא בקריאת ביניים חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ולכן אמרתי מה שאמרתי לגבי יחסו אל עובדים. אני לוקחת את דברי בחזרה ומבקשת למחוק אותם מהפרוטוקול.

היו"ר ע' עלי:

לא יכולים למחוק מהפרוטוקול, אבל הדברים שלך נרשמים כעת בפרוטוקול.

רבותי, אנחנו עוברים כעת להצבעה. חבר הכנסת ונונו, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת העבודה והרווחה?

יוסף ונונו (העבודה):

כן.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת ונונו לוועדת העבודה והרווחה – יצביע; מי שנגד – נגד. ובינתיים יעלה ויבוא שר המשטרה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

פה-אחד הוחלט להעביר את ההצעה לוועדת העבודה והרווחה.

כעת מתבקש שר המשטרה להשיב על שאילתות.

דוד מנע (הליכוד):

צריך להביע משאלה, שיושב-ראש הוועדה יכנס אותה בשבוע הבא כדי לדון בנושא.

היו"ר ע' עלי:

אין משאלות.

משה גפני (יהדות התורה):

יש ביום שלישי – – –

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי, שר המשטרה מתבקש להשיב על שאלות. שר המשטרה ישיב על שאלתא מס' 4844 – לפרוטוקול.

מעורבות פועלים זרים בעבירות פליליות

חבר הכנסת א' גולדשמידט שאל את שר המשטרה ביום כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995):

לאחרונה עולה מספר הפועלים הזרים בארץ, ובמקביל לזה מתעוררות בעיות לגבי חקירת פועלים המעורבים באירועים פליליים.

רצוני לשאול:

1. האם המשטרה נערכת לטיפול המיוחד באוכלוסיית הפועלים הזרים בישראל?
2. האם גייסה המשטרה מתורגמנים לצורך חקירת פועלים זרים החשודים בביצוע עבירות?
3. כיצד מטפל משרדך באופן כללי בבעיה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בהערכת המצב של משטרת ישראל נמצא, כי אין מקום להיערכות מיוחדת לצורך הטיפול באוכלוסיית הפועלים הזרים בארץ וחקירתם.

משטרת ישראל מטפלת בכל תופעת פשיעה בהתאם לסדרי העדיפויות.

נושא הפועלים הזרים מטופל מהיבטים שונים – חוקיות שהייתם, חוקיות העסקתם, מגוריהם ועבירות פליליות המבוצעות על-ידם.

היו"ר ע' עלי:

השר ישיב על שאלתא מס' 4846, של חבר הכנסת רון נחמן.

שר המשטרה מ' שחל:

איפה הוא?

היו"ר ע' עלי:

הוא ישנו.

רון נחמן (הליכוד):

אני פה, אדוני השר, אתך לאורך כל הדרך.

תלונות נגד שוטרים

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר המשטרה ביום כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995):

ליחידה לחקירות שוטרים מופנות תלונות רבות.

רצוני לשאול:

1. כמה תלונות הגיעו ליחידה בשנתיים האחרונות, באילו נושאים, ומה העלתה הבדיקה לגבי כל מקרה?

2. כמה שוטרים הושעו בעקבות בדיקות כאלו, ואיזה פיצוי קיבלו האזרחים שנעשה להם עוול?

3. מה הצעדים שננקטו כלפי מתלונני-שווא?

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להשיב על שאילתא מס' 4846, של חבר הכנסת רון נחמן:

1. את השאלה יש להפנות למשרד המשפטים.

2. בעקבות תלונות שהוגשו למחלקה לחקירות שוטרים, על רקע מעורבות של שוטרים בעבירות שיש עמן קלון או הפרה חמורה של חובותיהם כשוטרים, בשנת 1993 – פוטרו 39 שוטרים והושעו עשרה אנשי משטרה; בשנת 1994 – פוטרו 22 אנשי משטרה והושעו עשרה; בשנת 1995 – עד כה פוטרו עשרה אנשי משטרה והושעו שבעה.

על רקע מעורבות בעבירות אלימות תוך ביצוע תפקיד, בשנת 1993 – פוטרו 18 אנשי משטרה; בשנת 1994 – פוטרו שניים והושעה אדם אחד; בשנת 1995 – פוטר איש משטרה אחד והושעו שלושה.

משטרת ישראל מפצה את האזרחים שנפגעו על-פי נזקם, במקרים שבהם הוכח כי המשטרה פעלה שלא כדין במהלך ביצוע תפקידה.

3. את השאלה יש להפנות למשרד המשפטים.

היו"ר ע' עלי:

תודה. יש לך שאלה נוספת, דקה אחת.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, בתשובה על שתיים מתוך שלוש השאלות שלי הפנית אותי למשרד המשפטים. אני מניח שמן הראוי ומן ההגינות ששר המשפטים יענה לי על השאלות האלה, משום שמשלוש שאלות קיבלתי תשובה על שאלה אחת והפנית אותי לשר המשפטים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת רון נחמן. אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת נחמן, זה עניין של הגינות. תפנה את השאלה לשר המשפטים, הוא ישיב לך. תוכל לשאול שאילתא נוספת. הוא לא ישיב לך בצורה כזאת.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נשאלת השאלה אם מבחינת התקנון, כאשר מכסת – – –

היו"ר ע' עלי:

מבחינת התקנון, אם אתה לא יודע לאיזה שר להפנות שאלה, אתה מפנה את השאילתא שלך לראש הממשלה והוא מחליט.

רון נחמן (הליכוד):

אבל במסגרת המכסה שלי של השאילתות לא נחשב דבר כזה.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, זה נחשב, כי כאן שאלת שלוש שאילתות שנוגעות לשני שרים. חלק מהשאילתא שלך מופנה לשר המשטרה, חלק מופנה לשר המשפטים, ואתה מבקש ממנו להשיב במקום שר המשפטים. תחלק את השאילתא לשניים. את החלק שנוגע לשר המשפטים תפנה בבקשה לשר המשפטים. אני משוכנע שהוא ישיב לך כהלכה. תודה רבה.

רון נחמן (הליכוד):

את השאילתא הנוספת. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, אדוני. חסכתי לשר המשטרה את התשובות.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אחד מתפקידי המשטרה זה גם הכוונה, ולכן עשיתי את חובתי בזה שכיוונתי את חבר הכנסת רון נחמן לכתובת הנכונה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

רון נחמן (הליכוד):

כיוונת אותי לקו התפר.

היו"ר ע' עלי:

שר המשטרה ישיב על שאילתא מס' 4877, של חבר הכנסת גפני.

מדיניות המשטרה בנוגע לעצמות אדם המתגלות בחפירות

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר המשטרה ביום ב' בסיוון התשנ"ה (31 במאי 1995):

בחוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה נאמר: "מרגע שגילו במהלך חפירה קיומן של עצמות אדם, כלשון שאלת השר, יש למוסרן לאנשי המשרד לענייני דתות. קביעה אם מדובר בעצמות אדם יכולה להיעשות בדרך כלל על אתר", וכן נאמר בדבריו בכנסת.

רצוני לשאול:

1. אילו פעולות נוקט משרדך לשמירת הוראות אלו?

2. האם המשטרה חוקרת הימצאות עצמות אדם בידי גורמים מסוימים, כמצורף?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת גפני.

1. בחוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה מס' 198-4, מיום 22 ביולי 1994, בסעיף 13 נקבע כי – "מן הראוי שמשטרת ישראל תימנע מחקירת תלונה על חפירות כאלו (חפירות ארכיאולוגיות המתנהלות על-פי היתר כדון), תימנע מלהתערב בחפירות כאלו ותימנע מלהחרים עצמות המתגלות תוך כדי חפירה".

משטרת ישראל הונחתה לפעול בהתאם.

2. התשובה שלילית.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת, חבר הכנסת גפני? אם אין לך, אתה לא חייב. זאת לא חובה לשאול.

משה גפני (יהדות התורה):

יש לי תוספת, אני שואל. אדוני היושב-ראש, כבוד השר, בשאלתי התכוונתי לעבירות שנעשות על החוק בעניין הזה שלוקחים עצמות אדם – על-פי חוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה – ושודדים אותן, שמים אותן במחסנים של רשות העתיקות. אני מדבר על המקרים האלה, שהם בגדר עבירה על החוק. ברשותי כאן חומר שבו יש כל המקומות – זה נמצא בידי המשטרה – שבהם יש עצמות אדם, תלונות אין-ספור למשטרה; זו עבירה על החוק על-פי חוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה. אדוני השר, אתה ענית לי בתשובה על שאילתא, שאפשר לקבוע אם מדובר בעצמות אדם על אתר, במקום עצמו. ואני שאלתי אותך: האם המשטרה – לא במה שענית לי לגבי חוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה – נוקטת איזה צעדים בתלונות האלה שהוגשו אליה על-ידי גורם במשרד הדתות? מה עם זה?

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה. השר, בבקשה, אם יש לך משהו להוסיף.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, חוות הדעת של היועץ המשפטי הוזמנה על-ידי, ואכן היא אישרה את מה שאני חשבתי מבחינה משפטית, שעצמות אדם אינן בבחינת עתיקה וצריך להביא אותן מייד לקבורה על-ידי משרד הדתות.

לחבר הכנסת גפני, כאזרח טוב, אם יש לך רשימה של תלונות, תעביר אותן אלי במפורט – מועדים ותאריכים. אני אבדוק אישית מה גורלן.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר. שר המשטרה ישיב על שאילתא מס' 4975, של חברת הכנסת סלמוביץ.

טיפול בתלונות על שוחד

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר המשטרה ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

נודע לי כי תלונה שהגיש מר חפ"ח (שמו המלא מופיע במקור) לפני כשנה וחצי במשטרת משגב נגד מכללת סח'נין, שלפיה העבירה המכללה כ-100 נבחנים את מבחן הנהיגה העיוני תמורת שוחד, טרם טופלה.

רצוני לשאול:

1. היכן עומד הטיפול בתלונה הנ"ל?

2. מדוע אין המשטרה מיידעת את המתלונן על הטיפול בתלונתו?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

1-2. האיש ואדם נוסף התלוננו נגד בעל המכללה בסח'נין, שהעביר אנשים במבחני הנהיגה העיוניים בתמורה להצבעה עבורו בבחירות למועצה המקומית. תחנת המשטרה משגב פתחה תיק חקירה ב.ת.ע. 459/93, ובמהלכה התברר כי המתלונן שילם כסף לאדם אחר כדי שיעיד נגד בעל המכללה.

נגד המתלונן נפתח תיק חקירה מס' פ.א. 374/95 בגין הדחה בחקירה ומסירת הודעה כוזבת.

שני התיקים נסגרו על-ידי פרקליטות מחוז חיפה מחוסר ראיות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. יש לך שאלה נוספת, חברת הכנסת סלמוביץ. בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני השר, הועברה אלי רשימה חלקית של חלק מאותם אנשים שבגינם עלה החשד ששילמו שוחד בעניין הזה. אני לא מבינה מדוע התיק הזה, שעליו אני מדברת, על תשלום שוחד, נסגר.

שר המשטרה מ' שחל:

חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, אנחנו לא מתערבים בקביעה של פרקליטות המדינה. המשטרה חקרה, העבירה את החומר. פרקליטות המדינה לא ראתה מקום להגיש את התביעה. אנחנו לא מתערבים בשיקולים של הפרקליטות.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אבל אף אחד לא חזר בו מהעדויות, כפי שאתה טוען.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא אמרתי שחזרו מהעדויות. אמרתי שהמשטרה גילתה כי המתלונן שילם כסף למישהו שיעיד עדות שווא נגד האיש.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

יש לי הוכחות אחרות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת סלמוביץ. תודה רבה לשר המשטרה.

הצעה לסדר-היום חשיפת המסמך על-ידי חבר הכנסת נתניהו בכנסת והשלכותיה

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. חשיפת המסמך על-ידי חבר הכנסת נתניהו בכנסת והשלכותיה – הצעה לסדר-היום מס' 7150, מאת חבר הכנסת רן כהן. אני מבין ששר המשטרה יבקש להשיב על כל ההצעות יחד. נכון?

שר המשטרה מ' שחל:

כן.

היו"ר ע' עלי:

אחריו – חבר הכנסת משה קצב. השר ישיב על שתי ההצעות לסדר-היום יחד. חבר הכנסת רענן כהן כנראה ביטל את ההצעה לסדר-היום שלו.

עשר דקות, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברות וחברי הכנסת, חבר הכנסת ביבי נתניהו, יושב-ראש האופוזיציה, חשף כאן לפני שבוע מסמך סודי ביותר של צה"ל, ובכך עשה מעשה פשע. בתאווה השוקקת לתקשורת בכל מחיר חצה מר נתניהו את החוק, חצה את החוקים והכללים בצה"ל, חצה את התרבות הפרלמנטרית, חצה כללי מוסר והגינות אלמנטריים, והוא ראוי להוקעה ולאי-אמון נמרצים של הכנסת.

חטאיו של נתניהו רבים וקשים, ואמנה רק אחדים מהם. החטא הראשון – חבר הכנסת נתניהו נתן לגיטימציה להדלפת סודות מצה"ל. בניגוד לחוק הצבאי, בקבלו את המסמך ובהשתמשו בו הוא עודד ומעודד קצינים וחילים להדליף מסמכים, ועוד סודיים ביותר, מצה"ל, ועוד מטעמים של השגת מטרות פוליטיות. אם זה מה שעושה מנהיג הליכוד, מה נאמר לחייל ולקצין צעיר כאשר יחליט להדליף מסמכים סודיים?

החטא השני, אדוני היושב-ראש, הוא הפקרת המדליפים. רק שאב מר נתניהו מסמך סודי וכבר רץ לספר לחבר'ה. הוא הרי מסתתר מאחורי החסינות, אבל המדליף, מה יהיה אתו? הוא, יושב-ראש הליכוד, יסגיר מדליפים מצה"ל שהדליפו לו, או שהוא יחפה עליהם, יחפה על מדליפים? הוא הרי צריך היה להיחשף ולתת את הדין, המדליף הזה, אבל מי מחפה עליו? חבר כנסת, יושב-ראש תנועת הליכוד, שמתאווה להיות ראש ממשלה, מחפה על מדליף מצה"ל ושומר ומסתיר אותו.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת רן כהן – – –

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש.

רן כהן (מרצ):

הלוא אם היתה בלבו של מר נתניהו – סליחה, של המדליף – כוונה להתריע, לעורר, לא היתה כל בעיה שמר נתניהו, שקיבל את המסמך, ילך לראש הממשלה ויאמר לו: יש כאן דבר מסוכן. ילך לרמטכ"ל ויאמר לו: יש כאן דבר שמסכן את הביטחון. יפעל וילך, כמו אזרח רגיל במדינה, למשטרה, ואם לא נאה לו – למפכ"ל המשטרה, ואם עוד יותר לא נאה לו – לשר המשטרה, ויאמר לו: הנה המסמך שהודלף מצה"ל, אני מבקש ממך, תראה מה כתוב בו והוא חמור ביותר.

אבל, אגלה לכם סוד: מר נתניהו אפילו לא גילה את המסמך הזה לחבריו בליכוד, גם אלה מהם שמוסמכים בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת לעיין במסמכים סודיים. אפילו אתם הוא לא התייעץ, משום שהוא רצה לרוץ לתקשורת.

לימור לבנת (הליכוד):

מה כל כך סודי? הוויתורים שלכם – – –

רן כהן (מרצ):

הוא החליט גם לכסות על המדליף וגם הוא עצמו, מר נתניהו, להציל את עורו, כי הוא הרי מסתתר מאחורי חסינות.

דוד מנע (הליכוד):

מה הוא עשה שהוא צריך להסתתר מאחורי חסינות?

רן כהן (מרצ):

והחטא השלישי, אדוני היושב-ראש – מה עשה חבר הכנסת נתניהו חוץ מלרוץ לספר לחבר'ה? הוא חשף את המסמך בפני אסד ובפני שיהאבי. הרי הוא לא ידע, מר נתניהו, אם בכלל עושים שימוש במסמך הזה.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — — הדלפת מסמכים אצלך במפלגה.

רן כהן (מרצ):

מייד אגלה לך, חבר הכנסת שמאי, על הדלפת מסמכים אצלנו במפלגה. מייד תשמע על הדלפת מסמכים. זה נוגע מאוד לחברים שלך בליכוד. אבל, הוא הרי לא ידע שהמסמך הזה יועבר, לא יועבר, כולו, מקצתו, באיזה שלבים של הדיון, באיזה שלבים של המשא-ומתן. אבל לא, הוא כבר מסר אותו. זאת אומרת, הוא ידע, על-פי הכרתו, שהמסמך הזה גורם נזק ביטחוני לישראל, אבל האדם הראשון שאליו הוא דאג להעביר את זה, חשוף, גלוי — — —

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת רן כהן. אני מבקש לא להפריע.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת לימור לבנת, את דעתך הבעת. אחר כך יעלה חבר הכנסת קצב, יושב-ראש סיעת הליכוד, אני סומך עליו שהוא יציג את עמדת הליכוד כהלכה.

רן כהן (מרצ):

עד כמה שאני יודע, אדוני היושב-ראש, מר נתניהו, אף ששהה 11 שנים בארצות-הברית, עברית הוא יודע, ואם הוא יודע עברית והוא רואה שכתוב על המסמך "סודי ביותר", הוא היה צריך לשאול את עצמו מדוע החליט צה"ל להגדיר את המסמך הזה "סודי ביותר". ואם צה"ל היה רוצה שהמסמך הזה יעבור לאסד ולשיהאבי, למה כתב "סודי ביותר" בראש העמוד?

אבל לא. ביבי נתניהו יודע עברית, יודע שזה "סודי ביותר", ויודע להעביר את זה מכאן לאסד, לא במתואם עם אף אחד שרוצה לעשות שימוש במסמך.

אני אומר לך, קראתי את המסמך הזה לאחר שפורסם, בזכותו של נתניהו. באמת, אני מוכרח לומר, מסמך מאוד מעניין. לא אקרא את כולו כי הוא ארוך מאוד ואין לי זמן, אבל בסעיף 6 כתוב: "במסמך המוסכם לגבי יעדי ועקרונות סידורי הביטחון, הסכמנו כי העדיפות הראשונה במעלה היא להפחית,

אם לא לבטל כמעט לחלוטין, את סיכון התקפת פתע". אסון גדול, צה"ל רוצה להפחית את סיכון התקפת הפתע.

ועוד כתוב: "סידורי הביטחון צריכים להבטיח כי לא יהיה שום יתרון לצד שיפתח במלחמה". מה ביבי נתניהו רוצה שלא נדאג, שלא יהיו סידורים שימנעו יתרון לצד שיפתח במלחמה?

אביא עוד דוגמה אחת, כי ממש אין לי זמן וחבל על הזמן. בסעיף 9 כתוב: "בהקשר זה חשוב להזכיר את מרכזיותו של הר החרמון, בשל הטופוגרפיה המיוחדת של רמת-הגולן הוא מקנה יכולת התרעה מוקדמת מיוחדת במינה, שאין לה תחליף". כך אומר המסמך. מסמך ביטחוני ממדרגה ראשונה שאמור גם בתנאי שלום להבטיח שיהיה ביטחון.

לי אין בעיה עם המסמך. אבל אם לביבי נתניהו יש בעיה עם המסמך והוא רואה בו סכנה ביטחונית, מה הוא הלך למסור אותו לאסד? למה הוא העביר אותו לשיהאבי? מה ההפקרות הזאת?

הדוגמה הרביעית, אדוני היושב-ראש, פשוט אני אטען אותה. לפני מלחמת לבנון, אני עבדך הנאמן הייתי בסוד כל התוכניות של מלחמת לבנון. במסמכים, במפות, בהוראות, בסדר-הכוחות, ידעתי שזו מלחמה מסוכנת. אז מה, הלכתי להעביר את זה לידי האויב? לעיתונים?

דוד מנע (הליכוד):

זה לא אותו דבר. היית אז קצין בצה"ל.

משה קצב (הליכוד):

רן כהן (מרצ):

אה, זה לא אותו דבר. בליכוד רוצים לקבוע כללים. אני יודע מה הכלל שאתם רוצים לקבוע, שמסמכים לטובת מלחמה אסור להדליף – –

דוד מנע (הליכוד):

יש הבדל.

רן כהן (מרצ):

— אבל מסמכים שאמורים לעודד שלום חייבים להדליף כדי לסכל את השלום — זה מה שהליכוד רוצה.

אני אגיד לך גם יותר מזה. כאשר קיבלתי יחד עם חברי האחרים פקודה להיכנס לביירות המערבית, גם אז היו בידי כל המסמכים וכל התוכניות וכל המפות. אז מה, חשבתי שזה מסוכן ושייהרגו מאות חיילי צה"ל ואלפים מהצד השני בביירות המערבית. מה, רצנו לפרסם את זה בעיתונים, או שלחצנו על הרמטכ"ל ולחצנו על המטכ"ל ודרכו על שר הביטחון ודרכו על הממשלה בסודי סודות?

משה קצב (הליכוד):

אתה יותר אינטליגנט משאתה חושב.

רן כהן (מרצ):

אבל את זה מר ביבי נתניהו לא ידע לעשות כדי לנסות לחסוך, אפילו על-פי הכרתו, סכנה ביטחונית ממדינת ישראל.

הדבר האחרון, אדוני היושב-ראש, אני מוכרח לומר את זה משום שלפני כמה שבועות שמעתי ותצילנה אוזני, את מר ביבי נתניהו ברדיו. הוא אמר בתוכנית, נדמה לי של דליה יאירי: יתכן שאסד מסרב להגיע להסדר עם הממשלה הזאת כי הוא מחכה שאני, ביבי נתניהו, אגיע לשלטון, והוא יודע שאולי אתי הוא יוכל להסתדר. אז אחת מן השתיים. מר נתניהו, אם אתה הולך באמת להגיע להסדר עם אסד ואסד לא מבסוט, לא שמח ולא שבע רצון אפילו ממה שהממשלה הווטרנית הזאת עושה, אולי תאמר לנו על מה אתה הולך לוותר? אולי תגלה? או שתגלה שאתה אטום, יום-יום ולילה-לילה לחיילים בלבנון ולמשפחות שלהם כי התקווה שלהם היא להגיע לפתרון של שלום שישים קץ גם למלחמה הזאת, ועל כך תמצאו בסעיף 19 למסמך הזה את מה שצה"ל רוצה לעשות כדי לגמור ולסיים את המלחמה בלבנון.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני סבור שמנהיג הליכוד, חבר הכנסת נתניהו, ראוי להוקעה ולאי-אמון של הכנסת. תודה רבה.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

תודה, חבר הכנסת רן כהן.

הצעה לסדר-היום

מסמך הגולן – ויתורי ממשלת ישראל

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת קצב, בבקשה. הצעה לסדר-היום מס' 7161.

אם הציבור יחשוב – – –

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אבקש ממך לשמור על אובייקטיביות.

היו"ר ע' עלי:

אני אובייקטיבי לחלוטין.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת רן כהן הרבה יותר אינטליגנטי ממה שהוא מרשה לעצמו להעיד על עצמו.

רן כהן (מרצ):

אני מודה לך.

משה קצב (הליכוד):

הוויכוח הוא על גישות מדיניות, הוויכוח הוא פוליטי, אין פה שום ויכוח על גילוי סודות צבאיים, חבר הכנסת רן כהן, ואסור לממשלה להשתמש בצה"ל כדי לתת חיסיון למהלכים מדיניים פוליטיים מובהקים. זה ביזיון לממשלה ולכל מי שמנסה להגן על עמדת הממשלה בסוגיה הזאת. דבר כזה עוד לא היה מעולם, אדוני היושב-ראש; מעולם לא היה דבר כזה שמנסים להטיל חותמת של "סודי ביותר" על מהלכים פוליטיים מדיניים.

האם אתם יכולים לתאר לעצמכם דבר כזה, שממשלה עוד לא קבעה על-פי הצהרותיה את קו הנסיגה, את קו הגבול, והיא שולחת את הרמטכ"ל כדי לנהל משא-ומתן על הסדרי ביטחון? התהליכים הם הפוכים, אדוני היושב-ראש. ההיגיון אומר שקודם קובעים את קווי הגבול, קובעים את קו הנסיגה, ואז מטילים על המטה הכללי ועל צה"ל לקבוע את סידורי הביטחון בכפוף לקו הנסיגה. והרי לא כך נוהגת הממשלה. היא שלחה את ראש המטה הכללי יחד עם קצינים בכירים בצה"ל לשיחות עם סוריה, כאשר היא אומרת: עוד לא קבענו את קו הנסיגה.

ובכלל, אדוני היושב-ראש, היעלה על הדעת שעם ישראל לא יכול לדעת בצורה ברורה מה היא מדיניות הממשלה בעניין רמת-הגולן? לסורים מותר לדעת? לאמריקנים מותר לדעת? לחברי הכנסת לא? לוועדת השרים לענייני ביטחון לא? לוועדת החוץ והביטחון לא? לאופוזיציה לא? לציבור הישראלי – לא. מדובר בקיומה של מדינת ישראל. אין לציבור שום זכות לדעת איך הממשלה מתכוונת להוליך את המהלך המדיני בעניין רמת-הגולן? זו הנורמה? זה הסטנדרד? זו האחריות הלאומית?

ובכלל, חבר הכנסת רן כהן, אילו פרסם עיתונאי – והעיתונאים מפרסמים לעתים די קרובות נתונים מדויקים סודיים בעניינים מדיניים – האם איש מכם היה דורש להטיל על אלוף בצה"ל לחקור איך הגיעו המסמכים לידיעת העיתונאים?

אדוני שר המשטרה, אתם מעלימים מידע חיוני מהציבור, מהכנסת, מהאופוזיציה; אתם דורשים חיסיון לא בעניין צבאי-ביטחוני אלא בעניין פוליטי, כיוון שאתם חוששים מתגובת דעת הקהל, אתם חוששים מתגובת הציבור בישראל. זו הסיבה האמיתית. אתם מנסים להתכסות; לעשות שימוש פסול בצה"ל. לא ייתכן שהממשלה תעלים מידעת הציבור מה היא מעוללת לו בתחום המדיני.

אגיד יותר מכך, אדוני שר המשטרה: גם בעניינים ביטחוניים מסוימים חובה על הציבור לדעת איך הממשלה מתכוונת לנהוג, קל וחומר בעניין מדיני מובהק, כמו השאלה – כן או לא ירידה מרמת-הגולן.

ובכלל, חבר הכנסת רן כהן, אם אין במסמך שום חידוש, על מה אתה מתרעם? ואם יש במסמך ויתורים מהותיים וכניעה לתכתיב הסורי ונסיגה מלאה מרמת-הגולן, מדוע להסתיר את זה מעיני הציבור? מדוע זה ראוי להיות סודי ביותר? מדוע המטה הכללי צריך להטביע חותמת של "סודי ביותר"?

אתם מעלתם ברצון הציבור, מעלתם באמון הבוחרים, הולכתם שולל את הכנסת, אתם מרמים את העם, וחובתנו לחשוף את כל המעללים שלכם. זו האחריות שלנו, זו חובתנו הלאומית – לחשוף את כל המחדלים, את כל מעשי התרמית והולכת השולל בעניינים קיומיים ממדרגה ראשונה. וזו לא פעם ראשונה שאתם מטעים את העם, לצערנו הרב. בקדנציה הזאת ידענו זאת כבר פעמים אחדות. איך אמרתם? לא נכיר לעולם באש"ף. במחשכים הכרתם באש"ף, בלי שנתתם אפשרות לציבור להביע את עמדתו. זה עניין ביטחוני? זה מהלך צבאי? זה סוד צבאי? מדוע הציבור בישראל לא יכול היה להביע את דעתו אם כן או לא להכיר באש"ף? מדוע לא פתחתם את הנושא הזה לדיון ציבורי רחב? מדוע לא העליתם את הנושא הזה לדיון ערב הבחירות האחרונות? מדוע עשיתם זאת במחשכים? מדוע במסתרים?

אתם הודעתם פעמים אחדות, שאין שום מסמכים, אין שום התחייבות בעניין מעמד ירושלים. אתה, שר המשטרה, עמדת פה מעל הבמה והכחשת שהממשלה נתנה לאש"ף מסמך כלשהו בעניין מעמד ירושלים. התבזית, ביזית את הכנסת, הולכת שולל את העם; אומנם בשגגה. אבל ראש הממשלה ושר החוץ, בזדון הוליכו שולל את העם. הם הטעו את הכנסת, השתמשו בכך כדי לרמות, להטעות את העם בישראל בעניין המקודש לנו ביותר – מעמדה של בירת ישראל, מעמדה של ירושלים.

עמד פה שר בממשלה, חבר ועדת השרים לענייני ביטחון, לאחר גירוש המחבלים ללבנון, עמד והתחייב והודיע לכנסת: אני מודיע בשם ראש הממשלה – לא נחזיר את המחבלים. באותה שעה שאותו שר, חבר ועדת השרים לענייני ביטחון, התחייב כאן בפני הכנסת, באותה שעה כבר היתה הוראה של ראש הממשלה להחזיר את המחבלים. אתם רוצים שעל כל השקרים האלה נעבור לסדר-היום? אתם רוצים שנמלא פינו מים נוכח מחדלים, חוסר האחריות בעניינים קיומיים?

מה אמרתם בהתחלה, לאחר שיושב-ראש הליכוד פרסם את המסמך? אמרתם: הכול שקר, הכול מפוברק, אין מסמך כזה. וכשהמציאות טפחה לכם על הפנים, מיהרתם להגיב על-ידי הכפשות ופגיעות אישיות ביושב-ראש הליכוד.

לא, אדוני היושב-ראש, זו חובתנו הלאומית לחשוף נושאים מדיניים-פוליטיים שמסכנים את שלום הציבור ואת קיומה של מדינת ישראל. הממשלה לא תוכל, אסור לה – מבחינה משפטית, מוסרית, ציבורית – להסתתר מאחורי צה"ל. זה שימוש בלתי מוסרי בצה"ל, אדוני שר המשטרה.

לא יעלה על הדעת, שתרחשו מזימות עם האויבים כדי להטעות את חברי הכנסת, את הכנסת, את האופוזיציה, את הציבור, בעניינים קיומיים. אני מודיע: צה"ל כן הכין מסמכים לקראת המשא-ומתן עם סוריה, שעיקרם נסיגה מוחלטת מרמת-הגולן. מותר לנו לומר זאת, גם אם צה"ל יטיל על כך חותמת "סודי ביותר". צה"ל הכין מסמכים, על-פי הנחיות הדרג המדיני, על ירידה מרמת-הגולן. תת-אלוף צבי שטאובר הכין מסמך בצה"ל שנאמר בו בצורה מפורשת, אדוני היושב-ראש: אחד מעקרונות סידורי הביטחון מוביל לכאורה להצדקת הטענה הסורית שקו האפס הוא קו הגבול הבין-לאומי או קו ה-4 ביוני 1967. אם במסמך צה"ל מודה תת-אלוף שעמדת הממשלה היא ירידה מרמת-הגולן, אתם רוצים שיהיה על כך חיסיון?

במסמכים שצה"ל מפיץ, אומנם בדיונים פנימיים, יש הבחנה ברורה בין יעדים שעיקרם סידורים ביטחוניים – זה אמור כאילו לשרת את הביטחון של ישראל – לבין עקרונות סידורי הביטחון, שנותנים ביטוי מוחלט לאינטרסים הסוריים. ואותם עקרונות, אדוני היושב-ראש, הם המשרתים את האינטרס הסורי ונותנים הצדקה מלאה לטיעונים הסוריים. באותו מסמך נאמר, שתביעות צד אחד לביטחון לא יכולות לבוא על חשבון הצד השני. זה טיעון סורי שנמשך כבר שנים אחדות. באותו מסמך עוד נאמר,

שסידורי הביטחון יהיו תואמים לריבונות ולשלמות הטריטוריאלית של כל צד. מה המשמעות של האמירה הזאת, של הטיעון הזה? המשמעות היא שסוריה מתנגדת לתחנות התרעה בגולן ומתנגדת לפירוז הגולן, וממשלת ישראל קיבלה את הטיעון הזה. עוד נאמר באותו מסמך, שהוסכם על דעת ממשלת ישראל, שסידורי הביטחון יוגבלו לאזורים הרלוונטיים משני צדי הגבול. מה המשמעות? שלעומק השטח הסורי לא יהיו סידורי ביטחון רלוונטיים אלא רק לאורך רצועה צרה, לאורך הגבול.

באותו מסמך, אדוני היושב-ראש, כתוב עוד, שמטרת סידורי הביטחון להבטיח שוויון בביטחון הכולל. האומנם סוריה וישראל צריכות לדבר על שוויון בביטחון הכולל? אנחנו במעמד שווה? מעמדה של מדינת ישראל מבחינה ביטחונית, גיאוגרפית, פוליטית, מעמדה במזרח התיכון, הוא כמו מעמדה של סוריה? האם צריכים להיות בכלל סידורי ביטחון שווים? ומה המשמעות של המושג "ביטחון כולל"? סוריה דורשת כבר שנים אחדות שוויון במאזן האסטרטגי, וממשלת ישראל נכנעה והסכימה לקבל את העיקרון הזה. משמעות הדבר, שיביאו בחשבון את כל אמצעי הלחימה – לרבות האסטרטגיים, לרבות הטכנולוגיה, לרבות האיכויות – בשיקולים במשא-ומתן על שוויון בביטחון הכולל.

אדוני היושב-ראש, הבעיות, הצרכים והדרישות שלנו, כל אלה לא יכולים להיות זהים לאלה של סוריה. זו הסיבה לכך שנאלצנו להוריד את המסכה מעל פניה של הממשלה, המנסה להטעות ולהוליד שולל.

לצערנו הרב, אין שום ביטוי במסמך עקרונות למעמדה המיוחד של ישראל במזרח התיכון. אתם, הממשלה, רוקמים מזימה, הטעיה והולכת שולל של אזרחי ישראל, כביכול מתוך דאגה, אך בחוסר אחריות לאומית ובלי שום סמכות, בלי שום מנדט.

לא היה שום דיון ציבורי על ירידה כן או לא מרמת-הגולן. זכותו של העם להכריע אם כן או לא לרדת מרמת-הגולן. מדוע לא הבאתם את הנושא הזה להכרעה ערב הבחירות האחרונות? מדוע לא תפסיקו כעת את התהליך עם סוריה? מדוע לא תבקשו מנדט מהעם, רשות והיתר מן העם אם כן או לא לנהל משא-ומתן על ירידה מרמת-הגולן?

אומר לנו אתמול ראש הממשלה: נביא את הנושא למשאל-עם. לא, אדוני שר המשטרה, עוד לפני שאתם מנהלים משא-ומתן אתם צריכים לבקש רשות מן העם אם לנהל משא-ומתן על ירידה מרמת-הגולן. אחר כך תדונו על כל ההסדרים, על כל סידורי הביטחון, ותחליטו לאחר שתהיה לכם הסמכות מן העם לנהל משא-ומתן על כן או לא לרדת מרמת-הגולן.

ירידה מרמת-הגולן טומנת בחובה סכנה אמיתית לישראל. יש בה סכנה אמיתית לשלום דה-פקטו במזרח התיכון. כאשר הצבא הסורי ישב על רמת-הגולן יהיה להם תמריץ, פיתוי מתמיד כדי לרצות להפר את הסדרי השלום.

הסיכוי היחיד להבטיח יחסי שלום, מצב של שלום, מצב של אי-מלחמה בינינו לבין סוריה הוא נוכחות מדינת ישראל, צה"ל, אזרחי ישראל על רמת-הגולן. זוהי הערובה לשלום, אדוני שר המשטרה. ההיפך מכך יהיה אם נרד מרמת-הגולן. ירידה מרמת-הגולן היא ערובה לחוסר שלום, למתיחות צבאית ולחוסר יציבות במזרח התיכון.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת משה קצב.

הצעה לסדר-היום פרסום מסמך צבאי מסווג על-ידי חבר הכנסת בנימין נתניהו

היו"ר ע' עלי:

אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן – הצעה לסדר-היום מס' 7209. לאחר מכן ישיב השר תשובה אחת על שלוש ההצעות יחדיו.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, אני רוצה לשאול את חברי וידידי הטוב חבר הכנסת משה קצב: אתה באמת מאמין לכל מה שאתה עצמך אמרת? קשה לי להאמין, שזאת התיאוריה שלך, שזאת תפיסת העולם שלך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ואתה מאמין למה שאתה אומר עכשיו?

רענן כהן (העבודה):

כן, מאוד. אם אני הייתי יכול להגיש הצעת אי-אמון על המעשה, הייתי אומר המעשה הנפשע שנעשה, הייתי עושה זאת.

יצחק שמיר (הליכוד):

הו, הו.

רענן כהן (העבודה):

אני אומר את זה באופן הברור ביותר.

דן תיכון (הליכוד):

ממש פושע מלחמה.

רענן כהן (העבודה):

זה מעשה שבו האופוזיציה חותרת נגד הממשלה החוקית של מדינת ישראל, פוגעת בצה"ל, פוגעת בתדמיתו, מנסה לחרחר ריב, ולא מעניין אותה כהוא זה מה התוצאה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אנחנו "מחרחרים" שלום.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון – – –

דן תיכון (הליכוד):

באמת, חבר הכנסת רענן כהן, אני מעריך אותך, אבל למענך, חדל מן השטויות האלה. באמת חבל.

רענן כהן (העבודה):

למה לא אמרת את הדברים האלה לחבר הכנסת משה קצב? כל מה שאתה אומר זה קדוש וכל מה שבנימין נתניהו אומר זה קדוש?

דן תיכון (הליכוד):

לא, לא, אבל תקשיב לי, אני חבר כנסת ותיק. תלמד מחבר כנסת ותיק.

רענן כהן (העבודה):

איזו חוצפה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מציע לך לבקש רשות להצעה אחרת ולהביע את דעתך ברשות. אני מבקש להפסיק.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, מה אתה מגן על – – –

רענן כהן (העבודה):

פעם נוספת נדרשת הכנסת לדון בהתנהגותו חסרת האחריות של ראש האופוזיציה; התנהגות של איש עם תאוות שלטון ורק תאוות שלטון, שגורמת לו לעשות מעשים שלא ייעשו על-ידי האזרח הקטן ביותר.

דן תיכון (הליכוד):

ממש רצח בעיניים.

דב שילנסקי (הליכוד):

מי זה האזרח הקטן?

דוד מנע (הליכוד):

רבין.

דן תיכון (הליכוד):

האזרח הקטן הוא – – –

רענן כהן (העבודה):

יש הרבה אזרחים קטנים, אני מוכן להכיר לך אותם אבל לא עכשיו.

בכל תולדות הכנסת לא היה אירוע כה חמור.

אני חושב שההתנהגות של חבר הכנסת דן תיכון ראויה לכל גינוי.

דן תיכון (הליכוד):

גם הוא אויב העם.

רענן כהן (העבודה):

אתה אומר זאת על עצמך.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מבקש ממך לא להפריע לו. תן לו לומר את דעתו.

דן תיכון (הליכוד):

אויב העם.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, תן לו לומר את דעתו. אני מאוד מבקש. הוא מביע את דעתו שלו.

דן תיכון (הליכוד):

שאני לא אתן לו? להיפך, אתן לו עד כדי אבסורד.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, אתה חושב שאנחנו לא יכולים להפריע ולדבר – – –

רענן כהן (העבודה):

פשוט אין להם סבלנות, הם לא מסוגלים להקשיב.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, נא להמשיך.

רענן כהן (העבודה):

הם עצבניים.

דן תיכון (הליכוד):

אני עצבני?

רענן כהן (העבודה):

כן, אני רואה שאתם עצבניים.

היו"ר ע' עלי:

נא להמשיך, חבר הכנסת רענן כהן. הם לא יפריעו לך. חבר הכנסת דן תיכון, אני מאוד מבקש.

רענן כהן (העבודה):

בכל תולדות הכנסת לא היה אירוע כה חמור וכה מסוכן לביטחונה של מדינת ישראל. דווקא הוא, ביבי נתניהו וחבר שאיננו כאן, אני לא יודע איפה הוא נמצא כרגע – – –

היו"ר ע' עלי:

הוא שומע אותך ברמקול.

רענן כהן (העבודה):

מי שמתהדר בשמירה על ביטחון המדינה, מי שמתיימר לעמוד בשער, הולך ומפרסם מסמך צה"לי פנימי, מסווג, בעת רגישה כל כך, ופוגע פגיעה שאיננה ניתנת לתיקון בדרג הצבאי, ומנהל כאילו את המשא-ומתן, הוא נותן לעם גם מסמכים צבאיים סודיים ביותר.

הוא מוסיף חטא על פשע. אילו הקדיש כמה דקות כדי לקרוא את המסמך, היה מבין שלא ראש הממשלה כתב אותו. אבל לא מעניין את חבר הכנסת נתניהו, כמובן, שאין מדובר שם על נסיגה, כפי שהוא טען.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ואיזה מסמך כן כתב ראש הממשלה?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ויינשטיין, קראתי אותך פעמיים לסדר, אני מבקש ממך להפסיק. צריך פעם לגמור את זה, רבותי, אחרת נשב כאן היום עד אחת בבוקר.

רענן כהן (העבודה):

אני אגיד כל מה שאני חושב.

היו"ר ע' עלי:

אתה תאמר כל מה שעל דעתך.

רענן כהן (העבודה):

תודה, אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד.

ביבי נתניהו, דבר זה מוכיח שנכשלת בהבנת הנקרא. התנהגותו של ביבי נתניהו – כמו בבדיחה על הצבר הישראלי שממהר לרוץ ולספר לחבר'ה. נכשלת פעם נוספת, והפעם גם גרמת נזק חמור למדינת ישראל. אתה, שהיית בצבא, ואתה מאוד מתפאר בכך – – –

משה קצב (הליכוד):

מה הנזק? חבר הכנסת רענן כהן, מה הנזק?

רענן כהן (העבודה):

לפרסם מסמך צבאי סודי ביותר – לעם ישראל זה נזק. כאן צריכים לבדוק את החסינות של חברי הכנסת.

משה קצב (הליכוד):

מה הנזק? זה פורסם בכל העיתונים. מה הנזק?

רון כהן (מרצ):

הוא שיתף פעולה עם – – –

משה קצב (הליכוד):

אנחנו חשפנו את השקרים.

רענן כהן (העבודה):

איזה שקרים? על מה אתם מדברים? אתם פשוט לא לומדים שאנחנו עושים את מה שאתם לא מסוגלים לעשות. ראינו מה עשיתם עם מצרים, איזה שלום, איזה תקדים יצרתם.

היו"ר ע' עלי:

טוב, אני מציע להתקדם.

רענן כהן (העבודה):

ביבי נתניהו, אתה שהיית בצבא, אתה שהינך חבר בוועדת החוץ והביטחון חייב היית להבין את חומרת המעשה. זה מעשה שיש בו אקט עברייני ממדרגה ראשונה נגד המדינה.

דוד מנע (הליכוד):

הרי אין לכם מושג מה אתם מדברים. מה זה אקט עברייני? במה הוא עבר עבירה?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מנע, אני מבקש להפסיק את קריאות הביניים.

דוד מנע (הליכוד):

אקט עברייני.

היו"ר ע' עלי:

אני ביקשתי להפסיק את קריאות הביניים. אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אני אקרא אותך לסדר פעם שנייה. נא להפסיק. אם תפריעו, אני מודיע לכם שהוא ידבר עד שיסיים את דבריו.

דן תיכון (הליכוד):

זה טוב, שידבר.

היו"ר ע' עלי:

אני לא רוצה את זה, אבל אני מבקש להפסיק.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה לא חושב שהוא צריך לחזור בו ממה שאמר? – אקט עברייני.

היו"ר ע' עלי:

אתה יודע מה? אני לא שמעתי אותו.

דוד צוקר (מרצ):

מה שהוא עשה זו עבירה, עבירה פלילית.

דוד מנע (הליכוד):

הנה המשפטן הדגול מר צוקר; פרופסור למשפטים מר צוקר. הנה, הנה, עורך-הדין צוקר; פרופסור למשפטים. קלוד קליין החדש. המבין הגדול במשפטים.

רענן כהן (העבודה):

אזרח רגיל מן השורה היה כבר מזמן עומד לדין.

היו"ר ע' עלי:

טוב, רבותי, סליחה, חבר הכנסת מנע, אני מציע לכם לבקש הצעה אחרת, ותביעו את דעתכם ברשות ובצורה מסודרת. אני מבקש להפסיק כעת.

דוד מנע (הליכוד):

אבל זאת לא עבירה.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק כעת.

רענן כהן (העבודה):

לחשוף מסמך צבאי – האם הכול מותר, אדוני שר המשטרה? מה קורה לנו? מה קורה לחברי הכנסת? הכול מותר בשביל להגיע למשהו, בשביל להשיג משהו? לסכן את מדינת ישראל?

משה קצב (הליכוד):

הרי אתם עושים את זה כדי לנצח בבחירות. על מה אתה מדבר?

רענן כהן (העבודה):

אנחנו ננצח בבחירות. לא יעזור לכם. עוד לא ברור לכם שננצח בבחירות? הרי אתם נותנים לנו לנצח בבחירות.

דוד מנע (הליכוד):

בבחירות בעזה תנצחו.

רענן כהן (העבודה):

אני שמח שביבי נתניהו יעמוד בראש הליכוד, ואנחנו נראה את התוצאות.

דוד מנע (הליכוד):

בבחירות בעזה תנצחו.

דוד צוקר (מרצ):

רק שלא יחליפו אותו, רק שלא יחליפו אותו, נחזיק אצבעות.

משה קצב (הליכוד):

רענן כהן (העבודה):

שזה יהיה רשום בפרוטוקול, ואנחנו נראה את התוצאות.

דן תיכון (הליכוד):

רענן כהן (העבודה):

הלוא הזמן עובר כל כך מהר. אנחנו נביא שלום, נבריא את הכלכלה, נבטיח ביטחון אישי, נעשה את כל הדברים הטובים בשביל המדינה, והציבור ייתן בנו אמון.

דוד מנע (הליכוד):

אורי זוהר יותר טוב מרבין. אני בעד זוהר.

רענן כהן (העבודה):

האם כדי להשיג כותרת מפוקפקת בעיתון שווה לך, חבר הכנסת ביבי נתניהו, להקריב סודות צבאיים? היום כבר הכול ידוע וברור. מדובר במסמך פנימי, ניתוח צבאי; מדובר בהערכות. מה יצא לך מזה? למה היית צריך לעשות מה שאסור לעשות? אתה במו ידיך הורס את מעט האמינות שעוד נותרה לך, ועם ישראל איננו טיפש כמו שאתה חושב.

יהושע מצא (הליכוד):

רענן, תראה, אפילו שר המשטרה מגחך.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אני מאוד מבקש.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש. אי-אפשר כך.

רענן כהן (העבודה):

אתה תשמע את שר המשטרה. אני עוד לא אמרתי שום דבר. שר המשטרה כבר ישלם לך, מנה אחרי מנה. מה אתה דואג?

יהושע מצא (הליכוד):

הוא מגחך.

היו"ר ע' עלי:

אני מאוד מבקש להפסיק עם זה. צריך לסיים את הנושא.

רענן כהן (העבודה):

עם ישראל מבין, שמי שטעה כאן, מי שהונה ושיקר זה רק אתה, ביבי נתניהו. הרי זה קורה לך שוב ושוב – זה לא מקרה ראשון – לשקר לעם, לעשות הכול נגד המדינה, לפעול בארצות-הברית נגד אושיות השלטון החוקי במדינת ישראל, והכול כדי להגיע לשלטון.

אם אני יכול להציע לחבר הכנסת ביבי נתניהו – כדאי שילמד מעט שיעורים בפוליטיקה, אפילו פנימית; זה לא יזיק לו. הוא אף לא למד בליכוד מה שצריך ללמוד.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

למה אתה – – –

רענן כהן (העבודה):

תאמין לי, אני כבר עם ניסיון פוליטי של 30 שנה. הוא חושב שהכול בא אליו מהר; הוא חושב שהכול יכול להגיע אליו.

קריאות:

— — —

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש. רבותי, תמנעו ממני את האי-נעימות לקרוא אתכם לסדר. מספיק עם זה.

רענן כהן (העבודה):

כמי שרוצה להיות בשלטון או כמי שרואה עצמו מועמד לשלטון, ביבי נתניהו, עליך לשבת עוד כמה שנים באופוזיציה, כמובן – ואני מאחל לך הרבה הרבה שנים כאלה – וללמוד כיצד מתנהגים באופן אחראי.

אני רוצה להוסיף כמה משפטים ולומר: לליכוד אין קווים אדומים.

דן תיכון (הליכוד):

בוגדים, בוגדים.

רענן כהן (העבודה):

לליכוד אין תוכנית מדינית, אין תוכנית ביטחונית.

משה קצב (הליכוד):

משתפים פעולה עם ה"חמאס".

רענן כהן (העבודה):

לא אתפלא, לא אתפלא.

ואין תוכנית כלכלית.

דוד מנע (הליכוד):

אתה לא חושב שאתה מגזים קצת?

רענן כהן (העבודה):

אתם כולכם נמצאים בייאוש ובחוסר תקווה.

קריאות:

רענן כהן (העבודה):

ההתנהגות שלכם מוכיחה שזה כל כך נכון. ואני רוצה לומר שהליכוד גם מחבל במאמצי הממשלה להשיג תמיכה בין-לאומית, וראינו מה שעשיתם: הפחדת האמריקנים מהצבת חיילים ברמת-הגולן, הצעה להמיר את המענקים החיוניים לרכישת נשק בהשקעות בלתי ברורות, וכן הלאה וכן הלאה.

אני פונה אליכם, חבר הכנסת קצב, חברי וידידי, כמי שאמורים לשמור על ירושלים על-פי האידאולוגיה שלכם, אתם בעצמכם פגעתם בירושלים, בירתו הנצחית של העם היהודי – –

יהושע מצא (הליכוד):

לעולמי עולמים.

רענן כהן (העבודה):

— — בהצבעת האי-אמון, בהתנהגות הבלתי-אחראית שלכם. כך שלב אחר שלב. אני מקווה שמהמסמך הזה וממה שקרה באי-אמון בנושא ירושלים תלמדו דרכי התנהגות ואחריות לאומית; וזה מה שחסר לכם. תודה רבה, אדוני.

משה קצב (הליכוד):

אתה מתכוון למסמך של פרס — — —

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן.

דוד מנע (הליכוד):

עוד חמש דקות.

רענן כהן (העבודה):

אין בעיה, עוד חמש דקות.

יהושע מצא (הליכוד):

עוד חמש דקות מהזמן שלי.

היו"ר ע' עלי:

שר המשטרה, בבקשה. רבותי, עם כל הכבוד — — —

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

בסדר, שמענו את ההצעה שלך. אני לא מקבל אותה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, האם חבר הכנסת רענן כהן מתפלל ביום כיפור להעביר ממשלת זדון מן הארץ – כן או לא?

רענן כהן (העבודה):

אני מתפלל שהליכוד לא יהיה בשלטון – – –

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת רענן כהן, לא מפה, תעלה לבמה.

דן תיכון (הליכוד):

השר שחל, הרבה מסמכים יש לך.

היו"ר ע' עלי:

שר המשטרה, בבקשה.

דן מרידור (הליכוד):

השר שחל, אתה רק יכול לקלקל את הרושם שהשאיר רענן, לא כדאי.

דן תיכון (הליכוד):

הוא דוקטור ואתה לא דוקטור.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגענו – – –

דוד מנע (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

טוב, אני מבקש להפסיק.

שר המשטרה מ' שחל:

הגענו לימים הנוראים, וכבר מדברים על יום כיפור, אבל אני רוצה לומר לכם: האמת היא שלא כל כך נוחה לי ההצעה הזאת לסדר-היום. אני בדרך כלל לא אוהב הצעות הנוגעות לאדם, גם אם הוא יריב פוליטי.

דן מרידור (הליכוד):

אין חובה להשיב אם לא נוח לך, אין חובה.

שר המשטרה מ' שחל:

לא, אי-אפשר להשאיר את הכנסת במבוכה, חבר הכנסת דן מרידור. הממשלה צריכה להביע את עמדתה.

דן תיכון (הליכוד):

רענן כהן, אל תלך – – –

שר המשטרה מ' שחל:

לכן, כשבאתי להכין את התשובה על ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת הנכבדים – חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת משה קצב, חבר הכנסת רענן כהן – –

דן מרידור (הליכוד):

איפה הוא? מה, הוא מזלזל בשר?

שר המשטרה מ' שחל:

– – ניסיתי לנחש מה יהיו דברי הדוברים, כל אחד על-פי תפיסתו, הטמפרמנט שלו, הכותרת, דברי ההסבר. אני חייב לומר לכם שהעסקתם אותי הרבה שעות. כי על מה ללכת? על העובדות של המסמך, על הצורה שבה הוא הוצג, על האספקטים המשפטיים, על העבירה שנעברה, על העונש המתאים – מה אומר החוק בעניין הזה? וודאי שהייתי צריך לנסות ולנחש בכובד ראש, לנבא מה יהיו דבריו של ידידי חבר הכנסת משה קצב בנושא של רמת-הגולן. לכן, אינכם מופתעים שחבילת הניירות התחילה לתפוח ככל שהעמקתי לחקור את הנושא ולהתייחס אליו.

משה קצב (הליכוד):

עוד נחשוב שאין לך מה לעשות כשר המשטרה.

דן מרידור (הליכוד):

תעסוק בהפרדה.

יהושע מצא (הליכוד):

דן תיכון (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

ידידי חבר הכנסת משה קצב, יש לי בקשה אליך.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אם יש לך השפעה על שני חברי, חבר הכנסת מצא וחבר הכנסת שמאי, לשניהם יש קולות חזקים
כאלה – בחייכם, תנו לי, תנו לי – — —

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

תפעיל את הסיעה שלך.

שר המשטרה מ' שחל:

תנו לי להשיב.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה יודע, בוועדת הפנים אני נותן לך – — —

שר המשטרה מ' שחל:

ובכן, רבותי, החלטתי ללכת על שלושת המישורים האלה: הצד העובדתי, הצד המשפטי והנושא של
רמת-הגולן.

אדוני היושב-ראש, לפני כשבוע עמד על הבמה הזאת יושב-ראש הליכוד, חבר הכנסת בנימין נתניהו, תוך שהוא אחז בידיו צרור ניירות. אלמלא הכרנו את נצנוץ עיניו של מר נתניהו כל פעם שהוא מפתיע את הכנסת בסקופ חדש, כמו הסקופ שהסכם שלום כבר נחתם עם סוריה – והוא טען כך – היינו יכולים לחשוב, על-פי התלהבותו, כי מדובר לפחות בהעתק היחיד של ה"מגנה כרטה" או בנוסח חדש למגילת העצמאות.

ההתלהבות הזאת, המוכרת לנו כל כך, הביאה אותנו מייד להבין, שזו התלהבות שבעטיה הפקיר חבר הכנסת ביבי נתניהו את ירושלים בשעה שחבר למפלגות הערביות – הבטיח תפקיד של שר, ואני אחראי לכל מלה שאני אומר; התלהבות המביאה אותו להכריז, כי יש כבר הסכם סודי עם סוריה; אותה התלהבות המביאה את חבר הכנסת ביבי נתניהו לבניין הזה, ולעתים אף – – –

משה קצב (הליכוד):

מי אמר לשמעון פרס – – – להעליל על הליכוד את העלילה הזאת?

שר המשטרה מ' שחל:

– – – לעתים אף מרחיק לכת עד לבניין הטלוויזיה עצמה כדי להציג את המוצגים.

יהושע מצא (הליכוד):

אולי תספר לנו על – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אומנם, אין זה יאה שראש אופוזיציה יחפש בסלי הניירות של בסיסי צה"ל וינהיג את הליכוד בשיטה חדשה של "נייר אספת, לביבי עזרת", אך אין בסמכותנו להעיר ליושב-ראש המכובד על מנהגיו, כי אנו ממשלה, והוא יושב-ראש האופוזיציה. האמת היא, אם מותר לי להגיד, אני בטוח – – –

גדעון פת (הליכוד):

– – –

שר המשטרה מ' שחל:

— — — אני בטוח שגם בקרב חברי בליכוד דעתם אינה נוחה מהמעשה הזה. ותאמינו לי, יושבים פה באולם חברים, לפחות כמה שאני יודע עליהם, שלא נוח להם בדיוק ההליך וההתנהגות שראינו.

קריאות:

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אותנו מטריד נושא חמור שהועלה בתקשורת, דובר עליו כאן, והתפלמסו סביבו גם משפטנים בעיתונות. האם באמת נעברה עבירה? אני רוצה לומר לכם שהלכתי, חיפשתי וחיפשתי, ואני חייב לומר כך: על פני הדברים נעברו כמה עבירות. מרחב העבירות שלגביו ניתן לטעון כי, לכאורה, חבר הכנסת ביבי נתניהו עבר אותם – רחב. תחום העבירות, במסגרת פרק ז' לחוק העונשין, הדין בביטחון המדינה, יחסי חוץ, וסודות רשמיים – זאת הכותרת – נע החל מעבירה חמורה של ריגול חמור, סעיף 113(א) לחוק העונשין, שעונשו 15 שנות מאסר, וכלה בעבירה של גילוי סודות בהפרת אמון, סעיף 119 לחוק העונשין, שעונשו שישה חודשי מאסר.

רציתי לבדוק אם באמת אין סיטואציה כזאת, כפי שטוענים חברי הליכוד שקמו להגן על חבר הכנסת ביבי נתניהו, שהוא עשה את אשר עשה מפני שיש לו חובה רחבה יותר המחייבת אותו לחשוף מסמך גם אם הוא פוגע בסודות רשמיים — — —

דב שילנסקי (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת שילנסקי, תקשיב לי באמת במלוא הרצינות — — —

דוד צוקר (מרצ):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

הנה מתברר – – –

דוד צוקר (מרצ):

אם השר אומר שיש חשש לעבירת עבירה יצטרכו להעמיד אותו לדין – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

שיעמידו אותו.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת דוד צוקר – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דב שילנסקי, תקשיב לי בעניין הזה, כי הוא לא פולמוס. אני מדבר על הצד המשפטי.

קריאות:

— — —

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי חברי הכנסת, במסגרת אותו פרק ז' בחוק העונשין קיימת הגנה שהחוק מגדיר אותה, ואני אקרא אותה: "אין רואים מעשה כעבירה לפי פרק זה, אם משתמעת מתוכו כוונה בתום לב, או אם נעשה בתום לב מתוך כוונה להביא, בדרכים שאינן פסולות לפי דין, לידי שינוי בסדרי המדינה או בפעולות רשות מרשויותיה". בעניין הזה לא היה המחוקק בלתי מודע לאפשרות כזאת. הוא קבע אותה; הוא הגדיר אותה בחוק.

חבר הכנסת דן מרידור, אני שואל אותך שאלה ואני מקווה, אתה לא חייב לענות לי – – –

דן מרידור (הליכוד):

תיזהר, תקבל תשובה.

שר המשטרה מ' שחל:

לא, אתה לא חייב לענות לי. יש שני אלמנטים שמחייבים במקרה זה: תום לב ודרכים שאינן פסולות. לא נתקיימו, במקרה זה, לא תום הלב ולא הדרכים הלא-פסולות. בשני הדברים, שהם מבחן ההגנה שיכול היה חבר הכנסת ביבי נתניהו לטעון לו, הוא נכשל כישלון חרוץ. לא היה תום לב והדרך לא היתה דרך הגונה; היא היתה דרך פסולה.

אילו היה חבר הכנסת ביבי נתניהו אמור לנהוג כראש אופוזיציה אחראי, היתה הדרך בידיו לגיטימית, מותרת, קיימת – היא נוצלה בעבר. למעשה, היא היתה מסלול סלול מאוד בין אופוזיציה לבין ממשלה: ללכת לראש הממשלה, להציג בפניו את המסמך, לדרוש ממנו הסבר. את זה היה אדם הגון עושה, את זה היה אדם אחראי עושה, את זה היה ראש אופוזיציה נאמן עושה. אבל באף אחד משלושת המבחנים האלה לא עמד חבר הכנסת ביבי נתניהו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כבוד השר, אתה אמרת – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לומר לכם שאני הייתי בין אלה שבאו ואמרו: הרי יש כנסת, לעתים יש לאופוזיציה סיבות לבוא ולחשוך שמא הממשלה עושה מעשה שפוגע בביטחון המדינה, פוגע בנכס חשוב מאוד למדינה, ואתה בוער בקרבך. זה היה. שבע שנים היינו באופוזיציה. האם אתם יכולים להצביע על מקרה אחד שבו נהגנו כך? אתם חושבים שמסמכים לא הגיעו? אתם חושבים שמידע לא היה? מישהו מאתנו היה מעלה על דעתו? יצחק רבין באופוזיציה היה עושה את זה? שמעון פרס באופוזיציה היה עושה את זה? משה שחל היה עושה את זה? עם כל הכבוד, עם כל הכבוד.

קריאות:

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אשרי המדינה הזאת שמנהלי המשא-ומתן שלה אינם נמרים של נייר. בהודעה מיוחדת – – –

קריאה:

– – –

שר המשטרה מ' שחל:

אני אציע בסוף הצעה.

קריאות:

– – –

שר המשטרה מ' שחל:

אני אציע הצעה.

דוד צוקר (מרצ):

– – –

שר המשטרה מ' שחל:

אני אציע הצעה, חבר הכנסת דוד צוקר. אני אציע הצעה.

אדוני היושב-ראש, אשרי המדינה הזאת שמנהלי המשא-ומתן שלה אינם נמרים של נייר. בהודעה מיוחדת שפרסמה לשכת ראש הממשלה עוד באותו ערב – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה – – –

שר המשטרה מ' שחל:

– נאמר במפורש, כי ראש הממשלה ושר החוץ לא קראו מעולם את המסמך שעליו דיבר חבר הכנסת ביבי, והם אמרו שמדובר כנראה במסמך פנימי של צה"ל, אחד מיני רבים.

רבותי חברי הכנסת, אני בסך הכול שר המשטרה, ואני רוצה להגיד לכם, שכל גוף הייחודי פועל – זה מנהג יומיומי – על-ידי הכנת ניירות. חלק גדול מהניירות האלה לא מגיע לידיעתי כלל; זו עבודה של צוותים שמכינים כל מיני ניירות לצורך גיבוש עמדה. את מי זה מחייב? אבל חבר הכנסת ביבי נתניהו, הדבר המינימלי שהיה נדרש הוא לדעת גם את הנקרא. גם לא ידעת לקרוא מסמך כמו שצריך; כי אילו קראת אותו, יכולת גם להגיע למסקנה שלא תביא אותך לטעות הזאת, למשגה החמור. כי איך אתה עומד מול הקהל כולו ואומר שזה סיכום הוראות של ראש ממשלה, כאשר זה דבר עובדתי אלמנטרי, שיכולת לברר אותו בקלות לפני שהלכת ועשית את המעשה שעשית.

יש בזה סכנה חמורה ביותר לדמוקרטיה, כי בהתלהבות חסרת מעצורים למול מצלמות טלוויזיה נחשף בפני כל מדינות ערב מסמך צבאי מסווג, ועל זה אין תשובה, יהיה התירוץ אשר יהיה, לכן – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ויינשטיין, קראתי אותך לסדר פעמיים. מספיק.

שר המשטרה מ' שחל:

החוק, המחוקק, קבע את הסייגים; הוא צפה אפשרות כזאת, על אמת הוא צפה אותה. הוא אמר: תום לב ודרך לא פסולה. למעשה, הבעיה של הדרך הלא-פסולה היא העומדת כאן למשפט הציבור מבחינת ראש אופוזיציה. האם כל דרך מותרת להשיג מטרה? האם מותר לעשות הכול? האם במקומך, אילו היה מקרה כזה, וחשבת את מה שחשבת, לא היה מקום שתיוועץ? יש לך בסיעה משפטנים מצוינים – ואני באמת מעיד עליהם – טובים מאוד. אילו היית שואל בעצתם, הם היו מיעצים לך כך? אני אומר לך, בלי לדעת: אילו היית פונה לחבר הכנסת דן מרידור, הוא היה מיעץ לך לקום מעל הבמה לחשוף את המסמך הזה?

אני משוכנע שלא, אני בטוח שלא. כאיש הבקי בסדרי ממשל, כמי שספגתי בתפקידי רגשיים ביותר, הוא לא היה אומר לך לעשות את זה. הוא היה מציע לך עצה אחרת: תעשה את המוטל עליך, אם אתה מאמין בכך, אך לא בדרך פסולה, במיוחד כאשר תום הלב איננו קיים.

אילו היה חידוש בניירות של חבר הכנסת ביבי נתניהו – דיינו.

משה קצב (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

לא היה בהם שום חידוש. אילו היו אלה ניירות שנדונו בדרג המדיני – דיינו. אילו היו הניירות האלה מושגים ביושר – דיינו.

עוזי לבדאו (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

יעשה נא חבר הכנסת ביבי נתניהו סדר במחשבותיו ובניירותיו. אילולא היה רגיש כל כך לשעות הרייטינג והשידור, אילולא היה מנצל כל מסך וכל רגע לקידום ענייניו – אולי כך משווקים סחורה, אך לא מגמות ביטחוניות אחראיות.

דן תיכון (הליכוד):

אתה שר המשפטים או שר המשטרה?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מבין את מצוקתו של חבר הכנסת נתניהו. אין ספק, שבשעה שתנועתו נקרעת, בשעה שמוטחת כלפיו ביקורת פנימית קשה במפלגתו, הוא חייב לעשות מעשה, והוא שוב מתפתה לרוץ אל המצלמות; אולם הפיתוי עולה לו שוב ושוב במחיר כבד.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אולי תחליף את הקסטה, אדוני השר? כמו תקליט שחוק.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת נתניהו העדיף את הדרך הקצרה אבל הבטוחה אל הסלון של אזרחי המדינה. יום טרם פרסום המסמך הצבאי הזה הוא הודיע לאומה כי הוא עומד לפרסם מסמך סודי ביותר בכנסת. בלשון בתי-הקולנוע קוראים לאקט הזה "בקרו" או "פרומו". לפי השיטות החדשות הללו, חבר הכנסת נתניהו, אני חושש, כי לא ירחק היום ובטרם הופעה על הבמה הזאת יוקרנו גם פרסומות במשכן, כדי להודיע מה עומדים להציג.

עוזי לבדאו (הליכוד):

עכשיו כתוב: כל האולם צוחק.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי חברי הכנסת, אני חייב לציין, כי אחד המבחנים שעומד בהם איש פוליטי, במיוחד ראש תנועה, הוא מידת העמידה שלו בלחץ. הוא זורק פצצות תקשורתיות לאוויר. ייטב אם ישננו אם הסיפור על הזאב, כי אם כל יום יהיה מסמך, אף אחד לא יאמין עוד למסמכים.

יעקב שמאי (הליכוד):

למה זה מטריד אתכם? למה אתם מוטרדים מזה כל כך?

שר המשטרה מ' שחל:

הלכתי אל הניירות, אדוני היושב-ראש. רציתי לראות מה קרה בנושא הזה – ובכך אני עונה גם לך, חבר הכנסת משה קצב – יש כתבה בעיתון מ-7 במאי 1995. נתניהו: שלחתי לאסד הצעה למשא-ומתן. אולי תסביר לי באיזו מדינה מתוקנת ראש אופוזיציה שולח הצעות למשא-ומתן? אולי תסביר לי באיזה מקום דמוקרטי, שיש בו חלוקה בין ממשלה לבין אופוזיציה, קורה דבר כזה?

בנימין נתניהו (הליכוד):

אתה מאמין לכל דבר בעיתון?

שר המשטרה מ' שחל:

אולי תאמר לי, חבר הכנסת משה קצב, ואני סומך על ההגינות שלך: אילו היה מצב הפוך, כאשר אתם הייתם בשלטון, ואנחנו היינו עושים את זה – מה הייתם טוענים מעל הבמה הזאת?

משה קצב (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי חברי הכנסת, גם לעניין הגולן, כאשר אין מה לענות – פונים ללכלוך. לא מתאים לך, תאמין לי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה מתבסס על עיתון?

היו"ר ע' עלי:

סליחה, השר משיב על שלוש הצעות, ויש לו 20 דקות.

שר המשטרה מ' שחל:

אני שואל אותך, מי התייחס כאן לגולן בתקופה שאתם הייתם בממשלה? אולי תסביר לי איך אנחנו נהגנו ואיך אתם נהגתם? היה שר בריאות ששמו אהוד אולמרט. הוא היה בארצות-הברית, ויום אחד חזר והיתה הודעה: ישראל מוכנה לדון עם סוריה על דרישות טריטוריאליות. מה אנחנו עשינו? האם יצאנו כאן בשצף-קצף ובצעקות? מה קרה? דרשנו את פיטוריו של אהוד אולמרט? אני יודע שמר שמיר נזף בו אז, ואהוד חזר בו; אבל הוא אמר את הדברים. אני רוצה לומר לך: הדברים היו ידועים; היו עדים ששמעו אותו בארצות-הברית, הוא נאם באספה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גם רבין נזף בפרס.

שר המשטרה מ' שחל:

אביא דבר שני: יש כותרת אחרת, מפברואר 1991. מתיישבי רמת-הגולן: נדהמנו מהצהרת לוי. לוי, כידוע, זה דוד לוי, שר החוץ דאז. נאמר: דבריו של שר החוץ דוד לוי, כי אם סוריה תרצה לדבר, נושיט לה את היד ללא תנאים מוקדמים, עוררו אתמול תסיסה וזעם ביישובי הצפון ורמת-הגולן. מה קרה? מה אנחנו עשינו?

אני יודע, חבר הכנסת ביבי נתניהו, עכשיו זה מעניין אותך, אתה שואל אם זה קרה. כן. אם תרצה את החומר, אתן לך. זה היה בעיתונות, על דוד לוי. אני מבין שזה מה שמעניין אותך.

יהושע מצא (הליכוד):

ספר לנו על טרנר.

שר המשטרה מ' שחל:

אתן לך יותר מזה: אחד ממקורביו של דוד לוי – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

תאמר לנו, למה המשטרה מכה נשים מבוגרות? מדוע היא גוררת אותן על הרצפה?

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

תאמינו לי שאתם נשמעים פתטיים. אם זו התשובה, אם זו ההגנה שיש לכם על מעשיו של חבר הכנסת ביבי נתניהו, אני מודיע לכם, יש לכם בעיה קשה מאוד.

לימור לבנת (הליכוד):

— — — אתה לא עונה לעניין.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני רוצה להרגיע אתכם, אני מבקש להפסיק. חבר הכנסת נתניהו ישיב על הדברים.

שר המשטרה מ' שחל:

אתה קם ואומר דברים. אני לא רוצה להיכנס פעם נוספת לעניין חוק רמת-הגולן, ומה אמר כאן משה ארנס, כאשר היה יושב-ראש ועדת חוץ וביטחון. כל אלה דברים כתובים.

לימור לבנת (הליכוד):

זה שיעור בהיסטוריה?

שר המשטרה מ' שחל:

כן, זה שיעור בהיסטוריה, חברת הכנסת לימור לבנת, כי אתם מנסים להטעות את הציבור. אתם חושבים שהציבור לא יודע והוא שוכח את המעשים שלכם. תלמדו מהם, קצת בושה לא תזיק.

משה קצב (הליכוד):

את מה שאמר ראש הממשלה, איש מאתנו לא אמר. הוא אמר: לעולם לא נרד מהגולן. הוא הוליך שולל.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מצטט את דבריו של חבר כנסת שאיננו אתנו בכנסת הזאת. הוא אמר: אנחנו צריכים לבוא ולומר, שאנחנו מוכנים להתמקח על רמת-הגולן. בזמנו אמר גם מנחם בגין בכנסת ובמכתב לארצות-הברית, שאף שמחילים את החוק הישראלי על רמת-הגולן, הגבולות בינינו לבין סוריה ייקבעו אם וכאשר נשב עם הסורים. אבל כל אדם ריאלי יודע שסיפחנו את רמת-הגולן רק בגלל בעיות ביטחון. אף שיש

הסבורים שרמת-הגולן היא חלק בלתי נפרד מארץ-ישראל, אני לא חושב כך. את זה אמר רובי ריבלין, על דעתו של דוד לוי, סמוך להודעה של דוד לוי, כי אפשר לדבר ללא תנאים מוקדמים.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים את שלושת הנושאים שהתייחסתי אליהם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני מאוד מבקש לאפשר לשר לסיים.

שר המשטרה מ' שחל:

חברי הכנסת — — —

לימור לבנת (הליכוד):

הוא לא מדבר לעניין.

שר המשטרה מ' שחל:

בדרך כלל הממשלה לא היתה מתייחסת — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

נשב כאן עד הבוקר?

היו"ר ע' עלי:

לכן אני מבקש לסיים.

שר המשטרה מ' שחל:

הממשלה לא היתה מתייחסת – – –

יהושע מצא (הליכוד):

מעניין, מדוע פרס לא לוקח אותך למשא-ומתן. הוציאו אותך מהמשא-ומתן. יש אי-אמון בו, לא מאמינים לו.

שר המשטרה מ' שחל:

חברי הכנסת, אני יודע שפגעת בול. אם אתם מתרגזים כל כך, סימן שאני צודק.

יהושע מצא (הליכוד):

למה אתה לא שותף במשא-ומתן? תספר לנו.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת מצא.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, בדרך כלל הממשלה איננה מתייחסת לתעלולים פרלמנטריים בכנסת; היא אפילו מתייחסת בסלחנות למקרים כאלה. אך לי נדמה שהפעם היתה חצייה של קווים. תהיה המטרה אשר תהיה, אין לפרסם מסמכים סודיים מעל לבמה ציבורית. זוהי מידת האחריות הנדרשת מכל נבחר ואזרח בארץ הזאת, ובוודאי מראש האופוזיציה. היום ניסה חבר הכנסת נתניהו לשבש טקטיקה של מהלך המשא-ומתן במסירת הסודות; מחר הוא עלול לחשוף מסמכים נוספים שיעלה בחכתו. כמי

שחרד ודואג לביטחונה של מדינת ישראל ולשלום ילדינו המשרתים בצה"ל, חייב הבית הזה להביע סלידה ודאגה מכל מעשה שכזה, שברגע של התלהבות עלול לעלות בהרבה מאוד נזקים.

אדוני היושב-ראש, חיפשתי לאן להעביר את ההצעה לסדר-היום. הגעתי למסקנה, כי המקום הראוי לה הוא ועדת האתיקה של הכנסת. לדעתי, בעניין הזה, מן הראוי שוועדת האתיקה של הכנסת תדון במעשה, תתייחס אליו, תזמין את חבר הכנסת ביבי נתניהו. הוא יוכל אז לטעון את הטענות שלו. בוועדה זו מיוצגות כל מפלגות הבית, ויושבים בה אנשים מכובדים וישרים. אני מציע לחבר הכנסת ביבי נתניהו, שיקום ויגיד כי הוא מעוניין שהנושא הזה יועבר לוועדת האתיקה של הכנסת. בהעדר ועדה מתאימה, מאחר שאני לא יכול להעביר את הנושא ישירות לוועדת האתיקה, אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הכנסת, כדי שהיא תחליט אם יש מקום להעבירה לוועדת האתיקה, כדי לדון בה כראוי.

דוד מנע (הליכוד):

כמה שנון.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, ההצעה של השר שחל לא מקובלת. כאן אפשר להעביר לאחת מ-12 הוועדות הסטטוטוריות בכנסת. אתה לא יכול להעביר לוועדת האתיקה מכאן. כפי שאני יודע, אתה פרלמנטר ותיק ומנוסה, אתה מכיר את תקנון הכנסת. יש דרך להעביר לוועדת האתיקה. אין כל אפשרות להעביר מכאן הצעה לסדר-היום לוועדת האתיקה. מי שרוצה להתלונן בוועדת האתיקה – הדרך להעביר ידועה. אם תרצה אפנה את תשומת לבך לסעיפים הרלוונטיים בתקנון הכנסת. מכל מקום, אתה מציע להעביר לוועדת הכנסת. זאת הצעתך בלי תוספות.

היות שחבר הכנסת בנימין נתניהו הוא נשוא הדיון, לפי סעיף 88(ז) אני מזמין אותו לבוא ולשאת את דבריו.

דן תיכון (הליכוד):

הוא יכול גם כנציג הליכוד.

היו"ר ע' עלי:

אומנם, מדובר בסעיף 88(ז) לפי דברי השר, אבל היות שהשר גם התייחס לדבריו, והוא בא ושמע אותך – – –

דן תיכון (הליכוד):

יש לו זכות כראש הליכוד.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, עם כל הכבוד. חבר הכנסת דן תיכון, תאמין לי, בעניין זה אני לא זקוק לעזרה שלך. לקחתי את הסעיף, וכאן יש אפשרות גם כסיעה וגם כחבר כנסת. אבל בסעיף כתוב בפירוש, שתהיה לחבר אותה סיעה המדבר בשמה או לחבר הכנסת האמור, זכות תשובה בשיעור זמן של עשר דקות, והתשובה תינתן מייד לאחר הנמקת ההצעה לסדר-היום, ולפני תשובת חבר הממשלה המדבר בשמה.

היות שדברי השר התייחסו גם לחבר הכנסת נתניהו, אני חושב שכללי הצדק הטבעיים מחייבים. רבותי, אני פסקתי, ובזה נגמר העניין. בבקשה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר שחל, מטבע הדיון הזה אני נדרש להתייחס לשאלת אמינות הדוברים. ואני נאלץ גם להידרש לשאלת אמינות השר שחל בנושא מסמכים.

כאשר העלו חברי הכנסת דן מרידור ובני בגין את הנושא של נספח סודי להסכמי אוסלו – נספח ירושלים, ששר החוץ התחייב בו בשם הממשלה לאשר את המשך קיומם ופעילותם של מוסדות אש"ף בירושלים – אם אינני טועה, אדוני השר, נשאלת מעל הבמה הזאת אם יש מסמך כזה, ומיהרת להכחיש.

אני באמת לא רוצה להתפלמס אתך אישית. זה לא עניין אישי. אני רוצה להאמין, אדוני השר שחל, שאתה לא ידעת. הרי אתם ממדרים בממשלה הזאת. ראש הממשלה ממדר; בוודאי אינו מספר את האמת לשריו. אז נצא מתוך ההנחה המקלה הזאת. אבל אין ספק שראש הממשלה יצחק רבין ידע, ואין ספק ששר החוץ שמעון פרס ידע. הוא חתום על המסמך. והנה שניהם, כשנשאלו גם בוועדות הכנסת וגם מעל במת הכנסת וגם בציבור, הם אמרו: אין מסמך כזה.

הנה הגענו לפרשה דומה, ואמרתי שיש מסמך הגולן. ראש הממשלה עמד פה על הבמה הזאת ונתן התחייבויות מפורשות על סידורי ביטחון, קיצוץ בסדר הגודל של הצבא הסורי, רצועות דילול ופירוז אסימטריות, התעקשות על החרמון וכדומה. כשאמרתי, שקיים מסמך רשמי שמשקף את הנחיות הממשלה, שהוא מסתלק מאותן הבטחות שהוא נתן פה מעל במת הכנסת, קמה צעקה אדירה: אין מסמך כזה. זה היה הפזמון החוזר: אין מסמך כזה. וכאשר התברר שיש מסמך כזה, כמו שהתברר בעניין ירושלים – שם היה שקר ופה היה שקר – אז עברו לתיקון גרסאות. מה היתה הגרסה המיידית? טוב, יש מסמך כזה, אבל הוא אחד מיני רבים; הוא לא חשוב. אחר כך התחלפה הגרסה הזאת, ומדי פעם היא שזורה בגרסה שלישית: יש מסמך כזה, הוא חשוב, הוא גורם נזק צבאי, נזק ביטחוני אדיר לממשלה. זאת אומרת, סתירה בתוך סתירה. אתה יודע, כשאתה מתחיל לשקר, אתה

לא יודע איך לצאת מזה. או יש גם חלופה רביעית: יש מסמך כזה, אבל רבין לא כתב אותו. כתב אותו תת-אלוף שטאובר. זה נכון. כתב אותו מדמיונו? כתב אותו.

דוד צוקר (מרצ):

יש הבדל בין השניים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

איש לא אומר שרבין כתב אותו. האיש הזה אומר לפניכם שהמסמך הזה נכתב על סמך ההנחיות המדיניות שלא רק הממשלה יודעת; סוריה יודעת אותן. אמריקה, שמעבירה אותן חדשות לבקרים לסוריה, יודעת אותן. כל העולם יודע אותן, חוץ מגורם אחד – הציבור בארץ. הוא, אסור לו שידע שראש הממשלה הסתלק מההבטחות שלו.

עשיתם פה דבר די מתוחכם, זה מתאים לכם, כי אתם עובדים בהולכת שולל, בעורמה. ואמר ידידי חבר הכנסת משה קצב, לדעתי, בנאום חד מאוד, נכון מאוד, נקודה שאני רוצה לחזור עליה. מה קורה במשא-ומתן מדיני, בדרך כלל, או יותר נכון – תמיד? אני לא מדבר על שביתת נשק; שביתת נשק היא בין גנרלים. במשא-ומתן מדיני הממשלה קובעת גבול ואחר כך באים אל הצבא, אל כוחות הביטחון ואומרים: רבותי, זה הגבול, זאת ההחלטה המדינית, עכשיו תנו לנו נספח צבאי או תנו לנו המלצות צבאיות כיצד לעגן את הביטחון סביב אותה החלטה מדינית. קודם קובעים את ההחלטה המדינית בדבר הגבול, ואחר כך קובעים את סדרי הביטחון סביב אותו גבול שנקבע מבחינה מדינית.

פה, בפעם הראשונה בתולדות המדינה, הפכתם את הסדר. למה הפכתם את הסדר? הפכתם את הסדר, כי אינכם יכולים להתייצב בפני הציבור ולהגיד לו: למעשה קבענו גבול. ראש הממשלה מפר את ההתחייבות שהוא נתן ערב הבחירות שלא להפקיר את רמת-הגולן ולא לרדת ממנה, אבל אין לו האומץ, אין לו העוז לומר זאת לציבור. אגב, הסורים כבר יודעים זאת. אבל הציבור בישראל, שצריך להאכיל אותו בכפיות או לפרוס את הסלאמי הזה בהדרגה, אי-אפשר להגיד לו את זה בבת אחת. אז מצאתם פטנט. מה הפטנט? מנהלים משא-ומתן מדיני באצטלה של שיחות ושולחים את הרמטכ"ל, שנקלע למצב מביך, שאסור היה להכניס אותו אליו, כדי שינהל כביכול שיחות על סידורי ביטחון בלי קשר לנקודת הגבול.

אני אשאל אותך, מר שחל. הרי אתה עוסק במידה מסוימת של ביטחון – תדמיין רגע שאתה רמטכ"ל, ומדינת ישראל אומרת לרמטכ"ל: תמליץ לנו על סידורי ביטחון הטובים ביותר שיכולים להיות בלי קשר לנקודת הגבול. הוא יגיד לך: צריך להישאר בחרמון, צריך לחזק את נוכחות צה"ל בקו התלים, צריך להוסיף עוד 200 טנקים ברמת-הגולן. אם ההמלצות הן המלצות ביטחוניות, שאינן קשורות לקו הגבול, או יותר נכון, שאין בהן הנחת נסיגה, כל רמטכ"ל, כל משלחת צבאית היו אומרים: להוסיף, להוסיף, להוסיף, או לפחות לא לגרוע.

העובדה שאתם מנסים להסתיר פה היא, שנתקבלה החלטה מדינית לנסיגה, ואתם בסך הכול מנסים להכשיר את השרץ בשימוש פסול בצבא, שימוש שאיש לא עשה בו, בשתי צורות: 1. באמצעות

הדיונים שאתם מקיימים בווישינגטון; 2. באמצעות הדיונים שאתם מקיימים פה. אתם מערבים את הצבא בהחלטות מדיניות. בין השאר אתם גם ממסמכים את ההחלטות המדיניות כמסמכים צבאיים.

עכשיו למסמך. כל אחד קרא אותו. אין בו שום דבר צבאי. אין פה שום סוד צבאי. אין פה שום סיכון לביטחון המדינה, שום דבר. אבל מה שיש בו זו חשיפת האמת שאתם מנסים להסתיר, שראש הממשלה הסתלק מההתחייבויות הללו. במסמך שני, שאגב יצא בכוחות עצמו, אני מוכרח להגיד – תבדקו את המקורות שלכם – שם אומר שטאובר: ההבנות שגובשו עם סוריה לשם חידוש שיחות הרמטכ"לים מובילות לכאורה לנסיגה מלאה. לפני שהעיתונאים מזדרזים, זה התפרסם בעיתון "הארץ", על-ידי אלוף בן.

כלומר, מאותם מסמכים שהם לכאורה סודות צבאיים, הציבור מגלה למעשה את מה שאתם מנסים להסתיר, שהחבילה הביטחונית שאתם הולכים להביא עלינו, רחמנא ליצלן, כוללת את הדברים הבאים: נסיגה מכל הגולן עד שפת הכינרת. פשוט טירוף הדעת. אבל אתם הולכים לעשות את זה אם לא נעצור בעדכם. אני מאמין שנעצור בעדכם.

הצבא הסורי נשאר עם 5,000 טנקים; אין קיצוץ. החרמון יעבור כנראה מידיים ישראליות. אנחנו עוקרים את העיניים של המדינה, נשים שם עיניים אחרות, נקווה לטוב. ותהיה פריסה של חלק מאותם טנקים סוריים מערבית לדמשק. זו חבילת הביטחון שאתם מביאים לעם ישראל. כדי למכור את זה, מנהלים שיחות של רמטכ"לים עם שיהאבי, קצת צילומים וכדומה.

כל מה שאמרתי פה, כל מה שנחשף במסמכים הלא-צבאיים האלה, בדיונים שלא צריכים להתקיים בכלל במסגרת הצבא, בוודאי לא מובלים על-ידי הצבא – כל מה שאמרתי פה, הסורים יודעים. הם ידעו לפני, הם ידעו באמצעות האמריקנים, הם ידעו מכך, הם ידעו מהרמטכ"ל בדברים שהוא אמר. חלק הוא אמר, חלק אמרו לפני. מי שלא ידע – אני חוזר ואומר – זה הציבור הישראלי. אתם פשוט מוסיפים פה חטא על פשע, גם בהחלטה עצמה וגם בדרך שבה אתם מנסים להוליך את הציבור כאילו אתם דואגים לביטחון.

עכשיו אתם דואגים לביטחון, מר שחל? אתם רצים אחרי המסמך הזה, שלא היה צריך להיכתב. אתם רצים אחרי המדליף. זה ביטחון המדינה? אתה יודע מה זה ביטחון המדינה? אל תרד מרמת-הגולן. אתה מדבר על ביטחון המדינה; זה חיי אדם של אנשי החולה, שישבו מתחת לטנקים הסוריים והתותחים הסוריים שאתם הולכים להחזיר לרמת-הגולן. אתה רוצה לדבר אתי על ביטחון? אתה מתייצב פה ומדבר על ביטחון באמת? על מה אתה מדבר?

רן כהן (מרצ):

ביטחון באמת זה שלום – – – תגיד את האמת לציבור.

בנימין נתניהו (הליכוד):

שמעתי את הססמה הזאת. אני אגיד לך את האמת. הנה האמת. האמת היא, שזו לא זכותנו, זו חובתנו, כאופוזיציה במדינה דמוקרטית, לחשוף את השקר הכפול שלכם – גם את השקר של הפקרת הביטחון וגם את השקר של ההתכסות באצטלה צבאית ובמסמכים צבאיים כדי לכסות על הדבר הנורא הזה שאתם עושים.

אתם רוצים לדאוג לביטחון? תפסיקו לרדוף אחרי מדליפים, תתחילו לשמור על רמת-הגולן. תתחילו בזה; תקבלו, תאמין לי, תמיכה מלאה של האופוזיציה. בינתיים תחסכו מאתנו את הקרקס הזה, המבזה אתכם, לא אותנו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת נתניהו.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר כמה מלים.

דן תיכון (הליכוד):

יש עוד חברי כנסת שרוצים לדבר. עכשיו הוא יתחיל לדבר עד הערב.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, בעצם, לפי סעיף 88(ז) הוא היה צריך לדבר לפני השר. אפשרתי לו לדבר אחרי השר. כעת אתן לשר לומר כמה מלים.

יהושע מצא (הליכוד):

ואחר כך שוב יכול חבר הכנסת נתניהו לדבר.

היו"ר ע' עלי:

אתה תוותר לו על הצעה אחרת, אם הוא ירצה.

דן תיכון (הליכוד):

לא – – – כי הוא ראש הליכוד, והיתה התקפה על הליכוד.

היו"ר ע' עלי:

לכשיתעורר הוויכוח הזה, ואם חבר הכנסת נתניהו ירצה, נשקול את העניין.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דן תיכון, לשם ההשכלה, סעיף 88 זה הסעיף שאתה מדבר עליו, שזה או סיעה או אדם.

סעיף 97 קובע לאמור: "שר שהביע דעת הממשלה על הצעה לסדר-היום, וכל שר הנוגע בדבר, רשאי בכל שלב משלבי הדיון על-פי פרק זה ליטול את רשות הדיבור, כדי להעמיד עובדות, שהוזכרו בדיון, על תיקון".

חבר הכנסת ביבי נתניהו, הקשבתי לך רב קשב, והאמן לי, ברגעים האלה שהיו לך יכולת לעשות מעשה שיכול היה להיות לו ערך חינוכי בעל חשיבות רבה לציבור הישראלי כולו אילו היית קם ואומר: הניעה אותי כוונה פוליטית – לגיטימית מבחינתך, אתה איש פוליטי – אבל אם טעיתי, שגיתי, אני חוזר בי ומבקש סליחה.

מה קבעת בדברים שלך? לא הכחשת את העובדה שמדובר במסמך צבאי. לא הכחשת את העובדה שהמסמך מסווג. לא הכחשת את העובדה שגילית אותו כאן מעל הבמה. לא הכחשת את העובדה שעשית זאת בלי לברר עם הנוגעים בדבר לפני זה ולקבל מהם תשובה. אני באתי וציטטתי סעיף בחוק שקבע בדיוק מסגרת למקרה הזה, והוא אמר: תעשה את זה בתום לב ובדרך לא פסולה. אני אומר לך, הדרך שבה נעשו הדברים היתה פסולה.

אינני יכול להיכנס לפרטים. אני יכול לומר רק דבר אחד בנושא שדיברת עליו בביטחון כה גמור, שכבר נקבע קו הגבול והיכן הוא עובר; אני אומר לך, חבר הכנסת ביבי נתניהו: אינך מדייק, זו איננה האמת; עובדתית זה לא נכון. נשגב מבינתי מדוע אופוזיציה אחראית צריכה לעשות הכול כדי להגיד, עוד לפני שהסתיים המשא-ומתן, את מה שהיא עושה היום – תדעו לכם, כבר ויתרנו.

חבר הכנסת ביבי נתניהו, למען ההגינות, על מה אתה בא להלין? הרי אנחנו אומרים: נלך למשאל-עם אם תהיה נסיגה משמעותית. אמר ראש הממשלה: זה לא היה במצע, אלה לא היו הדברים ערב הבחירות – נלך לעם שיכריע. אתם פוחדים ללכת אל העם, לא אנחנו.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני באמת קובע בצער, שגם דברי התשובה של חבר הכנסת ביבי נתניהו, לא רק שלא הקטינו את הנזק אלא אף הגבירו אותו; לא רק שלא היה בהם שום חידוש אלא היה ניסיון,

לדעתי, יותר מכל דבר אחר, לתקן נזקים אצלך בתוך הסיעה, כי בסיעתך אין מסכימים לא עם הדרך ולא עם השיטה.

דוד מנע (הליכוד):

כל הסיעה מסכימה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת ביבי נתניהו, היה תקדים בהיסטוריה הזאת. היה ראש ממשלה בישראל שניהל משא-ומתן, והוא ויתר על כל סיני. הוא שלח אנשי צבא. האלוף אברשה טמיר נשא ונתן, והוא קבע.

דבר אחד אני יכול לומר לך: אני מכיר את מר שמיר. אילו באת ושאלת אותו לדעתו, מבחינת ההגיונות, לגבי ההתייחסות ההוגנת בשימוש במסמך כזה, אני אומר לך שהוא היה נותן לך עצה שלא היית צריך לעשות את זה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. כעת יש הצעות אחרות.

חבר הכנסת רן כהן, אתה מסתפק בתשובת השר?

רן כהן (מרצ):

כן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מנע, חבר הכנסת רן כהן מסתפק בתשובת השר.

חבר הכנסת קצב, אתה מסתפק בתשובת השר?

משה קצב (הליכוד):

לא, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת צוקר, בבקשה. דקה.

דוד מנע (הליכוד):

למה?

היו"ר ע' עלי:

לפי התקנון, אם יש מישהו מסיעה אחרת, יש לו זכות קדימה.

דוד מנע (הליכוד):

אני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן.

היו"ר ע' עלי:

אבל חבר הכנסת רן כהן הסתפק בתשובת השר.

דוד מנע (הליכוד):

ברגע שחבר הכנסת קצב מבקש דיון במליאה – – –

היו"ר ע' עלי:

עם כל הכבוד, כל הצעה לחוד. אם חבר הכנסת רן כהן מסתפק בתשובת השר, אי-אפשר להסיר אותה. לפי התקנון, אם יש הצעה אחרת מסיעה שאינה מסיעתו של המציע, זכותו ויש לו קדימה.

חבר הכנסת צוקר, אתה מתבקש לדבר דקה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני השר, החוק אומר דבר ברור, שמשעה שנודע למשטרה על אפשרות שנעברה עבירה, חייבת המשטרה בפתיחת חקירה. עכשיו לא רק שלמשטרה נודע, שר המשטרה אמר באופן מסודר וקבע מסגרת חוקית שעל-פיה יש אפשרות שחבר הכנסת נתניהו עבר עבירה, ואף ההגנות בפרק ז' לא עומדות לימינו.

משה קצב (הליכוד):

למה לכם, תחליטו שהאופוזיציה צריכה לצאת מחוץ לחוק – – –

דוד צוקר (מרצ):

אני מניח, שבעקבות דבריו של השר תיפתח חקירה, משום שהמשטרה יודעת שיש אפשרות שנעברה עבירה. אם המשטרה לא תעשה את זה מתוך החלטה של השר, חברי הכנסת עמיתי רן כהן וענת מאור ואני נפנה בבקשה לפתוח בחקירה על יסוד דבריו של שר המשטרה במליאת הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת שילנסקי מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת רענן כהן.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ע' עלי:

אתה צודק, אבל אני כבר קראתי לו. לא אוריד אותו. לא שמתי לב.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני השר, אתה יודע שאני חולק על כל מה שהמשטרה עושה היום לגבי ההפגנות של התנועה הלאומית. אבל ביחס לפעילותך כשר משטרה בבתי-סוהר וכו', יש לי תמיד מלות שבח עבורך. איך כל הדברים שאמרת פה מסתדרים עם עמדה של שר משטרה, אשר מחובתו לדאוג שיתפסו את

העבריינים. הרי אתם מרמים את העם ללא הפסק, ובעניין חיוני כרמת-הגולן אתם מסתבכים בשקר אחרי שקר. אתם אומרים לעם דבר אחד, ובהסתר, במחתרת, עושים את ההיפך.

בא חבר הכנסת בנימין נתניהו וחשף את המזימות שלכם, את כל המזימות האפלות, במקרה זה ביחס לרמת-הגולן. הוא חשף דבר שהסורים יודעים, כל שירותי הביטחון של כל האומות יודעים, האמריקנים יודעים, ורק עם ישראל לא יודע.

אדוני שר המשטרה, תפסו אתכם בקלקלתכם; חבר הכנסת בנימין נתניהו, כפי שאומרים, תפס אתכם עם המכנסיים למטה. אין לכם הגנה. אתם הקמתם קול צעקה: יש להעניש את חבר הכנסת ביבי נתניהו. למה הדבר דומה, אדוני שר המשטרה? שוטר שלך תפס נאשם במרמה, והתזמורת שלכם יצאה בצעקה: להעניש את השוטר ולא את הגנב.

חבר הכנסת בנימין נתניהו, העומד בראש האופוזיציה, ובקרוב, בעזרת השם, יהיה גם ראש ממשלת ישראל, נודע לו על הטעיית העם במידה שעלולה חס וחלילה להוביל לאסון. מה הוא היה צריך לעשות? לשתוק? לו היה נהג כך – חבר הכנסת ביבי נתניהו, לו היית שותק, היית מועל בשליחותך. אתה הוכחת אומץ בשדה הקרב, לימדת אותנו שאומץ זה יש לך גם בתחום המדיני. עשית את הדבר הנכון. חשפת את השקר שלהם, ואני מברך אותך על כך. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. נשארה הצעה אחת, של חבר הכנסת קצב. אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

משה קצב (הליכוד):

אני מסכים שהצעתי תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ע' עלי:

השר הציע להעבירה לוועדת הכנסת.

משה קצב (הליכוד):

אין פה חילוקי דעות. השר לא מציע להעביר לוועדה אחרת וועדת הכנסת צריכה להחליט. יש פה הסכמה על ועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ע' עלי:

השר מסכים?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכנסת.

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי, חבר הכנסת קצב, אפשר מלכתחילה להעביר את הנושא לוועדת הכנסת, שהדיון יתקיים בוועדת הכנסת, ולא שהיא תחליט לאיזו ועדה להעביר את הנושא.

חבר הכנסת קצב, השר הציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכנסת. הוא מציע שוועדת הכנסת תדון בנושא. אתה מציע את ועדת החוץ והביטחון. אני מעביר את ההחלטה לוועדת הכנסת שתחליט לאיזו ועדה יועבר הנושא לדיון.

חבר הכנסת קצב, האם אתה רוצה שהעניין יועמד להצבעה או שאתה מסתפק בתשובת השר?

דוד צוקר (מרצ):

הוא רוצה ועדה.

קריאות:

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת קצב, חבר הכנסת קצב, אתה מסתפק בתשובת השר?

משה קצב (הליכוד):

לא, אדוני, אני מבקש לקבל דקה להסבר.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני ציפיתי משר המשטרה, כנציג הממשלה, שיתייחס יותר בכובד ראש, יותר בגישה ממלכתית, יותר בגישה אחראית לנושא הדין. שר המשטרה ניסה לעשות מטעמים מהנושא ושימוש פוליטי בו, ולכן אינני רוצה להסתפק בתשובת השר בשום פנים ואופן. אני לא רוצה שישתמע מהדברים שלי – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ע' עלי:

מה אתה מציע?

קריאות:

— — —

משה קצב (הליכוד):

קיבלתי רשות דיבור כדין. עם כל הכבוד לך, אינך מנהל את הישיבה, חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

יש הגינות.

משה קצב (הליכוד):

עם כל הכבוד, אל תתווכח על הגינות. מה שאתם עושים, זה חוסר הגינות.

קריאות:

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רן כהן, תן לו לסיים את דבריו.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רן כהן – – –

רן כהן (מרצ):

משה קצב (הליכוד):

גרוע מהדלפת מסמכים. אתם מרמים את העם, וזה גרוע פי כמה.

קריאות:

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת מנע. חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת רן כהן, אולי תרשה לי רגע; תאמין לי, סליחה.

רן כהן (מרצ):

— — —

דוד מנע (הליכוד):

אודי אדיב יצא מן הבית שלך, מגן-שמואל.

רן כהן (מרצ):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רן כהן, אתה רוצה שאקרא אותך לסדר? אולי תרשה לי רגע. חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת רן כהן.

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה לנמק — — —

היו"ר ע' עלי:

אני תיכף ארצה לקרוא אותך לסדר, מה דעתך?

דוד צוקר (מרצ):

שלילי.

היו"ר ע' עלי:

אז תפסיק, למה לך?

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אינני רוצה שישתמע מהדברים שלי כאילו אני מתחשב או מסתפק בתשובת שר המשטרה בשם הממשלה. בכל אופן, מאחר שאינני רוצה שהנושא הזה יהפוך לעניין שבו זורקים בליסטראות כדי לחפות על מעשי תרמית והולכת שולל ושימוש בצה"ל לצרכים פוליטיים, אני מעדיף, אדוני, למשוך את הצעתי מסדר-היום.

דוד צוקר (מרצ):

יכולת להפוך את זה להצעת חוק.

היו"ר ע' עלי:

אין הצבעה. חבר כנסת יכול למשוך את הצעתו.

קריאות:

— — —

היו"ר ע' עלי:

רבתי, חבר הכנסת לנדאו, חבר הכנסת לנדאו — — —

קריאה:

יש הצעה של חבר הכנסת רענן כהן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רענן כהן לא נמצא – לא מצביעים. חבר הכנסת רן כהן הסתפק בתשובת השר. חבר הכנסת משה קצב מושך את הצעתו. אין הצבעה. אנחנו ממשיכים בסדר-היום.

הצעות לסדר-היום התנהגות המשטרה כלפי עובדים שובתים במפעל "מתמור"

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 7153, 7157 ו-7172, בנושא: התנהגות המשטרה כלפי עובדים שובתים במפעל "מתמור". ראשונת הדוברים, חברת הכנסת ענת מאור, אחריה – חבר הכנסת עמיר פרץ, ואחרון – חבר הכנסת יעקב שמאי.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יושבים אתנו כאן נציגי ועד העובדים ונציגי העובדים ממפעל תערובת "מתמור", דרומית לאשדוד.

לפני שבוע, ביום רביעי שעבר בדיוק בשעה זו ביקרתי את העובדים ממפעל "מתמור" שהיו בבית-המעצר.

אני פונה מכאן גם לתנועת המושבים וגם לתנועה הקיבוצית; אני פונה להנהלות המפעלים, שבגלל עצות אחיתופל של עורכי-דין נוקטות דרך של מעצרים, מכות והזמנת משטרה – כל זה תחת ססמה מזויפת בת עשרות שנים: "כן, לשבור". אני חושבת שבמקום לשבור צריך להידבר. אני פונה להנהלת המפעל לנקוט מייד דרך של הידברות.

פגשתי עובדים אחראיים שמבינים מה היא התייעלות כלכלית. צריך לעשות זאת תוך כיבוד זכויותיהם ורק במשא-ומתן עמהם.

אני פונה אליך, אדוני שר המשטרה, להקים ועדת חקירה לא ממלכתית ולא פרלמנטרית; ועדת חקירה שתחקור בדיוקנות את כל הפעילות האלימה והמכות שהיו ביום רביעי בשבוע שעבר. זו

אינתיפאדה? מדוע השימוש באלמות הזאת? ובשם החוק? כולנו בעד כיבוד החוק. השמים הם לא הגבול; היו שם מעשים חמורים מאוד. אני אישית מנעתי את זה יומיים קודם במו ידי, אבל הנושא התפוצץ.

בדקות הספורות שיש לי אני רוצה לעבור ל"עוף הנגב", כי יש חוט מקשר בין כל הדברים הללו. 200 עובדים באופקים הם במצב של כינוס נכסים, כשהנהלת המפעל מוכרת אותו עכשיו ל"תנובה", ורוצים לפטר את העובדים ולהעסיק אותם בחוזים אישיים. אני פונה מכאן ל"תנובה" בבקשה להמשיך ולהעסיק את העובדים לפי הסכמים קיבוציים. אני פונה אל כונס הנכסים שלא יפטר את העובדים. עורכת-הדין דלילה אורנשטיין עושה שם עבודה נהדרת; ההסתדרות בראשות יושב-ראש האיגוד המקצועי נותנת סיוע לכל המפעלים הללו; אבל, בלי תשתית של הידברות ושל אמנה חברתית שאפיינה אותנו בכל שנותינו המשותפות אנחנו יכולים להפוך את העובדים, שהם הבסיס לכל הייצור, לאויבים.

אני עוברת לבית-התפוצות. 20 שנה יש שם צוות מסור, ואני יודעת זאת, כי ביקרתי שם כמורה להיסטוריה וכמרצה. מנהל בית-התפוצות ממחר להוציא צווי פיטורים. אני פונה אל יושב-ראש מועצת המנהלים ואל ראש העיר תל-אביב, מר רוני מילוא, לדחות על הסף את ההתנהגות האגרסיבית ולבוא למשא-ומתן ולהידברות עם עובדים ששובתים שם על דברים צודקים זה היום ה-19.

כאשר ישנתי בלילה ב"מספנות-ישראל", כשהם התחילו את שביתתם, אמרתי להם שהם הדגם של מאבק העובדים בישראל.

משה גפני (יהדות התורה):

את באופוזיציה, או בשלטון?

היו"ר ע' עלי:

זה מעיד שיש לה יושר אינטלקטואלי. מה, חבר הכנסת הוא רובוט? היא מהקואליציה והיא מבקרת עניין מסוים שהיא מאמינה בו.

ענת מאור (מרצ):

תודה על העזרה.

יעקב שמאי (הליכוד):

היא מגלה את האמת על חבריה.

משה גפני (יהדות התורה):

היא עושה פריימריס.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, סליחה, זה לא פריימריס וזה לא שייך.

יעקב שמאי (הליכוד):

היא בסדר, בנושא הזה היא גילתה את פרצופם האמיתי של חבריה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שמאי, אני לא נוקט כאן עמדה, אני לא מכיר את העובדות. זכותה להשמיע את דבריה, ונא לא להפריע לה.

משה גפני (יהדות התורה):

ודאי שזכותה.

ענת מאור (מרצ):

תודה לעמיתי. חבר הכנסת גפני, אני מצטערת, לא ראיתי אותך ב"מספנות-ישראל", לא ראיתי אותך עם העובדים ב"עוף הנגב", לא ראיתי אותך עם פועלי "מתמור", והם העדות הכי חשובה.

משה גפני (יהדות התורה):

באמת.

ענת מאור (מרצ):

אני פונה אל חברי ועמיתי – את הביקורת אני אומרת קודם כול מבית – ואל כלל ההנהלות: להפסיק עם עצות אחיתופל של עורכי-דין, לחזור להידבר עם עובדים – – –

משה גפני (יהדות התורה):

כשהייתי סגן שר – – –

ענת מאור (מרצ):

כשאתה היית סגן שר לא היתה רשות מפקחת לאכיפת חוקי עבודה, רק חוקי השבת עניינו אותך, אז בבקשה.

אני פונה אל שר המשטרה להקים את ועדת החקירה. אני מברכת את ההסתדרות ואומרת ליושב-ראש האיגוד המקצועי: יישר כוח. ההסתדרות חייבת לבלום את העניין של החוזים האישיים ולא להכניס אותם מבית, כי זה יוצר סטנדרד. אנחנו חייבים לעגן את זכויות העובדים בחקיקה.

אני פונה אל ראש הממשלה שלא להטיל דופי במעמד העובדים, כי העובדים הם הבסיס, והם מבינים שצריך גם התייעלות כלכלית וצמיחה, אבל רק שיתוף פעולה עמהם ישיג גם את הזכויות וגם את הצמיחה הכלכלית. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת עמיר פרץ. אחריו – האחרון, חבר הכנסת יעקב שמאי. שלוש דקות. בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, אינני מבין את חבר הכנסת גפני, אני רוצה להעיר לך הערה. מאז ומתמיד, גם בממשלות העבודה וגם בממשלות הליכוד, נושא המאבקים של מפעלים ושל עובדים חצה את הקווים ולא היה מאבק מפלגתי כזה או אחר; לכן אין קשר לזה. חברת הכנסת ענת מאור יכולה להיות שייכת לקואליציה ואני יכול להיות שייך לקואליציה; גם הממשלות הבינו שבנושא העובדים לא עושים חידוד בין קואליציה לאופוזיציה.

משה גפני (יהדות התורה):

– – – הממשלה. אני בעד.

עמיר פרץ (העבודה):

חוץ מזה, צריך להעריך מאוד חבר קואליציה שמעז לצאת נגד מפלגתו ונגד הקואליציה יותר מאשר את חבר האופוזיציה, כי אופוזיציה זו עבודה קלה. אני אומר לך, שבמקרה הזה חברת הכנסת ענת מאור עשתה עבודה טובה מאוד במפעל, הלכה וגינתה גם שמית וגם קולקטיבית חברים במועצת המנהלים של "מתמור", שהיא חלק מהם, ואולי היא פוגשת אותם בחדר האוכל יותר ממך ויותר ממני. היא עשתה זאת באומץ רב. במקום שיש לשבח, צריך לשבח.

בנושא של העובדים אני פונה אל הכנסת לשפוט עניינית. כל חברי הכנסת נקראים לבוא ולבקר. יש לנו משברים גדולים בכל מקום, ברפא"ל, ב"תדיראן", ב"מתמור", בבית-התפוצות, ב"עוף הנגב" – כל המשברים בבת אחת, כשהכול קיים, תוסס וחי ומטבע הדברים חברי כנסת מבליים שם. אמרתי לעובדים בכל המפעלים האלה: תקבלו כל חבר כנסת, ולא משנה מאיזו מפלגה הוא מגיע, כדי שיביא כל סיוע שהוא יכול לתת, ושלא יהיו מאבקים פוליטיים בעניין הזה. אתה מוזמן, בכל עת שיהיה לך זמן תבקר ויקבלו אותך בשמחה, וגם כל סיוע שתוכל להגיש.

אני רוצה לומר לשר המשטרה, לבי לבי עם שוטרי ישראל. אין ספק שמי שנמצאים במצב הקשה ביותר הם השוטרים שצריכים להגיע לחצר המפעל או לכביש ראשי ולבצע את העבודה המוטלת עליהם בחוק. גם הם עובדים, וגם הם, בשביל להגן על זכויותיהם, ניסו להקים ארגון של נשות העובדים כדי לעקוף ולמצוא דרך שמישהו יוכל לדבר בשמם על זכויותיהם.

גברתי היושבת-ראש, שתי דקות הקדשתי לך, בבקשה תני לי להמשיך.

היו"ר ע' מאור:

שלא יאשימו אותי באינטרסנטיות. בתור יושב-ראש האיגוד המקצועי, אני מוסיפה לך זמן.

עמיר פרץ (העבודה):

קשה לראות את הדילמה שבה נמצאת המשטרה. היינו עם שוטרים בתעשייה האווירית, ב"תעש" ובכל מקום, והם נמצאים – אני לא רוצה להגיד בין הפטיש לסדן אבל בין הפטיש לפטיש, כי בדרך כלל לבם עם העובדים. אני יודע זאת באופן אישי, פורמלי ובלתי פורמלי.

אני מוכרח לומר לך, שבמקרה של "מתמור", אם מתוך לחץ, אם מתוך איומים אישיים על מפקדים מסוימים, היתה פה היסחפות שאין לה מקום. ביקרתי בביתו של יושב-ראש הוועד, באתי לחבק את הבת שלו בת השמונה, והיא אמרה לי: היד שלי כואבת מזה ששוטר גרר אותי. בת שמונה. יושב פה עובד שזרועו יצאה ממקומה כיוון ששוטר משך לו אותה.

יכול להיות שהיתה התלהטות יצרים, אבל, אדוני השר, גם אם הנהלת המפעל הוציאה צווים שצריך לפתוח את שערי המפעל, אין שום סיבה ששוטר יעלה על משאית ויורה בעצמו לנהג להיכנס למפעל. זה כמעט כמו להכניס את המשטרה להפעיל את המפעל במקום העובדים. הלכתי אל מפקד המרחב ואמרתי לו שזה לא ייתכן. הוא אמר לי: לא היו דברים מעולם – פתחנו את השער, ואם הנהג רוצה להיכנס, שייכנס; אם לא – שלא ייכנס. אדוני השר, אשאיר לך כאן תמונה שתראה אותה לפני שאתה נואם, כי יכול להיות שתהיה הטעיה בנאומך. אתה תראה תמונה של שוטר שיושב בתוך המשאית. המשטרה צריכה לפתוח את שערי המפעל – זה תפקידה; בשום פנים ואופן היא לא צריכה לעלות ולהניע את המפעל או את גלגליו, ולו עם משאית אחת בישראל. זו התערבות בוטה ומיותרת.

אני לא רוצה להמשיך. ראיתי טרגדיות ומשברים קשים שעברו אזרחים שבמשך עשרות בשנים היו אזרחים שומרי חוק, אבל נקלעו למצב שבו הם נאלצים להיאבק על פת לחמם, ואסור שמישהו יהפוך אותם לפושעים.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת יעקב שמאי, ולאחר מכן – תשובת שר המשטרה.

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת פרץ, אתה שכחת כאן את התמונה.

עמיר פרץ (העבודה):

השארתי אותה כדי שהשר יראה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אה, השר יראה את זה כאשר יגיע.

עמיר פרץ (העבודה):

כדי שהוא יחליט אחר כך; אולי הוא ישמיט איזה משפט.

יעקב שמאי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אומנם, להצעה לסדר-היום של שלושת החברים הצענו לקרוא: התנהגות המשטרה כלפי עובדים, אבל בעצם, אדוני השר, המצב שהמשטרה הגיעה אליו ביום מסוים אינו העיקר, אלא מה שקורה מסביב. מפעל "מתמור", שנשלט בידי הקיבוצים, העסיק עובדים – – –

היו"ר ע' מאור:

והמושבים.

יעקב שמאי (הליכוד):

מושבים בודדים. המפעל ניהל משא-ומתן, העובדים לא ידעו שהוא מתכוון לפטר אותם. יתירה מכך, אני אומר לך, אדוני השר: אחד ממזכירי האיגודים המקצועיים מאשקלון מושעה היום – נכון, חבר הכנסת פרץ? – מכיוון שהציעו לו לקבל תפקיד במפעל. ההנהלה, לא המשטרה. זאת אומרת, היה כאן משהו נוראי.

ומנגד 80 עובדים שההכנסה שלהם נעה בין 2,000 ל-4,000 שקל. לקחה ההנהלה, חבר הכנסת פרץ, את עורך-הדין ברנזון. אדוני שר המשטרה, גם אתה עורך-דין ידוע. אני באמת שואל את עצמי – האם עורך-הדין ברנזון עובד ב-100,000 דולר, ב-200,000 דולר, או ביותר? מנין לקחה ההנהלה הזאת את הכסף לשלם לברנזון? וכאשר העובדים שבתו באישור האיגוד המקצועי – עמיר פרץ, יושב-ראש האיגוד המקצועי, מזכיר מועצת הפועלים ברדא, הנהלת האיגוד המקצועי המקומית – ונתמכו על-ידי חברי כנסת, בהם חבר הכנסת ונונו, חברת הכנסת מאור ואחרים – פתאום, בתוך שלושה-ארבעה ימים, הכול בסדר. בא מפקד משטרת אשדוד, בודק, אומר להם: הכול בסדר, רק לא לעלות על הכביש. אומרים לו: בסדר. וראה זה פלא. ואני לא רוצה שייתפס הש"ג, שלא יקרה כאן שהש"ג ישלם את המחיר.

לפתע הופיע ממונה מרחבי של משטרת אשדוד, אשר הגיע עם כוח שוטרים גדול של משטרת אשדוד, עם 80 שוטרים או למעלה מזה, עם שמות מסומנים, עם ביטויים גסים ונוראיים כלפי עובדות ועובדים, עם שבירת ידיים ורגליים, עם דחיפות והכנסה בכוח לרכבים. מה קרה כאן? התהפך העולם? קרה משהו? אני אגיד לך מה קרה, אדוני שר המשטרה. היתה כאן התערבות בוטה, שבאה מדרג שהוא מעל למשטרת אשדוד. מישהו איים על מישהו במשטרת אשדוד. משטרת אשדוד נהגה ביושר, נהגה בהגינות. היא אפשרה להם לשבות, בתנאי שלא יפריעו לסדר. כאן קרה דבר נוראי, ואני לא רוצה שהמשטרה תחקור את עצמה ובאיזה מקום תמצא את הש"ג אשם.

ברנזון שילם כסף. למי? את מי הוא מחזיק במשטרה? כן, אדוני השר, אל תתפלא. מי שמקבל מאות אלפי דולרים יכול להשפיע. אז בבקשה לחפש את האשמים האמיתיים. כי מה קרה? ראה זה פלא – אחרי ההתנהגות הבוטה, כבר שבוע ימים על מי מנוחות. העובדים שובתים, להנהלה יש העונש שלה, שאתה צריך לנהל מאבק אחר לגמרי. הם שובתים, המשטרה מפרטלת; לא קורה כלום.

לכן, אדוני שר המשטרה, אל תחליק את העניין הזה. אל תתפוס את הש"ג. אל תאפשר לשוטרים לבדוק את עצמם. הנושא הזה דורש ועדה יסודית ובדיקת המקור האמיתי של הפשע הכללי הזה של "מאפיה" בראשותו של ברנזון ומי שמשלם לו.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שר המשטרה, השר משה שחל, בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

זו אמת לאמיתה, ואני יודע זאת מקציני משטרה. תתקוף, אני אענה. קציני משטרה אמרו את זה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מאז אני שר משטרה, כמעט אין נושא – אפילו התמים ביותר, כמו שאלה על מזג האוויר – שלא הופך להיות דרמה. הדרמה הגיעה עכשיו לשיאים בנושא כאוב, באמת כאוב; שמעתי את הדברים של חבר הכנסת שמאי. אני אומר משהו, מפני שלפחות את אחד הקצינים אני מכיר אישית ואני יודע במי מדובר. בראש ובראשונה אני רוצה להביא בפניכם, בפני הבית, את השתלשלות האירועים מנקודת מבטה של המשטרה.

אבל לפני כן אני רוצה לומר, שהבעיה של התערבות המשטרה בסכסוכי העבודה היא בעיה עדינה ורגישה בדרך כלל, ואצלי היא רגישה במיוחד. אני חושב, שעניינים של יחסים בין עובד למעביד אמורים להסתדר וצריכים להסתדר בין הצדדים עצמם, והמשטרה צריכה להימנע ככל האפשר מלהיכנס לסכסוכים מעין אלה. זכותו של העובד לשבות היא זכות יסוד בעיני. הייתי בין הלוחמים להכניס את הזכות הזאת במסגרת כל חוקי היסוד, כשדנו בחוק זכויות האדם.

היו"ר ע' מאור:

לצער, זה עדיין לא מעוגן בחוק הזכויות; חוק זכויות יסוד חברתיות.

שר המשטרה מ' שחל:

אני יודע. דרך אגב, גברתי היושבת-ראש, אני חייב להגיד לך, שחברים מכובדים בסיעה שלך מתנגדים והתנגדו; ואני מדבר על סיפור שנמשך עשר שנים. אבל אני מציג כאן בעניין הזה את תפיסת העולם שלי בסוגיה שלגביה יש לי עמדה מגובשת מאוד, חדה מאוד, ברורה מאוד, ופיקוד המשטרה יודע אותה, כי בעיות כאלה מתעוררות מדי פעם. אבל, יש מקרים שהמשטרה חייבת לפעול בהם, במיוחד כאשר המקרה הוא צו של בית-משפט. והאירוע הזה שאתם מתארים לא היה בבחינת התנדבות של המשטרה. המשטרה היתה חייבת לפעול.

קודם כול, השתלשלות העניינים, ואני מדבר מנקודת ראותה של המשטרה. מפעל "מתמור" הוא מפעל המייצר תערובת לבעלי חיים; הוא ממוקם סמוך לעיר אשדוד. סכסוך העבודה במפעל הוא סכסוך ארוך ימים, ותחילתו עוד בחודש אפריל השנה, כאשר הנהלת המפעל פיטרה שבעה עובדים; בהם – חברי ועד המפעל. במחאה הפגינו העובדים בשערי המפעל, הבעירו צמיגים, מנעו כניסה ויציאה של משאיות למפעל. בית-משפט השלום באשקלון הוציא צו כלפי שמונה עובדים, שבו נאסר עליהם להיכנס לשטח המפעל או לבצע כל פעולה שיש בה משום הפרעה של כניסה למפעל או יציאה ממנו. ב-21 ביוני 1995 חידש בית-המשפט את תוקף הצו. באותו יום בשעות אחר הצהריים החלה התפרעות של העובדים השובתים. העובדים הבעירו צמיגים בשערי המפעל וכתוצאה מכך נסגרו השערים.

בא-כוח המפעל פנה למשטרת אשדוד בדרישה לפעול לפתיחת השערים ולאפשר עבודה סדירה במפעל בהסתמך על צו בית-המשפט. מפקד מרחב לכיש, תת-ניצב ז'אק דדון – ואני אומר לך, חבר הכנסת שמאי, אני מכיר אותו אישית, הוא אחד הקצינים הטובים במשטרת ישראל, אדם שיש לו גם לב, גם אחריות, הגון, ישר, מקצוען ממדרגה ראשונה, אחד המפקדים המעולים שהיו במשמר הגבול; אין כמעט פעולה שאני יודע עליה שהוא לא היה שותף לה; הוא פיקד על משמר הגבול בירושלים במשך תקופה ארוכה, ובמסגרת תוכניות קידום העברתי אותו לתפקיד החדש במשטרה הכחולה. אני מכיר את האיש, אני לא אומר את זה סתם, כי לפעמים יש מקרים שאתה לא יודע במי מדובר, ואני יכול לומר לך – אני בטוח ומשוכנע שכאשר הוא פעל, הוא פעל מתוך שיקול דעת והרבה ריסון.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, הוא היה באותו יום בפטרה, הוא לא היה באירוע.

שר המשטרה מ' שחל:

אבל כשקרה האירוע, תיכף אני אומר לך מה היה. מפקד המרחב, בהתייעצות עם מפקד מחוז הדרום, החליט שלא להתערב בינתיים, וב-23 ביוני, יומיים לאחר מכן, ניסתה הנהלת המפעל לפתוח את השערים, אך העובדים התנגדו ולא אפשרו את פתיחתם.

יש פה פרק המתייחס לחלקו של חבר הכנסת עמיר פרץ, ואם אני אמחק משהו זה לא הדברים שבתמונה, אלא אני מוחק את החלק הזה. אני לא רוצה להיכנס לזה.

עמיר פרץ (העבודה):

למה? אתה יכול להגיד, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

חלילה, אני באמת לא רוצה בעניין הזה. לפי השתלשלות העניינים, אתה ממלא תפקיד, ואני לא רוצה להיכנס לוויכוח הזה. לכן אני מדלג עליו. מותר לי?

עמיר פרץ (העבודה):

זכותך. אבל אני רוצה לומר לך, שאם יש בזה חלילה משהו שאתה לא תעשה, תפקידך, אני מרשה לך.

שר המשטרה מ' שחל:

לא, לא, לא. זה לא שאני לא ממלא את תפקידי. אני לא חייב לספר את כל הפרקים של הסרט הזה. יש פרק אחד שאני מדלג עליו.

עמיר פרץ (העבודה):

אולי זה לטובתי.

שר המשטרה מ' שחל:

אינני יודע.

עמיר פרץ (העבודה):

תגיד את זה, שידעו.

שר המשטרה מ' שחל:

אינני יודע.

ביום 25 ביוני התקיים דיון בבית-משפט השלום באשקלון ביוזמת בא-כוח המפעל בגין ביזיון בית-הדין. בעת הדיון פתחו העובדים את שערי המפעל. באותו יום פרץ אחד העובדים המפוטרים לחדרו של המנהל וניסה להצית את עצמו יחד עם מנהל המפעל.

בימים שלאחר מכן נפתח שער המפעל, והמפעל ניסה לחדש את העבודה במקום, אך כאשר הגיעו משאיות למפעל שכבו השובתים על הכביש עם נשותיהם וילדיהם ומנעו את כניסת המשאיות. המשטרה שהיתה במקום פינתה – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

כן, הפרעה. תסלח לי, הפרעה לתנועה. וכשיש צו של בית-משפט, המשטרה חייבת לכבד אותו; חבר הכנסת שמאי, באמת.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני לא נגד. אני אומר, שכמו שהיה שקט קודם, חוץ מהאירוע, גם היום המפעל עדיין סגור. אומנם הדלתות פתוחות, אבל – – –

שר המשטרה מ' שחל:

בעניין הזה המשטרה לא יכולה לא לקיים צו של בית-משפט. מה אתה רוצה שהיא תעשה?

יעקב שמאי (הליכוד):

הדרך, הצורה, קרה משהו באמצע.

שר המשטרה מ' שחל:

אני תיכף אגיד.

המשטרה שהיתה במקום פינתה את הכביש, ומנהל המפעל ויתר מיוזמתו על הכנסת המשאיות.

ב-28 ביוני רוכז כוח משטרה גדול כדי לאפשר למפעל להמשיך לעבוד על-פי צו בית-המשפט. בשעה 08:00 לערך, עם הגעת כוחות המשטרה למקום, החלה התפרעות שבאה לידי ביטוי בחסימת הכביש

המוביל למפעל. העובדים השובתים, יחד עם נשותיהם וילדיהם, חסמו בגופם את הכניסה למשאיות, בניגוד לצו בית-המשפט שאסר עליהם להשבית את העבודה.

אני חייב לומר, שבאותו יום הגיעו אלי פניות מצד כמה גורמים, ואני אישית דיברתי עם מפכ"ל המשטרה וביקשתי שבנושא הזה יהיה איפוק מרבי בפעולות המשטרה.

פיקוד המשטרה במקום פנה לשובתים שיפנו את הכביש מרצונם. הם סירבו. כאן יש הגרסה של המשטרה, שהחלו לתקוף את השוטרים. המשטרה עצרה תשעה מפגינים, מהם שתי נשים.

ענת מאור (מרצ):

אדוני השר, יש פה בעיה, כי לאותה קבוצה אין במה פרלמנטרית להשמיע את דברה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי, אני אציע להעביר את ההצעה לאיזה מקום, ותהיה אפשרות.

המעצר נעשה תוך שימוש בכוח שכלל פינוי המפגינים על-ידי הרמתם והעלאתם לניידת. יש לציין, כי לצורך מעצר הנשים הופעלו שוטרות. העצורים הועברו לתחנת אשדוד. נפתחו נגדם תיקים פליליים. אחת הנשים שהיתה בהיריון שוחררה מיד. בדיון שנערך באותו יום בבית-משפט השלום באשדוד שוחררו שלושה עצורים בתנאים מגבילים, וחמישה נוספים נותרו במעצר לשיקול דעתה של המשטרה. ארבעה עצורים שוחררו למחרת. העצור האחרון שוחרר ב-2 ביולי 1995.

חבל מאוד שהאירוע הסתיים כפי שהסתיים. משטרת ישראל מחויבת לפעול על-פי צו בית-המשפט, גם אם מדובר במאבק של ועד עובדים בהנהלת מפעל. אני רק יכול לחזור ולציין, שעד כמה שבדקתי השוטרים ביצעו את משימתם על-פי החוק. אם מישהו חולק על כך, חבר הכנסת שמאי – המשטרה מזמן לא בודקת את עצמה, מספיקה תלונה כדי שהדבר הזה יתברר במחלקה המיוחדת במשרד המשפטים.

אסיים את דברי אולי בדוגמה הטובה ביותר מדברי השופטת מרוז בהחלטתה מ-28 ביוני 1995: "אינני מקבלת את גישתו של בא-כוחם של החשודים אשר ללגיטימציה שהוא נותן להתנהגותם, שהרי יש דרך חוקית להפגין באמצעות רשיון. אין חולק כי במקרה דנן לקחו החשודים את הדין לעצמם והעדיפו הפגנה כוחנית על פני הפגנה מתוכננת ומסודרת על-פי הדין".

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להציע, שההצעה לסדר-היום תעבור לוועדת העבודה של הכנסת לדיון.

עמיר פרץ (העבודה):

ועדת הפנים, לא?

שר המשטרה מ' שחל:

ועדת הפנים. אין לי טענה. שתעבור לוועדת הפנים של הכנסת לדיון. אשמח גם להשתתף ולשמוע, ואולי באותה הזדמנות תשמעו במישרין את מפקד המרחב בסוגיה הזאת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת גפני ביקש להסיר את הצעתה לסדר-היום של חברת הכנסת מאור. דקה אחת.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, יש הצטברות של מפעלים שנופלים ומשאירים את העובדים ומפקירים אותם באופן שאין לו תקדים.

פניתי קודם לחברת הכנסת מאור. הממשלה הזו אמרה שהיא משנה את סדרי העדיפויות, והיא שינתה את סדרי העדיפויות. את רואה את "מספנות-ישראל", את רואה את "מתמור" ואת רואה את "עוף הנגב" – בזה אחר זה מפקירים את החלשים, משאירים את העובדים לגורלם, ועל כך צריך להתמרמר.

אדוני השר, מדובר במערכת רגישה מאוד, אתה יודע זאת. צריך לומר למשטרה במקרה הזה לנהוג אחרת. אני מכיר את מפקד מרחב לכיש תת-ניצב ז'אק דדון. אני מתפלא עליו כי הוא באמת רגיש, כפי שציינת. מילא אם זה היה אצל ניצב אריה עמית במחוז ירושלים, אני מבין, מפני שהוא לא רגיש. אבל תת-ניצב ז'אק דדון – שר המשטרה צריך לפנות במקרה הזה, שהוא מקרה רגיש, להתנהג אחרת. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

רבתי חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. חברת הכנסת ענת מאור מסכימה שהצעתה תועבר לוועדת הפנים?

ענת מאור (מרצ):

מסכימה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת עמיר פרץ, מסכים?

עמיר פרץ (העבודה):

מסכים.

היו"ר ע' עלי:

כבוד חבר הכנסת יעקב שמאי, מסכים?

יעקב שמאי (הליכוד):

מסכים.

היו"ר ע' עלי:

בסדר. מי בעד העברת ההצעה לסדר-היום לוועדת הפנים? מי נגד?

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

12 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הפנים של הכנסת.

הצעות לסדר-היום

רצח נהג המונית בתל-אביב

היו"ר ע' עלי:

הנושא הבא שלנו: הצעות לסדר-היום מס' 7154, 7159, 7162, 7177, 7183 ו-7204, בנושא: רצח נהג המונית בתל-אביב. ראשון הדוברים – חבר הכנסת יגאל ביבי, שלוש דקות. אחריו – חבר הכנסת זנדברג, שלוש דקות. רבתי, אני מקפיד על לוח הזמנים. אני מבקש לתכנן את הנאום לשלוש דקות. יש לנו סדר-יום עמוס מאוד.

שר המשטרה מ' שחל:

מילא סדר-יום עמוס, אבל אני צריך לענות לבדי על הכול.

היו"ר ע' עלי:

על הכול אתה. אתה כבר שש שעות כאן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

שר המשטרה ושר כללי.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, השר הכללי, בשנתיים האחרונות נרצחו שישה נהגי מוניות, האחרון – אברהם דויד, זיכרוננו לברכה, נרצח בדם קר ואכזרי, השם ייקום דמו.

הוויכוח על ביטחונם של נהגי המוניות הוא בעצם ויכוח על כסף, מי ישלם את ההוצאות הכרוכות באבטחת הנהגים. אני חושב שהגיע הזמן לגמור עם הנושא הזה. יש להחליט דברים ברורים. כמעט אחרי כל רצח הוגשה הצעה לסדר-היום ודנו ודיברנו ואמרו שיבדקו, ושום דבר כמעט לא התקדם. אם צריך לעשות הפרדה, צריך להחליט על הפרדה בין הנהג לבין הנוסעים במושב האחורי. אם צריך להחליט שנהג מונית יכול לא להעלות כל אחד, צריך להחליט בחוק שמותר לו, אם הוא רואה אדם חשוד, שהוא לא רוצה להעלות אותו למונית, הוא יכול לא להעלות אותו למונית.

האם צריכים להיות "שוקרים" חשמליים במכוניות, כמו שהם אומרים, כן או לא? האם צריך להיות מכשיר של גילוי ואיתור מידי של המכונית ובקרה בתחנות המשטרה ובתחנות של עזרה ראשונה? כל הנושאים האלה צריכים להיחתך. משרד התחבורה גובה מספיק כספים ואגרות מבעלי המוניות כדי לעזור בנושא הזה.

אדוני שר המשטרה, הם כבר לא פוחדים גם מאנשים חמושים. אם היום נהרגו שני מאבטחים יוצאי יחידות קרביות, עם "עוזי" ועם אקדחים, אז מה יגיד נהג מונית מסכן, שהוא לא קרבי והוא נוהג באמצע הלילה עייף ומפתיעים אותו? הדבר הזה צריך לזעזע את כל המדינה. היום נהרגו שני מאבטחים. אתמול הבאנו לקבורה שני חיילים. האם הדם של האזרחים שלנו הפקר? אני לא מבין מה קורה פה. הביטחון האישי במדינת ישראל התערער.

אני לא רוצה להאשים את שר המשטרה. אני יודע שהוא עושה מאמצים רבים. אני חושב שזו מדיניות כוללת של הממשלה. אמרתי לך את זה בוועדה. אמרתי את זה לפני שבוע, ואני אגיד את זה כאן: אין הרתעה. אנחנו לא נהפוך להיות בגלות במדינה שלנו. אני צריך לנסוע עם אוטו מוגן, "אגד" הזמין 20 משוריינים. אני לא מבין – במדינת ישראל? עברנו את 1948. עכשיו אנחנו צריכים לנסוע לבדנו במכוניות משוריינות. אני נוסע לפעמים באוטובוס – עוד טונה פלדה וזכוכיות ורשתות. אני מרגיש כאילו חזרנו לתקופה של לפני 50 שנה. זקן צריך לחצן מצוקה בבית, בנקים צריכים עוד 6 מיליוני שקלים כדי לאבטח את עצמם.

שר המשטרה מ' שחל:

דולר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

גדרות ביישובים. איזו מדינה, מדינה הכי צפופה בעולם, הכי קטנה בעולם. איזה דבר זה?

אני רוצה לומר: שורש העניין הוא הרתעה. כשאין מורא של מלכות, כשאין מורא של משטרה – זה מה שקורה.

היו"ר ע' עלי:

"איש את רעהו חיים בלעו".

יגאל ביבי (מפד"ל):

דוגמה אחת פשוטה: בעיסאווייה הרסה המשטרה בית, והם הלכו ובנו אותו עוד פעם. כל עם ישראל ראה שאפשר לצפצף על החוק ועל המשטרה. אם אפשר לצפצף על החוק, אפשר לרצוח, אפשר לשדוד בנקים, אפשר לעשות הכול. הגיע הזמן שתחזירו את ההרתעה והביטחון לתושבים שלנו, שהם זכאים להם.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת ביבי. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, בפתח דברי אני מבקש לשלוח תנחומים למשפחת דויד על המקרה המצער, ואני חושב שהבית כולו יצטרף לדברים.

אני יכול לומר ולקבוע בצער, שלא מדובר במקרה ראשון או במקרה בודד בתקופה האחרונה, שנהג מונית נופל קורבן למעשה אלימות. לאחר מעשי הרצח היו מעשי שוד, אבל אני מתייחס גם למעשי אלימות שקדמו לאותו מעשה רצח, והשאלה שעולה, ושבעצם עליה צריכה להינתן תשובה מצד הרשויות שמפקדות על כך, היא: כיצד נגן על נהגי המוניות?

יש דרכים שונות ורבות. אני רוצה להתייחס לאמצעים שונים; הזדמן לי לשוחח עם כמה אנשים שעוסקים באמצעים שונים, ואחד מהם הוא כובע מצוקה, אותו דבר שקיים היום. ככל שהתעמקתי יותר, כך התרבו אצלי סימני השאלה לגבי כל המהלך של התקנת כובעי המצוקה, החל בשאלת המכרז – פורסם, לא פורסם, היה מכרז לעניין – דרך השאלות של ההתקנה – מי מוסמך להתקין, למה נתנו לגורם אחד, כמעט יחיד בארץ, להתקין אותו; וכלה בשאלה: אם כבר עשית כובע מצוקה כזה, למה הוא לא מחובר לאיזה מוקד שמאפשר לך להשתמש בו בשעת חירום בצורה אפקטיבית? אלה שאלות רבות ומורכבות.

אבל יש גם אמצעים אחרים, שמן הסתם ראוי היה שנקבל תשובה מדוע עד היום לא ניסו אותם או לא ניסו להתחיל להפעיל אותם – למשל אותה מחיצת זכוכית למיגון. נכון שיש בעיה עם מוניות קטנות, שאולי צריכים לפתור אותה, אבל לפחות לגבי חלק מכלי הרכב הדבר הזה יכול להיות יעיל, גם שימושי ופרקטי. רעיונות כמו צופרי אוויר חזקים, שיכולים לשמש אמצעי קריאה לעזרה כשאותו נהג נמצא במצוקה והוא לא מצליח להגיע לכובע המצוקה, שכבר הוכיח את עצמו כדבר בלתי אמין.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת זנדברג, בארצות-הברית אתה לא יכול לשבת על-יד הנהג; גם בחלק מארצות אירופה. יש זכויות מיגון, ואתה לא יכול לשבת ליד הנהג. בזה נגמר העניין.

אליעזר זנדברג (צומת):

יש בעיה – חלק מהנהגים ששוחחתי עמם אמרו: תראה, גם אם מאוד נרצה, זה יוצר אצלנו בעיה. במוניות קטנות, מהדגמים הפחות מפוארים, זכויות מיגון כזאת, כאשר מערכת המזגן נמצאת לפנים, יוצרת בעיה של דחיסה.

היו"ר ע' עלי:

זה נושא טכני, שאפשר לתת לו פתרונות.

אליעזר זנדברג (צומת):

אולי אחר כך אתייחס למצוקה של נהגי המוניות בכלל בצד הכלכלי, ויש לכך השלכה גם על אמצעי המיגון. יש מערכות שונות. הבעיה היא כסף, כמובן. אומנם, תמיד נעים לי לשמוע תשובות משר המשטרה, מהשר שחל, אבל אני מצטער על שהשר שחל נבחר להשיב לעניין ולא שר התחבורה, כי אם אנחנו נוגעים בעניין של כסף, שר התחבורה ומשרד התחבורה הם הגופים שצריכים להצביע על המקור. אני לפחות שמעתי על כל מיני קרנות שנועדו לנהגי המוניות וכדומה – כסף שקיים, ומדי שנה הבטיחו להם אותו לעניין כזה או עניין אחר. מדוע לא נייעד אותו לעניין הזה?

ואני רוצה לסיים, אדוני היושב-ראש: יצא במקרה שבשבוע שעבר עברה כאן בקריאה שנייה ושלישית הצעת חוק שעוסקת ברישוי מוניות. יצא לי להיפגש עם הציבור של נהגי המוניות, אנשים שעובדים קשה, עמלים יום יום לפרנסתם; ציבור שבאמת מוצא את פרנסתו בעבודה קשה וארוכה, שעות ארוכות מדי יום ביומו. וכאן אני קושר את הדברים להערה של היושב-ראש: אנחנו צריכים להביא בחשבון, שאותם אמצעי מיגון יהיו דברים לא רק אפקטיביים מבחינה בטיחותית, אלא שאפשר יהיה להשתמש בהם מבחינת היכולת הכספית של נהגי מוניות. את האחריות – כך אני מאמין – למציאת הפתרון צריך לחפש אצל הממשלה, ואת הפתרון צריך למצוא במשרד התחבורה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת זנדברג. חברת הכנסת לימור לבנת; אחריה – חבר הכנסת רפאל פנחסי.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה להצטרף לדברים שאמרו כאן עמיתי לפני, אבל במיוחד להערה שנשמעה על כך שהשר המשיב הוא שר המשטרה ולא שר התחבורה; וגם זאת, לא חלילה משום שאני רוצה לפגוע בשר המשטרה, אלא משום שאני חושבת שהבעיה היא בעיה ששר התחבורה היה צריך להשיב עליה. אני בטוחה שהתשובה שנקבל כאן היום ודאי לא תספק, ודאי לא תהיה יעילה מספיק, ואני מקווה שלאחר שנסיים כאן היום את הדיון, נסכם כולנו יחד להעביר את הדיון בנושא הזה לוועדה, ואז שר התחבורה יצטרך לבוא ולתת תשובות מספקות יותר.

אין צורך לחזור על הסיבה שבגינה אנחנו מעלים את הנושא היום, אותו רצח נורא של נהג המונית דויד, זכרו לברכה. הבעיה היא אכן, איך מגינים על חיי נהגי המוניות, שחשופים יותר מכל אדם אחר, בגין טיב עבודתם, משום שהם לוקחים אנשים זרים למוניתם, משום שהם נוסעים בלילות, במקומות חשוכים; אין להם שום דרך, וגם מבחינת החוק אסור להם לסרב להסיע אדם. לכן הם חשופים אפילו לתביעה אם הם יסרבו להסיע נוסע שמנסה לעצור אותם. על כן חובתנו להגן על חייהם.

אני רוצה לומר לכם, אדוני היושב-ראש ושר המשטרה: יש לי פה מסמך של משטרת ישראל – אני מקווה שהשר לא יחשוב שזה לא תקין שאני מחזיקה פה מסמך של משטרת ישראל – והוא מ-25 במרס 1994. יש בו שורת המלצות, כעשר המלצות, שנועדו להגן על חיי נהגי המוניות; המלצות חשובות, המלצות שכולן נוגעות למיגון ולאבטחת נסיעת המוניות שלהם וחייהם. ההמלצות האלה לא יצאו אל הפועל, לא קרה אתן שום דבר, שנה, למעלה משנה. ההמלצות הן ממרס; אנחנו נמצאים כבר ביולי. כלומר, שנה ורבע שלא נעשה דבר וחצי דבר עם ההמלצות. נכון שיישום ההמלצות עולה כסף. נו, אז מה רוצים, שהנהגים יממנו את זה?

אני שומעת, שחלק מהנהגים, ודאי אלה שהם שכירים, אבל גם בעלי המוניות, הם לא במצב כלכלי כל כך טוב, אך ודאי שחובת הביטחון לא יכולה לחול רק עליהם. זה ממש לא עולה על הדעת. מדוע מכל אותן המלצות טובות על מחיצת מגן שקופה ועל לחצן מצוקה אלחוטי ועל נעילה מרכזית ברכב ועל רשיונות לנשק ועל פנס חירום ועל מערכת לאיכון לוויינים ואמצעים אקטיביים אחרים – מדוע מכל אלה הדבר היחיד שנותר הוא איזה פנס מהבהב על גג המונית, שלא מחובר לשום מקום, שיכול להיות שאף אחד לא רואה אותו, ויכול להיות שאם מישהו רואה אותו, הוא לא יודע מה לעשות בו?

והנה אנחנו מוצאים שוב ושוב את נהגי המוניות עומדים בחזית בלתי אפשרית, בחזית כזאת שאין שום הצדקה ושום סיבה שאנחנו כנבחר ציבור נעמוד מנגד ולא ניתן להם יד כדי שיוכלו להגן על חייהם ועל משפחותיהם.

אדוני השר, אני פונה אליך ומבקשת ממך: אנא, תסכים להעביר את ההצעה לוועדה. הנושא חשוב; כאן אין עניין של קואליציה ואופוזיציה. הנושא חשוב מכדי שנוריד אותו מסדר-היום. אני מקווה שלוועדה יבוא גם שר התחבורה, ואפשר יהיה לדון בהצעות מעשיות ומיידיות כדי להגן על נהגי המוניות. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת לבנת. חבר הכנסת פנחסי – אינו נוכח. כעת יעלה ויבוא חבר הכנסת יוסף בא-גד. ואחרון אחרון חביב – חבר הכנסת עמנואל זיסמן, איש ירושלים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

תודה רבה על זה שאתה אומר שאני חביב.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, כבוד שר המשטרה, אני רוצה לתקן טעות. הבוקר היה דיון בהצעת חוק שלי בעניין מיגון רכב. שר התחבורה השתתף והשיב, וסיכמנו ברוח טובה להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום ולהעביר את הנושא לוועדת הכלכלה.

לכן, ידידי חברי הכנסת, היה דיון, וכרגע עומד על הפרק הרצח של נהג המונית, וטוב שיושב אתנו שר המשטרה.

ביקרתי אתמול אצל משפחת האבלים, משפחת אברהם דויד, השם ייקום דמו. אני אומר השם ייקום דמו ולא זכרו לברכה, כי המשפחה טוענת שמצאו סכין ארוכה ולא אולר קטן שנערים עשויים לדקור בו, ולכן זו ודאי פגיעה חבלנית של כאלה שלא חוששים ללכת עם סכין גדולה ולא עם אולר.

לכן, כבוד השר, המשפחה נפגעה מכך שאף אחד לא בא להשתתף ביגונה ובאבלה. דבר שני, יש לבדוק אם היתה פגיעת חבלה ולהודות בדבר ולעשות כל מה שאפשר.

כבוד השר ודאי קרא את עיתון "ידיעות אחרונות" מהיום. עכשיו שודדים נהגי מוניות. הושיטו לשני נהגים אקדחים או דמויי אקדח ושדדו את כספם, זה היה אמש.

ברשותך, אדוני השר, אני רוצה לעבור לבעיה שמעיקה עלי מאוד, ואתה יודע על כך – אני רץ אחרריך כבר יומיים.

תשעה אסירים יהודים בכלא רמלה שובתים רעב. אני מקווה, שהיות שהם רק יהודים, הם יקבלו את הזכויות כמו ערבים. לפחות שלא תהיה אפליית יהודים במדינת ישראל.

אתמול שלח לי נציב בתי-הסוהר פקס, שלא היו דברים מעולם. אני מודה על תשובתך, ועל כך יש לשבח אותך, שכאשר פונים אליך אתה עונה. במכתבך אתה כבר מודה ששניים אולי כן שובתים. אתמול אמרו שאף אחד לא שובת, עכשיו מודים ששניים שובתים. אתמול שאלתי כמה ערבים הוכנסו לצינוק כאשר שבתו רעב, ומסתבר שאף אחד לא הוכנס.

אתה כותב לי, ואני משבח אותך, שאם תהיה שביתת רעב של אסירים בעתיד, ננהג לפי התקנות. אין כל כוונה להכניס אסירים שובתים להפרדה. לא יהיה צינוק לאסירים שובתים. תודה רבה. אני שאלתי איך יתפללו במניין, ועכשיו אין בעיה.

דבר נוסף, אתה אומר לי, שעלי לפנות שבעה ימים מראש. חבר כנסת צריך לפנות שבעה ימים מראש. זה מזכיר לי סיפור של יהודי שבנה סוכה במוסקבה. הביאו אותו לבית-משפט והגיעו לפשרה עם השופט, שכעבור שבעה ימים הוא יוריד את הסוכה. שבעה ימים של סוכות. כך גם אתה, כבוד השר, מדבר על שבעה ימים. אני אחתים חברי כנסת לשנות את זה.

אני מתחנן לבקר במערב במגרש-הרוסים, ואתם מסרבים לאפשר לי. זה מזכיר לי את אורן אדרי. בסוף התברר שאני צדקתי בעניין ההוא. למה לעשות מזה עניין ולא לאפשר לחבר כנסת למלא את שליחותו? אם אני מתחנן כבר יומיים לבקר במגרש-הרוסים; אני מתחנן עוד הערב לקבל אפשרות כזאת. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה.

אדוני השר, יש פנייה של אנשים רבים להשתדל שלא יסיימו היום כל כך מאוחר. לכן אני מוכרח להקפיד על הזמנים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אתרום בכך שאוותר על ההצעה האחרונה שלי לסדר-היום, כי זה לא לכבוד הרבי מלובביץ'.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, יש לך חמש דקות תמימות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, בראשית דברי הרשו לי לשלוח את תנחומי למשפחתו האבלה של נהג המוניית אברהם דויד, זיכרונו לברכה. מי ייתן ולא תדעו עוד צער.

משפחה גדולה מודאגת ודואבת היא היום משפחת נהגי המוניות שנעה על כבישי ישראל; משפחה היוצאת מדי יום ומדי לילה להרוויח את לחמה ביזע, ובמציאות של היום גם תוך נטילת סיכון עצמי

גבוה. גורמים עוינים על רקע לאומני ופילי מוצאים בנהג המונית יעד מועדף לפיגוע, לרצח לשם רצח, או לוטשים עיניהם לפדיון הכספי שלו.

חייהם של נהגי המוניות הפכו בלתי נסבלים. הם תלויים בחסדי הגורל ותקוותם שלא ליפול לידיהם של רוצחים צמאי דם על רקע דתי, לאומני, או לידיהם של סתם מטורפים.

על רקע מציאות קשה זו, כל שאלתי היא לדעת במה נרתמת היום ממשלת ישראל לעזרת נהגי המוניות. שהרי מצד אחד הנהגים נדרשים לשלם לאוצר המדינה אגרות שונות. רשות הרישוי דורשת מהנהגים התקנים מיוחדים לשיפור השירות למען הנוסע, והיא מתנה זאת בקבלת רשיון למונית. אבל היכן בא לידי ביטוי המאמץ להגנה על חייו של נהג המונית מפני כל אותם מטורפים, שודדים ופנאטים דתיים?

אני דורש לדעת, כיצד פועל משרד המשטרה, כמי שאחראי לביטחון הפנים? כיצד הוא פועל לשם הדרכת הנהגים להחדרת כללי התנהגות אבטחתית מונעת? וכיצד הוא פועל לשם הקניית ידע מקצועי באשר לציד הגנתי לנהג ולכלי הרכב?

ובעיקר, מדוע עדיין לא מיישמים את ההמלצות של יועצי ראש הממשלה לטרור בעבר ובהווה בנושא זה? היום יותר מאי-פעם ברור שיש צורך בפעילותם של משרדי הממשלה באופן מקיף ויסודי למען פתרון לטווח המידי והארוך. לכולנו ברור שבעיות אינן נעלמות, וכך גם בנוגע לתקיפת נהגי מוניות. מטורפים תמיד יהיו, ומתוך הבנה זו הגיעו בכמה ארצות מערביות מזמן למסקנה, שיש צורך בהפרדה פיסית בין הנהג לנוסעים.

גם אני הגשתי הצעת חוק המחייבת התקנה של מחיצות כאלה בכל מונית חדשה. אבל עד שיותקנו אותן מחיצות יחלוף זמן רב. הדבר מחייב פתרונות ביניים לשם הגנה על חיי הנהג. פתרונות אלה מחייבים הידברות והסכמה בין כל משרדי הממשלה הרלוונטיים, בין בעלי המוניות והנהגים בנוגע לצרכים האמיתיים; כמו כן, בקשר לעלויות הנדרשות עקב כך, אם על-ידי חיבור למוקדי מצוקה הקשורים למשטרה ואם על-ידי פתרונות שיוצעו על-ידי מערכת הביטחון.

מה שנחוץ כיום זו פעילות מהירה, שתיתן את תחושת הביטחון לנהגי המוניות במקום עבודתם. תקוותי היא, שהנושא אכן ייכנס להילוך גבוה, ושחלילה לא נצטרך להעלותו שוב ולגלות שלא נעשה דבר.

אנו, כחברי הכנסת, חברי הבית בכלל ואלה שהעלו את ההצעה הדחופה לסדר-היום בפרט, מחויבים לעמוד על המשמר ולהבטיח שהצעדים הראויים ינקטו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מקרה הרצח המזעזע שאירע בסוף השבוע העלה שוב לכותרות את נושא ביטחונם האישי של נהגי המוניות בארץ. בראשית דברי אני מבקש לשלוח את תנחומי למשפחת הנרצח, אברהם דויד, זכרו לברכה, ולספר את תמצית השתלשלות העניינים בפרשה.

ב-30 ביוני 1995, סמוך לחצות, נמצאה גופת גבר בתוך מונית ברחוב ישראל בק בתל-אביב. מפלג התשאול ביחידה המרכזית בתל-אביב חוקר את הרצח. החקירה מתמקדת במישור המודיעיני, החקירתי והטכני. כיוון שהחקירה עוד בראשיתה, אני מנוע מלמסור פרטים נוספים היכולים לפגוע במהלכה.

נהגי מוניות, מעצם עיסוקם, חשופים לא אחת להתנכלויות מצד גורמים שונים. האלימות כלפי נהגי המוניות איננה תופעה מקרית וחולפת, והיא קיימת מאופי המקצוע עצמו. מבחינת אירועי הפעולות נגד הנהגים עולה, כי נהגי המוניות אינם מהווים יעד מועדף וכי מרבית האירועים הם בעלי רקע פלילי, קרי: איומים, תקיפות, מקרי שוד ונסיעה ללא תשלום. אני יכול לומר, שגם במקומות אחרים בעולם נתקלים נהגי מוניות בבעיות דומות.

משטרת ישראל פעלה במקצועיות לאחר רצח נהג המונית רוט, זכרו לברכה, בהרצליה, ב-9 בינואר 1994. בעקבות הרצח, יזמתי את הקמתו של צוות, שבראשו עמד ראש מדור אבטחה במשטרה והשתתפו בו נציגי ארגון המוניות בישראל ומשרד התחבורה. המטרה היתה למצוא דרכים והצעות פתרון שיביאו להגברת ביטחונם של נהגי המוניות וימנעו מהם להתמודד עם מצבי סכנה שונים. במהלך עבודת הצוות נבחנו כמה אמצעים בנושאי קשר ומיגון והועלו רעיונות הקשורים בהדרכה, התנהגות מונעת וכיוצא באלה. אין ספק כי נקיטת צעדי מנע בנושא ביטחונם של נהגי המוניות תביא לרגיעה ולהגברת הביטחון של אוכלוסייה זו.

כאן המקום לציין, כי משטרת ישראל אינה אחראית למיגון המוניות במדינה, והיא משמשת גורם מייעץ מקצועי בלבד. הצוות הגיש דוח ובו רשימת המלצות, אשר חלקן מחייבות את אישורו של משרד התחבורה. בין ההמלצות, התקנת מחיצת מגן שקופה נגד ירי, שתותקן לרוחב המונית, מאחורי מושב הנהג; התקנת נעילה מרכזית לרכב; התקנת לחצן מצוקה אלחוטי המפעיל איתות במוקד חברת המוניות; התקנת פנס חירום שיופעל על-ידי לחצן המצוקה ויותקן בגג המונית; תאורה זו תמשוך תשומת לב ומטרתה להזעיק גורמי ביטחון לסיוע במקרה הצורך.

כמו כן הציע הצוות לערוך סדרה של הדרכות לנהגי המוניות. ההדרכה תכלול גם אימון ירי באקדח ותרגול מעשי של מצבי תקיפה שונים. ההמלצות הן בגדר רשות בלבד, ומן הראוי שיידונו בין ארגון המוניות לבין משרד התחבורה. לדעת המשטרה, אלו הן המלצות מעשיות שיישומן יגביר את הביטחון ויצמצם את האירועים הפליליים שבהם נתקלים בעלי המוניות.

אליעזר זנדברג (צומת):

מדוע שר המשטרה משיב ולא שר התחבורה? הלא זו השאלה המרכזית, לב העניין. מדוע – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת זנדברג, אני אסביר לך שני דברים. היתה הצעת חוק בתחילת היום. שר התחבורה, יש לו עניין משפחתי שבגללו הוא צריך להיות מוקדם בבית. לכן הוא השיב על הצעת החוק שעסקה בנושא המיגון, ואני משיב עליה מנקודת המבט של המשטרה. ההמלצות שלנו הן המלצות מקצועיות. גם קיימתי דיון אחרי זה. יש בעיות כספיות, בעיות מיסוי. אישית, אני חושב שצריך היה למצוא דרך לסייע לנהגי המוניות לממן את אמצעי המיגון האלה. העניין של המחיצה הוא, בעיני, דבר נחוץ. אני חושב שמכל בחינה שהיא צריך היה לסייע בידם ולהפוך את זה לחובה. אם זה לא יהפוך לחובה, זה לא יעזור הרבה.

אני יכול לסיים ולומר, כי משטרת ישראל תהיה מוכנה לעזור בכל תחום של הדרכה ובדברים אחרים שנוגעים לה כדי להגן על ביטחון הנהגים.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את ההצעות לוועדת הכלכלה של הכנסת, כי אם אני רוצה להיות מעשי, הבעיה היא בעיה כספית ותקציבית, ושם יש הסמכות לטפל בעניין.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. הצעה אחרת של חבר הכנסת עובדיה עלי לגבי הצעתו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני השר, אני חושב שהדבר היעיל ביותר הוא מה שנהוג בארצות שונות בעולם, במיוחד בארצות-הברית. שם יש מאחורי כל נהג זכויות מגן, וכפי שאמרת, אפשר לדבר עם הנוסע רק באמצעות רמקול. אסור לשבת ליד הנהג. זה האמצעי הכי יעיל, מה גם שמדובר כאן במדינה שיש בה רצח על רקע לאומני; לא רק על רקע פלילי – גם לאומני.

אני מבקש לקרוא כאן לשר האוצר ולשר התחבורה לא רק לדון בעניין זה, אלא גם לדון בעניין זה בוועדת הכספים של הכנסת ולתת לנהגי המוניות את האמצעים כדי להתקין את אמצעי המיגון האלה שיבטיחו את שלומם. לא יכול להיות שנפקיר אותם. הפחד שמלווה אותם יוצר בעיות כל כך גדולות, שאין שום הצדקה ואין שום היגיון שהדברים האלה יימשכו כפי שהם היום.

לכן אני מבקש פשוט להיענות לפנייה של השר. לא צריך להגזים באמצעים. אם ננקוט אמצעי מיגון, אני חושב שבכך נוכל לענות על הדרישות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, לפני שאנחנו ניגשים להצבעה, אני חושב שעל דעת כל חברי הכנסת אנחנו מעבירים תנחומים למשפחתו של אברהם דויד המנוח ואומרים להם שלא ידעו דאבה עוד, שהשם ינחם אותם בין אבלי ציון וירושלים. ראינו שכל משפחת הנהגים, שהיא משפחה שעובדת קשה ומקריבה הרבה, כולה זועזעה מהמקרה וכולה כואבת יחד עם בית ישראל. אותם תנחומים אנו שולחים להם בתקווה ובברכה שזה יהיה המקרה האחרון.

אנחנו עוברים להצבעה. השעון מופעל.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תשעה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שההצעות של חברי הכנסת בנושא: רצח נהג המונית בתל-אביב עוברות – לוועדת הפנים?

אליעזר זנדברג (צומת):

לוועדת הכלכלה, אדוני היושב-ראש.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לוועדת הכלכלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

זו ההצעה היחידה או שיש עוד הצעות?

לימור לבנת (הליכוד):

היחידה. השר הציע, ואנחנו מסכימים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם זו ההצעה היחידה, בסדר.

הצעה לסדר-היום

הפיגוע בדרום-לבנון

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי להביא את הצעתו לסדר-היום מס' 7216: הפיגוע בדרום-לבנון.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, הריני מבקש לשלוח את תנחומי למשפחות ששיכלו את יקיריהן וברכת החלמה לפצועים.

דמם של ההרוגים, אדוני היושב-ראש, יחול על ראשיהם של מנהיגי ה"חיזבאללה" ושליחיהם, ואני מאמין כי הם ישלמו על כך ביוקר, אך גם ידיה של ממשלת ישראל אינן נקיות, משום שמותם של החיילים הללו הוא תוצאה של ההסכמות וההבנות שהושגו בין ממשלת ישראל לבין ה"חיזבאללה". לכאורה אפשר לומר שההרג הזה נעשה בהיתר, שכן אין הוא חורג מן ההסכמות שהזכרתי.

אני אומר את הדבר הזה משום שזו האמת הנוראה – דרכה של הממשלה הזאת ומדיניותה מולידות עיוותים ודברים עקומים להדהים.

אדוני היושב-ראש, עם רוצחים וטרוריסטים אין להידבר ואין להגיע להסכמות. טרוריסטים ומחבלים צריך להרוג, ואז יבוא שלום על ישראל.

אני יודע ששרים שונים ואנשי שמאל משונים, חוכמתם כה רבה, עד שהם שכחו אמיתות פשוטות אלו, ומוחם ממציא לנו עוד ועוד נוסחאות, איך להסתדר עם הטרור, איך לחיות עם הטרור; ורק את הדבר

הפשוט וההגיוני, אדוני השר, הם שוכחים – שעם טרור ועם מחבלים אין פשרות, והדרך היחידה היא חיסולם. מי שמאבד את האינסטיקט הבסיסי הזה, מי שמאבד את הדחף לשרוד ולהתקיים, סופו שהוא נכחד, ואם עוד חפצי חיים אנו – עלינו ללמוד את האמת הפשוטה הזאת.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בעניין ה"חיזבאללה", אני מבקש לברך את הרמטכ"ל על דבריו אתמול ועל העזרה שהוא שיגר לעבר ארגוני הטרור בלבנון. עם זאת, יש לי חששות וחשדות כלפיו, שכן ידיו וידי צה"ל כבולות על-ידי ממשלת השמאל. אם לא כך הדבר, אני קורא מכאן לשר המשטרה ששייב לי, שיקום ויודיע מעל הבמה הזאת שצה"ל חופשי לקום ולעשות מעשים שיחסלו את הטרור בדרום-לבנון. אין כוונת דברי לפעולות פזורות ולפעילות לא עקבית, לא שיטתית. אני מתכוון לפעולות סדורות, עקביות ושיטתיות, כשהזמן יישאר בידינו, ולא רק תגובות על ירי ועל פעולות של הטרוריסטים בדרום-לבנון.

הצעתי פשוטה, שממשלת ישראל וצה"ל יודיעו, שתגובותינו לא יעמדו בשום קורלציות, בשום מתאמים, למה שיעשו ארגוני הטרור, כשם שהם לא ייגזרו משום הסכמות ומשום הבנות שהיו בעבר.

צה"ל צריך לתקוף ביחס של אחד לאלף, עד שאדמת לבנון תישאר חרוכה. זאת הדרך היחידה לפתרון הבעיה בדרום-לבנון ואין בלתי.

אדוני היושב-ראש, כאשר ארגוני הטרור ילמדו שהמלחמה שלהם כלפינו אינה משתלמת להם, הם יפסיקו אותה. נשמע פשוט; זה פשוט, וזאת כל הדרך.

אני מבקש להוסיף עוד משפט אחד ביחס למשא-ומתן המדיני עם סוריה. נראה בעליל שאסד משתמש ב"חיזבאללה" כבאמצעי להשיג מאתנו ויתורים מדיניים. הוא משתמש בטרור נגדנו להשיג עוד ועוד ויתורים. כדאי להבהיר לו אחת ולתמיד, בצורה חד-משמעית על-ידי הממשלה, שבסחיטה, בטרור, בהרג של חיילים הוא לא ישיג מאומה. ההיפך הוא הנכון. את המסר הזה, החד, הפשוט, צריך להעביר לו; ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה, אני יודע שחבר הכנסת עובדיה עלי היה סגן שר הביטחון, והתכוננתי שהוא יאריך בדברים ואצטרך "לצלצל" לו. התברר שאנשים חכמים יודעים להביא דברים בתמצית ובקיצור.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב-3 ביולי 1995, בבוקר, הופעל מטען אלחוטי נגד חיילי צה"ל מחטיבת גולני במהלך פתיחת ציר בגזרה המרכזית של דרום-לבנון. כתוצאה מהפיגוע נהרגו שני חיילים – הגשש אבו-אחמד סובחי, זיכרוננו לברכה, השייך לחטמ"ר – חטיבה מרכזית – האחראי לגזרה, וסמל ששון יניב, זיכרוננו לברכה, השייך לחטיבת גולני. נוסף על כך, נפצעו שני חיילים באורח בינוני, גם הם מחטיבת גולני.

אני רוצה, מעל הבמה הזאת – ואני משוכנע שבשם כל חברי הכנסת – לשלוח את השתתפותנו בצערן של המשפחות שאיבדו שני בנים מבניהן: למשפחת סובחי ולמשפחת יניב, ולאחל לפצועים החלמה מהירה ומלאה.

ארגון ה"חיזבאללה" נטל אחריות לאירוע. בדרום-לבנון כמעט כל יום מתרחשות תקריות אש בין צה"ל וצד"ל לבין מחבלי ה"חיזבאללה", ויש אין-ספור מקרים של מטעני צד, אשר באמצעים מורכבים ושונים מצליח צה"ל להתגבר עליהם ברוב המקרים. לצערנו, מדי פעם קורה שהמחבלים מצליחים בזממם, ונפגעים חיילים, כפי שקרה במקרה זה.

אני רוצה לציין, שהמלחמה שלנו במחבלים בדרום-לבנון, אנשי ה"חיזבאללה" במיוחד, היא מלחמה המתנהלת מדי יום ביומו בצורה קשה וקשוחה. אנחנו יודעים שמחבלים אלה מקבלים את נשקם ואת אימונם מאירן; אנחנו יודעים שסוגי הנשק שהועברו בתקופות האחרונות היו סוגים משוכללים יותר מאלה שהיו בעבר; ואנחנו מודעים גם לכך, שהפעילות הזאת יש לה יעד ומטרה גם לשבש את החיים של תושבי דרום-לבנון, גם לפגוע ביישובים הישראליים בצפון הארץ.

אדוני היושב-ראש, אין שום מגבלה על צה"ל, מלבד ההסכמות שהיו בעקבות מבצע דין-וחשבון, שמגבילות אותו בפעולה. נהפוך הוא; דברי הרמטכ"ל אתמול ביטאו את עמדתה של מדינת ישראל, כי לא נעבור לסדר-היום וכי יש גבול לסבלנות ולהתייחסות, ושלא יטעו אנשי ה"חיזבאללה". צה"ל חזק ומסוגל למעוך את הגוף הזה, על כל המשתמע מכך.

אני רוצה לציין גם, שבעקבות הירי שהיה על יישובי הצפון, העביר ראש הממשלה מסר לסורים באמצעות ארצות-הברית, ובו הבהיר כי ישראל לא תוכל להבליג על הפרות בוטות כאלה.

אמת, לגבי סוריה יש לנו בהחלט ציפייה ודרישה. חבר הכנסת עובדיה עלי, אני רוצה לקבוע את ההבחנה הדקה הזאת. בידי סוריה למנוע, בידי סוריה להשפיע, בידי הסורים היכולת לקטוע או למנוע את העברת הנשק. הסורים אינם עושים זאת, יש להם נימוקים מנימוקים שונים. השאלה הזאת היתה בין הנושאים שהתייחסו אליהם הרמטכ"לים בפגישה האחרונה.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עובדיה עלי – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מסכים? אז אתה גם יכול לקחת עכשיו את הכיסא חזרה. בבקשה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, מי בעד העברת ההצעה לוועדת החוץ והביטחון – יצביע.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – ארבעה, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון.

הצעה לסדר-היום

קריקטורה בעיתון "תל-אביב" של "ידיעות אחרונות"

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-יומנו: הצעה לסדר-היום מס' 7156 – קריקטורה בעיתון "תל-אביב" של "ידיעות אחרונות". חבר הכנסת זבולון המר, בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעיתון "תל-אביב" מערב שבת האחרון מופיעות זו בצד זו שתי קריקטורות שרומזות בהשוואה ביניהן ובסמיכות שלהן זו לזו על צד שווה שבהן כדי להציג כאילו דמיון בין שתיהן. באחת מצויר חבר "כת השטן" ששוחט חתול, ובשנייה יהודי חרדי שמקיים את מנהג הכפרות עם תרנגול. בידי היהודי החרדי יש ספר תפילות עם מגן-דוד; בידי האיש מ"כת השטן" – ספר עם המחומש, הסמל שלהם.

לו היתה תמונה כזאת מוצגת בעיתון בחוץ-לארץ, היינו נזעקים לאנטישמיות שיש בה. הרי זה דומה לקריקטורות האנטישמיות המסיתות נגד יהודים שהיו ב"שטירמר" הנאצי; לא פחות מזה.

חברי הכנסת, הקריקטורות השטניות הודפסו והופצו בשבוע שבו נחשד צעיר מ"כת השטן" בארץ בשחיתה של נער. האם אין בתזמון ובעיתוי הזוועתיים היקש מובהק לעלילת דם קלאסית? כאילו שיהודי, לצורכי פולחן, שוחט יהודי. ויהודים אומרים את זה בארץ-ישראל, במדינת ישראל.

אני מודה שהקריקטורות האלה ממש שיגעו אותי. ומי צייר אותן? כתוב שם שקוראים לו עידו אמין. אבל זה נראה לי כמו אידי אמין – מי שכיתב את הטקסט שמלווה אותן, ומי שאחראי לחוברת שבה הן התפרסמו – נראים בעיני בעצמם כחברים ב"כת השטן", שהרי המעשה הוא שטני. אין לי מלה אחרת.

אינני חושד בכשרים, כאשר אני מבין שיש כאן מגמה ברורה של הסתה ועלילת דם, כדי לפגוע ביהדות ובמאמינים בה, וחובת הכנסת להגיב על כך בחומרה ולגנות את זה באופן החמור ביותר, גם כדי להגן על התקשורת שלנו מפני עצמה ומפני ההתנשאות שלה, וגם כדי להגן על קבוצת אזרחים מפני הסתה, השפלה ופגיעה, ועל מדינת ישראל מפני אנטישמיות עצמית. חומרת הדברים מחייבת ומצדיקה דיון על כך בכנסת. אני מצרף לפרוטוקול את הקריקטורה.

היו"ר ע' עלי:

תודה. שר המשטרה רוצה להשיב? בבקשה.

למען הסדר, חבר הכנסת בניזרי אינו נוכח, לכן ישיב שר המשטרה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני יכול שלא להביע זעזוע מן ההשוואה המצמררת שהוצגה בעיתון בסוף השבוע. באיור שפורסם מוצג חבר ב"כת השטן", לבוש שחורים ומחזיק בידו חתול כדי להרוג אותו, כאשר לצדו בתמונה הסמוכה עומד אדם דתי, גם הוא לבוש שחורים, המקיים את מצוות הכפרות ומחזיק בידו תרנגולת, כדי לשחוט אותה. אינני מקבל מכול וכול את ההשוואה הזאת. ניתן לרמוז במקצת על קשר בין השניים.

הפרסומים על אודות "כת השטן" נופחו באמצעי התקשורת מעבר לכל פרופורציה, ומי שהספיק לקרוא על אודות הכת בעיתונות, יעיד בעצמו כי אין שום קשר בין עקרונות הכת לבין ערכי היהדות. אנשי "כת השטן" סוגדים לשטן המכונה לוציפר, המייצג עבורם סמל. סמליהם של אנשי הכת כוללים צלבי קרס. כל זה מתרחש מתוך תחושה של אנרכיה, והתייחסות לכל מה שכל דת אומרת בצורה הפוכה. אינני מוצא שום קשר, ולכן אני רואה את הקשר שנוצר על-ידי הקריקטורה כקשר מזעזע. יש בו נימות מאוד מזעזעות, מאוד קשות, גם במראה וגם בכוונה.

בסעיף 173 לחוק העונשין נקבע, כי המפרסם פרסום שיש בו כדי לפגוע פגיעה גסה באמונתם או ברגשותיהם הדתיים של אחרים, דינו מאסר של שנה אחת. אני רואה בפרסום חמור מן הסוג הזה פגיעה ברגשותיהם של אנשים רבים.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להודיע מעל במה זו, כי לאחר התייעצות עם ראש אגף החקירות במשטרת ישראל, ניתנה הוראה לפתוח בחקירה בעניין במחוז תל-אביב, בגין הפרה של סעיף 173 לחוק העונשין. אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הפנים של הכנסת להמשך טיפול.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשטרה.

זבולון המר (מפד"ל):

כל הכבוד לשר המשטרה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

למה לוועדת הפנים?

היו"ר ע' עלי:

זה שייך לוועדת הפנים. חבר הכנסת המר מסכים?

זבולון המר (מפד"ל):

כן.

היו"ר ע' עלי:

מי בעד העברת ההצעה לוועדת הפנים של הכנסת?

זבולון המר (מפד"ל):

אני משבח את השר על הודעתו.

היו"ר ע' עלי:

גם אני מצטרף לדברי ההערכה והשבח.

שר המשטרה מ' שחל:

תודה רבה.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 5, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט לדון בהצעה בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' עלי:

שר הקליטה ישיב על שאלות, ולפני כן – הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת הכלכלה – הצעת חוק המים (תיקון מס' 10),
התשנ"ה-1995; והצעת חוק הקלות לחירש (תיקון), התשנ"ה-1995. תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

השר לקליטת עלייה ישיב על שאלתא מס' 4854 – לפרוטוקול, שאלתא מס' 4855 – לפרוטוקול,
ושאלתא מס' 4981 – לפרוטוקול. תודה לשר הקליטה.

ניצול לרעה של עולים מבוגרים על-ידי קרובי משפחתם

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995):

מפנייתה של עובדת סוציאלית אלי עולה, כי עולים רבים מחבר העמים מביאים ארצה את קרובי
משפחתם המבוגרים לצורכי חתימה על משכנתה, קבלת סל קליטה והטבות נוספות. לאחר קבלת
מבוקשם מושלכים אותם מבוגרים לרחוב. נראה כי מדובר בתופעה.

רצוני לשאול:

1. האם התופעה קיימת?

2. מה הוא היקף התופעה?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צבן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. על-פי נתוני משרד השיכון, מסך כל הדירות שנרכשו משנת 1989 עד מאי 1995 – 20,349 דירות נרכשו על-ידי צירוף משכנתאות, מהן 12,086 – 12.6% – הינן צירופים עם קשישים.

מבירור שערכה מנהלת מחלקת הרווחה במשרדי אצל המפקחת הארצית בשירות לזקן במשרד העבודה והרווחה עולה, כי אכן ידוע על מקרים בודדים שבהם נמצאו זקנים שהושלכו מביתם. המקרים הובאו לטיפול של העובדת הסוציאלית המתאימה בלשכות לשירותים חברתיים, וכל מקרה נבדק וטופל לגופו. במקרים מספר נטלה המשפחה את הקשיש חזרה לביתו. במקרים אחרים הוכנסו זקנים לבתי-אבות של "השירות לזקן".

3. אשר לצעדים שיש לנקוט בנדון – במישור המשפטי, חשוב להבין, כי עולה מבוגר הרוכש דירה יחד עם קרוביו הוא בעלים חוקיים של חלקו בדירה, והיא רשומה גם על שמו. בכוונתנו לבדוק דרכים, יחד עם משרדי האוצר, השיכון והבנקים למשכנתאות, להבטיח את זכויותיו של הקשיש הנגזרות מכך.

במישור של הטיפול הסוציאלי, האמצעים המתבקשים הם: סיוע למשפחה במצוקתיה; חיפוש פתרונות דיור חלופיים לקשישים במצוקה; חיזוק הפעולה של מרכזי יום לקשיש.

רצוני להוסיף לפרוטוקול: מבדיקה מדגמית פרטנית שערכנו עולה, כי בנצרת-עילית ובכרמיאל לא מוכרת כלל התופעה של זריקת קשישים לרחוב. ואילו בקריית-גת, 133 קשישים גרים עם משפחותיהם ובחמישה מקרים מתוכם נתגלתה בעיה קשה במגורים המשותפים. אם כי גם כאן אין זה אומר שהגיעו לכלל הוצאת הקשיש מהדירה אל הרחוב.

דירות נ"ר פנויות

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995):

הגיע לידי מידע שלפיו מוחזקות בחברת "עמידר" כ-400 דירות נ"ר – נכסי רכישה – פנויות ברחבי הארץ, המיועדות לעולים חדשים. לפי מידע זה, הדירות פנויות בממוצע 14 חודשים.

רצוני לשאול:

1. האם מידע זה מדויק?

2. אם כן – מה היא הסיבה לכך, והאם אין אפשרות לקצר את משך הזמן עד לאכלוס הדירות על-ידי עולים הממתינים לפתרון דיור?

3. על-פי נתוני משרד הקליטה, כמה עולים ממתינים היום לפתרון דיור בדירות נ"ר?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צבן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הריני מתכבד להשיב על שאילתא מס' 4855, של חבר הכנסת בני טמקין, בנושא דירות נ"ר פנויות.

3-1. לפני כשנתיים הכרזנו על מבצע "המשכנתאות המיוחדות" לעולי אתיופיה שבאתרי הדיור הזמני. האתגר שעמד בפנינו היה מורכב ביותר: איך להביא לכך ששני-שלישים מדיירי אתרי הקרוונים ירכשו דירות באמצעות משכנתה?

מספר דירות נ"ר שעמדו לרשותנו היה מוגבל ביותר מלכתחילה, וידענו שאם לא נצליח לשכנע את רוב המשפחות לרכוש דירות באמצעות המשכנתאות המיוחדות, ניוותר עם מספר גדול של משפחות שיצפו לדירות ציבוריות – ואין.

במאמץ אדיר ותוך הסברה ענפה הצלחנו במהלך השנתיים הללו לשכנע 2,180 משפחות מתוך 3,720 משפחות שהתגוררו באתרי הקרוונים לרכוש דירות.

אנו מעריכים, שבסיום המבצע ייוותרו כ-640 משפחות שאינן מסוגלות לרכוש משכנתאות והן זקוקות לדיור ציבורי, וזאת נוסף על 700 המשפחות שכבר הופנו לדיור ציבורי. בשלב זה עומדות לרשותנו 450 דירות נ"ר בלבד.

תמונת המצב כיום היא, שכ-78% ממשפחות העולים כבר מצויים בדיור הקבע או בתהליך המעבר לדיור הקבע. רוב המשפחות רכשו דירות במסגרת מבצע המשכנתאות.

אילולא נקטנו את הדרך שהלכנו בה, היינו נותרים היום, להערכתנו, עם 1,000 עד 1,500 משפחות ללא פתרון דיור כלשהו; זאת, לעומת 200 משפחות כיום. אילו התחלנו באכלוס דירות הנ"ר בעיצומו של מבצע המשכנתאות, היה המבצע נעצר בתנופתו. זו היתה הערכתם של כל אלה שעסקו במבצע, ללא יוצא מן הכלל, ובכלל זה – פעילי העדה שהיו מעורבים במבצע. לאחרונה התחלנו בהפשרת הדירות, במיוחד בהתחשב בצורכי פינוי האתרים ועל בסיס נזקקותן של המשפחות.

אני מבקש להוסיף לפרוטוקול את הדברים הבאים: 1. נתונים על משפחות עולי אתיופיה באתרים: א. סך כל המשפחות באתרים בראשית המבצע, במאי 93 – 3,720; ב. מספר המשפחות שרכשו דירות באמצעות משכנתה – 2,180; ג. מספר המשפחות שהופנו עד כה לדיור ציבורי – 700; ד. סך כל המשפחות באתרים שהן כיום ללא פתרון דיור – כ-840; ה. מהן עם פוטנציאל לרכישת דירה – 200; ו. מספר המשפחות הזקוקות לדיור ציבורי – 640.

2. נתונים על דירות נ"ר: א. מספר דירות נ"ר שעומדות לרשותנו – 450, מתוכן 300 דירות שפוננו על-ידי ותיקים במסגרת מבצע המשכנתאות; ב. מתוכן בהפניה כרגע לראיית דירה – 185; ג. מתוכן בערים עתירות עולים – 80; ד. יתרת דירות נ"ר להקצאה – 185.

סיכום: א. סך כל המשפחות הזקוקות לדיור ציבורי – 640; ב. סך כל דירות נ"ר שברשותנו – 450; ג. המחסור בדירות לפינוי כל המשפחות מהאתרים – 200.

מספר העולים שעזבו את הארץ

חבר הכנסת א' גור שאל את השר לקליטת העלייה ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

ב-16 באפריל 1995 נכתב ב"גלובס", כי מאומדני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומשרד הקליטה עולה, ש-15% מקרב עולי חבר העמים – כ-90,000 עולים – עזבו את הארץ לארצות מוצאם ולמדינות המערב, משנת 1989.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. כמה עולים עזבו את ישראל משנת 1989?

3. האם זוהי הסיבה לדיווחים על ירידה שחלה בשיעור האבטלה בקרב העולים?

4. מה עושה משרדך בנדון?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צבן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא, הידיעה שגויה בתכלית.

2. מתוך 575,000 עולים שעלו ארצה מחבר המדינות משנת 1989 ועד מרס 1995 – 9,813 מצויים למעלה משנתיים בחוץ-לארץ, והם מהווים 1.7% מכלל העולים.

לשם השוואה, מקרב עולי שנות ה-70, שיעור עזיבת הארץ בתום שלוש שנים עמד על כ-5%.

3. הטענה כאילו ירידת האבטלה בקרב העולים נגרמת על-ידי ירידתם נמצאת אפוא מטופשת ומרושעת כאחת.

כמעט כל הכלכלנים הבכירים מעריכים, כי הגורמים העיקריים לירידת האבטלה בקרב העולים הם מדיניות הצמיחה הכוללת של הממשלה, פעולות ישירות שעשו משרדי הממשלה בתחום זה והמוטיבציה האדירה של העולים לעבוד ויהי מה. כן השפיעו ללא ספק תהליך השלום, שעודד השקעות, ובעיקר – עצם הגל ההמוני של העלייה, שנתן תנופה אדירה לכל המערכות.

על רקע זה יש לראות את ההישג שבהורדת האבטלה בקרב העולים מ-30% לפני שלוש שנים ל-9% לערך כיום.

רצוני להוסיף לפרוטוקול את הדברים הבאים: ראשית – בהשוואה לנתוני הירידה בשנות ה-70 יש להביא בחשבון שהעלייה אז היתה הרבה יותר סלקטיבית, שכן שלושה-רבעים מהיהודים שיצאו מברית-המועצות נשרו והשתקעו במערב.

שנית – על נתוני האבטלה בקרב העולים ראוי להוסיף את הנתון הבא: האבטלה בקרב עולי שנת 1990 הגיעה לשיעור של 6.5% בלבד, בהשוואה לשיעור של 6.9% בקרב כלל האוכלוסייה. וזאת למרות העובדה, ששיעור ההשתתפות של העולים בכוח העבודה הוא 62%, לעומת 54% בקרב כלל האוכלוסייה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לכבוד השר לקליטת העלייה.

הצעה לסדר-היום

קליטת העלייה וכיצד להגבירה

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 7160, מאת חבר הכנסת רפאל איתן. בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בביקור משלחת הכנסת בראשות היושב-ראש ובהשתתפות חבר הכנסת דוד צוקר ובהשתתפות ברוסיה התקיימה פגישה עם פעילי העלייה ועם קבוצת עולים במשרדי הסוכנות. משפט אחד שנשמע שם מפיו של מר צ'סלר הביא אותי להעלות בכנסת את נושא העלייה מארצות חבר העמים וקליטתם.

אני מצטט: בתוך שנתיים עלולה העלייה מארצות חבר העמים להצטמצם לכמעט אפס עולים, משני נימוקים – קשיי קליטה בישראל ושיפור המצב בארצות חבר העמים. הבוקר היה מר צ'סלר בוועדת הקליטה, והוא חזר על הדברים האלה.

לא אכפת לי שהמצב שם ישתפר מבחינה ביטחונית – בכל הנוגע לטרור – ומבחינה כלכלית, אך מאוד אכפת לי, וחייב להיות אכפת לכולנו, שכוח המשיכה שלנו פוחת או שאינו קיים, ורוב העולים באו בגדר עליית מצוקה פחות או יותר, כאשר עלייה ממניעים אידיאליסטיים ציוניים היא במספרים קטנים והיא די נדירה. דרך אגב, רוב רובם של הבאים לישראל לפני קום המדינה ולאחר הכרזת העצמאות הגיעו ממניעי מצוקה לסוגיה, ולא דווקא ממניעים אידיאליסטיים.

אחד מארבעת היעדים הלאומיים שצריכים להיות לנו חייב להיות כוח משיכה. במקרה או שלא במקרה, הוא מופיע במצע צומת מאז היותה למפלגה לפני 11 שנה. אנחנו חייבים לשים את הדגש בכוח המשיכה, ולא בז'ירינובסקים למיניהם, טרור צ'צ'ני או רעב ללחם. בסטלינגרד פגשנו יהודים, והם אמרו: סטלינגרד הופכת למרכז אנטישמי של ז'ירינובסקי. איני יודע אם הטרור הצ'צ'ני מדאיג את היהודים, אך את השלטון הוא מדאיג מאוד. בקרמלין עומדים נגמ"שים. תארו לכם שיעמדו נגמ"שים בחצר הכנסת.

כוח משיכה צריך ליצור, לטפח ולהבליט, כי בסופו של דבר, אנשים רוצים ללכת למקום יותר טוב מכל בחינה שהיא: כלכלית, חברתית וביטחונית. אני בטוח שרשויות הקליטה עושות כמיטב יכולתן, אבל אולי זה לא מספיק, אם אכן זרם העלייה יפחת ויהפוך לקילוח דק.

שני גורמים חשובים בקליטה שעשויים לתרום רבות לכוח המשיכה הם ההתיישבות העובדת הקיבוצית – משפחות יופנו לקיבוצים, לעבודה, לדירור ולחינוך. הקיבוצים יקבלו כוח אדם לעבודה בחרושת ובחקלאות, במקום זרים. לעולים יהיה בית, תהיה תעסוקה והם אף יקבלו דמי כיס; לקיבוץ יהיה כוח עבודה והוא אף יקבל מענקי קליטה, לפחות בהתחלה, לתקופה מסוימת. הרעיון אינו מגובש לפרטים. אני בטוח שחשבו עליו, אבל כדאי במצב כזה לחשוב שוב בכיוון של ההתיישבות העובדת – מרכזי קליטה מקומיים. גם אם מישהו חשב על הרעיון הזה, אין הוא קיים בפועל, או שהתחילו בו והפסיקו.

עבודת ההכנה חייבת להתבצע ברוסיה, בקרב המועמדים לעלייה, על-פי הכשרתם וכישוריהם: אם הם מהנדסים, באיזה תחום חרושת, וכן הלאה.

הגורם השני הוא מערכת החינוך של הצבא, לנוער שלפני ובגיל גיוס – ללימודי עברית, ציונות וכו', לקראת שירות צבאי ובניכוי הזמן ממנו.

הנושא המרכזי הוא: איך להוות כוח משיכה ואיך לשלב עולים בהווי הישראלי; איך לטעת אותם כאן, כדי שיכנו שורשים, כדי שלא יעקרו ברוח רעה, אלא ייקלטו כאן עולים מכל התפוצות.

קיים נושא ארגוני שצריך לתת עליו את הדעת, והוא עלה במקרה גם היום בוועדה לקליטת עלייה: פיצול הסמכויות שם ברוסיה. אולי זה אנכרוניזם, שקיימת לשכת קשר וקיימת הסוכנות. צריך לחשוב אם יש מקום לשני האלמנטים האלה, או שיש לאחד את הפעילות שם בידי גורם אחד. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לחבר הכנסת רפאל איתן. אני מזמין את השר לקליטת העלייה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מעריך את העובדה שחבר הכנסת רפאל איתן הציג את הנושא ברוח שבה הוא הציג אותו, בהחלט בצורה עניינית ורצינית. זה מחזק את התקווה, שלמרות המחלוקות בנושאים של עלייה וקליטה אפשר וצריך לשמור על הסכמה מרבית רחבה.

ראשית, לגבי העובדות. שבשטא כיוון דעל על, כמו שאומר התלמוד. שיבוש כיוון שנכנס נכנס, ואחר כך לעקור אותו – יש איזו תחושה בקרב חלק מהציבור שכאילו העלייה תמה לגווע.

אני רוצה להעמיד את חברי הכנסת, את הצופים ואת כלל הציבור על העובדה, שאנחנו זה ארבע שנים שומרים על אותה רמה פחות או יותר של עלייה מכל העולם – 77,000-80,000 עולים, בעוד שמברית-המועצות לשעבר, סוגיה שאתה העלית כאן, יש 64,000-69,000 עולים. התנודות משנה לשנה קטנות. דווקא בשנת 1994 הסתמנה מגמה חיובית, מגמה של עלייה.

צריך לזכור זאת בהשוואה לשנים הצחיחות של העלייה בארץ. למשל באוגוסט 1994 היה מספר העולים בחודש אחד פחות או יותר כמניין העולים שעלו לארץ בכל שנת 1986.

חשוב לראות זאת על רקע העובדה הבאה, חבר הכנסת איתן. אתה יודע שליהודים בברית-המועצות לשעבר יש מכסה קבועה להגירה לארצות-הברית. אנחנו זוכרים מתקופת הנשירה בווינה באיזו שקיקה רצו אחינו בני ישראל, אם רק ניתן להם, לארצות-הברית. והנה, ב-1994 אותה מכסה של 40,000 לא התמלאה, ורק 32,000 יהודים מחבר המדינות העצמאיות ניצלו את זכותם להגר. שם

מסתובבים היום רק משנת 1994 כמה אלפים של אזרחים יהודים, רוסים, אוקראינים וכדומה שמחזיקים ביד את פיסת הנייר הנכספת ואינם מנצלים אותה.

יתר על כן, גרמניה לא קבעה אף פעם מכסת הגירה של יהודים מברית-המועצות לשעבר אל גבולותיה. בשנת 1993 כ-13,500 יהודים היגרו מברית-המועצות לשעבר לגרמניה. המספר הזה ירד לכדי 5,500 ב-1994. רק לישראל היתה עלייה, לא מספקת, היה גידול לא מספיק, מסוים, בעלייה.

אני מסכים אתך לחלוטין, שאנחנו כולנו למדנו לדעת את התזה ההיסטוריוסופית הציונית, שלא אהבנו אותה אבל ידענו שזו האמת, שמה שמשפיע על גלי העלייה לארץ זה כוח הדחיפה של המצוקה בגלות יותר מאשר כוח המשיכה של הארץ הזאת, היותה אבן שואבת. כך היו הדברים מעולם. תמיד אמרנו, בצדק, שצריך לעשות לשינוי המאזן הזה. אבל אני יכול להמחיש לך בעזרת הדוגמה הבאה: ב-1993 היתה עלייה קטנה בעלייה מרוסיה וירידה בעלייה מאוקראינה. ב-1994 התהפך הגלגל, היתה ירידה בעלייה מרוסיה ועלייה בעלייה מאוקראינה. ברור שאלה שתי רפובליקות סמוכות, די דומות, וברור שכוח המשיכה שלנו, אם הוא קיים, מקרין כאן ושם אותו דבר. אלא מי שמכיר את התנאים, ואני לא יכול לפרט כאן, ואנשים עוקבים אחרי ההתפתחויות שם, מבין שמה שקרה שם זה שינויים משמעותיים ברוסיה ושינויים אחרים באוקראינה. ברוסיה חל שיפור מסוים במצב, באוקראינה חלה החמרה גדולה במצב, וזה מה שקבע את התנודות של העלייה.

אני מסכים שיש לנו חלון הזדמנויות. אני לא הייתי מציע לאף אחד לעשות דרמטיזציה של המצב, כפי שהוצגו היום הדברים. אני לא רוצה לחזור על הדברים. מדוע? מפני ששמעתי, לא מאותו חבר – ויש לו זכויות רבות מאוד, הוא עושה שם עבודה בלתי רגילה – אלא מאחרים, שגם חלקם במעשה העלייה היה גדול, לפני שנתיים שמעתי שבתוך שנה-שנתיים העסק נגמר.

היו"ר ד' שילנסקי:

למי אתה מתכוון?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

החבר היה רכז פעולות השליחים בברית-המועצות ומי שהיה קודם. אני לא רוצה להזכיר כאן שמות. אדם יקר מאוד, יקר גם לי, והוא סבר גם לפני שנתיים, שאם בתוך שנתיים אנחנו לא מנצלים את ההזדמנות, העניין נגמר.

אנחנו צריכים, ללא תלות בשאלה, כפי שאתה תיארת, אם יהיה שם שיפור או לא יהיה שם שיפור, אם יהיה ז'ירינבסקי או לא יהיה, וכולנו מאחלים – לא רק בגלל אחינו היהודים אלא בגלל העולם כולו, בגלל רוסיה – שלא יהיה ז'ירינבסקי, אנחנו צריכים לעשות כל מה שתלוי בנו כדי לשפר את הדברים.

אגב, עוד נושא שאני יודע שאתה מתעניין בו – דע לך ששנת 1994 היתה גם שנת שיא בחזרתם של ישראלים הביתה. הגענו ל-14,000 ישראלים שחזרו הביתה.

התפרסמו אתמול הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על מה שקורה בתחום התעסוקה והאבטלה. הגענו לדבר שאני חושב שהוא ממש מעורר התרגשות. לא רק שהאבטלה בקרב העולים ברביע הראשון של השנה ירדה ל-9.6%, פעם ראשונה מתחת ל-10%. ואם זה כך, היום זה בוודאי בסביבות ה-9%. אם לוקחים את העולים של שנות ה-90, למרות העובדה ששיעור ההשתתפות שלהם בכוח העבודה גבוה ב-10% מהממוצע הישראלי הכללי, כבר בקרבם האבטלה ירדה מתחת לממוצע הכללי. אם היום האבטלה בארץ היא 6.9%, הם עומדים על 6.5%. זה מעיד על הצמיחה, וזה מעיד על ההצלחה של תוכניות כאלה ואחרות שאנחנו עושים, אבל זו עדות בלתי רגילה למוטיבציה האדירה של העולים האלה; אגב, גם מרוסיה וגם מאתיופיה, מוטיבציה אדירה להשתלב בשוק העבודה. אני חושב שזו ברכה עצומה למשק.

ההתפתחויות הכלליות בתחום זה הן התפתחויות חיוביות, התפתחויות טובות. אני שמחתי מאוד שבאותו משדר שבו הציגה מינה צמח את הנתונים היתה הערכה של הציבור לפעילות בתחום קליטת העלייה. אגב, היא נתנה לי את הפירוט גם לפי מפלגות. זה חוצה את כל המפלגות, ההרגשה הזאת שנעשית כאן פעולה גדולה ופעולה חשובה. גם רוב העולים, 56% מהעולים שהיו במדגם, גם כן העריכו הערכה חיובית. אבל אתה צודק, גם אם יש הישגים, א', צריך לראות גם את המחדלים, יש שגיאות ויש תמיד אפשרות לשפר.

נושא ההתיישבות העובדת הוא יותר מורכב ואני לא רוצה לפתוח אותו כאן. אני מוכן, בהחלט, להעביר לך חומר בעניין. נעשית פעולה בתחום "בית ראשון במולדת". זה לא פשוט.

אני רוצה לשים דגש בנקודה אחת, והיא עניין הנוער והסטודנטים. יש לנו היום כ-12,000 סטודנטים עולים במערכת. אני רואה באפיק הזה את אחד הדברים החשובים ביותר בהבטחת העתיד. אני, למשל, לחמתי לפני שנתיים על כך שתהיה הכפלה, ואף שילוש וריבוע של מספר הילדים גילאי 12, 13, 14 שהולכים למחנות קיץ שם. יצאתי מתוך הנחה, שנער כזה ממוסקבה, מלינינגרד וכדומה, שהולך לחודש למחנה קיץ ברוח ישראלית וכדומה, זרעת בנפש שלו זרע שינבט פעם בצורה זו או בצורה אחרת. העלה חיים צ'סלר עכשיו את המחשבה, עד כמה אפשר להביא אותם גם לביקורים בארץ, אפילו אם עוד לא החליטו לעלות, כדי ליצור את החיבורים, כדי ליצור את הקשר. בעניין הזה, אני בהחלט תומך.

לכן אני מציע, גם בהתחשב ברצון של חבר הכנסת רפאל איתן לברר פעולות נוספות ודרכים נוספות לקידום העלייה, שהעניין יידון בוועדת העלייה והקליטה של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, תרשה לי לומר: אם לא הייתי יושב פה עכשיו ומנהל ישיבה, הייתי מנצל את ההזדמנות להגיד משהו מהרמקול שם. אבל מאחר שאנחנו מדברים על דבר מקובל על כולנו, וכולנו מעוניינים בו, אני רוצה להוסיף.

היום היתה ישיבה של ועדת העלייה והקליטה – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

לפי התקנון אסור לכם לספר מה היה שם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה לבשר לך דבר חדש.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

ביטלו את התקנה הזאת?

היו"ר ד' שילנסקי:

התקנה הזאת כן בוטלה ולא בוטלה. כשפתחו את הישיבות של הוועדות בפני התקשורת, הדבר הזה כבר לא עומד ואנחנו מאפשרים לגלות את התוכן, אלא אם מבקשים במיוחד שזה יהיה סודי.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

בתור סגן יושב-ראש הכנסת ויושב-ראש הכנסת לשעבר ומשפטן, אני חושב שאתה צריך לדעת, שכל עוד התקנון קיים, יכול חבר הכנסת זיסמן להתרעם על מה שאתה עושה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להגיד לך, אנחנו פועלים עם חבר הכנסת זיסמן למרות הבדלי ההשקפות. בעניין הזה כולנו יחד.

מר צ'סלר העלה רעיונות חדשים, בין היתר הוא העלה את הרעיון הזה והסביר לנו, שפעם היה מאוד זול לקיים מחנה קיץ באזור מוסקבה, ברוסיה. היום זה כבר פי כמה וכמה יותר יקר, וההבדל בין לקיים שם ובין להעביר לכאן הוא לא גדול. גם חבר הכנסת רפאל איתן היה באותה ישיבה, ובהתאם להצעתי קיבלה ועדת העלייה והקליטה החלטה לקיים דיון בנושא הזה, כשהיתה הסכמה בשתיקה או הסכמה אפילו יותר מבשתיקה של כולם שיש לדון בנושא הזה בצורה רצינית. כך שדעתך התקבלה כבר מראש בוועדת העלייה והקליטה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אנחנו יכולים להצביע. נחכה שהשר יגיע למקומו. כבר מההתחלה הוא נענע עם הראש שהוא מסכים. ובכן, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

פה-אחד – 3 בעד, אין נגד, אין נמנעים. ההצעה עוברת לוועדת העלייה והקליטה.

חברי הכנסת, מיצינו את סדר-היום. הישיבה הבאה תהיה, אם ירצה השם, בשבוע הבא ביום שני, י"ב בתמוז התשנ"ה, 10 ביולי 1995, בשעה 16:00. ישיבה זו הסתיימה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:25.